

ကမ္ဘာ့ရေးရာ

GLOBAL AFFAIRS

အမှတ် (၁၈) ဖေဖော်ဝါရီ၊ ၂၀၂၃

တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးမှူဝါဒများနှင့်
ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပြောင်းအလဲ

urmq;&m

trsf(18)

azazm&D? 2023

အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူ့သို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

- ၁။ ပြည်သူ့အတွက်ဟု သုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူ့ကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။
- ၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောက်လုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူ့လူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့ ၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and looting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

urn@;m

trsf(18)

azazm@? 2023

jrefma;&mvkrma;t z

jrefma;&mvkrma;t z

trsf(22^24)?yxrxyfyefqkvefvr!

aumuvwm;h, &efkfu

zkf01- 8387568

Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlv ma& ; t zlu xwfa0onf/

weZk	5500 uyf
tka&	1500
vksst zKZkf	jrefma&&ma vlv ma& ; t zlu
xwfa0ol	0atmifkbe(02506)
yEbl	0aZmjf k ef(00241)
	atZuyk vlv
	trsv(118)?(4)vr!
	yk d j r & y f u f a ' y k u , f
	& e f u k f u

၎၎၎၎

၎၎၎၎

“တရုတ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးမူဝါဒများနှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အပြောင်းအလဲ” ၉

၎၎၎၎

၁။ တရုတ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး နှစ်ဖက်မူဝါဒများအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ချက် ၁၄

၎၎၎၎

၂။ တရုတ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး၏ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်အနာဂတ် **၎၎၎၎** ၂၂

၃။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အရင်းရှင်စီးပွားရေးပုံစံသစ်က ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို မည်သို့ပြောင်းလဲစေမည်နည်း ၃၂

၎၎၎၎

၎၎၎၎

၄။ ဗျူရိုကရေစီနှင့် ဒီမိုကရေစီပေါင်းစည်းမှု **၎၎၎၎** ၄၀

၎၎၎၎

၅။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ PR စနစ်နှင့် ညှိနှိုင်းဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ **၎၎၎၎** ၄၅

၎၎၎၎

၆။ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုခေတ် အဆုံးသတ်လုနီးပြီလား **၎၎၎၎** ၅၂

၎၎၎၎

၎၎၎၎

၈။ ရေနံလုပ်ငန်းအပေါ် ဩဇာကျဆင်းသွားသည့် အမေရိကန် **၎၎၎၎ (SMART)** ၆၅

၎၎၎၎

၉။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအလားအလာ **၎၎၎၎** ၇၃

၎၎၎၎

၁၀။ ကြိုတင်မြင်သော ၂၀၂၃ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့အလားအလာ **၎၎၎၎ (သုတေသနစာတမ်း)** ၈၀

- ၁၁။ တရုတ်ပြည်၏နေရာကို အစားထိုးဝင်ရောက်၍မရနိုင်သေးသော အိန္ဒိယ ၈၈
ထူးထူးခြားခြား
- ၁၂။ GDP တိုးတက်မည့်ပေါ်လစီများ နောက်တန်းရောက်သွားခြင်း ၉၆
UAC
- ၁၃။ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကဏ္ဍမှာ အခက်တွေ့နေသော အနောက်နိုင်ငံများ ၁၀၂
နိမ့်နိမ့်
- ၁၄။ အာဂျင်တီးနားတို့၏ ကမ္ဘာ့ဖလားအောင်ပွဲမှရရှိသည့် သင်ခန်းစာများ ၁၀၉
သင်ခန်းစာ(အညွှန်း)

ပြဋ္ဌာန်း

- ၁၅။ ပုန်ကန်ခံနေရသော နေမဝင်ဒေါ်လာနှင့် ဝင်ရိုးစုံမြင်ကွင်းသစ် ၁၁၄
အနုအရွယ်
- ၁၆။ သမားရိုးကျမဟုတ်သောလုံခြုံရေးနှင့် စစ်မဟုတ်သောစစ်ပွဲများ ၁၂၀
သိမ်မွေ့ပြင်ဆင်
- ၁၇။ ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီတို့ “ပုံမှန်” နိုင်ငံများ ပြန်လည်ဖြစ်တည်လာကြခြင်း ၁၃၅
ပေးအပ်
- ၁၈။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ ၁၄၃
ပြန်လည်အသုံးပြု

လူမှုရေး

- ၁၉။ မြန်မာပြည်နှင့် Cryptocurrency ၁၅၁
ပေးအပ်
- ၂၀။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လူနေမှုဘဝတွင် အရေးပါသည့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ၁၅၇
လယ်ယာထွက်ကုန်လုပ်ငန်းများ
နိမ့်နိမ့်
- ၂၁။ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများအတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အထင်ကရနေရာများ ၁၆၆
ပေးအပ်

ကျမ်းဂန်

- ၂၂။ ဦးနှောက်ကွန်ပျူတာဆက်စပ်ကိရိယာ အပိုင်း (၂) ၁၇၅
အခြေခံကျမ်းဂန်

၂၃။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသုံး ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှုနှင့် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များ
 ๑๓๑
 ๑๓๒

၂၄။ ပစိဖိတ်ဒေသအတွက် ပြင်သစ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး ဘာကြောင့် အရေးကြီးတာလဲ
 ၂၀၁
 ๑๓๓

၂၅။ အာဖရိကဒေသတွင် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ နည်းပညာအခင်းအကျင်း
 ၂၀၇
 ๑๓๔

၂၆။ အိုင်စီတီအသုံးပြု e-government
 ၂၁၂
 ๑๓๕

၂၇။ ဆယ်လူလာနည်းပညာမျိုးဆက်သစ် 5G ကွန်ရက်
 ၂၂၀
 ๑๓๖

၂၈။ ကမ္ဘာ့မြေပုံကို ပြောင်းလဲစေသော ကျွန်းများ
 ၂၂၇
 ๑๓๗

၂၉။ (၂၇)ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုညီလာခံ
 ၂၃၃
 ๑၃၈

အယ်ဒီတာ့စကား

တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးမူဝါဒများနှင့်
ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပြောင်းအလဲ

တ၊ ဖိတ်မတီ

နွေဦးကိုကြိုဆိုရင်း ကမ္ဘာ့ရေးရာစာစောင် အမှတ် (၁၈) ကို စာဖတ်သူများထံသို့ တင်ဆက်လိုက်ပါပြီ။ ယခုစာစောင်တွင် “တရုတ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးမူဝါဒများနှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပြောင်းအလဲ” ကို ဖော်ညွှန်းသော အကြောင်းအရာအား အထူးဆောင်းပါး များဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ကိုကိုလိုင်၊ ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦးနှင့် ထွေးကိုထွန်းတို့၏ အထူးဆောင်းပါးများသည် တစ်မူထူးခြားသော အမြင်များကို ထင်ဟပ်ပြသနေသည်။

တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူဦးရေအများဆုံးနှင့် လူနေအထူထပ် ဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ လေးပုံတစ်ပုံခန့်ရှိသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်ကပင် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးစီးပွားရေးနိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၅ ခုနှစ်ထက် နောက်မကျသောကာလတွင် စီးပွားရေးအရ အမေရိကန်နိုင်ငံကိုကျော်တက် ရန် အလားအလာရှိသည်ဟု လေ့လာသူများက သုံးသပ်ကြသည်။

တရုတ်နှင့် အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးကို သမိုင်းကြောင်းနှင့်ယှဉ်၍ လေ့လာကြည့်ပါက စိတ်ဝင်စားဖွယ်များ တွေ့ရသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် တရုတ် ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ) ရေလက် ကြား ပထမဆုံးအရေးအခင်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်သည် ၁၉၆၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ၎င်း၏ ပထမဆုံးအဏုမြူဗုံးကို စမ်းသပ်ခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ တရုတ် နှင့် အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး တင်းမာလာချိန်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လအတွင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဟင်နရီကစ်ဆင်ဂျာ တရုတ်ပြည်သို့ လျှို့ဝှက်ခရီးထွက်ခဲ့ပြီး မကြာခင်မှာ ကုလသမဂ္ဂက တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို အသိ အမှတ်ပြုခဲ့သည်။

၁၉၇၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်းတွင် အမေရိကန်သမ္မတ ရစ်ချတ်နစ်ဆင်သည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရှစ်ရက်ကြာ ချစ်ကြည်ရေးခရီးသွားရောက်ခဲ့ပြီး ရှန်ဟဲကြေညာချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ပြဿနာကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း အဖြေရှာ နိုင်မည့် အမေရိကန်နှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး အဆင့်မြင့်တင်ရပ်ကို ဖန်တီးခဲ့သည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျင်မီကာတာက တရုတ်ပြည်မကြီး၏ တရုတ်တစ်နိုင်ငံ တည်း မူဝါဒကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် တိန်ရှောင်ဖိန် အမေရိကန်သို့ ချစ်ကြည်ရေးခရီး သွားရောက်ခဲ့သည်။ ရေဂင်အစိုးရလက်ထက်တွင် တရုတ်-အမေရိကန် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၄ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် အမေရိကန်သမ္မတ ရေဂင် တရုတ်ပြည်သို့ ချစ်ကြည်ရေးခရီး သွားရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၄ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အမေရိကန်အစိုးရက တရုတ်အစိုးရကို အမေရိကန်ထုတ် စစ်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်သမ္မတ ဘီလ်ကလင်တန်က တရုတ်ပြည် နှင့် အပြုသဘောဆောင်သောဆက်ဆံရေး (Constructive Engagement) ကို စတင်ကျင့်သုံး ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၉၉ ခုနှစ် မေလတွင် ဆားဘီးယားတပ်များကို နေတိုးတပ်ဖွဲ့များကပုံးကြ တိုက်ခိုက်ရာတွင် ဘဲလ်ဂရိတ်မြို့ရှိ တရုတ်သံရုံးကို မတော်တဆ မှားယွင်းပုံးကြမိခဲ့ခြင်းက တရုတ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးကို ကသိကအောက် ဖြစ်စေခဲ့သည်။

အမေရိကန်သမ္မတ ကလင်တန်က အမေရိကန်-တရုတ်ဆက်ဆံရေး အက်ဥပဒေကို ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် အောက်တိုဘာလတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးလိုက်ရာ တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့ ပုံမှန်ကုန်သွယ်ရေး ဆက်ဆံခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ပြည်အနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ (WTO) သို့ ဝင်ခွင့်ရစေရန် လမ်းခင်းလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်က တရုတ်ပြည်ကို ထွန်းကားလာသော အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အဖြစ် အသိအမှတ် ပြုခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်ကို “တာဝန်ရှိ အရေးပါနိုင်ငံ” (Responsible Stakeholder) တစ်နိုင်ငံကဲ့သို့ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့သည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ပြည်သည် ကနေဒါပြီးလျှင် အမေရိကန်၏ ဒုတိယအကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်အတွက် ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ်ကို ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဂျပန် နိုင်ငံထက်ပင်ကျော်လွန်ပြီး အမေရိကန်၏ အကြီးဆုံးမြီရှင် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် တွင် တရုတ်ပြည်၏ GDP သည် ဒေါ်လာ ၅ ဒသမ ၈၈ ထရီလီယံရှိခဲ့ရာ ကမ္ဘာ့ဒုတိယ အင်အားအကြီးဆုံး စီးပွားရေးနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အမေရိကန်သည် တရုတ်နှင့် ကုန်သွယ်မှု ပြုရာတွင် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်၌ ဒေါ်လာ ၂၇၃ ဒသမ ၁ ဘီလီယံ ကုန်သွယ်ရေးလိုငွေပြုခဲ့သည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ရှိကျင့်ဖျင်သည် နိုင်ငံတော်သမ္မတ၊ ကွန်မြူနစ်ပါတီ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးနှင့် ဗဟိုစစ်ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရှိကျင့်ဖျင်နှင့် အိုဘားမားတို့သည် “ဆက်ဆံရေးပုံစံသစ်” (New model) တစ်ရပ်ကို ထူထောင်ရန် အမေရိကန်နှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံတို့အတွက် “အင်အားကြီးနိုင်ငံများ ဆက်ဆံရေးပုံစံသစ်” (New type of great power relations) ဟူသော ရှိကျင့်ဖျင်၏ အယူအဆတစ်ရပ်ကို ထူထောင်ရန် ကတိပြုခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အာရှ-ပစိဖိတ် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတစ်ခုတွင် သမ္မတ အိုဘားမားနှင့် သမ္မတ ရှိကျင့်ဖျင်တို့က ရာသီဥတု ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာပူးတွဲကြေညာချက်တစ်ရပ်ထုတ်ပြန်ရာတွင် ကာဗွန်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ် မှုကို လျှော့ချရန် ကတိပြုခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန် သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရန်က တရုတ်သမ္မတ ရှီနှင့် တယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်ပြောကြားရာမှာ တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်း မူဝါဒ ကို သူလိုက်နာဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ထရန်နှင့် ရှီတို့ ဖလော်ရီဒါပြည်နယ်တွင်တွေ့ဆုံစဉ် ထရန်က အမေရိကန်နှင့်တရုတ် ဆက်ဆံရေးမှာ “အကြီးအကျယ်တိုးတက်မှု” ရရှိကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ရှီကလည်း နက်ရှိုင်းသော နားလည်မှုတစ်ရပ်နှင့် ကြီးမားသောယုံကြည်မှုတည်ဆောက်နိုင်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်အစိုးရက အနည်းဆုံးဒေါ်လာ ၅၀ ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိသော သွင်းကုန်များကို အကောက်ခွန် ကျယ်ပြန့်စွာကောက်ခံမည်ဟု ကြေညာခဲ့သည်ကို တုံ့ပြန်မှု အနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံကလည်း အမေရိကန်ထုတ်ကုန်ပစ္စည်း အတော်များများပေါ်တွင် အခွန်များကောက်ခံခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် အခွန်စည်းကြပ်ရာမှ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်ကုန်သွယ်ရေးစစ်ပွဲ အရှိန်မြင့်လာခဲ့သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် နှစ်နိုင်ငံစလုံးက အကောက်ခွန်နှုန်းများ တိုးမြှင့်ကောက်ခံခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် တရုတ်နိုင်ငံ

ဗဟိုဘဏ်က ယွမ်ငွေတန်ဖိုးကို သိသိသာသာ လျှော့ချခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် အမေရိကန်သမ္မတ ထရန်နှင့် တရုတ်ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် လျူဟဲတို့သည် နှစ်နှစ်နီးပါး ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကုန်သွယ်ရေးစစ်ပွဲကို အပြောင်းအလဲဖြစ်စေသော သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့အကြား ဆက်ဆံရေးအခြေအနေများသည် နှစ်နိုင်ငံစီးပွားရေးပြိုင်ဆိုင်မှုကိုဖြစ်စေပြီး ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအရင်းရှင်ဝါဒ၏ အသွင်အပြင်သို့ ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။

ကိုကိုလိုင်၏ အထူးဆောင်းပါးတွင် တရုတ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး နှစ်ဖက်မူဝါဒများအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်တင်ပြထားသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ မဟာဗျူဟာ အစီအမံနှစ်ရပ်အပြင် ၂၀၃၅ ခုနှစ်အတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရည်မှန်းချက်များကို ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ရှေ့လာမည့် ငါးနှစ်အတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အဓိကရည်မှန်းချက်များကို ခြုံငုံသုံးသပ် တင်ပြထားသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း အမေရိကန်အစိုးရ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေး မဟာဗျူဟာ (၂၀၂၂) စာတမ်းတွင် အမေရိကန်အတွက် မဟာဗျူဟာ စိန်ခေါ်မှုနှစ်ရပ်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့၏ စိန်ခေါ်မှု နှစ်မျိုးကို ခွဲခြားဖော်ပြထားသည်။ စီးပွားရေးနှင့် နည်းပညာပိုင်းတွင် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုများအပြင် ပထဝီနိုင်ငံရေးအမြင်ဖြင့် သုံးသပ်ပြမှုများသည် စာဖတ်သူများအတွက် ဗဟုသုတရဖွယ်၊ စိတ်ဝင်စားဖွယ် အကြောင်းအရာ ဖြစ်နေသည်ကား အမှန်ပင် ဖြစ်သည်။

ထွေးကိုထွန်း၏ အထူးဆောင်းပါးကလည်း တစ်မူထူးခြားနေပြန်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အရင်းရှင်စီးပွားရေးပုံစံသစ်နှင့် ဆက်စပ်လာပြီဖြစ်သော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အပြောင်းအလဲကို လှစ်ဟရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် နှစ်လွန်ကာလနောက်ပိုင်း တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်လာသော တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် အနောက်အုပ်စုကို တိုက်ခိုက်ရန် အလားအလာရှိသော လက်နက်များဟု ရှုမြင်လာကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဈေးသက်သာသော ထုတ်ကုန်များ၏ သက်ရောက်မှုအဖြစ် အမေရိကန်တွင် အလုပ်လက်မဲ့ များ တစ်ဟုန်ထိုး များပြားလာခဲ့ခြင်းကြောင့် China Shock ဟုပင် အမည်ပေးခဲ့ကြသည်။ အနောက်အုပ်စုများအနေဖြင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ရင်ဆိုင်ရန် ချင့်ချိန်စဉ်းစားဖွယ်ရာ ဖော်ပြထားသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး၏ အထူးဆောင်းပါးတွင်မူ တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေး၏ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်အနာဂတ်ကို သုတေသနဆန်ဆန် လေ့လာတင်ပြထားသည်။ တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ ပစ္စုပ္ပန်ကာလဆက်ဆံရေးသည် တင်းမာနေဆဲဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်၏ တရုတ်အပေါ်သဘောထားကို ဖော်ပြထားရာတွင် အမေရိကန်က တရုတ်နှင့်ဆက်ဆံရေးအား မဟာဗျူဟာပြိုင်ဘက်ဟူသော မူဘောင်အတွင်းမှ ရှုမြင်ထားသည်။ အမေရိကန်-တရုတ် စီးပွားရေးပြိုင်ဆိုင်မှု၏ အရေးပါမှုကို ဖော်ပြရင်း အမေရိကန်အနေဖြင့် တရုတ်အား ရန်လိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်များရှိကြောင်း သုံးသပ်ပြထားသည်။ သူ၏ဆောင်းပါးတွင် Global Development Initiative (GDI) ကို စိတ်ဝင်တစား ဖတ်ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ တရုတ်သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကြိုးပမ်းမှုတွင် ဦးဆောင်သူဖြစ်ရန် မျှော်လင့်ထားကြောင်း အမေရိကန်ကသုံးသပ်ထားသည်။ တစ်ဖန် တရုတ်၏ Global Security Initiative (GSI) ၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်သုံးခုအပေါ် အမေရိကန်

၏အမြင်ကိုရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ကျွန်းအရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးကို ပြည့်စုံစွာဖော်ပြထားသည်။ တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့ သည် အနာဂတ်တွင် စစ်အေးတိုက်ပွဲတစ်ရပ်ဖြစ်လာမည်လားဟု ဖော်ပြထားသည်။

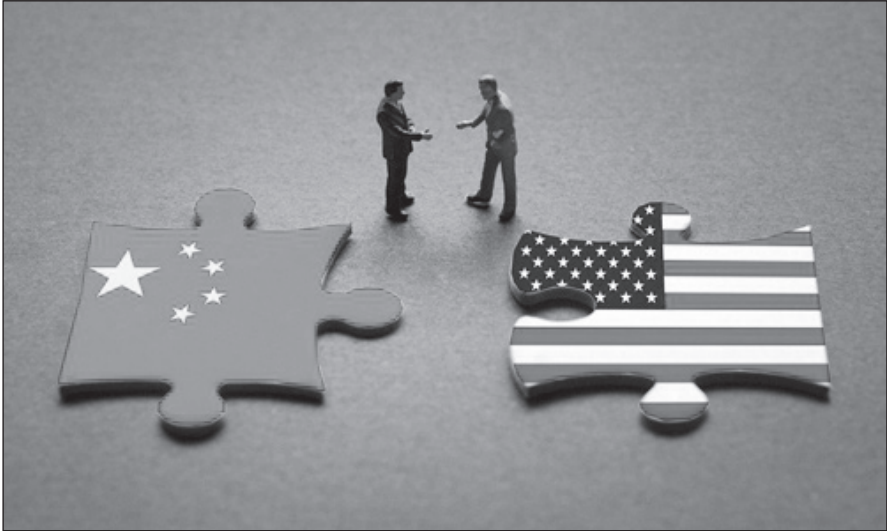
ကမ္ဘာ့စူပါပါဝါ နိုင်ငံကြီး နှစ်နိုင်ငံဖြစ်သော တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ ဆက်ဆံရေး သည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီး၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့် နည်းပညာတို့အပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများ ရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာကြီး၏ အနာဂတ် ငြိမ်းချမ်းကောင်းမွန်လာရေးအတွက် တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးမူဝါဒများနှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အပြောင်းအလဲကို စောင့်ကြည့် နိုင်ရန် စုစည်းတင်ပြလိုက်ပါသည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေး နှစ်ဖက်မူဝါဒများအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ချက်

ပဏ္ဍိတ

“ မဟာဗျူဟာ ပထဝီနိုင်ငံရေးအမြင်အရ သုံးသပ်ပါက တရုတ်နိုင်ငံသည် ယင်း၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားအတွက် အမေရိကန်နှင့်ဆက်ဆံရေးကို တတ်နိုင်သမျှ ထိန်းသိမ်းထားရှိလိုသည့်သဘော တွေ့မြင်ရပြီး တစ်ဖက်တွင်လည်း အမေရိကန်နှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်နေသော ရုရှားနိုင်ငံနှင့်လည်း ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ ဆက်လက်၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေရဦးမည်ဖြစ်ကြောင်း မျှော်မှန်းရပါသည်။ ”

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ အကြိမ် (၂၀)မြောက် ပြည်လုံးကျွတ်ပါတီညီလာခံကို ၂၀၂၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၆ ရက်နေ့မှ ၂၂ ရက်နေ့အထိ တရုတ်နိုင်ငံ ပေကျင်းမြို့၌ ကျင်းပခဲ့ပြီး အဆိုပါညီလာခံတွင် ပါတီအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တတိယအကြိမ် ဆက်လက်ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသော တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်သည် ပါတီညီလာခံသို့ အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါအစီရင်ခံစာတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ရည်မှန်းချက်နှင့် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ် များနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါမဟာဗျူဟာအစီအမံနှစ်ရပ်ကို ဖော်ပြထားကြောင်း တွေ့ရှိရ ပါသည် -

- (က) အခြေခံအားဖြင့် ဆိုရှယ်လစ်ခေတ်မီ ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၃၅ ခုနှစ်အကြား ပြီးမြောက်အောင် လုပ်ဆောင်သွားရန်၊
- (ခ) ၂၀၃၅ ခုနှစ်မှ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အကြားတွင် တရုတ်နိုင်ငံကို ကြွယ်ဝခိုင်မာ အားကောင်း၍ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်မြင့်ပြီး စည်းလုံးညီညွတ်ကာ သာယာလှပ သော ခေတ်မီဒီမိုကရက်တစ် ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံတော်ကြီးအဖြစ် တည်ဆောက် သွားရန်။

၂၀၃၅ ခုနှစ်အတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရည်မှန်းချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည် -

- (က) စီးပွားရေး၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ စွမ်းပကားများကိုတိုးမြှင့်၍ နိုင်ငံအင်အားကို စုစည်းတည်ဆောက်ပြီး ပြည်သူများ၏ တစ်ဦးကျပ်ငွေကို အလယ်အလတ် ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံတစ်ခု၏အဆင့်နှင့်ညီမျှအောင် လုပ်ဆောင်သွားရန်။

- (ခ) ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်း တီထွင်ဆန်းသစ်လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းအရှိဆုံး နိုင်ငံများအတွင်း ပါဝင်ပြီး သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာတွင် အင်အားတောင့်တင်း၍ မိမိဘာသာရပ်တည် နိုင်စွမ်းရှိလာစေရန်၊
- (ဂ) ခေတ်မီစီးပွားရေးထူထောင်ရန်၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုပုံစံသစ်ကို ဖော်ဆောင်ရန်၊ ဆန်းသစ် သည့် စက်မှုဖွံ့ဖြိုးရေး၊ သတင်းဆက်သွယ်မှုတိုးတက်ရေး၊ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးရေးတို့ကို အောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်သွားရန်၊
- (ဃ) စီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ်နှင့်စွမ်းရည်ကို အခြေခံကျကျ ခေတ်မီတိုးတက်စေရေး လုပ်ဆောင်ရန်၊ ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်လုံးကို တိုးတက်အောင် မြှင့်တင်ရန်၊ တရားဥပဒေကိုအခြေခံသောနိုင်ငံ၊ အစိုးရနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်စေရန်၊
- (င) ပညာရေး၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၊ ဉာဏ်ရည်မြင့်မားမှု၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အားကစားနှင့် ကျန်းမာရေးတို့တွင် ဦးဆောင်နိုင်ငံ ဖြစ်လာစေရန်၊ နိုင်ငံ၏စွမ်းအားအပျော့ပိုင်း ကဏ္ဍကို သိသိသာသာ အားပေးမြှင့်တင်ရန်၊
- (စ) ပြည်သူများအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်၍ ပျော်ရွှင်သောဘဝ ဆောင်ကြဉ်းပေးရန်၊ တစ်ဦးကျပ်ငွေကို အဆင့်သစ်သို့ မြှင့်တင်ပေးရန်၊ လူလတ်တန်းစားလူဦးရေ သိသိသာသာ တိုးပွားလာစေရန်၊ ကျေးလက်ဒေသ၏ လူနေမှုအဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်ရန်၊ ပြည်သူများ၏ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် သာယာဝပြောရေးကို အလေးပေး တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်သွားရန်၊
- (ဆ) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဟဇာတဖြစ်သော လုပ်ငန်းခွင်နှင့် လူနေမှုဘဝ များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တည်ဆောက်သွားရန်၊
- (ဇ) အမျိုးသားလုံခြုံရေးစနစ်နှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးစွမ်းရည်တို့ကို ပြီးပြည့်စုံစွာ ခိုင်မာတောင့်တင်းအောင်လုပ်ဆောင်သွားရန်၊ နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍနှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ အခြေခံခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို လုပ်ဆောင် သွားရန်။

ရှေ့လာမည့် ငါးနှစ်အတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အဓိကရည်မှန်းချက်များမှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်သည် -

- (က) အရည်အသွေးမြင့်မားသော စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ထွန်းပေါက် အောင်မြင်အောင် အားမြှင့်ဆောင်ရွက်သွားရန်၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာကဏ္ဍတွင် အင်အားတောင့်တင်း၍ မိမိဘာသာရပ်တည်နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်သွားရန်၊
- (ခ) ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် တံခါးဖွင့်ဝါဒကျင့်သုံးမှုတို့တွင် ခြေလှမ်းသစ်များ ဖော်ဆောင်သွားရန်၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်နှင့် စွမ်းရည်များကို ခေတ်မီတိုးတက်အောင် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သွားရန်၊ ဆိုရှယ်လစ်ဈေးကွက် စီးပွားရေးစနစ်ကို ပိုမိုတိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်၊ ပိုမိုအဆင့်မြင့်သော တံခါးဖွင့်စီးပွားရေးစနစ်များကို ဖော်ဆောင်သွားရန်၊
- (ဂ) ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်လုံး၏ စုဖွဲ့မှုစံချိန်စံညွှန်းနှင့် လုပ်ထုံး

လုပ်နည်းများကိုတိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်၊ တရုတ်ပုံစံ ဆိုရှယ်လစ် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို အားမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်၊

- (ဃ) ပြည်သူတို့၏ အသိဉာဏ်နှင့်ယဉ်ကျေးမှုဘဝများ ရင့်ကျက်ကြွယ်ဝစေပြီး တရုတ်အမျိုးသားရေး သွေးစည်းမှုနှင့် တရုတ်ယဉ်ကျေးမှုအပေါ်ချစ်မြတ်နိုးမှုများကို အားပေးမြှင့်တင်ရန်၊
- (င) စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်အတူ လူ့အများ၏ ဝင်ငွေလိုက်ပါတိုးတက်စေပြီး ကုန်ထုတ်လုပ်မှုတိုးတက်သည်နှင့်အမျှ လုပ်ခလစာများလည်းတိုးတက်လာစေရန်၊ အခြေခံ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ပိုမို၍ညီမျှစွာ ရရှိခံစားနိုင်ကြစေရန်၊
- (စ) မြို့ပြနှင့်ကျေးလက် လူနေမှုပတ်ဝန်းကျင်များကို သိသိသာသာ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန်နှင့် သာယာလှပသော တရုတ်နိုင်ငံအဖြစ် တည်ဆောက်ရန်၊
- (ဆ) နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးကို ပိုမိုခိုင်မာတောင့်တင်းအောင်တည်ဆောက်ရန်၊ ၂၀၂၇ ခုနှစ်တွင် နှစ်တစ်ရာပြည့်မည့် တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်၏ ရာပြည့်နှစ်ရည်မှန်းချက်များကို ပြည့်စုံအောင်ဖြည့်ဆည်းသွားရန်၊ ငြိမ်းချမ်းသော တရုတ်နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးအတွက် ခိုင်မာသောတိုးတက်မှုများ ရရှိစေရန်၊
- (ဇ) တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာအလယ်တွင် ရပ်တည်မှုအဆင့်နှင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်မှုကို ပိုမိုတိုးတက်အောင်မြှင့်တင်သွားရန်၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှု အပိုင်းတွင် တရုတ်နိုင်ငံက ပါဝင်နိုင်မှုအခန်းကဏ္ဍအား ပိုမိုမြှင့်တင်သွားရန်။

အထက်ပါ ရည်မှန်းချက်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ခြုံငုံသုံးသပ်ပါက စီးပွားရေးနှင့်သိပ္ပံနည်းပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အဓိကထားဦးတည်ဆောင်ရွက်မည့်သဘောရှိပြီး နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ခေတ်မီစစ်အင်အားကို တည်ဆောက်သွားမည်ဖြစ်သော်လည်း ငြိမ်းချမ်းသော တရုတ်နိုင်ငံအဖြစ် တည်ဆောက်ရေးကို ကြွေးကြော်ထားသည့်အတွက် စစ်ရေးထိပ်တိုက်တွေ့မှုများကို အဖြစ်နိုင်ဆုံးရှောင်လွှဲကာ ခံစစ်အသွင်ဆောင်သော လုံခြုံရေးမူဝါဒကို ကျင့်သုံးသွားဖွယ်ရှိကြောင်း ခန့်မှန်းရပါသည်။ သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်က နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အန္တိမရည်မှန်းချက်အဖြစ် ပြည်သူ့တစ်ရပ်လုံး လုံခြုံရေး၊ အခြေခံလုပ်ငန်းတာဝန်အဖြစ် နိုင်ငံရေးလုံခြုံမှုအခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် စီးပွားရေးလုံခြုံမှုအရေးပါသော ထောက်တိုင်ကြီးများအဖြစ် စစ်ရေး၊ နည်းပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုပူလုံရေးကဏ္ဍများ အထောက်အကူအင်အားအဖြစ် နိုင်ငံတကာလုံခြုံရေးကဏ္ဍများကို သတ်မှတ်ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်၏ အစီရင်ခံစာတွင် တရုတ်နိုင်ငံကို ခြိမ်းခြောက်နေသည့် အန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်၍ နာမည်တပ်၍ သီးခြားဖော်ထုတ်ထားခြင်းမရှိသော်လည်း "တရုတ်နိုင်ငံအား ပြည်ပမှနေ၍ အကျပ်ကိုင်ထိန်းချုပ်ပိတ်ဆို့၍ အမြင့်ဆုံးဖိအားပေးပေးရန် ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်နေရကြောင်း ဖော်ပြထားပြီး တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိုသို့ဖိအားပေးအကျပ်ကိုင်နေသည့် အင်အားစုကို မည်သည့်အခါမျှ အလျှော့ပေးမည်မဟုတ်ဘဲ ခိုင်မာသောသန္နိဋ္ဌာန်ဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စိတ်ဓာတ်ကို ပြသသွားမည်ဟုလည်း ရေးသားထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

“ တရုတ်သည်
 ရုရှားနှင့်မတူဘဲ
 ယင်း၏
 စီးပွားရေး၊
 သံတမန်ရေး၊
 စစ်ရေး၊
 နည်းပညာအင်အားများဖြင့်
 နိုင်ငံတကာ
 အနေအထား
 အစီအစဉ်ကို ပြန်လည်ပုံသွင်း
 ပြောင်းလဲရန်
 ကြိုးပမ်းနေသည်ဟု
 အမေရိကန်တို့က
 ရှုမြင်ထားပါသည်။ ”

တရုတ်နိုင်ငံအတွက် ပေါက်ကွဲနိုင်သည့် ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်သော "ထိုင်ဝမ်" (တရုတ်-တိုင်ပေ) ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)သည် တရုတ်နိုင်ငံပိုင်ဖြစ်ကြောင်း၊ တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်းမူဝါဒကို နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းမှ အသိအမှတ်ပြုရေး အခိုင်အမာ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ပိုင်နက်နယ်မြေကို အလေး အနက်ထား၍ကာကွယ်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြ ထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မကြာမီက ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ဒေသန္တရရွေးကောက်ပွဲတွင် အင်ဆိုင်ဝမ်၏ ပါတီရှုံးနိမ့်သွားပြီး တရုတ်နှင့် အဆင် ပြေစွာဆက်ဆံလိုသော ကူမင်တန်ပါတီ အနိုင်ရခဲ့ ခြင်းက ရှီကျင့်ဖျင်၏မျှော်မှန်းချက်ကို အားဖြည့် ပေးလိုက်သည့်နယ် ရှိပါသည်။

ယခု အကြိမ် (၂၀)မြောက် တရုတ်ကွန်မြူနစ် ပါတီ ပြည်လုံးကျွတ်ပါတီညီလာခံတွင် ပြည်တွင်း နိုင်ငံရေးအနေအထားအရ အရေးပါသော ပါတီ ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရာ၌ လက်ရှိပါတီအထွေထွေအတွင်းရေးမှူး သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်၏သစ္စာခံ လူယုံနောက်လိုက်အုပ်စုများ ကိုသာ နေရာပေးခဲ့သည်ဟု ဝေဖန်မှုများရှိခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ တစ်အုပ်စုတည်းက ပေါ်လစီဗျူရီအမြဲတမ်း ကော်မတီတွင် နေရာယူလာခြင်း၊ တရုတ်ကွန်မြူနစ် ပါတီ၏ ကျင့်ထုံးတစ်ရပ်ဖြစ်သော Seven Up Eight Down ဟုခေါ်သည့် အသက် ၆၇ နှစ်အထိ တာဝန် ထမ်းဆောင်ပြီး ၆၈ နှစ်တွင် အနားယူရမည့် အစဉ်အလာကို ချိုးဖောက်၍ ရှီကျင့်ဖျင်ကိုယ်တိုင် နောက်ငါးနှစ်အတွက် ဆက်လက်တာဝန်ယူခဲ့ခြင်း တို့မှာ မဖြစ်စဖူး ထူးခြားသော ကိစ္စဖြစ်ပြီး ရှီကျင့်ဖျင် အနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏အနာဂတ်တွင် တွေ့ကြုံ ရင်ဆိုင်ရမည့် ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုများအတွက် ယင်း၏ခေါင်းဆောင်မှုကို ခိုင်မာအောင် ဆက်လက် ထိန်းသိမ်း သွားလိုသည့်ဆန္ဒ ရှိပုံရကြောင်း မှန်းဆရ ပါသည်။

အစိုးရ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာ (၂၀၂၂) စာတမ်း ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဤစာတမ်းတွင် အမေရိကန်အတွက် မဟာဗျူဟာ စိန်ခေါ်မှုနှစ်ရပ်ကို ဦးစွာဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။ ပထမစိန်ခေါ်မှုမှာ စစ်အေးလွန်ကာလ ကုန်ဆုံးသွားပြီး အဓိကအင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ပြိုင်ဆိုင်မှု စတင်လာနေခြင်းဖြစ်၍ ယင်းအားပြိုင်မှုက လာမည့်အနာဂတ်ကို ပုံဖော်သွားလိမ့်မည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဒုတိယစိန်ခေါ်မှုမှာ ကမ္ဘာ့ပြည်သူ့အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှု၊ စားနပ်ရိက္ခာမပူလုံမှု၊ ကပ်ရောဂါများ၊ အကြမ်းဖက်မှု၊ စွမ်းအင်လောင်စာအကျပ်အတည်းနှင့် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု စသော ပြဿနာများဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

အမေရိကန်က ရုရှားနှင့် တရုတ်၏ စိန်ခေါ်မှုကို နှစ်မျိုးခွဲခြားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ တရုတ်သည် ရုရှားနှင့်မတူဘဲ ယင်း၏ စီးပွားရေး၊ သံတမန်ရေး၊ စစ်ရေး၊ နည်းပညာအင်အားများဖြင့် နိုင်ငံတကာအနေအထား အစီအစဉ်ကို ပြန်လည်ပုံသွင်းပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းနေသည်ဟု အမေရိကန်တို့က ရှုမြင်ထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်တို့က တရုတ်သည် ရေရှည်တွင် အန္တရာယ်ပိုမိုကြီးမားသည့် ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ ပြိုင်ဘက်အဖြစ် သဘောထားပြီး အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသကို ပိုမိုအာရုံစိုက် ဦးတည်လှုပ်ရှားလျက်ရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် မိုက်ခရိုချစ်ပုံ အများဆုံးထုတ်လုပ်သည့် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ဂျပန်နှင့် အမေရိကန်တို့ပူးပေါင်း၍ Chip 4 နည်းပညာ မဟာမိတ်ဖွဲ့ရန် အမေရိကန်က ဦးဆောင်စည်းရုံးနေကြောင်းလည်း တွေ့ရပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်၌ ချစ်ပုံ အများဆုံးထုတ်လုပ်သည့် TSMC ကုမ္ပဏီသည် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)ပိုင်ဖြစ်နေပြီး TSMC ၏ အကြီးဆုံးဈေးကွက်မှာလည်း တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်နေရာ ချစ်ပုံ စီးပွားရေးကဏ္ဍမှာလည်း အထူးအရေးပါလျက် ရှိပါသည်။

အမေရိကန်သမ္မတ ဘိုင်ဒန်က စီးပွားရေးမဟာမိတ်အဖွဲ့အဖြစ် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် IPEF (Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity)ကို ၂၀၂၂ ခုနှစ် မေလတွင် စတင်စုစည်းခဲ့ပြီး အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ အိန္ဒိယ၊ ဩစတြေးလျ (QUAD ၄ နိုင်ငံ)၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဘရူနိုင်း၊ မလေးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ စင်ကာပူ၊ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ် (ASEAN မှ ၇ နိုင်ငံ)၊ တောင်ကိုရီးယား၊ နယူးဇီလန်၊ ဖီဂျီစုစုပေါင်း ၁၄ နိုင်ငံတို့ ပါဝင်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံကလည်း RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership) အစီအစဉ်တွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခြင်းဖြင့် IPEF ကို တုံ့ပြန်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ RCEP တွင် တရုတ်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ဩစတြေးလျ၊ ဂျပန်၊ နယူးဇီလန်၊ မလေးရှား၊ ဘရူနိုင်း၊ စင်ကာပူ၊ ဗီယက်နမ်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ မြန်မာ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်းနှင့် လာအို (ASEAN ၁၀ နိုင်ငံ) တို့ ပါဝင်ကြပါသည်။ အမေရိကန် IPEF အစီအစဉ်က ခတ်ကွင်းပြင်နေဆဲချိန်တွင် တရုတ်ဘက်က BRI ရပ်ဝန်းလမ်းကြောင်းနှင့် RCEP တို့ကို သွက်သွက်လက်လက် လှုပ်ရှားဖော်ဆောင်လျက်ရှိပြီး တရုတ်-လာအို အမြန်မီးရထားလမ်းကို ဖောက်လုပ်ပြီးစီးခဲ့သည်မှာ တစ်နှစ်ပြည့်သွားပြီ ဖြစ်ပါသည်။ RCEP အစီအစဉ်အရ တရုတ်-မြန်မာ ပုံမှန်ကုန်သွယ်ရေးလှုပ်ရှားမှု အစီအစဉ်ကိုလည်း စတင်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ မဟာဗျူဟာဆက်ဆံရေး အလားအလာများကို သုံးသပ်ပါက ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါအလွန်ကာလတွင် နှစ်နိုင်ငံစလုံး

စီးပွားရေးပြန်လည်ထူထောင်ရေးကို အားစိုက်ကြိုးပမ်းရန်ရှိခြင်း၊ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ အကျိုးဆက်အဖြစ် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရခြင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ၌ သမ္မတရီကျင့်ဖျင်အနေဖြင့် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုကို အခိုင်အမာပြန်လည်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်နေသကဲ့သို့ လူကြိုက်များမှု ကျဆင်းနေသော အမေရိကန်သမ္မတ ဘိုင်ဒန်အနေဖြင့် လည်း နောက်လာမည့် သမ္မတသက်တမ်း၌ ပြန်လည်ရွေးကောက်ခံရရေးနှင့် ဒီမိုကရက်တစ် ပါတီ ပြန်လည်ဦးမော့လာရေးအတွက် ရုန်းကန်ရင်ဆိုင်ရမည့် အနေအထားရှိခြင်းတို့ကြောင့် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့အကြား စစ်ရေးအရ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ကြမည့် အလား အလာ နည်းပါးဖွယ်ရှိကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

သို့ရာတွင် ကမ္ဘာကိုလွှမ်းမိုးနိုင်ရေးအတွက် ပိုမိုအရေးပါလာသော စီးပွားရေးနှင့် နည်းပညာအားပြိုင်မှုတွင်မူ ယခုလာမည့် ဆယ်စုနှစ်သည် နှစ်ဖက်အားကုန်သွင်းပြိုင်ဆိုင်ကြ မည့် အဆုံးအဖြတ်တိုက်ပွဲကာလဖြစ်၍ စီးပွားရေးနှင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင် အားပြိုင်မှုများမှာ ပိုမိုမြင့်တက်လာဖွယ်ရှိကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် နည်းပညာ နှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍနှစ်ရပ်စလုံး၌ အရေးပါသည့် ဆီမီကွန်ဒက်တာချစ်ပ်ပြား ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်၍ တိုက်ပွဲပိုမိုပြင်းထန်လာနိုင်ပါသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ တရုတ်နှင့်အမေရိကန် နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် စစ်အင်အားနှင့် စစ်ဘက် နည်းပညာတို့တွင် လာမည့်ဆယ်စုနှစ်အတွင်း တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် အပြိုင်အဆိုင် တိုးတက် လွှမ်းမိုး အနိုင်ယူနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းကြဖွယ်ရှိပြီး တရုတ်ဘက်မှဦးဆောင်နေသော ဟိုက်ပါ ဆော့နစ်လက်နက်များနှင့် AI အသုံးပြုမှုကဏ္ဍ၊ ကွမ်တမ်ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍများတွင် အမေရိကန်က အဓိလိုက်ပါနိုင်၍ အားထုတ်ကြိုးပမ်းသွားဖွယ် ရှိပါသည်။ တရုတ်တို့အနေဖြင့် ၂၀၂၅ ခုနှစ် တရုတ်တပ်မတော် နှစ် (၁၀၀) ပြည့်ကာလ၌ တရုတ်တပ်မတော်ကို ကမ္ဘာ့ခေတ်မီ တပ်မတော်တစ်ရပ်အဖြစ် ရောက်ရှိစေရန် ရည်မှန်းထားရာ ယင်းရည်မှန်းချက်များကို ပျက်ပြားစေရန်အတွက် အမေရိကန်တို့ဘက်မှလည်း နည်းမျိုးစုံဖြင့် အဖျက်အမှောက်လုပ်ငန်း များ လုပ်ဆောင်လာနိုင်ဖွယ်ရှိကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ တရုတ်နှင့်အမေရိကန် အကြား အင်ဒို-ပစိဖိတ် စစ်လက်နက်ပြိုင်ပွဲတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်လာဖွယ်ရှိပြီး အမေရိကန်တို့ ဘက်မှ ဒုတိယဆီတီးပုံစံ အင်ဒို-ပစိဖိတ် စစ်ရေးအုပ်စုဖွဲ့ရန် ကြိုးပမ်းမှုများကိုလည်း မြင်တွေ့ ရနိုင်ပါသည်။

မဟာဗျူဟာ ပထဝီနိုင်ငံရေးအမြင်အရ သုံးသပ်ပါက တရုတ်နိုင်ငံသည် ယင်း၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားအတွက် အမေရိကန်နှင့်ဆက်ဆံရေးကို တတ်နိုင်သမျှ ထိန်းသိမ်းထား ရှိလိုသည့်သဘော တွေ့မြင်ရပြီး တစ်ဖက်တွင်လည်း အမေရိကန်နှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်နေ သော ရုရှားနိုင်ငံနှင့်လည်း ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ ဆက်လက်၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေရဦးမည် ဖြစ်ကြောင်း မျှော်မှန်းရပါသည်။ အမေရိကန်အနေဖြင့် စီးပွားရေး၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် နည်းပညာကဏ္ဍများတွင် တရုတ်ကိုတတ်နိုင်သမျှ ကန့်သတ်ပိတ်ဆို့မှုများကို ပြုလုပ်ထားပြီး တရုတ်တို့၏ရည်မှန်းချက်များဖြစ်သော ၂၀၃၅ ခုနှစ်တွင် အလယ်အလတ်ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံ ဖြစ်လာစေရေးနှင့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အင်အားတောင့်တင်းခိုင်မာသော ကမ္ဘာ့ဦးဆောင်

အင်အားကြီးနိုင်ငံ ဖြစ်လာစေရေး ရည်မှန်းချက်များ ပေါက်မြောက်အောင်မြင်ခြင်းမရှိစေရန် ဘက်ပေါင်းစုံမှ တားဆီးနှောင့်ယှက်သွားဖွယ် ရှိပါသည်။

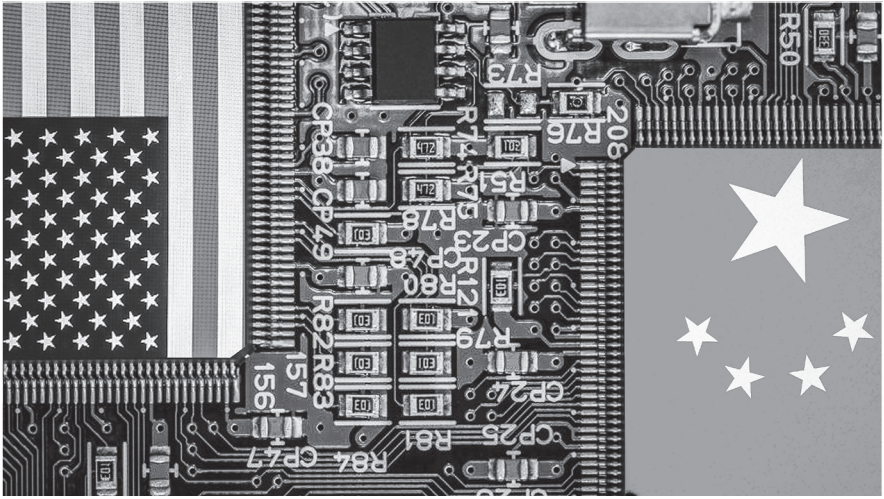
ဤသို့ တရုတ်နှင့်အမေရိကန်တို့၏ အားပြိုင်မှုတွင် ကြားထဲမှ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများမှ ကြားညှပ်နေမည့်အနေအထားရှိနေပြီး တရုတ်အား ဝိုင်းပတ်ပိတ်ဆို့ရေး (Encirclement) လုပ်ငန်းစဉ် နယ်ရပ်များအဖြစ် အသုံးချခံလာရမည့် အလားအလာရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် မဟာဗျူဟာအရ အချက်အချာကျပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာပင်လယ် ထွက်ပေါက်ဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံသည် အမေရိကန်၏ မဟာဗျူဟာပစ်မှတ်တစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့၏ ဩဇာခံနိုင်ငံအစိုးရတစ်ရပ် တင်မြှောက်ကြိုးကိုင်နိုင်ရေး အတွက် အစဉ်တစိုက် ကြိုးပမ်းနေဖွယ်ရှိပြီး ယင်းတို့၏ ဩဇာမခံပါက နိုင်ငံကိုမတည်မငြိမ် ဖြစ်စေရန် ပဋိပက္ခများဖန်တီးလျက် ဒုက္ခပေးနိုင်ရန် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ သတင်းမီဒီယာ၊ ကိုယ်စားစစ်ပွဲ စသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်နေမည်ဖြစ်သည့်အတွက် မိမိနိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ပိုင်နက်နယ်မြေ တည်တံ့ခိုင်မာရေးအတွက် အစဉ်သတိပြု ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သွားရမည်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ကိုကိုလှိုင်

တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေး၏ ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ်

အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ဟော်လီဝုဒ်

“ အမေရိကန်က တရုတ်နှင့်ဆက်ဆံရေးအား
 မဟာဗျူဟာပြိုင်ဘက်ဟူသော မူဘောင်အတွင်းမှ ရှုမြင်သည်။
 အမေရိကန်က တရုတ်နှင့်ဆက်ဆံရာတွင်
 ၎င်း၏ အကျိုးစီးပွားများနှင့် တန်ဖိုးစံနှုန်းများအား
 ကာကွယ်ရန်အတွက် မဟာမိတ်များနှင့် မိတ်ဆွေနိုင်ငံများဖြင့်
 နီးကပ်စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည့်နေရာမှ
 ခိုင်မာစွာ ရပ်တည်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း
 ဖော်ပြထားသည်။ ”

နိဒါန်း

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံများအကြား ဆက်ဆံရေးသည် သမိုင်းကြောင်းအား လေ့လာကြည့်မည်ဆိုပါက ကမ္ဘာ့အရေးကြီးဆုံးနှင့် အရှုပ်ထွေးဆုံး ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ စတင်တည်ထောင်သည့် ၁၉၄၉ ခုနှစ်ကတည်းကစတင်ပြီး ကုန်သွယ်ရေး၊ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနှင့် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)အရေးဆိုင်ရာများတွင် တင်းမာမှုများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ နှစ်မျိုးလုံးကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ကြရသည်။ သမိုင်းကြောင်းအရကြည့်မည်ဆိုလျှင် ကိုးရီးယားစစ်ပွဲနှင့် ဗီယက်နမ်စစ်ကွဲသို့သော အကျပ်အတည်းကာလများတွင် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးသည် တည်ငြိမ်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်သည်။ (သို့သော် ကိုးရီးယားစစ်ပွဲကာလအတွင်း တရုတ်တပ်များ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း သမိုင်းအထောက်အထားများလည်း ရှိပါသည်။)

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၅၀ ကျော်အကြာက အမေရိကန်သမ္မတ ရစ်ချက်နစ်ဆင် တရုတ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်ချိန်မှစတင်ကာ နှစ်နိုင်ငံအကြားဆက်ဆံရေးသည် တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲလာပါသည်။ ထိုအလည်အပတ်ခရီးစဉ်နောက်ပိုင်း အပြောင်းအလဲအများအပြား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော်လည်း အမြဲတစေအကောင်းဘက်ကချည်း မဟုတ်ချေ။ နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးသည် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်လွန်နှောင်းပိုင်းတွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် တိုးတက်လာသကဲ့သို့ပင် အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသအား လွှမ်းမိုးရန် အပြိုင်အဆိုင် ကြိုးပမ်းလာကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးအား ၂၁ ရာစုခေတ်၏ အရေးအကြီးဆုံး ဆက်ဆံရေးအဖြစ် ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များနှင့် ပညာရှင်များက သတ်မှတ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

“ တရုတ်သည်
 ဂျပန်ပြီးလျှင်
 အမေရိကန်အတွက်
 ဒုတိယအကြီးဆုံး
 မြို့ရှင်နိုင်ငံ
 ဖြစ်သည်။
 နှစ်နိုင်ငံသည်
 တောင်တရုတ်
 ပင်လယ်အတွင်း
 ရေပိုင်နက်နယ်မြေ
 ပိုင်ဆိုင်မှုတွင်လည်း
 အငြင်းပွားမှု
 ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ”

ပစ္စုပ္ပန်ကာလ ဆက်ဆံရေး

၂၀၂၁ ခုနှစ် ကိန်းဂဏန်းများအရ အမေရိကန်သည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအင်အားအကြီးဆုံး နိုင်ငံဖြစ်ပြီး၊ တရုတ်က ဒုတိယလိုက်ပါသည်။ Purchasing Power Parity (PPP) အရ တိုင်းတာသည့် ဂျီဒီပီအရ ဆိုလျှင်တော့ တရုတ်သည် အကြီးမားဆုံး ဖြစ်သည်။ လက်ရှိ အခြေအနေများအရ တရုတ်နှင့် အမေရိကန် တို့တွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ဘုံအကျိုးစီးပွား ရပ်တည်ချက်များ ရှိနေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နျူကလီးယားလက်နက် မပြန့်ပွားရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဖြေရှင်းမရနိုင်သေးသည့် ပြဿနာများလည်းရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရုတ်၏ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)နှင့် ရေလက်ကြားဖြတ်ကျော်ဆက်ဆံရေးနှင့် အမေရိကန်က တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်းမူအား ဆက်လက်အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ တရုတ်အစိုးရအတွင်း ဒီမိုကရေစီ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တရုတ်ပြည်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ဖြစ်သည်။ တရုတ်သည် ဂျပန်ပြီးလျှင် အမေရိကန်အတွက် ဒုတိယအကြီးဆုံး မြို့ရှင်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံသည် တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း ရေပိုင်နက်နယ်မြေ ပိုင်ဆိုင်မှုတွင်လည်း အငြင်းပွားမှု ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ တရုတ်သည် တောင်တရုတ်ပင်လယ်တစ်ခုလုံးနီးပါး ၎င်း၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နက်အတွင်းရှိသည်ဟု အခိုင်အမာ တောင်းဆိုထားသည်။ အမေရိကန်ကမူ တောင်တရုတ်ပင်လယ်အား နိုင်ငံတကာရေပိုင်နက်အဖြစ် သာရှုမြင်ပြီး ၎င်းနယ်မြေအတွင်း စစ်ရေယာဉ်များနှင့် စစ်လေယာဉ်များ လွတ်လပ်စွာ ဖြတ်သန်းသွားလာ စစ်ဆင်ရေးဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးရှိသည်ဟု သတ်မှတ်သည်။

ပြီးခဲ့သည့်နှစ်ပိုင်းအတွင်း သံတမန်ဆက်ဆံရေး အများအပြားရှိစေကာမူ အမေရိကန်-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် တင်းမာလျက်ရှိနေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ သမ္မတ ဘိုင်ဒန်အစိုးရ လက်ထက် ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လတွင် အလာစကာ၌ ပြုလုပ်ခဲ့သော ပထမအကြိမ် အမေရိကန်-တရုတ်အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီး

အစည်းအဝေးများတွင် အခက်အခဲအချို့ကို ထိုးဖောက်ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလအတွင်းပြုလုပ်သည့် နှစ်နိုင်ငံထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင်လည်း သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်နှင့် သမ္မတ ဘိုင်ဒန်တို့သည် မဟာဗျူဟာမြောက်တည်ငြိမ်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ထည့်သွင်းဆွေးနွေးကြသော်ငြားလည်း ဆွေးနွေးပွဲများ ဆက်လက်ပြုလုပ် သွားရန်သာ သဘောတူညီမှု ရရှိခဲ့သည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွင် နှစ်နိုင်ငံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီချက်အချို့ ရရှိခဲ့ခြင်းသာလျှင် တစ်ခုတည်းသော ထင်ရှားသည့်ဖြစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

ထိပ်သီးအစည်းအဝေးပြီးနောက် ဘိုင်ဒန်အစိုးရသည် ပေကျင်းအိုလံပစ်အား သံတမန် ရေးရာ သပိတ်မှောက်ရန်နှင့် ကုန်သွယ်မှုကန့်သတ်စာရင်းတွင် တရုတ်ကုမ္ပဏီများအား ထပ်မံထည့်သွင်းရန် ကြေညာခဲ့ပါသည်။ လုံခြုံရေး၊ စီးပွားရေး၊ နည်းပညာနှင့် သဘောတရား ရေးရာဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏ ရန်လိုသောရပ်တည်ချက်များသည် ထင်ရှားစွာပုံပေါ်လာရာ တင်းမာမှုများ တဖြည်းဖြည်းလျော့ကျရေးအတွက် ညှိနှိုင်းရန် နေရာလပ်အနည်းငယ်မျှသာ ကျန်ရှိပေတော့သည်။

အမေရိကန်၏ တရုတ်အပေါ်သဘောထား

အမေရိကန်က တရုတ်နှင့် ဆက်ဆံရေးအား မဟာဗျူဟာပြိုင်ဘက်ဟူသော မူဘောင် အတွင်းမှ ရှုမြင်သည်။ အမေရိကန်က တရုတ်နှင့်ဆက်ဆံရာတွင် ၎င်း၏ အကျိုးစီးပွားများနှင့် တန်ဖိုးစံနှုန်းများအား ကာကွယ်ရန်အတွက် မဟာမိတ်များနှင့် မိတ်ဆွေနိုင်ငံများဖြင့် နီးကပ် စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည့်နေရာမှ ခိုင်မာစွာ ရပ်တည်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထား သည်။ အမေရိကန်အနေဖြင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများကို တိုးချဲ့ရန်၊ စစ်ရေးအရ အရေးသာမှုနှင့် အရေးကြီးသော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားရန်၊ ကုလသမဂ္ဂစနစ်တွင် အားသွန်ခွန်စိုက် ပြန်လည်ပါဝင်ရန်နှင့် တရုတ် အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များအား ချိုးဖောက်ပါက ကန့်ကွက်ရန် စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ရန် အမေရိကန်က ရည်ရွယ်သည်။ အမေရိကန်သည် ၎င်း၏အကျိုးစီးပွားနှင့် သက်ဆိုင်သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးကပ်ဆိုက်ရောက်ခြင်းစသည့် အတူရင်ဆိုင်နေကြရသည့် စိန်ခေါ်မှုများတွင် အကျိုးရလဒ်ထွက်ပေါ်စေနိုင်သည့် သံတမန်ဆက်ဆံရေးဖြင့် တရုတ်နှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

နှစ်နိုင်ငံ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကဏ္ဍက လေ့လာမည်ဆိုလျှင် အမေရိကန်-တရုတ် ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် အရေးပါသည်။ လက်ရှိ ဘိုင်ဒန်အစိုးရအနေဖြင့် တရုတ်၏ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိသော အပြုအမူ အလေ့အကျင့်များအား အရေးယူ လုပ်ဆောင်သွားမည်ဟု အမေရိကန်ဘက်က ဆိုသည်။ အမေရိကန်၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာမူဝါဒ များမှာ အမိမြေတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစပြုခြင်းနှင့် အမေရိကန်လူမျိုးအလုပ်သမားများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်သည် တရုတ်၏ အန္တရာယ်ရှိသော လုပ်ဆောင်မှုများအား အထောက်အပံ့ပေးခြင်းမပြုလုပ်ဘဲ နည်းပညာနှင့်

သိပ္ပံဆန်းသစ်တီထွင်မှုနယ်ပယ်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအား ခိုင်မာစွာရပ်တည်သွားမည်ဟု ဆိုသည်။ ကုန်သွယ်ရေးနယ်ပယ်၊ နည်းပညာ နယ်ပယ်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင် တရုတ်၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အမှုအကျင့်များအား တွန်းလှန်ရန်အတွက် မဟာမိတ်ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်းကာ ဘုံသဘောတူညီလမ်းစဉ် ဖော်ဆောင်သွားမည်ဟု အမေရိကန်တို့က ဆိုသည်။ ဤသည်ကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် အမေရိကန်သည်လည်း အပြန်အလှန်အားဖြင့် တရုတ် အား ရန်လိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်များ ရှိနေကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

တရုတ်၏ Global Development Initiative (GDI) နှင့် အမေရိကန်၏ ရှုထောင့်

၂၀၂၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလက ပြုလုပ်ခဲ့သည့် (၇၆) ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံအတွင်း ရှိကျင့်ဖျင်၏ မိန့်ခွန်းတွင် ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည့် Global Development Initiative (GDI) သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုတွင် ဦးဆောင်သူဖြစ်ရန် တရုတ်နိုင်ငံ၏မျှော်မှန်းချက်ကို အလေးပေးဖော်ပြထားသည်ဟု အမေရိကန်တို့က သုံးသပ်သည်။ GDI သည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး နှင့် အခြားကိစ္စရပ်များတွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကိုပံ့ပိုးကူညီရန် ရည်ရွယ်သော်လည်း ပိုမို ကောင်းမွန်သော Belt and Road Initiative (BRI) အပေါ်တွင် ၎င်း၏အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မေးခွန်းထုတ်စရာများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်ဟု မြင်သည်။ တစ်နှစ်ကြာပြီးနောက် တရုတ်သည် GDI ကိုအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ သြဇာ လွှမ်းမိုးဖြန့်ကြက်မည့် တရုတ်၏ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော မဟာဗျူဟာနှင့် မည်သို့ကိုက်ညီနိုင် မည်နည်းဟူသည့်အချက်များကို အမေရိကန်ဘက်က စိတ်ဝင်စားသည်။ GDI သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများတွင် ဆင်းရဲမွဲတေမှုပျောက်ရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး တိုးတက်ရေးနှင့် ဆင်းရဲ၊ ချမ်းသာကွာဟမှုများအား လျှော့ချရေးစသည်တို့ကို အကူအညီပေးသွားရန် ရည်ရွယ်သည် ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်း ၅၀ ကျော်နှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက အားပေးထောက်ခံမှုပြု ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

တရုတ်၏ Global Security Initiative (GSI) နှင့် အမေရိကန်၏ ရှုထောင့်

တရုတ်သမ္မတ ရှိကျင့်ဖျင်က ဘိုအောဖိုရမ် (Boao Forum for Asia Annual Conference 2022) တွင် Rising to Challenges and Building a Bright Future Through Cooperation ခေါင်းစဉ်ဖြင့် မိန့်ခွန်းတစ်ရပ်ပြောကြားခဲ့ရာ Global Security Initiative (GSI) အား ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် အဆိုပြုခဲ့သည်။ GSI တွင် ကတိကဝတ်ပြုထားသည့် မဏ္ဍိုင်ခြောက်ခုပင်ပြီး ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် ပဋိပက္ခများနှင့် စစ်ပွဲများကို တားဆီးရန်၊ နိုင်ငံပေါင်းစုံ၏ ဘုံဆန္ဒများ၊ နိုင်ငံပေါင်းစုံ သွေးစည်းညီညွတ်ရေးကို မြှင့်တင်ရန် အခက်အခဲများကို ကျော်လွှားရန်အတွက် ပြည်သူ့အားလုံး၏ တူညီသောဆန္ဒကို ဖြည့်ဆည်း ရန်နှင့် ကပ်ရောဂါကိုကျော်လွန်၍ ပိုမိုကောင်းမွန်သောကမ္ဘာကို တည်ဆောက်ရန် ဟူသည့် အချက်များအား အဆိုပြုခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းက GSI အား ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး အား ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် နိုင်ငံတကာ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများအား တရုတ်ဦးဆောင်သည့် ဖြေရှင်းချက်များဖြင့် ဖြေရှင်းလုပ်ဆောင်သွားရန်ဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။

ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတို့ကြား ပြေလည်အောင် ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဟု တရုတ်က အစောပိုင်း တွင် မျှော်လင့်ထားသော်လည်း ယခုရလဒ်များအရ မဖြစ်နိုင်သည်မှာ ရှင်းလင်းနေကြောင်း အမေရိကန်တို့က ယူဆပါသည်။ GSI သည် ပေကျင်း၏ သံတမန်များအတွက် ဦးစားပေး ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း တရုတ်၏ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်မှုကဏ္ဍအား မြှင့်တင်ရန် ကိရိယာ တစ်ခုဖြစ်နေပြီး လက်ရှိအကျပ်အတည်းများအား တိုက်ရိုက်ပါဝင်ဖြေရှင်းရန် တရုတ်က ရည်ရွယ်ထားသည့် အရိပ်အယောင်မျိုးမရှိဟု အမေရိကန်က မြင်သည်။

GSI သည် အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး တိကျသည့်သတ်မှတ်ထားချက်များလည်း မရှိသော ကြောင့် လျှော့တွက်ခြင်း သို့မဟုတ် လျစ်လျူရှုခြင်းသည် အမှားတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု အမေရိကန် အပါအဝင် အနောက်နိုင်ငံများက ယူဆသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မည်သည့်နေရာတွင် မည်မျှ အားစိုက်ထုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည်နှင့် မည်ကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမည်ကို စောင့်ကြည့် ရန် အရေးကြီးသည်ဟု ၎င်းတို့က ယူဆပါသည်။ GSI တွင် အဓိက ရည်ရွယ်ချက် သုံးခုရှိသည် ဟု အမေရိကန်က မြင်သည်။ ပထမတစ်ခုမှာ ယူကရိန်းတွင် စစ်ပွဲကြီးတစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားရန် အမေရိကန်နှင့် နေတိုးတို့က တွန်းပို့နေကြောင်း သိမြင်ရန် တရုတ်က လုပ်ဆောင်နေသည်ဟု ယူဆချက်ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်ချက်အနေနှင့် ပထမအချက်နှင့် ကိုက်ညီလျက် နိုင်ငံတကာ လုံခြုံရေးနယ်ပယ်တွင် အမေရိကန်နှင့် ၎င်း၏အပေါင်းအပါ မဟာမိတ်များက ပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ထိုပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် တရုတ်နိုင်ငံသည်သာ အဖြေတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ဖြင့် တရုတ်၏ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းဟု ယူဆသည်။ နောက်ဆုံးအချက်မှာ GSI သည် တရုတ်အတွက် ၎င်း၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများကို တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ရန် အတွက် လုံခြုံရေးပူးပေါင်းဆက်ဆံရေးသစ်များ တည်ဆောက်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့် ပလက်ဖောင်းတစ်ခုကို ပံ့ပိုးပေးနေသည်ဟု အမေရိကန်က မြင်သည်။

ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)ကျွန်းအရေးနှင့် တရုတ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေး

တရုတ်-ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)တို့၏ ဆက်ဆံရေးသည် ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ် များနောက်ပိုင်းတွင် ကောင်းမွန်လာခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် တစ်နိုင်ငံစနစ်နှစ်ခုအား စတင်အဆိုပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါ အဆိုပြုချက်အရ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)သည် တရုတ်နိုင်ငံ ဖြင့် ပေါင်းစည်းရေးကို လက်ခံမည်ဆိုပါက အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရှိမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အဆိုပါပြောဆိုချက်ကို ထိုစဉ်က ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)ဘက်ကပယ်ချခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်မကြီးနှင့် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) တို့ရှိလူထုအကြား ဆက်ဆံရေးသည်သာသိသာသာတိုးတက်လာသော်လည်း နိုင်ငံရေးအရ တိုးတက်မှုသည် နှေးကွေးလှသည်ဟု ဆိုရမည်ပင် ဖြစ်သည်။

တရုတ်ပြည်မကြီးတွင် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)၏ စီးပွားရေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၆၀ အထိရှိနေပြီး ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)သား တစ်သန်းခန့် သည် တရုတ်ပြည်မကြီးတွင် နေထိုင်လျက် ရှိပေသည်။ ထိုအခြေအနေကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)၏ စီးပွားရေးသည် တရုတ်ပြည်မကြီးကို မှီခိုနေရသည့် သဘောရှိပေ သည်။

အမေရိကန်သည် တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်းမူဝါဒအား အသိအမှတ်ပြုနေဆဲ ဖြစ်သော်လည်း ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)အား ကျောထောက်နေကန်ခံပြုပေးနေသောကြောင့် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်နှင့်အမေရိကန် နှစ်နိုင်ငံအကြားတွင်လည်း ဆက်ဆံရေးတင်းမာမှုများ မကြာခဏဆိုသလို ဖြစ်ပေါ်ရစမြဲပင် ဖြစ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လအတွင်း အမေရိကန် အောက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌ နန်စီပလိုစီသည် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ကျွန်းသို့သွားရောက်ခဲ့ရာ ၂၅ နှစ်တာကာလအတွင်း ပထမဆုံး အကြိမ်အဖြစ် အမေရိကန်အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးတစ်ဦး၏ ခရီးစဉ် ဖြစ်သည်။ ထိုခရီးစဉ်သည် တရုတ်နှင့်အမေရိကန် တင်းမာမှုအား ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက ထိုခရီးစဉ်အား ပြင်းထန်စွာကန့်ကွက်ရှုတ်ချပါသည်။ ထို့အပြင် တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်သည် ကျည်စစ်ကျည်မှန်များဖြင့် ပစ်ခတ်လေ့ကျင့်ခြင်း အပါအဝင် အရေးပါသော ရေပြင်နှင့်ဝေဟင် စစ်ရေးလေ့ကျင့်ခန်းများအား ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဩဂုတ် ၄ ရက်၊ ပေကျင်းစံတော်ချိန် ၁၂:၀၀ နာရီမှ ဩဂုတ် ၇ ရက်၊ ၁၂:၀၀ နာရီအချိန်ထိ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ) ကျွန်းအနီး သတ်မှတ်ရေပြင်နေရာများ၌ ပြုလုပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ကြေညာထားသည့်အတိုင်း တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် အရှေ့ပိုင်းစစ်နယ်ဝှမ်းကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ် (PLA Eastern Theater Command) သည် ဩဂုတ် ၄ ရက် ဒေသစံတော်ချိန် ၁၃:၀၀ နာရီမှ စတင်ကာ လေးရက်ကြာ စစ်ရေးလေ့ကျင့်ခန်းများအား စတင်လိုက်သည်။

ပဲထိန်းဒုံး အများအပြားအား ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)၏ အရှေ့မြောက်နှင့် အနောက်တောင် ကမ်းရိုးတန်းများအား ကျော်လွန်ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းပစ်ခတ်မှုများသည် ကျည်စစ်ကျည်မှန်ဖြင့် ပစ်ခတ်လေ့ကျင့်မှုများ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပြီး ဒေသတွင်း အကြီးမားဆုံး လေ့ကျင့်ခန်းလည်း ဖြစ်သည်။ သတ်မှတ်ပစ်ခတ်အားလုံးအား ထိမှန်ကြောင်း တရုတ်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ထားသည်။ ရေပြင်နှင့် ဝေဟင် လေ့ကျင့်ခန်းနယ်မြေများအနက် အချို့မှာ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)က ၎င်းတို့ပိုင်နက်ရေပြင်အဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော ရေမိုင် (၁၂) မိုင်အတွင်း ကျရောက်နေသည်။ ဤသည်မှာ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ကျွန်းသည် တရုတ်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ကြောင်း တရုတ်တို့က ပြသခြင်းဟု ယူဆပါသည်။ မြေပုံအရ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ကျွန်းအား ရေပြင်နှင့် ဝေဟင်တို့မှ ပူးတွဲပိတ်ဆို့ခြင်းနှင့် တရုတ်ပြည်မကြီးမှ ဒုံးပျံများဖြင့် ပစ်ခတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်မည့် အနေအထားဖြစ်သည်။ ကီလိုမီတာ (၃၅၀) အထိ ပစ်ခတ်နိုင်သော သမားရိုးကျ ပဲထိန်းဒုံးများအား ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ကျွန်းပေါ် ဖြတ်ကျော်ပစ်ခတ်ခြင်းသည် ယခင်က မရှိခဲ့ဖူးဘဲ သမိုင်းစဉ်တစ်လျှောက် ပထမဆုံးအကြိမ်လည်း ဖြစ်သည်။ လေ့ကျင့်ခန်းများ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ကျွန်းအား ရေပြင်နှင့် ဝေဟင် ပူးတွဲပိတ်ဆို့ခြင်း၊ ပင်လယ်ပြင်ပစ်မှတ်များအား ချေမှုန်းခြင်း၊ မြေပြင်ပစ်မှတ်များအား တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ဝေဟင်ထိန်းချုပ်မှု စစ်ဆင်ရေးနှင့် တပ်များ ပူးပေါင်းစစ်ဆင်ရေးစွမ်းရည်များ စသည်တို့အား စစ်ဆင်ရေးတွင် မည်သို့ အသုံးပြုနိုင်မည်ကို စမ်းသပ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် အရှေ့ပိုင်းစစ်နယ်ဝှမ်း ကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ်က ထုတ်ပြန်ပါသည်။ အရှေ့ပိုင်း စစ်နယ်ဝှမ်း ကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ်

(PLA Eastern Theater Command) သည် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ကျွန်းနှင့် အနီးဆုံး တွင်ရှိသော ကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ်ဖြစ်ပြီး အမှန်တကယ် တက်ရောက်သိမ်းပိုက်ပါက ၎င်း၏ ကွပ်ကဲမှုအောက်တပ်များက အဓိကပါဝင်မည် ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်သည် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)အပေါ် စစ်လက်နက်ဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ပေးမှုများနှင့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်ပေးမှုများ စသည်ကဲ့သို့သော တရုတ်နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကိုထိပါးသည့် လုပ်ဆောင်မှုများ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်များဖြင့် ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ တားမြစ်ပိတ်ဆို့မှုများ၊ ဟောင်ကောင်အရေးနှင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ပြင်အတွင်း နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှု အငြင်းပွားမှုများ စသည့် အရေးများကြောင့် နှစ်နိုင်ငံအကြားဆက်ဆံရေးသည် တင်းမာမှုများဖြင့်ပင် တည်ရှိနေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။

သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်၏ တတိယသက်တမ်းနှင့် တရုတ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး

တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်သည် တတိယအကြိမ်မြောက် သမ္မတသက်တမ်း စတင်ချိန်တွင် ပေကျင်းနှင့် ဝါရှင်တန်ကြား ဆက်ဆံရေးပြုလဲသွားမည့် အရိပ်အယောင် အနည်းငယ်မျှသာ ရှိပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဘာလီတွင် ၂၀၂၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလက ပြုလုပ်သည့် ဂျီ-၂၀ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးအတွင်း တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်နှင့် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်တို့ ပထမဆုံးအကြိမ် လူချင်းတွေ့ဆုံခဲ့ကြသည်။ ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးစလုံးသည် နှစ်နိုင်ငံတင်းမာမှုများကို ဖြေလျှော့လိုသည့်ဆန္ဒကိုထုတ်ဖော်ကြပြီး အစောပိုင်းလများကတည်းက ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့သော ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများအပါအဝင် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ပြိုင်ဆိုင်မည်ဟု ဘိုင်ဒန်က ပြောကြားသော်လည်း ၎င်းက ပဋိပက္ခရှာခြင်း မပြုလုပ်ပါဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပြေလည်ရန် နည်းလမ်းမှန်ကို ရှာဖွေရန်လိုအပ်ကြောင်း ရှီက ပြောကြားခဲ့သည်ဟု တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ သုံးနာရီကြာတွေ့ဆုံမှုတွင် ခေါင်းဆောင်များသည် ယူကရိန်းတွင် ဆင်နွှဲနေသော ရုရှား၏စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စအားလည်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ယူကရိန်းတွင် နျူကလီးယားလက်နက်အသုံးပြုမှုကို ခေါင်းဆောင်များက ဆန့်ကျင်ကြောင်း အမေရိကန်၏ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော်လည်း တရုတ်ဘက်က ထုတ်ပြန်သောစာတွင် နျူကလီးယားလက်နက်ကို ဖော်ပြခြင်းမရှိပေ။ ဘိုင်ဒန်သည် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)အပေါ် တရုတ်၏ ရန်စမှုများ နှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုများ မြင့်တက်လာပြီး ထိုကျွန်းနှင့်ပတ်သက်သော အမေရိကန်၏ မူဝါဒမှာ ပြောင်းလဲခြင်းမရှိကြောင်း အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။ တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်းမှ အား ထပ်လောင်းအတည်ပြုခြင်း ဖြစ်သည်။

သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်သည် တရုတ်သည် နည်းပညာတွင် မိမိကိုယ်ကို ပိုမိုမိုအားထားလာရမည်ဆိုသည်အား ယုံကြည်သူ ဖြစ်ပါသည်။ မဖြစ်နိုင်ဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း ခက်ခဲသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ တတိယသက်တမ်းအတွက် ဤသည်ကို အရှိန်မြှင့်လုပ်ဆောင်ဖွယ်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအကြား ဖယ်ခွာမှုဖြစ်စဉ် (Decoupling) ပိုမိုလုပ်ဆောင်လာကြဖွယ်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများအနေဖြင့်လည်း တရုတ်မှ

ထွက်ခွာသွားနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် အလားအလာများကို မြင်တွေ့နေရပြီ ဖြစ်ပါသည်။ သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်အား တတိယသက်တမ်း ရွေးချယ်ပေးခဲ့သည့် အကြိမ်(၂၀)မြောက် တရုတ်ကွန်မြူနစ် ပါတီကွန်ဂရက် တစ်လျှောက်တွင် အမျိုးသားလုံခြုံရေးဟူသော စကားရပ်မှာ လွှမ်းမိုးမှုအရှိဆုံး ဖြစ်ရာ အနာဂတ်နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးအား ဤရှုထောင့်မှ အများဆုံး ကြည့်ရှုလုပ်ဆောင်မည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။

အနာဂတ်ဆက်ဆံရေး

တရုတ်နှင့် အမေရိကန်ကြား အနာဂတ်ဆက်ဆံရေးသည် ၂၁ ရာစုခေတ်၏ ကြီးမား သောပြောင်းလဲမှုများနှင့် ကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှုများအတွင်းမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ ၏ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးအရ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာမှုသည် ပထဝီဝင်တွင် လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်သည့် ဝင်ရိုးစွန်းရှိ ရေခဲမိုးတောင်များ အရည်ပျော်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ ကြီးမားသော အပြောင်းအလဲ များအား ရုတ်ချည်းဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလာစေနိုင်သည့် တဖြည်းဖြည်းခြင်း စတင်ပြောင်းလဲမှု ပုံစံမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤ ၂၁ ရာစုပြောင်းလဲမှုလမ်းကြောင်းအား ငြိမ်းချမ်းစွာ စီမံခန့်ခွဲနိုင်မည် လားဟူသည်မှာ မေးခွန်းထုတ်ဖွယ် ဖြစ်သည်။ အနာဂတ်တွင်လည်း ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံ နှစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် တရုတ်နှင့်အမေရိကန်တို့သည် ယခုကဲ့သို့ပင် မဟာဗျူဟာပြိုင်ဘက်များ အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုပုံစံများတွင် အမြစ်တွယ်နေသော ကွဲလွဲမှုများနှင့် ခေါင်းဆောင်များက ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုမော်ဒယ်လ်သည်သာ သာလွန်သည်ဟူသော ခံယူချက်များကြောင့် နှစ်နိုင်ငံအကြားကြီးထွားလာသောပဋိပက္ခများသည် အချိန်အတန်ကြာ ရှိနေဦးမည်ဟု သုံးသပ်ပါသည်။ ထိုသို့သော မဟာဗျူဟာပြိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် ပဋိပက္ခများအကြားတွင်ပင် အနာဂတ်တွင် ဆက်လက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည့် နယ်ပယ်များလည်း ရှိနေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါ တိုက်ဖျက်ရေးနှင့် အကြမ်းဖက်မှု နှိမ်နင်းရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် ဖြစ်သည်။ အဓိကကျသော နယ်ပယ်အများအပြားတွင် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့ ပါဝင်မှုမရှိပါက တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော အများပြည်သူ အကျိုးဖြစ်ထွန်း စေမည့်ကဏ္ဍများ၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာစည်းမျဉ်း များ ရေးဆွဲခြင်းတို့တွင် အောင်မြင်ရန် အခက်အခဲများ တွေ့ကြုံရနိုင်ပါသည်။

အနာဂတ်အတွက်မေးခွန်းတစ်ခုမှာ တရုတ်သည် အာရှတိုက်တွင် အမေရိကန်၏ လွှမ်းမိုးမှုအား ဝင်ရောက်အစားထိုး နေရာယူရန်အစီအစဉ် ရှိနေပြီလားဟူသည့် အချက် ဖြစ်သည်။ Massachusetts Institute of Technology (MIT) လုံခြုံရေးလေ့လာမှုအစီအစဉ်၏ ဒါရိုက်တာ M. Taylor Fravel က တရုတ်၏ ဒေသတွင်းလွှမ်းမိုးကြီးစိုးရန် ရည်မှန်းချက်မှာ အံ့ဩစရာမဟုတ်ကြောင်းနှင့် သို့သော် ပို၍အရေးကြီးသည့်မေးခွန်းမှာ ထိုရည်မှန်းချက်ကို အောင်မြင်ရန် တရုတ်က မည်မျှလျင်မြန်စွာ ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်နေသနည်းဟူသည့် အချက် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဒေသတွင်းအင်အားပြိုင်ဆိုင်မှုအရသုံးသပ်ရလျှင် တရုတ်တွင် ၎င်း၏ မဟာဗျူဟာ ဦးစားပေးမှုများအား ဘက်ပေါင်းစုံမှ ချိန်ခွင်လျှာညှိရန်အတွက် ရှုပ်ထွေးသော လုံခြုံရေးပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေ ရှိနေပါသည်။

နိဂုံး

တရုတ်နှင့် အမေရိကန် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး အပြောင်းအလဲသည် ထိုနှစ်နိုင်ငံသား တို့အပေါ်တွင်သာ သက်ရောက်မှုရှိသည်မဟုတ်ဘဲ ဤကမ္ဘာပေါ်တွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြသူ အပေါင်းတို့အပေါ်တွင်လည်း သိသာထင်ရှားသည့် ရိုက်ခတ်မှုရှိပါသည်။ အနာဂတ်တွင် ထိုနှစ်နိုင်ငံအား မည်သူကဦးဆောင်မည်ဆိုသည်မှာ အရေးကြီးသောအချက် ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင်တော့ သမ္မတရှီကျင့်ဖျင်က တတိယသက်တမ်းအား ဆက်လက် ဦးဆောင် သွားတော့မည် ဖြစ်သည်။ လာမည့်ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး၊ သာယာ ဝပြောရေးနှင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တည်ငြိမ်ကောင်းမွန်ရေးတို့အတွက် အမေရိကန်နှင့် တရုတ် တို့သည် ၎င်းတို့၏ နှိုင်းရအင်အားအပြောင်းအလဲအား မည်သို့ဆက်လက်ကိုင်တွယ် အကောင် အထည်ဖော်မည်ဟူသည့်အရာထက် အရေးကြီးမည် မဟုတ်ပါ။ ကမ္ဘာကြီး၏ အနာဂတ်သည် တည်ငြိမ်သော တရုတ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးအပေါ်တွင်လည်း များစွာမှီတည်နေပါသည်။ စစ်အေးတိုက်ပွဲ၏ အရိပ်သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများတွင် ကြီးမားနေဆဲဖြစ်သည့် အတွက် တရုတ်နှင့်အမေရိကန်တို့သည်လည်း အနာဂတ်တွင် စစ်အေးတိုက်ပွဲတစ်ရပ် ဖြစ်လာမည်လားဟူသည်ကို သုံးသပ်ဆွေးနွေးမှုများလည်း ရှိနေသည်ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာကြီး၏ အနာဂတ်သည်လည်း စိန်ခေါ်မှု အများအပြား ဆက်လက် တွေ့ကြုံနေရဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး

Ref: - How Should the U.S Respond to China’s Global Security Initiative?, Carla Freeman; Alex Stephenson, August 4, 2022
- U.S – China Relations (1949 – 2022), Council on Foreign Relations
- Why U.S.-China Relations Are Locked in a Stalemate, Paul Haenle, Sam Bresnick, February 21, 2022
- Will US-China relations change during Xi's third term?, William Yang, November 3, 2022
- Xi’s New Global Development Initiative, Center for Strategic and International Studies, September 12, 2022

တရုတ်နိုင်ငံ၏ အရင်းရှင်စီးပွားရေးပုံစံသစ်က
ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို မည်သို့ပြောင်းလဲစေမည်နည်း

အဲဒါ

“ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်များအတွင်းတွင်ဆိုလျှင်
တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအတွက်
စီမံချက်များဖြင့် ကြီးမားစွာ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများ
ပြုလုပ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ”

၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ၏ နောက်ပိုင်းနှစ်များမှစ၍ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်များသို့ ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်လာခဲ့မှုက အကောင်းမြင်ဝါဒနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကို တစ်ဟုန်ထိုးတိုးတက်လာစေခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် စီးပွားရေးအရ အပြန်အလှန်မှီခိုလာရမှုကို အာရှတွင်သာမက အခြားနေရာများတွင်ပါ အများအပြားက ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုသို့သွားရာလမ်းကြောင်းအဖြစ်ပင် ရှုမြင်ပြောကြားလာခဲ့ ကြသည်။ အမေရိကန်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးအကြား ဆက်သွယ် မှုများက တရုတ်နှင့် အမေရိကန်နှစ်နိုင်ငံတို့အကြား ဆက်ဆံမှုကို ချိတ်တွယ်ပေးလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခဲ့ရာ တရုတ်နိုင်ငံအနေနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်ကြောင့် ကျေနပ် နှစ်သိမ့်ဖြစ်ခြင်း၏သက်သေကဲ့သို့ပင် ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ အချို့သော လေ့လာသူများကဆိုလျှင် တရုတ်နိုင်ငံအနေနှင့် ခေတ်သစ်လစ်ဘရယ်စီးပွားရေးစနစ်အတွင်း အမေရိကန်တို့လိုလား သည့်အတိုင်း အံကျပါဝင်လာပြီဟု အခိုင်အမာပြောခဲ့ကြသည်။ ဂျာမန်အတွေးအခေါ်ပညာရှင် အီမာနျူရယ်ခန်၏ ပြောကြားချက်ဖြစ်သော "ကုန်သွယ်ရေး၏အနှစ်သာရက စစ်ပွဲနှင့်အတူ ယှဉ်တွဲ၍ ရပ်တည်ဖြစ်ပေါ်မှုမရှိနိုင်" ဟူသောစကားကို တစ်ကြိမ်မက ပြန်လည်၍လက်ခံခဲ့ ကြရသည်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။

သို့သော် ထိုအခြေအနေက လွန်ခဲ့သည့် ၁၅ နှစ်အတွင်း ပြောင်းလဲမှုများဖြစ်ခဲ့သည် သာမက ဆက်လက်ပြောင်းလဲမှုများရှိဦးမည်ဟုလည်း ယူဆရသည်။ အမေရိကန်နှင့် အခြား သောနိုင်ငံများက အမျိုးသားလိုခြံရေးအမည်ခံကာ တရုတ်နိုင်ငံ၏အရင်းအနှီးနှင့်ကုန်သွယ်ရေး စီးဆင်းမှုတို့ကို တစ်ခါမှမကြုံဖူးသည့် အတားအဆီးများ ပြုလုပ်လာချိန်တွင်မူ တရုတ်နိုင်ငံ၏

ဆယ်စုနှစ်နှင့်ချီသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ကုန်သွယ်စီးဆင်းမှုကို အားပေးသည့်မူဝါဒမှာ လျင်မြန်စွာ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေအထား ရောက်ခဲ့ရသည်။ ထိုပြောင်းလဲမှုအခြေအနေက တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီအား တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးဆန်သော စီးပွားရေးပုံစံသို့ ပြောင်းလဲ ကျင့်သုံးစေရေး ကြီးမားသောတွန်းအား ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ဤအခါတွင်မူ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အဆိုပါ နိုင်ငံရေးဆက်နွယ်နေသော စီးပွားရေးစနစ်က ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးများ၏ အရင်းရှင်ဝါဒနှင့် မည်သို့မှ သဟဇာတမဖြစ်ခဲ့တော့ပေ။

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ငွေကြေးအကျပ်အတည်းအခြေအနေ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာချိန်တွင် မူ ၎င်း၏စီးပွားရေးမူဝါဒများကို နှစ် ၃၀ ခန့် ပုံသွင်းခဲ့သော ဈေးကွက်အခြေခံချဉ်းကပ် ဆောင်ရွက်မှုနည်းလမ်းကို စတင်စွန့်ခွာခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင်မူ Party-State Capitalism ဟုခေါ်ကြသည့် ကွန်မြူနစ်ပါတီကဦးဆောင်လျက် နိုင်ငံပိုင်ကုမ္ပဏီများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီ များပါ ဈေးကွက်အခြေခံ အရင်းရှင်စနစ်အဖြစ် တရုတ်အစိုးရက ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ၎င်းစီးပွားရေးစနစ်တွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက နိုင်ငံစီးပွားရေး၏ မဟာဗျူဟာမြောက် ကဏ္ဍများအပေါ် ထိန်းချုပ်မှုများ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ၎င်းက တရုတ်နှင့် အမေရိကန်ဆက်ဆံ ရေးတွင်ပါ အရေးပါအရာရောက်သော ပြောင်းလဲမှုဖြစ်ပေါ်ရန် ဦးတည်စေခဲ့ပြန်သည်။ နှစ်ဖက်စလုံးကလည်း ထောက်ပံ့မှုလမ်းကြောင်းများရရှိရေး၊ ငွေကြေးအရင်းအနှီး ပြည်တွင်း သို့စီးဝင်မှုနှင့် ပြည်ပစီးထွက်မှုများအား စိစစ်ရေး၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကြီးများ၏ အင်အားကို မိမိပြည်တွင်း၌ ယုတ်လျော့စေရေးနှင့် စီးပွားရေးအရ အကျပ်ကိုင်မှုများကို ဆန့်ကျင်ကာကွယ်ရန် မဟာမိတ်နိုင်ငံများကို အသိအမှတ်ပြုရေးတို့ကိုပါ အားထုတ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်နှင့်အမေရိကန်တို့အကြား ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေများက နှစ်နိုင်ငံစီးပွားရေးပြိုင်ဆိုင်မှုကိုဖြစ်စေကာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အရင်းရှင်ဝါဒ၏ အသွင်အပြင်၊ အခြေအနေကို ပြောင်းလဲရာရောက်စေခဲ့တော့သည်။

ပါတီဦးဆောင်သည့် နိုင်ငံပိုင်ကုမ္ပဏီများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများပါ ပါဝင်သော ဈေးကွက် အခြေခံအရင်းရှင်စနစ်

၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များနှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတ နိုင်ငံအစိုးရအနေနှင့် ဈေးကွက်ယန္တရားစနစ်များကို လက်ခံယုံကြည်အသုံးပြုခဲ့ပေသည်။ ၎င်းတို့တွင် စီးပွားရေးပြဿနာများအတွက် ဖြေရှင်းချက်များအဖြစ် ပြည်ပရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုနှင့် ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်အချို့ပေးခြင်းလည်း ပါဝင်သည်။ သို့သော် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်အနည်းငယ်အတွင်းတွင်မူ ၎င်းတို့က အထက်တွင်ဆိုခဲ့သလို ရပ်ဆိုင်း ခဲ့ရသည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးစိန်ခေါ်မှုများ မြင့်တက်လာသောအခါတွင်မူ တရုတ် ကွန်မြူနစ်ပါတီအနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ၎င်းကိုယ်တိုင်ရယူကျင့်သုံးသည့် မူဝါဒဖြင့် ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခဲ့ရတော့သည်။

၂၀၀၅ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ခန့်မှသည် ၂၀၁၀ ပြည့်လွန် အလယ်ပိုင်းနှစ်များဆီအထိမူ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီအနေဖြင့် ပြည်တွင်းနှင့်ပြည်ပ ခြိမ်းခြောက်မှုများကဲ့သို့မှတ်ယူကာ စိုးရိမ်မှုများဖြင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်။ အရှေ့ဥရောပတွင် အရောင်စုံတော်လှန်ရေးအမည်

များပေးကာ ဆူပူဆန္ဒပြမှုများဖြစ်ပွားလာခြင်း၊ တိဗက်နှင့် ရှင်ကျန်းပြည်နယ်များတွင် ပြည်တွင်းမတည်ငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပွားလာခြင်း၊ အာရပ်ဆူပူအုံကြွမှု ဖြစ်ပွားလာခြင်းတို့က တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီအတွက် ယုံမှားသံသယဖြစ်ရမည့်သူ များလာစေကာ ခုခံတားဆီးရေး အသွင်ဆောင်သော ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ဟန့်တားမှု မဟာဗျူဟာတစ်ရပ်ကို လက်ခံကျင့်သုံးစေရန် ဦးဆောင်မှုပြုခဲ့ခြင်းဟုပင် ဆိုရပေမည်။ ထိုအတောအတွင်းမှာပင် ပါတီ၏ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် အတူ အရည်အချင်းမပြည့်ဝသော ပစ္စည်းများထုတ်လုပ်မှုကိုသာ ကြီးမားစွာအားထားနေရမှု နှင့် ပြည်ပနည်းပညာကိုသာ မှီခိုနေရမှုတို့က တိုင်းပြည်၏ လုံခြုံရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်ဟု စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ လျင်မြန်စွာတိုးပွားလာခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း အမေရိကန်အမျိုးသား လုံခြုံရေးအေဂျင်စီ (NSA) ကန်ထရိုက်တာဟောင်း အက်ဒဝပ်စနီးဒင်က NSA အနေဖြင့် တရုတ်တယ်လီကွန်းလုပ်ငန်းကြီးဖြစ်သည့် ဟွာဝေးကို လျှို့ဝှက်ထောက်လှမ်းစောင့်ကြည့် မှုများပြုခဲ့သည်ဟု ထုတ်ဖော်ပြောခဲ့သည့်အခါတွင် အဆိုပါစိုးရိမ်စိတ်များ စတင်၍အရှိန်မြင့်လာ ခဲ့သည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီအနေဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာငွေကြေးအကျပ် အတည်းကြောင့် ငွေရေးကြေးရေး မတည်မငြိမ်ဖြစ်လာမည်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်း ကြွေးမြီဘေးဒုက္ခတို့အတွက်လည်း စိုးရိမ်လာခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် ဈေးကွက်အင်အားများနှင့် တွဲဖက်လျက် စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေး မတည်ငြိမ်မှုများဖြစ်လာ နိုင်သည့်အလားအလာကို ရှောင်ရှားရန် နည်းလမ်းကိုသာ ရှာဖွေနေရသောကြောင့် အထက်ပါ အကြောင်းရင်းများက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း အောင်မြင် မှုမရှိ ဖြစ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ခေါင်းဆောင်များကိုကြည့်လျှင်လည်း ၎င်းတို့က ပါတီဦးဆောင်သည့် နိုင်ငံပိုင်ကုမ္ပဏီများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများပါ ပါဝင်သော ဈေးကွက်အခြေခံ အရင်းရှင်စနစ် သို့ပြောင်းလဲရန် ဖြေရှင်းချက်ကို တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်ဟု ယုံကြည်ရပေသည်။ ၎င်းက ပြည်တွင်းရှိ နိုင်ငံရေးနှင့်ဆက်သွယ်နေသော စီးပွားရေး၏ မဟာဗျူဟာမြောက်သောကဏ္ဍများသို့ နိုင်ငံထက် စီးနင်းကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုနည်းလမ်းကို တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက တိုးတက်ကျင့်သုံးလာသည် ကို တွေ့ရသော ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်ပြောင်းလဲမှုဟုပင် ဆိုရပေမည်။ ဤသည်မှာ သိသာထင်ရှားလှ သော အခြေအနေ ပြောင်းပြန်ပြောင်းလဲမှုပင် ဖြစ်သည်။

၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှောင်းပိုင်းနှစ်များတွင် စတင်ခဲ့သော တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြောင်းလဲမှု အသွင်အပြင်များအနက်တစ်ခုမှာ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ဆိုရှယ်လစ်ကာလ ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများကိုဖြေရှင်းရန် ဖန်တီးမှုများ စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်ရန် လိုလားမှုဖြစ်ခဲ့ သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း တိုးတက်မှုကို အထောက်အကူပြုသော တရားမဝင်ဘဏ္ဍာငွေကြေးကသန်းပေါင်းများလှစွာသော ပုဂ္ဂလိကအသေးစားနှင့် အလတ်စား လုပ်ငန်းများထွက်ပေါ်လာရေးကိုဦးတည်ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများကလည်း ဒေသစီးပွားရေးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအရှိန်မြှင့်နိုင်ရန် ပြည်ပတိုက်ရိုက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် ပြိုင်ဆိုင်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာ့စက်ရုံကြီးသဖွယ်ဖြစ်လာခဲ့သော တရုတ်နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေနှင့် မဟာဗျူဟာကျသော ကဏ္ဍများဖြစ်သည့် ဘဏ္ဍာရေး၊ ရုပ်မြင် သံကြား၊ ရေဒီယို၊ ကြေးနန်း၊ ဖုန်းဖြင့်ဆက်သွယ်မှုကဏ္ဍ၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ၊

ကာကွယ်ရေးနှင့် သင်္ဘောဖြင့်ကုန်စည်ပို့ဆောင်ခြင်း စသည့် ကဏ္ဍများတွင် ကြီးကြပ်မှုကို အလေးထားအာရုံစိုက် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

သို့သော် ယနေ့အခါတွင် အစိုးရ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုက အဆိုပါကဏ္ဍများတွင်သာမက တိုးချဲ့လာသည်ကို တွေ့ကြရသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှစ၍ အစိုးရက ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး၊ အမျိုးသားထောက်လှမ်းရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်လုံခြုံရေးတို့အတွက် ဥပဒေများကို ပုံမှန်ထုတ်ပြန်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းများက အာဏာပိုင်တို့အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးကဏ္ဍများတွင် ကူညီနိုင်ရန် ကြီးမားသောလုပ်ပိုင်ခွင့်၊ လိုအပ်သည့်လုပ်ငန်းများနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းများရှိရန် လိုအပ်ခြင်းကို ပြသလိုက်ခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်မူ အစိုးရက ရှန်ဟဲနှင့်ရှင်ဇင်း စတော့ဈေးကွက်လဲလှယ်ရေးများတွင် စာရင်းသွင်းထားပြီးဖြစ်သော ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအနက် ထက်ဝက်ခန့်၏ အစုရှယ်ယာအနည်းစုကို ဝယ်ယူခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်များအတွင်းတွင်ဆိုလျှင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအတွက် စီမံချက်များဖြင့် ကြီးမားစွာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့တွင် တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံခြားနည်းပညာတင်သွင်းမှုအပေါ် မှီခိုနေရမှုအား လျော့ကျစေရန်နှင့် ပြည်တွင်းတွင်ရော၊ ပြည်ပတွင်ပါ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန် ကိုယ်ပိုင်တီထွင်မှုများဖန်တီးနိုင်ရေး တရုတ်ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ကြီးမားစွာရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ရည်ရွယ်သည့် MIC 2025 (Made in China 2025) ဟုခေါ်သည့် စီမံချက်လည်းပါသည်။ ထိုစီမံချက်က အစိုးရ၏ ခေတ်မီနည်းပညာကဏ္ဍများသို့ ထောက်ပံ့ရန် ငွေကြေးအရင်းအနှီးအတွက် ဆော်ဩစည်းရုံးခြင်းဟုလည်း ဆိုရပေမည်။ ၎င်းတို့တွင် တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းများနှင့် ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာတို့အပေါ် အဓိကအလေးထားကြောင်းလည်း သိရသည်။

တရုတ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို အလားအလာရှိသော လက်နက်များအဖြစ် အနောက်အုပ်စုအစိုးရများက ရှုမြင်

ထိုအချိန်များအတောအတွင်း နိုင်ငံရေးအရအရေးကြီးသောအချက်များကို စီးပွားရေးအရအရေးကြီးမှုများအတွက် အကွက်ဆင်အသုံးချလာကြသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ တစ်ချိန်က တရုတ်နိုင်ငံအတွင်းတွင် ကော်ဇောနီခင်း၍ ကြိုဆိုခြင်းခံခဲ့ရသော နိုင်ငံတကာကော်ပိုရေးရှင်းများကလည်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏တောင်းဆိုမှုများနှင့် ကြုံရသောအခါတွင်မူ နိုင်ငံရေးဖိအားပေးခံရခြင်းကဲ့သို့ သိမြင်ခံစားလာကြသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ Houston Rockets ဘတ်စကတ်ဘောအသင်း၏ အထွေထွေမန်နေဂျာ ဒါးရိုမိုရေးက ဟောင်ကောင်တွင် ဆန္ဒပြသမားများကိုထောက်ခံလျက် တွစ်တာလူမှုကွန်ရက်တွင် ရေးသားခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင်မူ တရုတ်နိုင်ငံ၏မီဒီယာများက ဘတ်စကတ်ဘောအသင်း၏ ပွဲများနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့အနေဖြင့် လုံးဝအသံလွှင့်တော့မည်မဟုတ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့ကြသည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်မှ ဘတ်စကတ်ဘောအဖွဲ့ ချုပ်ဖြစ်သော အမျိုးသားဘတ်စကတ်ဘောအသင်း(NBA)ကလည်း မိုရေး၏ရေးသားကောက်ချက်ချမှုများမှ လျင်မြန်စွာ ကင်းရှင်းအောင်ပင်နေခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်းက တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီအတွက် ကျေနပ်နှစ်သိမ့်မှုကို ဖြစ်စေရန်မလုံလောက်ခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့်လည်း NBA အသင်းကပြုလုပ်သော

၎င်းက ပါတီဦးဆောင်သည့် နိုင်ငံပိုင်ကုမ္ပဏီများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများပါ ပါဝင်သော ဈေးကွက်အခြေခံအရင်းရှင်စနစ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအကြား သဘောထားလမ်းစဉ်ကိုမရှင်းမလင်းရှုပ်ထွေးစေခဲ့သည်။ အနောက်အုပ်စု၏ မူဝါဒချမှတ်သူများကလည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ဤကဲ့သို့ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ မူဝါဒချမှတ်မှုနှင့်အတူ ရပ်တည်နေရခြင်းကြောင့် တစ်ချိန်တွင် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် နိုင်ငံရေးကို ကိုယ်တိုင် ဆောင်ရွက်လှုပ်ရှားကြသူများဖြစ်လာကြမည်လောဟု ကြီးမားစွာ သံသယဝင်လာကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ အမေရိကန်၏ စီးပွားရေးဆောင်ရွက်မှုများ ထွက်ခွာရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သူ တက္ကဆက်ပြည်နယ်၏ ရီပတ်ပလစ်ကန်ပါတီမှ အထက်လွှတ်တော်အမတ် John Cornyn ကဆိုလျှင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုနှင့် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုတို့အကြား အမှန်တကယ်ခြားနားမှုမရှိ၊ အတူတူသာဖြစ်ကြောင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှာ အနောက်အုပ်စုကိုတိုက်ခိုက်ရန် အလားအလာရှိသောလက်နက်များသာဖြစ်ကြောင်း ဝေဖန်ပြောကြားခဲ့သည်။

ထိုကဲ့သို့ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက အနောက်အုပ်စုကို တိုက်ခိုက်ရန် အလားအလာရှိသော လက်နက်များအဖြစ် ရှုမြင်လာကြသည်တွင် ချမ်းသာသောနိုင်ငံကြီးများကအမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်ဟူသော အယူအဆအစွဲအလမ်းနှင့်အတူ ၎င်းတို့ နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးများကို ကာကွယ်ရန် စီမံစိစစ်မှုများ ပြုလာကြသည်။ ၎င်းတို့နိုင်ငံများ၏ ဒေသခံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဆိုလျှင် တရုတ်နိုင်ငံ

“ မြောက်အမေရိကတိုက်မှ တတ်စကတ်ဘော အဖွဲ့ချုပ်ဖြစ်သော အမျိုးသား တတ်စကတ်ဘောအသင်း (NBA) ကလည်း မိုရေး၏ ရေးသား ကောက်ချက်ချမှုများမှ လျင်မြန်စွာ ကင်းရှင်းအောင်ပင် နေခဲ့သည်။ ”

အတားအဆီးများ တည်ဆောက်ခြင်း

ထိုကဲ့သို့ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက အနောက်အုပ်စုကို တိုက်ခိုက်ရန် အလားအလာရှိသော လက်နက်များအဖြစ် ရှုမြင်လာကြသည်တွင် ချမ်းသာသောနိုင်ငံကြီးများကအမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်ဟူသော အယူအဆအစွဲအလမ်းနှင့်အတူ ၎င်းတို့ နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးများကို ကာကွယ်ရန် စီမံစိစစ်မှုများ ပြုလာကြသည်။ ၎င်းတို့နိုင်ငံများ၏ ဒေသခံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဆိုလျှင် တရုတ်နိုင်ငံ

မှအပါအဝင် ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများဝင်လာရန် မျှော်လင့်နေသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများက အသစ်ဝင်လာမည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို စိစစ်ရန် ယန္တရားများ တည်ဆောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရှိပြီးလုပ်ငန်းများကိုသာ ခိုင်မာအောင် တိုးချဲ့ပြုလုပ်ခြင်းများ ပြုနေခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်အတွက်ဟူသော အကြောင်းပြချက်အောက်တွင် တရုတ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အရင်းအနှီးများနှင့် ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှုများမှာ ထိန်းချုပ်တင်းကျပ်မှုများနှင့်အတူ အတားအဆီးများဖြင့် ကြုံခဲ့ရတော့ သည်။

အမေရိကန်၏ အဆိုပါဆောင်ရွက်မှုများတွင်အများစုက တရုတ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို အမေရိကန်စီးပွားရေး၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းနေရာများမှ တွန်းထုတ်ပစ်ရန်ပင် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၏ အဆိုပါစီမံချက်အချို့က မိမိကိုယ်မိမိ ရှုံးနိမ့်စေရန်အတွက် ဖြစ်ခဲ့ရသည်များကိုလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့်ဆိုရပါမူ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွင်း တက္ကသိုလ်များနှင့် ကုမ္ပဏီများတွင် တရုတ်အစိုးရအတွက် သူလျှိုလုပ်ပေးနေသည်ဟု ယူဆရသူများကို ရှာဖွေတရားစွဲရန်ဟူသော အမေရိကန်အစိုးရ တရားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ China Initiative စီမံချက်အရ ပါရမီထူးသည့် ထူးချွန်တရုတ်သိပ္ပံပညာရှင် မျိုးဆက်တစ်ခုကို ဝင်ခွင့်မပေးဘဲ နှင်ထုတ်ခဲ့သည်။ အလားတူပင် အမေရိကန်အစိုးရအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ထုတ်ပစ္စည်းများနှင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုနည်းပါးသော နည်းပညာတို့ကို ရှောင်ရှားကာ တရုတ်နိုင်ငံ၏ သန့်စင်မှုရှိသော စွမ်းအင်လုပ်ငန်းများကို လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမရနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းက အမေရိကန်အတွက် ကောင်းကျိုးထက် ဆိုးကျိုးကိုသာ ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ လုပ်ဆောင်မှုများက သိသိသာသာတိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ခဲ့ကာ The CHIPS and Science Act ကဲ့သို့ ဥပဒေများလည်း ပြဋ္ဌာန်းကာ နည်းပညာမြှင့်ထုတ်ကုန်များအတွက် ပြည်ထောင်စုရန်ပုံငွေကို ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုကာလအတွင်း တရုတ်အစိုးရဘက်ကမူ အခြေခံအားဖြင့် ခုခံကာကွယ်မှုသက်သက်သာ ရှိခဲ့သည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီခေါင်းဆောင်များအနေနှင့် တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းအပါအဝင် အရေးပါသော ပစ္စည်းများအတွက် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများအပေါ်တွင်သာ တရုတ်နိုင်ငံက ကြာရှည်စွာမှီခိုနေခဲ့ခြင်းကို မလိုမလားဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် အရည်အသွေးအပြည့်အဝ မကောင်းမွန်သော ပြည်တွင်းထုတ်ပစ္စည်းများကို လာမည့်ဆယ်စုနှစ်များတွင် ပို့ကုန်အတွက် ဆက်လက်ထုတ်လုပ်နေရန်လည်း မလိုလားတော့ပေ။ ထိုနေရာတွင် တိုးတက်ကောင်းမွန်သော နည်းပညာဖြင့် ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီများကသာ အရေးပါသော နည်းပညာပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ်သွားနိုင်စေရန် လိုလားကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပို့ကုန်များက အမေရိကန်တွင် အလုပ်လက်မဲ့များပေါများကာ တုန်လှုပ်ချောက်ချားစေခဲ့ခြင်း

တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအနေနှင့် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့သို့ ဝင်ခွင့်ရခဲ့ပြီးနောက် တရုတ်နိုင်ငံမှ ဈေးသက်သာသည့်ထုတ်ကုန်များကို အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ အလုံးအရင်းနှင့်

တင်ပို့ခဲ့ရာတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော သက်ရောက်မှုများကို သိကြပေမည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် အလုပ်လက်မဲ့များ တစ်ဟုန်ထိုးပေါများလာခဲ့ခြင်းကြောင့် China Shock သို့မဟုတ် China Trade Shock ဟုပင်အမည်ပေးကာ တုန်လှုပ်ချောက်ချားဖွယ်ကောင်းအောင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပို့ကုန်ကုန်သွယ်မှုများက ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပါတီဦးဆောင်သည့် နိုင်ငံပိုင်ကုမ္ပဏီများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများပါ ပါဝင်သော ဈေးကွက်အခြေခံ အရင်းရှင်စနစ်ကို ခိုင်မာစွာ တရုတ်နိုင်ငံက အမြစ်တွယ်လာမိချိန်တွင် နိုင်ငံရေးနှင့်ပါသက်ဆိုင်သော China Shock ကို ကြိုခဲ့ဖူးသည့် အနောက်အုပ်စုအနေနှင့် တုံ့ဆိုင်လျက်ရှိသော ၎င်းတို့နိုင်ငံများ၏ ကိုယ်ပိုင်စက်မှုဆိုင်ရာမူဝါဒများကို တွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လာပြီဖြစ်သည်။ အနောက်အုပ်စုအနေနှင့် လာမည့်ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကာလအတွင်း စီးပွားရေး အခြေအနေများကို ပြန်လည်စဉ်းစားရန်၊ နည်းပညာမြင့်ကဏ္ဍများတွင် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ငွေကြေးအရင်းအနှီးစီးဆင်းမှုနှင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အပြန်အလှန်မှီခိုနေမှုတို့ပါမကျန် ပြန်လည်၍ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုသည်။

နောက်ဆုံးအနေနှင့်ဆိုလျှင်မူ အနောက်အုပ်စုနိုင်ငံများအနေနှင့် မိမိတို့နိုင်ငံများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်သည်ဆိုရာတွင် တစ်နိုင်ငံချင်းဆောင်ရွက်နေ၍ မရပေ။ ထိုသို့သာ တစ်နိုင်ငံချင်းဆောင်ရွက်ကြမည်ဆိုပါက ဆယ်စုနှစ်နှင့်ချီသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်မှ ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်ခဲ့သော ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေပေမည်။ လေးလေးနက်နက် ချင့်ချိန်စဉ်းစားပြီး ဆောင်ရွက်ကြခြင်းကသာ အနောက်အုပ်စု၏ နိုင်ငံဖြတ်ကျော်အရင်းရှင်စနစ်ကို ပြန်လည်ဆန်းသစ်ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

ထွေးကိုထွန်း

Ref: How Beijing's Party-State Capitalism is changing the Global Economy.

ဗျူရိုကရေစီနှင့် ဒီမိုကရေစီပေါင်းစည်းမှု
 atmi jwfnbi

“ နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ရန်နှင့်
 နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများ တောင်းဆိုသော
 အခြားအခြေခံဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက်
 ဒီမိုကရေစီအစိုးရသည် ယင်း၏နယ်နိမိတ်အတွင်းတွင်
 ယင်းသာလျှင် အာဏာသုံးစွဲခွင့်ရှိကြောင်း
 ထိရောက်စွာပြသနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ ”

ခေတ်မီနိုင်ငံတိုင်းတွင် အဆင့်ဆင့်စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်မှုပြုသော အရပ်သားများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ဗဟိုကော်မရှင်များရှိသည်။ ဗဟိုကော်မရှင်၏မူဝါဒပြင်လေလေ အစိုးရလုပ်ငန်း များမှ ကိုယ်ရေးခံစားချက် ကင်းလေလေ ဖြစ်သည်။ ဗဟိုကော်မရှင်၏ ဤသဘောသဘာဝသည် ယင်း၏ အထူးခြားဆုံး ဂုဏ်လက္ခဏာတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

ဗဟိုကော်မရှင်တွင် ကိန်းဂဏန်း၊ စာရင်းဇယားကို ဇောင်းပေးသည်။ ဤသည်ကို သဘောမတွေ့သူများကမူ ယင်းကို ဒီမိုကရေစီကိုဆန့်ကျင်သော ကျင့်ထုံးတစ်ရပ်ဟု မြင်သည်။ လွတ်လပ်သောလူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းနှင့် ကောင်းမွန်သောစီးပွားရေးအတွက် ဓမ္မအန္တရာယ်အဖြစ် မြင်သည်။ သမ္မတ ရော်နယ်ရီဂင်၏ စကားဖြင့်ပြောရလျှင် ဗဟိုကော်မရှင်သည် ဖြေရှင်းနည်းတစ်ရပ်မဟုတ်၊ ပြဿနာတစ်ရပ်ဟု ဆိုရမည်။ ဒီမိုကရေစီလူ့ဘောင် အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဒီမိုကရေစီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းနေသော လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းများက ဤသဘောတရားကို လက်ခံပါသော်လည်း နိုင်ငံတော်၏ယန္တရားဖြစ်သော ဤဗဟိုကော်မရှင် စနစ်ကို ဖျက်သိမ်းခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီအရေး တိုးတက်မှုရှိမည်ဟုလည်းကောင်း၊ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိမည်ဟုလည်းကောင်း အာမခံသည့် အထောက်အထား မတွေ့ရချေ။

ခေတ်မီပြီး ပြောင်းလဲနေသော လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတိုင်းတွင် ဗဟိုကော်မရှင်သည် မရှိမဖြစ်သော အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရား ဖြစ်နေသည်။ ထက်မြက်သော ဗဟိုကော်မရှင်ကျင့်ထုံး ကင်းမဲ့ပါလျှင် မည်သည့်နိုင်ငံမှ ရပ်တည်လည်ပတ်နိုင်မည်မဟုတ်ဟု အချို့နိုင်ငံရေးပညာရှင် များက ဆိုခဲ့ဖူးကြသလို ဒီမိုကရေစီစနစ်အတွက် ဗဟိုကော်မရှင်သည် မရှိမဖြစ်ယန္တရားဟုဆိုသူ တို့လည်း ဆိုကြသည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြစ်ထွန်းရေးအတွက် ဗဟိုကော်မရှင်ယန္တရားတစ်ခု

မလွဲမသွေ ရှိရမည်။ ဗျူရိုကရေစီသည် ဒီမိုကရေစီအတွက် အဟန့်အတားတစ်ခု မဟုတ်ရုံ သာမက ယင်းကိုပံ့ပိုးဖြည့်ဆည်းပေးမှုတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသူတို့ကဆိုသည်။ အလားတူပင် ယင်းသည် ခေတ်သစ်စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် မရှိမဖြစ် ပံ့ပိုးချက်လည်းဖြစ်သည်။

အစိုးရသည် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်းမရှိသလို အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ ညံ့ဖျင်းလှသည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်များသည် ကြားနေကျစကားများ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကို အဓိကတုံ့ပြန်ဖြေကြားနိုင်သည်ကား လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်အောင် သင်ကြားထားသော ဗျူရိုကရေစီပင် ဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ဗျူရိုကရေစီစနစ်အား အသုံးမကျသော၊ လွတ်လပ်မှုကို မွန်းကျပ်စေသော စာအုပ်ကြီးဝါဒဟု တိုက်ခိုက်နေရမည့် ခေတ်ကာလမဟုတ်ချေ။ ကျစ်လစ်ခိုင်မာသော ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ယင်း၏ အဓိကတာဝန်များ (ပြည်သူ့ပြည်သားတို့ကို ကာကွယ်ခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုပြုခြင်း)ကို စနစ်တကျ၊ သမာသမတ်ကျကျ ရှေ့နောက်အကြောင်းအကျိုးဆီလျော်စွာ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်နိုင်သော အနေအထားလိုအပ်သည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရတွင် စွမ်းဆောင်ရည်ပြည့်ဝသော ယန္တရားလိုအပ်သည်။

နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန်နှင့် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများ တောင်းဆိုသော အခြားအခြေခံဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ဒီမိုကရေစီအစိုးရသည် ယင်း၏နယ်နိမိတ်အတွင်းတွင် ယင်းသာလျှင် အာဏာသုံးစွဲခွင့်ရှိကြောင်း ထိရောက်စွာပြသနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ အကယ်၍ နိုင်ငံတော်သည် ဤမှအပ အခြားဆောင်ရွက်စရာမရှိလျှင် ယင်းသည် ရဲများ၊ တရားသူကြီးများနှင့် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ငွေပေးချေနိုင်ရန် မဖြစ်မနေ အခွန်ကောက်ခံမှုပြုရမည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်သစ်ဒီမိုကရေစီသည် အုပ်ချုပ်ရန်၊ စည်းကြပ်ရန်နှင့် ကောက်ခံရန် ထိရောက်သောစွမ်းရည် ရှိရန်လိုအပ်သည်။ ဤသည်အတွက် ယင်းသည် လှုပ်ရှားလည်ပတ်နေသော အနေအထားနှင့် ဒီမိုကရေစီအစိုးရအသစ်များက အသုံးဝင်သည်ဟုယူဆသော နိုင်ငံတော်ဗျူရိုကရေစီယန္တရားတစ်ခုရှိရန် လိုအပ်သည်။

ဗျူရိုကရေစီစနစ်သည် နည်းပညာပိုင်းအရ ပါဝင်ပတ်သက်မှုရှိသည်သာမကသေး နိမိတ်ပုံအရပါ အကျိုးဝင်သည်။ နိုင်ငံတော်အလံ၊ နိုင်ငံတော်တေးသီချင်း၊ တပ်မတော်ဝတ်စုံ သို့မဟုတ် သမ္မတအိမ်တော်ကဲ့သို့ပင် နိုင်ငံတော်၊ တိုင်းပြည်ကိုမြင်ပုံ၏ နိမိတ်ပုံရိပ်ဖြစ်သည်။ ညံ့ဖျင်းသော သို့မဟုတ် ခြစားသောအရာရှိများနှင့် ဆက်ဆံရသူတို့သည် နိုင်ငံတော်ကို ကြည်ညိုမည်မဟုတ်သလို ထိုအကျိုးဆက်ကြောင့် အမျိုးသားလူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း အစည်းပြေသွားပေမည်။

လီနင်လက်ထက်တွင် ရုရှားဗျူရိုကရေစီသည် ဘူဇွာ၏နောက်ဆုံးအကြွင်းအကျန် လက္ခဏာများ ကုန်စင်အောင်ဖျောက်ဖျက်ရန် နှစ်ပေါင်းများစွာ စောင့်ဆိုင်းခဲ့ရသည်။ အာဏာရသည်နှင့် ဤယန္တရားကို ဖြုတ်ထုတ်ရှင်းပစ်ရန်ထက် ချက်ချင်းလက်ငင်း ပြုပြင်ရေး ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် နိုင်ငံတော်ယန္တရားတစ်ခုလိုအပ်နေမှုက ပိုကဲခဲ့သည်။

စစ်ပြီးခေတ်နောက်ပိုင်း ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံး လေဘာပါတီအစိုးရ၏ ဝန်ကြီးချုပ် အဖြစ်သို့ ကလီမင့်အက်တလီရောက်လာသောအခါ ဖြစ်ပွားပုံက တစ်ဘာသာခြားနားသည်။ ကွန်ဆာဗေးတစ်အစိုးရများကို တစိုက်မတ်မတ် လုပ်ဆောင်မှုပြုလာခဲ့ရပါသောကြောင့်

ကွန်ဆာဗေးတစ် ဉာဏ်ဝနေပြီးဖြစ်သော ဗျူရိုကရေစီ ယန္တရားနှင့် သူတိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်၍ရမည်မဟုတ် ဟု သူ့ကိုအခါခါသတိပေးခဲ့ကြသည်။ အစိုးရဝန်ထမ်း ဌာနများ၏ အကြီးအကဲများကို အစားထိုးပစ်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည့်တိုင်အောင် အက်တလီသည် ဖြုတ်ထုတ်ရှင်းမှုပြုရန် မကြိုးစားခဲ့ချေ။ နောက်ဆုံး တွင်မူ ဤဝန်ထမ်းကြီးများ၏ သစ္စာစောင့်သိစွာ ဝန်ဆောင်ပေးမှုကို ရရှိခဲ့ပါသည်ဟု ဆိုရကိန်းပင် ဆိုက် ခဲ့သည်။

ပြင်သစ်အစိုးရအသီးသီးသည်လည်း ဗျူရို ကရက်များ၏ သစ္စာစောင့်သိမှုပြဿနာကို ကြုံခဲ့ရ သည်။ ဗစ်ချီအစိုးရသည် ဗျူရိုကရက်အများအပြား ပီတိန်းအစိုးရဘက်သို့ လျှင်မြန်စွာ "မူ"ပြောင်းသွားမှု ကို ကြုံရသလို လွတ်မြောက်ရေးအင်အားစုများသည် ဗစ်ချီအစိုးရအမှုတော်ထမ်းခဲ့သော ဗျူရိုကရက် များစွာ ကို ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ခွင့်ပြုခဲ့ရသည်။ စစ်ပြီးနှစ်များ စွာပင်လျှင်ဗျူရိုကရက်များကိုဖြုတ်ထုတ်ရှင်းမှုကြီးကြီး မားမား မပြုခဲ့ချေ။ ၂၃နှစ်တာ ကာလပတ်လုံး လက်ယာ အစိုးရ တစိုက်မတ်မတ် အုပ်စိုးလာပြီးနောက် ၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၌ လက်ဝဲအစိုးရ အာဏာရလာ သောအခါတွင် ယင်းသည် ဗျူရိုကရေစီယန္တရားမှ ဝန်ထမ်းများစွာကို ပြောင်းလဲပစ်ရန် အစီအစဉ်ရှိခဲ့ သည်။ ဗျူရိုကရေစီပိရမစ်၏ ထိပ်ပိုင်းမှ တာဝန်ခံပုဂ္ဂိုလ် အချို့ကို ပြောင်းလဲခဲ့သည်။

ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ခေတ် ပြောင်း၊ စနစ်ပြောင်းမှုနှင့် ဗျူရိုကရေစီစနစ် အပေါ် ယင်း၏ဂယက်ကိုစူးစမ်းရာတွင် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင် သစ်များသည် လက်တွေ့သဘောသဘာဝကို လျင်မြန် စွာမြင်တွေ့ပြီး လိုက်လျောညီထွေ လက်ခံမှုပြုလာ သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဗျူရိုကရေစီအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ် သည် မူဝါဒကိုရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်ပြုသူ သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော်သူ ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ် မူဝါဒညွှန်ကြားချက်များ တိတိကျကျပေးသော အစိုးရ လက်အောက်တွင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သူ ဖြစ်နိုင် သည်။ အုပ်ချုပ်သူအသစ်တို့သည် ဗျူရိုကရေစီ၏

“ အစိုးရဝန်ထမ်း ဌာနများ၏ အကြီးအကဲများကို အစားထိုးပစ်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည့်တိုင်အောင် အက်တလီသည် ဖြုတ်ထုတ်ရှင်းမှုပြုရန် မကြိုးစားခဲ့ချေ။ နောက်ဆုံးတွင်မူ ဤဝန်ထမ်းကြီးများ၏ သစ္စာစောင့်သိစွာ ဝန်ဆောင်ပေးမှုကို ရရှိခဲ့ပါသည်ဟု ဆိုရကိန်းပင် ဆိုက်ခဲ့သည်။ ”

သဘာဝနှင့် အနည်းနှင့်အများ ယဉ်ပါးသွားသည်။ တန်ပြန်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် ဗျူရိုကရေစီ၏သဘာဝကို လက်ခံရမည့်အလားအလာ ယခင်ကထက် ယခုပိုရှိကြောင်း ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ဖြစ်စဉ်က သာဓကပြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာကဲ့သို့ အစိုးရ ကြီးမားရှုပ်ထွေး လေလေ၊ ယင်း၏အုပ်ချုပ်မှုယန္တရား၊ တစ်နည်း ဗျူရိုကရေစီယန္တရား မပျက်ပြားအောင် ထိန်းသိမ်းရန်လိုလေလေ ဖြစ်သည်။

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေး၏သာဓကကို စပိန်နိုင်ငံနှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့၏ ဖြစ်စဉ်တွင် တွေ့ရသည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် စပိန်နိုင်ငံတွင် ဆိုရှယ်လစ်များအာဏာရသည့် ဖြစ်စဉ် သို့မဟုတ် ၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်ဆိုရှယ်လစ်ပါတီက အာဏာရသည့်ဖြစ်စဉ်ကဲ့သို့ ခေတ်ပြောင်းတော်လှန်ရေးဂယက်တွင် အုပ်စိုးသူအသစ်များသည် ဝိရောဓိကျသော အလုပ် နှစ်ခုလုပ်ဆောင်ရသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ သူတို့နောက်လိုက်များ ကြာမြင့်စွာမျှော်လင့်တောင့်တ နေခဲ့သော ပြုပြင်ရေးနှင့် ယင်းတို့အတိုက်အခံပါတီအဖြစ် ရပ်တန့်နေစဉ်က ကတိပြုခဲ့သော ပြုပြင်ရေးတို့ကို ပြည့်ပအောင် တော်လှန်ပြောင်းလဲဆောင်ရွက်သည့် အနေအထားဖြစ်စေရန် ယခင်အစိုးရနှင့် လုံးဝခြားနားသော ဆောင်ရွက်ချက်များ ပြုရေးပင်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ချက် ကား အဓိက စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍကို ဆောင်ရွက်နေသူတို့ စိတ်ပျက် မသွားစေရန် မတည်ငြိမ်မှုအတိုင်းအတာ နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် ထိန်းသိမ်းရေးပင် ဖြစ်သည်။

ပိုလန်၊ ဟန်ဂေရီနှင့် ချက်နိုင်ငံတို့သည်လည်း ဗဟိုအစိုးရယန္တရား ဖျက်သိမ်းရေးကို ဦးစားပေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့ဦးစားပေးသော ကိစ္စများတွင် ပြည်သူပိုင်စနစ်နှင့် ဗဟိုဦးစီး စနစ် ဖျက်သိမ်းရေးပင် ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင်မူ ဗဟိုဦးစီးစည်းမျဉ်း ချမှတ်မှုမှသည် ဈေးကွက်အခြေခံစီးပွားရေး ကျင့်သုံးရန်ဖြစ်ခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင်မူ ဗဟိုမှအုပ်ချုပ်မှု စနစ်ကို အသွင်ပြောင်းဖွဲ့စည်းခြင်းရှိသည်။ အဓိကအားဖြင့်မူ လူမျိုးစုများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ချပေးမှုဖြစ်သည်။ ပိုလန်နိုင်ငံတွင် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအခန်းကဏ္ဍတွင် အစိုးရ၏ ပါဝင် မှု လျှော့ချရေးကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စီးပွားရေးစနစ်တစ်ခုတည်ထောင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရတွင် တာဝန်ရှိသည်ဟု အသိအမှတ်ပြုပုံရှိသည်။

ဖွံ့ဖြိုးသောနိုင်ငံမှ မဲဆန္ဒရှင်တို့ တောင်းဆိုနေသည်ကား ထိရောက်ထက်မြက်သော အစိုးရပင်ဖြစ်သည်။ ထိရောက်ထက်မြက်သော အစိုးရဖြစ်ရန်အတွက် ထိရောက်ထက်မြက် သော ဒီမိုကရေစီယန္တရား ဖွံ့ဖြိုးရန်လိုအပ်ရာ ယင်းပန်းတိုင်သို့ ပထမခြေလှမ်းကား ကျွမ်းကျင် သော ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ထမ်းများ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရေးပင် ဖြစ်သည်။

အောင်မြင်စဉ်သူ

Ref: Intigration of Bureaucracy and Democracy by Lasa Anderson.

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ PR စနစ်နှင့်
ညှိနှိုင်းဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ

a' g u v m a t m i f i d

“ ဆွစ်ဇာလန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏
ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ နိုင်ငံသားများအား
ရှေ့ဆောင်ရွေးရွက်ပြုရန်၊ ပြည်သူ့သဘောထားဆန္ဒခံယူပွဲများဖြင့်
လူထုဆန္ဒရယူရန်တို့ကို ခွင့်ပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။
နိုင်ငံ၏အချုပ်အခြာအာဏာသည် နောက်ဆုံး၌
ပြည်သူ့အပေါ်တွင် တည်ရှိနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ”

ဆွစ်ဇာလန်ဆိုသည်နှင့် စာဖတ်သူတို့၏ မျက်လုံးများတွင် မြင်ယောင်လာသည်မှာ ကမ္ဘာ့အကောင်းဆုံးနာရီများ၊ ဘဏ်များနှင့်ကမ္ဘာ့ငွေကြေးဈေးကွက်၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ ဌာနခွဲရုံးများ၊ ရေအိုင်ကြီးများနှင့်အတူ သာယာလှပသောမြို့များ၊ နှင်းလျှောစီးနေကြသော နိုင်ငံတကာမှ ခရီးသွားများကို မြင်လာကြပေမည်။ စာရေးသူငယ်စဉ်ကာလတွင် ရန်ကုန်-မန္တလေး အမြန်ရထားပေါ်၌ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသားတစ်ဦးနှင့် စကားပြောခွင့်ရသည်။ ၎င်းအားဆွစ်လူမျိုးလားဟုမေးလိုက်ရာ ၎င်းက ပြင်သစ်လူမျိုးဖြစ်ကြောင်း၊ ဆွစ်လူမျိုးဆိုသည်မှာ မရှိကြောင်း၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ အီတလီဟူ၍ ကွဲပြားပြီး ဆွစ်နိုင်ငံသားဖြစ်သည်ဟု သိခွင့်ရခဲ့ပြီး အများဆုံးအားဖြင့် နေပြည်တော်နှင့် ရန်ကုန်သာသာ ကျယ်ဝန်းသောနိုင်ငံသည် ပြည်ထောင်စု (Union) တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း အံ့ဩခြင်းကြီးစွာဖြင့် သိလိုက်ရသည်။ ထိုအချိန်က ကုလသမဂ္ဂ သို့ပင် ဝင်ရောက်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ စစ်ပညာဂျာနယ်များတွင်လည်း ပြည်သူ့စစ်ကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်၍ ရေးသားရာ၌ ဆွစ်ဇာလန်သည် ပြည်သူ့စစ်တပ်မတော်ဖြစ်ကြောင်း၊ ကမ္ဘာတွင် ကိုယ်စီလက်နက်ငယ်များကို မိမိတို့အိမ်တွင်ပင် ထားရှိသည့်နိုင်ငံ၊ လက်နက်ကြီးများ၊ အမြောက်ကြီးများ၊ တင့်ကားများကို မြို့တော်ခန်းမများတွင်ထားရှိသည့်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဆွစ်ဇာလန်တွင် အမြဲတမ်းတပ်ဖွဲ့ဆိုသည်မှာ Training Corps ခေါ် လေ့ကျင့်ရေးတပ်ဖွဲ့ကြီးသာ ရှိကြောင်း သိရှိခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံတစ်ခု၏ဖြစ်တည်မှုကို လေ့လာပါက အတိတ်သမိုင်းစဉ်များ၊ ပထဝီဝင်အခြေအနေများက လွှမ်းမိုးလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဥရောပတိုက်၏ အလယ်ခေတ်နှောင်းပိုင်းကာလတွင် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံအား ပတ်လည်ဝိုင်းနေသည့် ဥရောပအင်ပိုင်ယာအရှင်သခင်များက တောတောင်ထူထပ်သည့် ယခုနေရာသို့ လယ်ယာမြေသစ်ဖော်ထုတ်ရန် လူများကို စေလွှတ်ခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံအတွင်းရှိ ရာသီဥတုမှာ ကြမ်းတမ်းပြီး တစ်ဦးတည်းရပ်တည်နိုင်ရန် ခက်ခဲလှသည်။ ထိုအချိန်တွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဖေးကူကြရသည့် ဘုံအဖွဲ့ (Communes) များအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပြီး စုပေါင်းရပ်တည်ခဲ့ရသည်။ စာရေးသူတို့ငယ်စဉ်က သမိုင်းစာအုပ်များတွင် ဖတ်ရှုရသည့် လေးသည်တော်ကြီး ဝီလျံတဲ (William Tell) ဆိုသည်မှာလည်း ထိုခေတ်ထိုအချိန်ကာလကို ညွှန်းဆိုပါသည်။ ထိုဘုံအဖွဲ့များကိုစုစည်းသည့်နယ်မြေအား ကန်တုံ (Canton) ဟု ခေါ်ဆိုကြပြီး ထိုအဖွဲ့များသည် ဆွစ်နိုင်ငံရေး၏ အခြေခံအဆောက်အအုံများဖြစ်ကြသည်။ ဝီလျံတဲခေတ်မတိုင်မီတွင်ပင် ထိုဘုံအဖွဲ့များ၏ စုစည်းညီညွတ်မှုကို စတင်ခဲ့ရာမှ ယနေ့ခေတ်တွင် ထိုကာလ (၁၂၉၁) ကို ဆွစ်ကွန်ဖက်ဒရိတ် (Confederation of Switzerland) အဖြစ် စတင်ကြောင်း သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ကန်တုံနယ် ၂၆ ခုပါဝင်ခဲ့သည်။ ထူးခြားနေသည်မှာ ဆွစ်ဇာလန်၏အမည် မှာ ဖက်ဒရယ် (Federal) မဟုတ်ဘဲ ဖက်ဒရယ်ထက်ပိုပြီး လျော့ရဲသွားသည့် ကွန်ဖက်ဒရိတ် ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ နာမည်မပြောင်းသော်လည်း ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တစ်ခုသာ ရှိသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစစ်စစ် ဖြစ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မဖြစ်တည်မီက နိုင်ငံစု သို့မဟုတ် ပြည်နယ်စု (Confederate) ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဆွစ်ဇာလန်၏ သမိုင်းတစ်လျှောက် ပြင်သစ်နှင့် ဩစတြီးယား အင်ပိုင်ယာများမှ လည်းကောင်း၊ အီတလီနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံငယ်များမှလည်းကောင်း အမျိုးမျိုးသော စွက်ဖက်မှုကို ခံခဲ့ရသည်။ ပြင်သစ်စစ်ဘုရင် နပိုလီယန်မှ ခေတ္တဝင်ရောက် သိမ်းပိုက်ခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံ၏ ဥပဒေနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။

မူလက လျော့ရဲသောပြည်နယ်စု (Confederation) အသွင်မှသည် ၁၈၄၈ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကို အတုယူထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၆ နှစ် အကြာ ၁၈၇၄ ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်ထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် သက္ကရာဇ် ၂၀၀၀ တွင် လုံးဝနီးပါး ပြင်ဆင်ထားသော လက်ရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ၁၈၇၄ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အကြား နှစ်ပေါင်း ၁၂၅ နှစ်ကြာကာလအတွင်း ပြင်ဆင်ချက်များကို စုပေါင်းပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အသစ်တစ်ခုကို ပေါ်ထွက်လာစေခြင်းဖြစ်သည်။ အမည်မှာ Confederation ဟု ခေါ်ဆိုသော်လည်း ၁၈၄၈ ခုနှစ်မှစကာ ဖက်ဒရယ်အသွင်သို့ ကူးပြောင်းလာသည်ဟု ပြောနိုင်ပေသည်။ ဆွစ်ဒီမိုကရေစီအား Consociational Democracy ဟု သုံးနှုန်းထားရာ ၎င်း၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

Consociationalism is a form of democratic power sharing. Political Scientists define a consociational state as one which has major internal divisions Along ethnic, religious, or linguistic lines, but which remains stable due to consultation among the elites of these groups. Consociational states are often contrasted with states with majoritarian electoral systems.

အဓိပ္ပာယ်မှာ ကွန်ဆိုစီယာရှင်နယ်လစ်ဇင်သည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ အာဏာခွဲဝေယူရေး စနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ လူမျိုးရေးအရ ဘာသာရေးအရ ဘာသာစကားအရ ကွဲပြားမှုရှိသော နိုင်ငံများအတွက် ထိုအုပ်စုကွဲများ၏ ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များအကြား ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး

“ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ၏

ဥက္ကဋ္ဌမှာ
သမ္မတဖြစ်ပြီး
ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်
တစ်ဦးစီက
အလှည့်ကျဖြင့်
တစ်ကြိမ်တွင်
တစ်နှစ်စီဖြင့်
သမ္မတအဖြစ်
တာဝန်ထမ်းဆောင်
ရသည်။ ”

ခြင်းဖြင့် တည်ငြိမ်မှုကို ထိန်းသိမ်းသောစနစ် ဖြစ်သည်။ ထို နိုင်ငံများသည် မဲအများစုရသူက အနိုင်ယူဟူသောစနစ်နှင့် ဆန့်ကျင်သောစနစ် ဖြစ် သည်ဟု wikipedia တွင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခဲ့ ပါသည်။

ဆွစ်တို့၏ ဒီမိုကရေစီအား အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော “Consociational Democracy” မြန်မာစာအားဖြင့် “ညှိနှိုင်းဒီမိုကရေစီ” ဟု ခေါ်ဝေါ် သော် သင့်သည်ထင်ပါသည်။ ထိုစနစ်သည်တိုင်းပြည် တွင်ဘာသာစကားနှင့်ကိုးကွယ်ယုံကြည်ရာကွဲပြားမှု ရှိနေသည့်အပေါ် နိုင်ငံရေးနှင့် တည်ငြိမ်မှုတို့၌ ဟန်ချက်မျှနိုင်စေသည့်စနစ်ဟု ရှင်းလင်းချက်ပြုနိုင် ပါသည်။ ထိုစနစ်ကို ဖြစ်ထွန်းစေမည့်အချက်တို့မှာ PRခေါ် အချိုးကျကိုယ်စားလှယ် ရွေးကောက်ပွဲစနစ် ဖြစ်ပါသည်။

ဆွစ်ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ တာဝန်ယူထား သည့်ကဏ္ဍများမှာ ပြည်တွင်း/ပြည်ပလုံခြုံရေး၊ ငွေကြေး စနစ်၊ ပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများ၊ စစ်ဘက်ရေးရာ၊ သစ်တော၊ လူမှုမှုလုံခြုံရေး၊ ရေအရင်း အမြစ်ထိန်းသိမ်းရေး၊ စီးပွားရေးမူဝါဒ၊ နိုင်ငံခြားရေး၊ ရာဇဝတ်နှင့်တရားမဆိုင်ရာ၊ အကောက်ခွန်၊ ကျင့်ထုံး များနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေပြုအာဏာသည် လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ပါဝင်သော ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် တည်ရှိ ပါသည်။ အောက်လွှတ်တော်ဟုဆိုရမည့်အမျိုးသား ကောင်စီတွင် လေးနှစ်သက်တမ်း ကာလအတွက် Proportional Representation ခေါ် PR စနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်လိုက်သည့် ကိုယ်စားလှယ် ၂၀၀ ပါဝင်သည်။ ပြည်နယ်များကောင်စီ(Council of States)တွင် ကန်တိုနယ်တစ်ခုတွင် နှစ်ဦးနှုန်းဖြင့်လည်းကောင်း ရွေးကောက်ရာ စုစုပေါင်း ၄၆ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိခဲ့ ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ကောင်စီခေါ်သည့် အဖွဲ့မှာ အုပ်ချုပ်ရေးကို တာဝန်ယူရန်ဖြစ်ပြီး အဖွဲ့ဝင် ခုနစ် ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ အစိုးရအဖွဲ့ဟုသာခေါ်

ဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး ကောင်စီဝင်တစ်ဦးလျှင် အုပ်ချုပ်ရေး ဌာန တစ်ခု(ဝန်ကြီးဌာန)ကို တာဝန်ယူ ရပါသည်။ ထိုဖက်ဒရယ်ကောင်စီ၏ ဥက္ကဋ္ဌမှာ သမ္မတ ဖြစ်ပြီး ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးစီက အလှည့်ကျဖြင့် တစ်ကြိမ်တွင် တစ်နှစ်စီဖြင့် သမ္မတအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသည်။

အခြားသောနိုင်ငံများတွင် ဝန်ကြီးဌာနများမှာ ၂၀ နှင့်အထက်ရှိကြသည်။ သို့ပါ၍ လွှတ်တော်နှင့် အစိုးရဖြစ်သည့် (Federal Council) အကြားတွင် ကမ္ဘာ့အခြေအနေနှင့်အညီ တိုးပွားလာသော တာဝန် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို ထမ်းဆောင်ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်ကောင်စီကို တိုးချဲ့ရန်၊ ဝန်ကြီးအဆင့်များ တိုးချဲ့ရန်၊ စကားအချေအတင်ဆွေးနွေးပွဲ (Debates) များကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဆွစ်ဗဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် ဘာသာစကားကွဲပြားသော ပြည်သူ လူအုပ်စုများအကြား နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ဟန်ချက်ညီမျှမှုပျက်ပြားစေမည်ကို အထူးပင် စိုးရိမ်ကြသည်။

ဆွစ်ဇာလန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ နိုင်ငံသားများအား ရှေ့ဆောင်ရွေးရွက်ပြုရန်၊ ပြည်သူ့သဘောထားဆန္ဒခံယူပွဲများဖြင့် လူထုဆန္ဒရယူရန်တို့ကို ခွင့်ပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ၏အချုပ်အခြာအာဏာသည် နောက်ဆုံး၌ ပြည်သူ့အပေါ်တွင် တည်ရှိနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့လူထုသည် ဥပဒေအဆိုပြုချက်များကို အမျိုးသားအဆင့် တွင် နှစ်စဉ်အကြိမ်အနည်းငယ်စီဖြင့်လည်းကောင်း၊ “နယ်မြေအခြေခံအဆင့်” တွင် ကြိမ်ဖန် များစွာလည်းကောင်း ပါဝင်ကြသည်။

အမှန်တကယ် ကမ္ဘာပေါ်တွင်ကျင်းပခဲ့သော ဆန္ဒခံယူပွဲအားလုံး၏တစ်ဝက်ခန့် သည် ဆွစ်ဇာလန်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၇၁ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီးများ သည် ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲပေးပိုင်ခွင့်ရရန်လည်းကောင်း၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် မဲပေးခွင့်ရှိသောအသက်အား ၂၀ နှစ်မှ ၁၈ နှစ်သို့ လျှော့ချရာတွင်လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသို့ ဝင်ခွင့်ရရှိရေးကိစ္စတွင်လည်းကောင်း ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲများ ကျင်းပခဲ့သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာကိစ္စများနှင့်အဓိကကျသောနိုင်ငံတကာစာချုပ်များတွင် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအား မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ ဥပဒေတစ်ခုအား ထုတ်ပြန်ကြေညာပြီး ရက်ပေါင်း ၁၀၀အတွင်း လက်မှတ်ငါးသောင်းစုဆောင်းနိုင်ပါက ထိုဥပဒေကို ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူနိုင်ပါသည်။

ဆွစ်နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ဆန္ဒခံယူသောပွဲတွင် အဆုံးအဖြတ်ရရှိရန်အတွက် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့်ဒေသဆိုင်ရာ ကန်တုံနယ်များတွင်ပါ အများစုအနိုင်ရရှိရန်လိုအပ် ပါသည်။

ထိုပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအပြင် ဆွစ်နိုင်ငံသားများအနေဖြင့်လက်မှတ် ၁၀၀,၀၀၀ (တစ်သိန်း)ရရှိပါက အမျိုးသားအဆင့်လွှတ်တော်၌ မဲတစ်မဲရရှိပါမည်။ ထိုအလေ့အထမှာ ၁၈၉၃ ခုနှစ်မှ စတင်ခဲ့ပါသည်။ လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဂျူးဘာသာမလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် အညီတိရစ္ဆာန်များကိုသတ်ခြင်းအားခွင့်ပြုသည့်ဥပဒေတစ်ရပ်ကို လွှတ်တော်နှင့်ဆန့်ကျင်ကာ လူထုမှပယ်ဖျက်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များတွင် ဆွစ်လူမျိုးစုသည် ဥရောပ စီးပွားရေးဧရိယာသို့ ပူးပေါင်းခြင်းအား ဆန့်ကျင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်ရေးအသုံးစရိတ်

လျှော့ချခြင်းနှင့် အခြေခံဝင်ငွေနှုန်းထားအား သတ်မှတ်ရေးကိစ္စတို့တွင် ပယ်ချခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်များသည် ဆွစ်နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အရေးကိစ္စများတွင် နိုင်ငံသားများ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အား ခွင့်ပြုသည့်ထူးခြားချက်များဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူ ချို့ယွင်းချက်အနည်းငယ်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုအချက်မှာ မဲဆန္ဒရှင်များထဲမှ မဲလာပေးသူရာခိုင်နှုန်းနည်းပါးခြင်း၊ ပုံမှန်အားဖြင့် ငါးပုံနှစ်ပုံခန့်သာရှိခြင်း၊ အရေးကြီးသော လွှတ်တော်ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် အတည်ပြုချက်ရရန် ခဲယဉ်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသမီးများမဲပေးခွင့်အား ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်များမှ အတည်ပြုခဲ့သော်လည်း မဲဆန္ဒရှင်များက ၁၂ နှစ်ခန့်ကြာသည်အထိ အတည်ပြုပေးခြင်း မရှိပါ။ ဤအချက်သည် လူနည်းစု၏ အခွင့်အရေးကို လူထု၏ အများစုက နှိမ့်ချနိုင်သည်ဟူသော အတွေးအမြင်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သာမန်အားဖြင့်မူ လက်တွေ့တွင် ဆွစ်မဲဆန္ဒရှင်များသည် လူနည်းစု၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစားလေ့ရှိပါသည်။

ဒေသန္တရအစိုးရများ

ဆွစ်ပြည်ထောင်စုအား ကန်တုံနယ် ၂၆ နယ်အဖြစ် ခွဲခြားထားပါသည်။ ပြည်ထောင်စု အစိုးရအား အပ်နှင်းထားသော အာဏာများမှအပ ကြွင်းကျန်ရစ်သော အာဏာအားလုံးကို နယ်မြေအစိုးရက ကျင့်သုံးသည်။ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများအား နယ်မြေ အစိုးရများမှသာ ကိုင်တွယ်ပါသည်။ ဒေသန္တရနယ်အတွင်းရှိ လူထုအားလုံးတက်ရောက်ကြသည့် လူထုအစည်းအဝေးကြီးအား တစ်နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ်ခေါ်ယူပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ခံယူခဲ့သည့် အစဉ်အလာရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုအစဉ်အလာကို နယ်မြေအစိုးရသုံးခုခန့်ကမူ ယခုအထိ ထိန်းသိမ်း လျက်ရှိပါသည်။

ဘုံအဖွဲ့များမှာ ဆွစ်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အခြေခံအကျဆုံးအပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး တွင် ၃၀၀၀ ကျော်ခန့်ရှိပါသည်။ အရွယ်အစားစုံပြီး အကျယ်ဆုံးမှာ ၁၀၉ စတုရန်းမိုင်ရှိပြီး အကျဉ်းဆုံးမှာ ၀ ဒသမ ၁ စတုရန်း မိုင်သာရှိပါသည်။ အကြီးဆုံးဘုံအဖွဲ့မှာ ဇူးရစ်မြို့ဘုံအဖွဲ့ ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၃၅၀၀၀ ရှိပါသည်။ အသေးဆုံးမှာ ရာဂဏန်းသာရှိပါသည်။ ထိုဘုံအဖွဲ့ သမ္မတ နိုင်ငံလေးများ (Communal Republics) သည် အများပြည်သူဆိုင်ရာလမ်း များ၊ အဆောက်အဦများအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ အမျိုးသားသွေးစည်းမှု၏ နိုင်ငံအလိုက် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များမှာ အကြောင်းမဲ့ဖြစ်ပေါ်လာသည်မဟုတ်။ သမိုင်းနောက်ခံအခြေအနေများ က အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ နိုင်ငံရေးပထဝီက ပုံဖော်ပေးလိုက်သည်။

- ဆွစ်ဒီမိုကရေစီ ခိုင်မြဲမှုကို လေ့လာသော် အောက်ပါအခြေအနေများကို တွေ့ရှိရသည်။
- နိုင်ငံသားတိုင်း၏ ပညာရေးအဆင့်နှင့် နိုင်ငံရေးအသိမြင့်မားခြင်း၊
- နိုင်ငံ၏ ပုံစံသည် ကျောချင်းကပ်နိုင်သော အပိုင်းပုံစံရှိပြီး ထီးထီးစွန်းထွက်သောနယ် များမရှိခြင်း၊
- ဘုံသဘောတူညီချက်များ ခိုင်မြဲခြင်း၊ အပြန်အလှန်ရိုင်းပင်းခြင်းတို့အရပတ်ဝန်းကျင် ရှိ လူမျိုးတူအင်ပါယာများနှင့် ပူးပေါင်းရန်ဆန္ဒမရှိခြင်း၊
- ထိုအချက်က ကြားနေမူဝါဒတစ်ခုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းနှင့်အတူ အားလုံးပါဝင်ရသည် (All Inclusive) နိုင်ငံရေးအခြေခံဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။

- ထိုအချက်အရ (Proportional Representation) ခေါ် PR မဲပေးစနစ်ကို အောင်မြင်စွာ ကျင့်သုံးလာနိုင်ခြင်း၊
- လူတစ်ဦးချင်း၏ ပုဂ္ဂလိကအခွင့်အရေး (Individual Rights) သည် ဒီမိုကရေစီ၏ အခြေခံအကျဆုံးအနှစ်သာရဆိုသည်ကို နားလည်ပြီး ကျင့်သုံးခြင်း၊
- အာဏာခွဲဝေရာတွင် ကိုယ်ချင်းစာမျှတသောစိတ်ဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲဝေခြင်း၊ သမ္မတ ရာထူးကို အလှည့်ကျယူစေခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဆွစ်တို့၏ ဒီမိုကရေစီအား နိုင်ငံတိုင်းအနေဖြင့် လိုက်လံအတုယူနိုင်သည်မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ဆွစ်လူထု၏ နိုင်ငံရေးပွင့်လင်းမှု၊ နားလည်ပေးမှု၊ စာနာမှု၊ စွမ်းဆောင်ရည်မြင့်မားမှု များကို အသိအမှတ်ပြု လိုက်နာရန် လိုပေသည်။ ဆွစ်နိုင်ငံ၏အမည် (Confederation of Switzerland) ကိုကြည့်ပြီး နိုင်ငံစု (Confederate) ဟု ယူဆလျှင်မူ မှားမည် ဖြစ်ပါသည်။ အမှန်ကမူ ဖက်ဒရယ်စစ်စစ်ဖြစ်ကြောင်း တစ်ခုတည်းသော ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က သက်သေ ပြနေပါသည်။

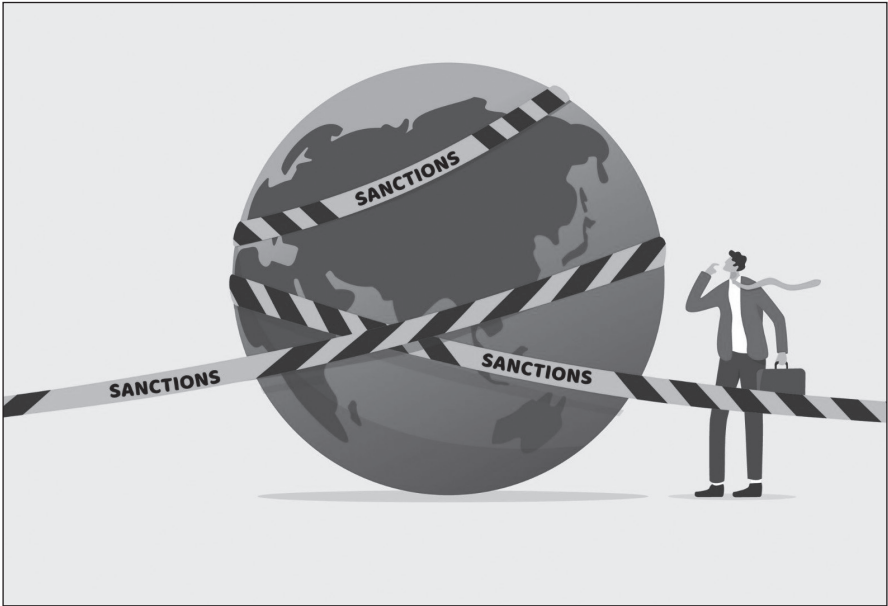
ဒေါက်တာအောင်မျိုး

Ref: www.Britanica.com

ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုခေတ် အဆုံးသတ်ရုနီးပြီလား

အမေရိကန်

“ အမေရိကန်၏ ပြိုင်ဘက်များသည်
 ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို ခုခံရန် ပြင်ဆင်လာကြသည်။
 ပြိုင်ဘက်နိုင်ငံများ၊ ရန်ဘက်နိုင်ငံများအပေါ်
 အမေရိကန်အစိုးရ၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုပါဝါသည်
 အမေရိကန်အစိုးရ၏ ဒေါ်လာအသာစီးယူထားမှုကနေ
 သွေဖည်သွားစေရန်နှင့် အမေရိကန်တို့၏
 ဘဏ္ဍာရေးချန်နယ်လက်လှမ်းမီနိုင်မှုကို ကျော်လွှားရန်
 ကြိုးပမ်းလာကြသည်။ ”

ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအကြိုက် ကျင့်သုံးလေ့ရှိသည့် သံတမန်ရေးလက်နက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရုရှားနိုင်ငံက ယူကရိန်းနိုင်ငံအား တိုက်ခိုက်ခဲ့မှု အပေါ် တုံ့ပြန်ရာတွင်လည်း ဘိုင်ဒန်အစိုးရက သုံးနေကျ အဆိုပါလက်နက်ကိုပင် ထုတ်၍ အသုံးပြုခဲ့သည်။ ရုရှားအစိုးရအား စီးပွားရေးဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တစ်ချိန် တည်းမှာပင် ၎င်း၏ မဟာမိတ်နိုင်ငံများကလည်း အလားတူပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် သံတမန်ရေးအရ လုံးဝဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် စစ်ရေးအရ တိုက်ရိုက်ဝင်ရောက် စွက်ဖက်ခြင်း နှစ်ခုကြား လျှောက်လှမ်းခဲ့သည့်သဘော ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို လက်နက် အဖြစ် ကျင့်သုံးလေ့ရှိသည့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ရွှေ့ရောင်နေ့ရက်များသည် မကြာမီ ကုန်ဆုံးဖွယ်ရှိသည်။

အမေရိကန်အစိုးရသည် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုအပေါ်တွင် တစိုက်မတ်မတ် ပိုပြီး ကျင့်သုံး လာသည့်အတွက် ခေါင်းမာသည့်နိုင်ငံများက ယင်းကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရန် စတင်ကြိုးပမ်းလာကြ သည်။ အထူးသဖြင့် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်ကျော်ကာလအတွင်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် အခြေအနေ များသည် ၎င်းတို့အား ထိုကဲ့သို့ ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်လာစေခဲ့သည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်အစိုးရသည် အီရန်နိုင်ငံအား ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ်(SWIFT) နှင့် ဖြတ်တောက်ပစ်ခဲ့သည်။ ယင်းမှာ နိုင်ငံတကာငွေပေးချေမှုစနစ်ကို မကျင့်သုံးနိုင်စေရန် နှင့် အီရန်နိုင်ငံအား ဘဏ္ဍာရေးအရ အထီးကျန်စေရန် ရည်ရွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၏ ရန်ဘက်နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့အလှည့်ကျရောက်လာနိုင်သည်ကို သတိထား မိလာကြသည်။ ရုရှားနိုင်ငံသည် ခရိုင်းမီးယားဒေသကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင်

အမေရိကန်အစိုးရက ရုရှားနိုင်ငံအပေါ် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ချမှတ် လိုက်သည့်အတွက် ရုရှားနိုင်ငံအား စီးပွားရေးအရ ကိုယ့်ခြေထောက် ပေါ်ကိုယ် ရပ်တည်နိုင်ရန် ပြင်ဆင်ကြိုးစားလာစေခဲ့သည်။

အမေရိကန်အစိုးရသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံအား ကုန်သွယ်ရေးစစ်ပွဲ စတင် ဆင်နွှဲခဲ့သည်။ ယင်းမှာ နည်းပညာကဏ္ဍကို ရည်ရွယ်ပြီး ဆင်နွှဲခြင်းဖြစ်သည်။ တရုတ် နိုင်ငံကိုတင်ပို့နေသည့် အမေရိကန်တို့၏လျှပ်ကူးပစ္စည်းများကို ကန့်သတ်ခြင်းဖြင့် အရေးကြီး သော နည်းပညာဆိုင်ရာ ပို့ကုန်များ၏အရေးပါမှုကို ပြိုင်ဘက်များ သတိပြုမိလာစေရန်လည်း ရည်ရွယ်ပုံရပါသည်။

အမေရိကန်၏ ပြိုင်ဘက်များသည် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို ခုခံရန် ပြင်ဆင်လာကြသည်။ ပြိုင်ဘက်နိုင်ငံများ၊ ရန်ဘက်နိုင်ငံများအပေါ် အမေရိကန်အစိုးရ၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုပါဝါ သည် အမေရိကန်အစိုးရ၏ ဒေါ်လာအသာစီးယူထားမှုကနေ သွေဖည်သွားစေရန်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ ဘဏ္ဍာရေးချန်နယ်လက်လှမ်းမီနိုင်မှုကို ကျော်လွှားရန် ကြိုးပမ်းလာကြ သည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်၏ ရန်ဘက်နိုင်ငံများသည် အမေရိကန်တို့၏ ဘဏ္ဍာရေး အမြတ်ထုတ်နေမှုကို လျော့နည်းစေနိုင်မည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနည်းလမ်း များကို ရှာဖွေလာကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ် အစားထိုးနည်းလမ်းများနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေးတို့ကို အသုံးပြုနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိလာကြသည်။ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို အလွန်အကျွံသုံးစွဲခြင်းသည် အသစ်အဆန်းမဟုတ်တော့ပါ။ အမေရိကန် အစိုးရသည် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ခြင်းကို နှစ်သက်သည့်နိုင်ငံဖြစ်သည်ဟု အမေရိကန်သမ္မတ ဘီကလင်တန်က ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် မနှစ်မြို့စွာ ပြောဖူးသည်။ အမေရိကန်သည် ၎င်းနှင့် သဘောကွဲလွဲသည့်နိုင်ငံဆိုလျှင် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ချင်သည်။ အမေရိကန်၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ ခံရသည့်နိုင်ငံ အန္တရာယ်စက်ကွင်းထဲရောက်သလိုမျိုး အမေရိကန်နိုင်ငံ တစ်နေ့ဖြစ်လာမည်ကို စိုးရိမ်ကြောင်း သမ္မတကလင်တန် ပြောခဲ့ဖူးသည်။ ယင်းမှာ အစိုးရိမ်ကြီးလွန်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အမေရိကန်အစိုးရသည် စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ရှိနေပြီး အမေရိကန်၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများမှာလည်း ရံဖန်ရံခါတွင် ထိရောက်သည့် လက်နက် အဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အမေရိကန်နှင့် မဟာမိတ်များသည် နျူကလီးယားနှင့် ဓာတုလက်နက်တိုက်များ ဖျက်သိမ်းရေးကိုလက်ခံရန်နှင့် လေယာဉ်ဗုံးခွဲ တိုက်ခိုက်မှုနှစ်ခု၏ သံသယရှိသူများကို လွှဲပြောင်းပေးရန် လစ်ဗျားခေါင်းဆောင် ကဒါဖီကို အတင်းအကျပ်ဖိအားပေးခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ ဖိအားပေးသည့်နည်းကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုလာခဲ့သည်။ အမေရိကန်၏ ရန်ဘက်များကလည်း ဖြစ်လာနိုင် သည့်အခြေအနေများကို ကြိုတင်တွက်ဆ ပြင်ဆင်ခြင်းမျိုး ပြုလုပ်ကာ ပြင်ဆင်လာခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်၏ ရန်ဘက်နိုင်ငံများသည် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို ခံနိုင်ရည်ရှိရန်နှင့် အမေရိကန် ဒေါ်လာကို ကျော်လွှားနိုင်ရန်အတွက် နှစ်နိုင်ငံငွေကြေးသဘောတူညီချက်များ ထားရှိလာကြ သည်။ တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ဗဟိုဘဏ်ချင်းချိတ်ဆက်ပြီး ကုန်သွယ်မှုအတွက် တတိယ ငွေကြေးအသုံးပြုရန် လိုအပ်ချက်ကို ဖယ်ထုတ်လာနေကြသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည်လည်း နှစ်နိုင်ငံ သဘောတူညီချက် အရ ငွေကြေးသဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ် ရေးထိုး ကုန်သွယ်သည့်စနစ်ကို နှစ်သက်စွာကျင့်သုံး နေပါသည်။ အဆိုပါနိုင်ငံများတွင် အာဂျင်တီးနား၊ ပါကစ္စတန်၊ ရုရှား၊ တောင်အာဖရိက၊ တောင်ကိုရီးယား၊ တူကီယိုနှင့် ယူအေအီးနိုင်ငံတို့ ပါဝင်သည်။ ငွေကြေး ပမာဏ စုစုပေါင်း အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၅၀၀ ဘီလီယံ နီးပါးရှိသည်။ တရုတ်အစိုးရ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာရှင်း ပါသည်။ တရုတ်ကုမ္ပဏီများအား ၎င်းတို့ဆန္ဒရှိသည့် အချိန်တွင် အမေရိကန်ဘဏ္ဍာရေး ချန်နယ်များကို ကျော်လွှားနိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် တရုတ်အစိုးရသည် ရုရှား နှင့် ကုန်သွယ်မှုထက်ဝက်ကျော်အား အမေရိကန် ဒေါ်လာထက် အခြားငွေကြေးတစ်မျိုးမျိုးကိုသာ အသုံး ပြု၍ ကုန်သွယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ကုန်သွယ်မှုမျိုးသည် အမေရိကန်တို့၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ မှုကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အန်တုလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့သည် နှစ်နိုင်ငံငွေကြေး စနစ်ကို အသုံးပြုပြီး ငွေပေးချေမှုစနစ် ဖွံ့ဖြိုးအောင်ပြု လုပ်လာကြသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် မတ်လတွင် ရုန်ဟိုင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အဖွဲ့ဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့ တွင် တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် ရုရှားတို့သည် အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်လာခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာနှင့် အမေရိကန်တို့၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို ကျော်လွှားအန်တုရန် ဒေသ ဆိုင်ရာငွေကြေးများကို ဦးစားပေးအသုံးပြုကြရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။

အမေရိကန်ဒေါ်လာကို စွန့်လွှတ်ရန် တရုတ်တို့ ဆန္ဒပြင်းပြလာခြင်းမှာ နားလည်လက်ခံနိုင်စရာ ရှိပါ သည်။ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံကြား ဆက်ဆံရေး မှာလည်း အတော်ကျဲနေသည့် အခြေအနေ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၏ မဟာမိတ်များသည်လည်း နှစ်နိုင်ငံ ငွေကြေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များကို သုံးသပ်နေ ကြသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ရုရှားနိုင်ငံ ထံမှ S-400 လေကြောင်းကာကွယ်ရေး မစ်ဆိုင်များ ဝယ်ယူခဲ့သည်။

“ အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးချန်နယ်များ၊ အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ် (SWIFT)ကို အသုံးပြုနေသမျှ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံများအနေဖြင့် အမေရိကန်၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကနေ လုံခြုံစိတ်ချရမည် မဟုတ်ဟု နားလည်လာကြသည်။ ”

အမေရိကန်ဒေါ်လာ ငါးဘီလီယံတန်ဖိုး လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ခြင်းသည် အမေရိကန်တို့၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို ပိုမိုဂယက်ရိုက်စေခဲ့သည်။ သို့သော် အိန္ဒိယနှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့သည် နှစ်နိုင်ငံ ငွေကြေးသဘောတူညီချက်ကို ဆိုဗီယက်ခေတ်အထိပင် နောက်ဆုတ်ပြီး အတည် ယူခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ရုရှားမစ်ဆိုင်များကို အိန္ဒိယငွေကြေး ရူပီးနှင့် ရုရှား ငွေကြေးရူဗယ် နှစ်မျိုးလုံးကို အသုံးပြုဝယ်ယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ အရောင်းအဝယ် မဖြစ်စေရန် တားဆီးထားသည့် အမေရိကန်တို့၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုကို ရှောင်ရှားရန် အသုံးပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်၏ ရန်ဘက်နိုင်ငံများ အသုံးပြုလာကြသည့် အခြားနည်းတစ်နည်းမှာ အနောက်နိုင်ငံများနှင့် မသက်ဆိုင်သည့် ငွေပေးချေမှုစနစ်များကို အသုံးပြုလာကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးချန်နယ်များ၊ အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ် (SWIFT) ကို အသုံးပြုနေသမျှ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများအနေဖြင့် အမေရိကန်၏ ဒဏ်ခတ် ပိတ်ဆို့မှုကနေ လုံခြုံစိတ်ချရမည်မဟုတ်ဟု နားလည်လာကြသည်။

ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ် (SWIFT) ကို အမှီပြုအသုံးပြုနေသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် အမေရိကန် ၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှု လက်နက်တိုက်ထဲက နျူကလီးယားလက်နက်တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ တရုတ်နှင့်ရုရှားတို့သည် လိုအပ်လာပါက အနောက်နိုင်ငံများနှင့် လုံးဝဖြတ်တောက်နိုင်သည့် ငွေလွှဲစနစ်ကို အသုံးပြုရန် ပျားပန်းခတ်မျှ ပြင်ဆင်နေကြသည်။ ရုရှားနှင့် တရုတ်နှစ်နိုင်ငံတို့ သာ ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ် (SWIFT) နှင့်အဆက်အသွယ် လုံးဝ ဖြတ်တောက်ခဲ့ပါကလည်း ၎င်းတို့၏ အရန်ငွေလွှဲပြောင်းမှုစနစ်မှာလည်း အဆင်သင့်ရှိနေကြပြီ ဖြစ်သည်။

တရုတ်တို့၏ အရန်ငွေလွှဲပြောင်းစနစ်ဖြစ်သည့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဘဏ်အချင်းချင်း ပေးချေမှုစနစ် (CIPS) မှာ ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ် (SWIFT) အတွက် ပြိုင်ဘက်တစ်ဦး မဟုတ် သေးပါ။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် CIPS စနစ်ဖြင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှု အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၂ ထရီလီယံသာ ရှိသည်။ ထို့ပြင် CIPS သည် တရုတ်ယွမ်ငွေ လွှဲပြောင်းမှုပေးသည့် ငွေပေးချေမှု စနစ်ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့ဘဏ္ဍာရေးလွှဲပြောင်းမှု၏ ၁၀ ပုံတစ်ပုံအောက်တွင်သာ ရှိနေပါသေးသည်။

ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ် (SWIFT) သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကွန်ရက်များတွင် ခိုင်ခိုင်မာမာ တွယ်ကပ်နေသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများမှာလည်း စနစ် တစ်ခုအား အလွယ်တကူစွန့်လွှတ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ သို့သော် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဘဏ် အချင်းချင်း ပေးချေမှုစနစ် (CIPS) ရှိနေခြင်းသည် တရုတ်နှင့် ရုရှားအတွက် အောင်ပွဲတစ်ရပ်ဖြစ် သည်။ ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကမ္ဘာ့ငွေလွှဲစနစ် (SWIFT) အရန်အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ရန်ဖြစ်ပြီး အကြီးဆုံးသော ငွေပေးချေစနစ်တစ်ခု မဟုတ်ပါ။

နိုင်ငံပေါင်းတစ်ရာကျော်ရှိ ဘဏ်ပေါင်း ၁၃၀၀ တို့သည် ရုရှားနှင့်တရုတ်တို့ ဖန်တီး ထားသည့်မူဘောင်နှင့် ဆက်သွယ်ဝင်ရောက်လာကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် တစ်နေ့သော အခါတွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဘဏ်အချင်းချင်း ပေးချေမှုစနစ် (CIPS) ကို အသုံးပြုရန် တရုတ် ဈေးကွက်ကို ဝင်ရောက်လိုသော ကုမ္ပဏီများကို ဖိအားပေးကောင်း ပေးလာနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ဆိုပါက တရုတ်နိုင်ငံကလည်း နိုင်ငံအချို့ကို ယွမ်ငွေလွှဲပြောင်းမှုပေးသော ငွေပေးချေမှုစနစ်များ

နှင့် တရုတ်စီးပွားရေးမှ ဖြတ်တောက်နိုင်စွမ်းရှိသကဲ့သို့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကလည်း အလားတူ လုပ်နိုင်စွမ်းရှိနေပါသည်။

အမေရိကန်၏ ရန်ဘက်နိုင်ငံများသည် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုမှ လွတ်မြောက်ရန် အသုံးပြု နေကြသည့် ကြားခံကိရိယာတစ်ခုမှာ ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေးဖြစ်သည်။ ထိုနယ်ပယ်တွင် တရုတ်တို့ ရှေ့ရောက်နေကြသည်။ တရုတ်ပြည်သူ သန်းသုံးရာနီးပါးသည် ပေကျင်း၊ ရှန်ဟိုင်း နှင့် ရှန်ဂျန်းအပါအဝင် မြို့ပေါင်းနှစ်ဆယ်ကျော်တွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်ယွမ်ငွေများကို အသုံးပြု နေကြသည်။

ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေးကို တရုတ်ဗဟိုဘဏ်ကထုတ်ပေးပြီး တရုတ်နိုင်ငံသားများ၏ ဆဲလ်ဖုန်းများတွင် သိမ်းဆည်းထားကြသည်။ ပေကျင်းတွင်ကျင်းပသည့် ၂၀၂၂ ဆောင်းရာသီ အိုလံပစ်တွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေးသစ်ကို စမ်းသပ်အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အိုလံပစ်ပွဲ ကျင်းပ သည့် နေရာများတွင် အဆိုပါငွေပေးချေမှုစနစ်ကို ဗီဇကတ် သို့မဟုတ် တရုတ်ဒစ်ဂျစ်တယ် ယွမ်ငွေဖြင့်ပေးချေနိုင်ရန် ဖန်တီးပေးထားသည်။ အဆိုပါယန္တရားသည် လျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာပြီး ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် တရုတ်ပြည်သူ တစ်ဘီလီယံခန့်က ဒစ်ဂျစ်တယ်ယွမ်ငွေ ကို အသုံးပြုကြလိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းပြောဆိုမှုများလည်း ရှိသည်။

ဒစ်ဂျစ်တယ်ယွမ်ငွေသည် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုမှ ကင်းလွတ်နေပါသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် အခြားနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဗဟိုဘဏ်မှ ထုတ်ပေးထားသည့် ဗာကျူးရယ်ကျွိုင် အသုံးပြုမှုကို တင်းကျပ်ရန် နည်းလမ်းမရှိသေးပါ။ တရုတ်တို့ဖန်တီးထားသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ် ယွမ်ငွေသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ အသုံးပြုသူများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ပါသည်။ တရုတ်တို့သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်ယွမ်ငွေဖြင့် ပို့ကုန်များကို ပေးချေရန် ယူအေအီး၊ ထိုင်းနိုင်ငံတို့နှင့် မိတ်ဖက်အဖြစ် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အကြီးမားဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံ ဖြစ်လာမည်ဆိုပါက အခြားနိုင်ငံများကလည်း အဆိုပါသဘောတူညီချက်မျိုး ထပ်မံအကောင် အထည်ဖော်လာကြမည် ဖြစ်သည်။

တရုတ်ဗဟိုဘဏ်သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားမှုကို စိန်ခေါ်နိုင် သည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ယွမ်ငွေဖြစ်လိုသည့် ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒကို ဖုံးကွယ်ထားခြင်းမရှိပါ။ သို့သော် ရှေ့ဆက်ရမည့်ခရီးကား ခက်ခဲ နက်နဲလှပါသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ယွမ်ငွေသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းတွင် သေးငယ်နေဆဲ ဖြစ်နေပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအင်အား အကြီးဆုံး အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏နေရာတွင် အစားထိုးဝင်ရောက်လာမည်ဆိုသည့်အပေါ် မသေချာသေးဟု ယူဆသူများလည်း ရှိသည်။ သို့သော် သေချာသည်မှာ လာမည့်ဆယ်စုနှစ် အနည်းငယ်အတွင်း ကမ္ဘာ့ပို့ကုန်တစ်ဝက်ခန့်ကို အာရှဒေသတွင် ထုတ်လုပ်လိမ့်မည်ဆိုသည့် အချက်ကိုမူ ပညာရှင်အများစု သဘောတူညီကြသည်။ ထိုသို့ဆိုပါက ဒေသတွင်း ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေး တစ်ရပ်သည် ဆွဲဆောင်မှုတစ်ခု အသေအချာ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

အက်ကွဲလာသည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာမြင်ကွင်းတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာခြင်းသည် အမေရိကန်၏သံခင်းတမန်ခင်းနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေး နှစ်မျိုးလုံးကို ခြိမ်းခြောက်နေပါသည်။ ထို့ပြင် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှု၏ ထိရောက်မှုကိုလည်း အားနည်းစေပါသည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်တစ်စုအတွင်းမှာပင် အမေရိကန်တို့၏ တစ်ဖက်သတ် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများသည် ထိရောက်မှုရှိချင်မှရှိပါတော့မည်။ ဂျပန်၊ အမေရိကန်၊ အီးယူနိုင်ငံများနှင့် အခြားစိတ်တူကိုယ်တူ နိုင်ငံများက ထောက်ပံ့ပေးထားသည့် နိုင်ငံစုံစနစ်သည် အကောင်းဆုံးသော အရန်စနစ်တစ်ခု ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာချန်နယ်များနှင့် ပေါင်းစည်းမည်လား သို့မဟုတ် စွန့်လွှတ်မည်လား ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် အမေရိကန်၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှုကို ချညှိနဲ့သွားမည်လား သို့မဟုတ် ပိုမိုအရှိန်ကောင်းသွားမည်လား ဆိုသည်ကိုလည်း အဖြေပေးသွားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအနေဖြင့် အမေရိကန်ကြီးစိုးသည့် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်အား စွန့်လွှတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါက အမေရိကန်တို့ မကြာခဏထုတ်၍သုံးလေ့ရှိသည့် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှု လက်နက်သည် အသုံးဝင်နိုင်တော့မည်မဟုတ်ဘဲ အဆုံးသတ်သည့်ခေတ်ကို ရောက်ရှိသွားပါလိမ့်မည်။

ကျော်နိုင်တင့်

Ref: Agathe Demarais ၏ The End of the Age of Sanctions?

အာရပ်ကမ္ဘာ ပါဝါချိန်ခွင်လျှာသစ် သို့မဟုတ်
အမေရိကန်အခက် တရုတ်အချက်

x@ri foelf

“နှစ်နိုင်ငံအပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေးမှာ
ပြည်တွင်းရေးဝင်ရောက်မစွက်ဖက်တဲ့ မူဝါဒဟာ
ဆော်ဒီအတွက် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် မဆွတ်ခင်က
ညွတ်ချင်စရာတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။
၁၉၅၄ ခုနှစ်က တရုတ်၊ အိန္ဒိယနဲ့ မြန်မာတို့ကြား ငြိမ်းချမ်းစွာ
အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူငါးချက်ကို စစ်အေးကာလမှာ
အမေရိကန်နဲ့ ဆိုဗီယက်ယူနီယံတို့ကြား
ဘက်မလိုက်လိုတဲ့ နိုင်ငံအများအပြားက
လက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။ ”

တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်ဟာ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားဘုရင် Salman bin Abdulaziz Al Saud ရဲ့ ဖိတ်ကြားချက်အရ ပထမအကြိမ် တရုတ်-အာရပ်နိုင်ငံ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးနှင့် တရုတ်-ပင်လယ်ကွေ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကောင်စီ(GCC) ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနိုင်ငံ၊ ရိယပ်ဒ်မြို့မှာပြီးခဲ့တဲ့ဒီဇင်ဘာက တက်ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်ဟာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ထူထောင်ချိန်ကစပြီး တရုတ်နဲ့ အာရပ် ကမ္ဘာကြား သံတမန်ရေးရာ ဆက်ဆံရေးမှာ သမိုင်းမှတ်တိုင်သစ်တစ်ရပ် ဖြစ်လာလိမ့်မယ်လို့ နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းက သုံးသပ်နေကြပါတယ်။

ဒီခရီးစဉ်ဟာ ဆော်ဒီအာရေဗျနဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက်မဟာမိတ်အဖြစ် ဆယ်စုနှစ်ရှစ်ခု ကျော်ကြာ တည်ဆောက်ထားခဲ့တဲ့ အမေရိကန်အဖို့ နေမထိထိုင်မသာ ဖြစ်ရတဲ့ခရီးစဉ် ဖြစ်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် တရုတ်ရဲ့ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းကို ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ချဲ့ထွင်မှုကိုစိုးရိမ် နေတဲ့ အမေရိကန်အဖို့ သတိထားစောင့်ကြည့်ရမယ့် ကိစ္စဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနဲ့ ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခနောက်ဆက်တွဲစွမ်းအင်ဈေးကွက်ဂယက်တွေ အပြင် ရုရှားအပေါ် အမေရိကန်ဦးဆောင်တဲ့အနောက်အုပ်စုရဲ့ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုတွေကြောင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းဟာ စီးပွားရေးပြန်လည်ဦးမော့လာဖို့ မရေရာမှုတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်နေရ ချိန်၊ နောက်တစ်ချက် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်ရဲ့ ရေနံထုတ်လုပ်မှုတိုးမြှင့်ဖို့ တောင်းဆို တာကို ဆော်ဒီက ငြင်းပယ်ချိန်၊ ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခအပေါ် သဘောထားကွဲလွဲမှုကြောင့် ဆော်ဒီ-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး တင်းမာနေချိန်မှာ ရှီကျင့်ဖျင်ဟာ အချိန်ကိုက်ရောက်ရှိ လာခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

သမ္မတရီရဲ့ခရီးစဉ်ဟာ ရေနံဈေးနှုန်းတိုးမြှင့်ဖို့ OPEC+ ရဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် ဝါရှင်တန်နဲ့ရိယပ်ဒ်တို့ကြားတင်းမာမှုကို အခွင့်အရေးယူဖို့ကြိုးပမ်းနေတယ်လို့အနောက်တိုင်း မီဒီယာတွေက မီးမောင်းထိုးပြကြသလို အနောက်အုပ်စုဦးဆောင်တဲ့ လုံခြုံရေးအစီအစဉ် အတွက် တခြားအော်တာနစ်တစ် သို့မဟုတ် ပင်လယ်ကွေ့ဒေသပြိုင်ဆိုင်မှုသစ်ကို တိုးမြှင့်ဖို့ ပိုမိုကျယ်ပြန့်တဲ့ တရုတ်ရဲ့မဟာဗျူဟာတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်တယ်လို့လည်း ဖော်ပြကြပါ တယ်။ ဒါဟာ ဆော်ဒီ-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးရဲ့သံသယဖြစ်ဖွယ် အကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်ပေမယ့် ရီရဲ့ခရီးစဉ်ဟာ ပိုမိုနက်ရှိုင်းပြီး အမေရိကန်ရဲ့မှားယွင်းတဲ့ ခြေလှမ်းတွေကိုတုံ့ပြန် မှုထက် ပိုပါတယ်။

အမေရိကန်လိုအပ်တဲ့ရေနံနဲ့ ဆော်ဒီလိုအပ်တဲ့စစ်ရေး၊ လုံခြုံရေး၊ ဒေသတွင်းရန်သူဖြစ် တဲ့အီရန်နဲ့ ကြားခံလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေကို တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ဖို့ စစ်လက်နက်ကျောထောက် နောက်ခံပေးရေးဟာ ဆော်ဒီနဲ့အမေရိကန်တို့ရဲ့ စာရွက်ပေါ်မှာရေးမထားတဲ့ သဘောတူညီ ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ ဒီအစဉ်အလာနားလည်မှုအပေါ် ဆော်ဒီအနေနဲ့ ကွဲပြားတဲ့အမြင်တွေရှိလာပါတယ်။ ယူကရိန်းအကျပ်အတည်းနောက်ပိုင်း ဝါရှင်တန်လွှတ် တော်အမတ်တွေနဲ့အိမ်ဖြူတော်က မနှစ်မြို့ပေမယ့် ဆော်ဒီနဲ့ အခြားပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံတွေ ဟာ အီးယူ၊ အမေရိကန်တို့နဲ့ ကွဲပြားတဲ့ရပ်တည်ချက်တွေကို ဖော်ပြ ခဲ့ကြပြီး သူတို့ရဲ့ကိုယ်ပိုင် လွတ်လပ်မှုနဲ့ အချုပ်အခြာအာဏာကို ထင်ထင်ရှားရှားပြသခဲ့ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ဆော်ဒီရဲ့ တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် ပိုမိုဦးစားပေးလာတဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက်ဦးတည်ချက်နဲ့ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုတိုးမြှင့်လာတာဟာ ဆော်ဒီရဲ့ အရှေ့မျှော်နိုင်ငံခြားရေး ပါရာဒိုင်းအသစ်ဖြစ်တယ် လို့ နိုင်ငံတကာလေ့လာသုံးသပ်သူများက မှတ်ချက်ပေးကြပါတယ်။

တရုတ်နိုင်ငံဟာတစ်ချိန်ကအမေရိကန်ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားပြီး အရေး တကြီးနယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ လုံခြုံရေးနဲ့ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍမှာဆော်ဒီနဲ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ စိတ်အား ထက်သန်နေပါတယ်။ အီရန်ရဲ့ခြိမ်းခြောက်မှုတွေ တိုးပွားလာတာနဲ့ ဒေသတွင်းမှာ အမေရိကန် ရဲ့ လုံခြုံရေးဆုတ်ယုတ်လာတာကြောင့် ဆော်ဒီနဲ့ ပင်လယ်ကွေ့အိမ်နီးချင်းများ ဟာ လက်နက်ဝယ်ယူရေးမှာ အရှေ့ဘက်သို့ မျှော်ကြည့်လာခဲ့ကြပါတယ်။ စုပေါင်းပေါ်လစီ တစ်ခုဖြစ်တဲ့ “အရှေ့မျှော်ပေါ်လစီ”ဟာ အာရပ်တွေရဲ့သိသာထင်ရှားတဲ့ သံတမန်ရေးနဲ့ ဗျူဟာမြောက်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အမှတ်အသားတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

နှစ်နိုင်ငံအပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေးမှာ ပြည်တွင်းရေးဝင်ရောက်မစွက်ဖက်တဲ့ မူဝါဒဟာ ဆော်ဒီအတွက် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် မဆွတ်ခင်က ညွတ်ချင်စရာတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်က တရုတ်၊ အိန္ဒိယနဲ့ မြန်မာတို့ကြား ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူဝါဒချက် ကို စစ်အေးကာလမှာ အမေရိကန်နဲ့ ဆိုဗီယက်ယူနီယံတို့ကြား ဘက်မလိုက်လိုတဲ့ နိုင်ငံ အများအပြားက လက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီကနေ့မှာဆော်ဒီဟာသူရဲ့ အစဉ်အလာအနောက်အုပ်စု မဟာမိတ်တွေနဲ့ ရုရှားတို့ကြား တင်းမာမှုမှာ ဘက်မလိုက်မှုကိုကိုင်စွဲလိုပုံရပါတယ်။ ဆော်ဒီ အနေနဲ့ ပြည်တွင်းရေးဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမပြုရဆိုတဲ့မူဟာ ပြည်တွင်းမူဝါဒအပေါ် မှတ်ချက်ပေးတာ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းမှတ်ရာတွေကိုဝေဖန်တာ မပြုလုပ်ရလို့ ယူဆထားပါတယ်။

“ ဆော်ဒီနဲ့
 အမေရိကန်ဦးဆောင်တဲ့
 အနောက်အုပ်စု
 ဆက်ဆံရေးကို
 ရှုပ်ထွေးစေတဲ့
 အဓိက
 အကြောင်းရင်းက
 ပြည်တွင်းနဲ့
 နိုင်ငံခြားရေး
 မူဝါဒအပေါ်
 ထပ်တလဲလဲ
 ဝေဖန်နေခြင်း
 ဖြစ်ပါတယ်။ ”

ဆော်ဒီနဲ့ အမေရိကန်ဦးဆောင်တဲ့အနောက်
 အုပ်စု ဆက်ဆံရေးကို ရှုပ်ထွေးစေတဲ့ အဓိက
 အကြောင်းရင်းက ပြည်တွင်းနဲ့ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ
 အပေါ် ထပ်တလဲလဲဝေဖန်နေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။
 အထူးသဖြင့် ဝါရှင်တန်ပို့စ် သတင်းစာဆောင်းပါးရှင်
 Jamal Khashoggi သတ်ဖြတ်ခံရမှု၊ ဆော်ဒီအား
 ယီမင်စစ်ပွဲနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အမေရိကန်အစိုးရရဲ့
 လက်နက်ရောင်းချမှုကို ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်က
 ဖြတ်တောက်ရန် ကြိုးပမ်းမှု၊ ယီမင် အကြမ်းဖက်
 သမားတွေကတစ်ဆင့် အီရန်ရဲ့ရန်စမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး
 သမ္မတ အိုဘားမားနဲ့ ဘိုင်ဒန်အစိုးရလက်ထက်နှစ်ခု
 လုံးမှာ ဆော်ဒီကို ပြစ်တင်ဝေဖန်မှု၊ ယီမင်ဟူသီသူပုန်
 တွေရဲ့ လေကြောင်း တိုက်ခိုက်မှုတွေကို ကာကွယ်ဖို့
 တပ်ဆင်ထားတဲ့ ဒုံးကျည် ကာကွယ်ရေး စနစ်
 Terminal High Altitude Area Defense (THAAD)
 batteries ကိုပြီးခဲ့တဲ့နှစ်က အမေရိကန်က ဖယ်ရှားခဲ့
 မှု၊ အမေရိကန် နိုင်ငံရေးသမားများက ယူကရိန်းစစ်ပွဲ
 မှာ ဆော်ဒီက ရုရှားကို အကူအညီပေးတယ်လို့စွပ်စွဲခဲ့
 တာတွေဟာ ဆော်ဒီတို့အတွက် သခွတ်ပင်ကမီး
 တကျိုကျိုဖြစ်ရတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

တရုတ်နိုင်ငံက ဆော်ဒီ၊ အခြားအာရပ်နိုင်ငံ
 တွေနဲ့ ဆက်ဆံရာမှာ အပြန်အလှန်လေးစားမှု၊ အပြန်
 အလှန်အကျိုးခံစားခွင့်နဲ့ Win-Win ပူးပေါင်း
 ဆောင်ရွက်မှုအခြေခံမူတွေကိုအလေးအနက်ထားပြီး
 ဒေသတွင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးကို
 ချဉ်းကပ်နေချိန်မှာ အမေရိကန်ရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့
 ဒီမိုကရေစီကို ဦးစားပေးမှုက ဆော်ဒီနဲ့အခြားသော
 အာရပ်နိုင်ငံတွေကို သည်းခံစိတ်ကုန်ဆုံးစေတယ်လို့
 ယူအေအီး မဟာဗျူဟာလေ့လာသုံးသပ်သူတစ်ဦး
 ဖြစ်တဲ့ Ebrahim Hashem ကထောက်ပြပါတယ်။

ပြီးခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်အတွင်း တရုတ်-ဆော်ဒီ
 ဆက်ဆံရေးဟာ သိသိသာသာတိုးတက်လာခဲ့ပြီး
 ရေနံနှင့် ဓာတုဗေဒစက်မှုလုပ်ငန်းတွေမှာ အကြီးစား
 ကုန်သွယ်မှုနဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကိုအဓိကအခြေခံ
 ပြီး နက်ရှိုင်းတဲ့မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့

ပါတယ်။ ဆော်ဒီရဲ့ ရေနံတင်သွင်းမှုဟာ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ပထမ ၁၀ လအတွင်း တရုတ်ရေနံ တင်သွင်းမှုအားလုံးရဲ့ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်ပြီး တစ်ရက်ရေနံတင်သွင်းမှု စုစုပေါင်းမှာ ၁ ဒသမ ၇၇ သန်း အထိရှိကာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ရေနံအများဆုံးတင်သွင်းသူ ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံဟာ ဆော်ဒီအာရေဗျရဲ့ ဓာတုပစ္စည်းနဲ့ ရေနံဝယ်ယူမှု (ဆော်ဒီထုတ်လုပ်မှု အားလုံးရဲ့ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ ၂၇ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးဝယ်ယူ) နံပါတ်တစ် ကုန်သွယ်ရေးမိတ်ဖက် ဖြစ်ပါတယ်။ နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုဟာ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှာ ခန့်မှန်းခြေ အားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈၇ ဘီလီယံအထိရောက်ရှိခဲ့ပြီး ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ရေနံ၊ ပလတ်စတစ်နဲ့ အခြားဓာတုပစ္စည်းများပါဝင်ပါတယ်။ ဆော်ဒီဟာ တရုတ်ရေနံချက်စက်ရုံများနဲ့ သီးသန့်ထောက်ပံ့ရေးသဘောတူညီချက်များအရ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများစွာရှိပါတယ်။ ရေနံနဲ့ ဓာတုဗေဒပစ္စည်းရောင်းဝယ်မှုဟာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးမှာ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်ပေမယ့် ရှိရဲ့ခရီးစဉ်မှာ အခြားသောသဘောတူညီချက်တွေဖြစ်တဲ့ Green Energy၊ သတင်းအချက် အလက်နည်းပညာ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ Cloud ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး စတဲ့ သဘောတူညီချက် ၃၄ ခုကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ ပါတယ်။ ဟိုက်ဒရိုဂျင်စွမ်းအင်ဆိုင်ရာ နားလည်မှုစာချွန်လွှာ၊ တရုတ်ရဲ့ Belt and Road Initiative ၊ အာရှနဲ့ အာဖရိကတစ်ဝန်းရှိ နိုင်ငံများနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံကို ချိတ်ဆက်ပေးမယ့် ကုန်သွယ်ရေး၊ ဆော်ဒီရဲ့ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအစီအစဉ် အပါအဝင် အခြားသော သဘောတူညီချက်များစွာကိုလည်း လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဆော်ဒီဟာ ရေနံတင်ပို့မှုအပေါ် မှီခိုနေမှုကို လျှော့ချဖို့နဲ့ များပြားလှတဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကို ဆွဲဆောင်နိုင် ဖို့လည်း ကြိုးပမ်းနေပါတယ်။ ဆော်ဒီဟာ သူ့ရဲ့စီးပွားရေးမိတ်ဖက်တွေကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် ကတည်းက ရှာဖွေခဲ့ပြီး Vision 2030 ပရောဂျက်ကိုလည်း ပထမအကြိမ် ထုတ်ပြန်ကြေညာ နိုင်ခဲ့ပါတယ်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်-ဆော်ဒီနှစ်နိုင်ငံ လက်နက်ရောင်းဝယ်မှု ပမာဏဟာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၄၅ သန်းသာရှိပြီး အလားတူကာလအတွင်း အမေရိကန်နဲ့ ဆော်ဒီဒေါ်လာ ၁၇ ဒသမ ၈၅ ဘီလီယံနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရင် နည်းပါးတဲ့ပမာဏ ဖြစ်ပေမယ့် မကြာသေးမီကထွက်ပေါ်လာတဲ့ ဒေါ်လာ ၄ ဘီလီယံတန်ဖိုးမောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များ (UAV) များကို ရောင်းချမယ့် တရုတ်ရဲ့ ကြေညာချက်ကြောင့် နောင်အနာဂတ်မှာ အမေရိကန်က ကြားဝင်စွက်ဖက်နိုင်တယ်လို့ တရုတ်ပညာရှင်တွေက မှန်းဆနေကြပါတယ်။ အတိုချုပ် ပြောရရင် ဆော်ဒီအာရေဗျဟာ တရုတ်နဲ့ ဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်ဖို့သာမက သံတမန်ရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးတွေကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကြိုးပမ်းနေတယ် ဆိုတာ ယုံမှားသံသယမရှိပါ။

တရုတ်-ဆော်ဒီ ဆက်ဆံရေးတိုးတက်လာမှုဟာ တရုတ်-အီရန် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်နေတဲ့ မြင်ကွင်းလို အင်ဒို-ပစိဖိတ်ကိုကျော်လွန်ပြီး တရုတ်ရဲ့ ကြီးထွားလာတဲ့ စီးပွားရေးထိတွေ့ ဆက်ဆံမှုကို အမေရိကန်အနေနဲ့ ထိန်းချုပ်ဖို့ဆန္ဒရှိမှာက အသေအချာပါပဲ။ ရုရှား-ယူကရိန်း စစ်ပွဲအကျိုးဆက်ကြောင့် မရည်ရွယ်ဘဲ စော်ကဲမင်းဖြစ်လာတဲ့ ဆော်ဒီ အတွက် အမေရိကန်နဲ့ ရင်းနှီးတဲ့မဟာမိတ်တွေအဖြစ် ဆက်လက်တည်ဆောက်ထားလိုပြီး

အရေးပါဆုံးမဟာမိတ်အဖြစ် ဝါရှင်တန်ကို ပေကျင်းကအစားထိုးဖို့ ဖြစ်နိုင်ခြေ နည်းနေပါသေး တယ်။ တရုတ်အနေနဲ့လည်း အီရန်နဲ့ထိတွေ့ဆက်ဆံခဲ့သလို ပင်လယ်ကွေ့နိုင်အားလုံးနဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက် ဆက်ဆံရေးတိုးမြှင့်ဖို့ ပိုမိုကြိုးမားတဲ့ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုအဖြစ် ဆော်ဒီနဲ့ ထိတွေ့ဆက်ဆံလာတာဟာ ကြက်ဥအားလုံးကို ခြင်းတောင်းတစ်ခုတည်းမှာ ထည့်ထားသလို သတိကြီးကြီးထားရမှာဖြစ်ပြီး ဟန်ချက်ညီဖို့လည်း လိုပါလိမ့်မယ်။

ထွန်းမင်းသိန်း

- Ref: – Aljazeera: China, the US and a new scramble for the Gulf
- Politico: Xi Jinping’s Saudi trip seeks to exploit Riyadh–Washington tensions
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China: President Xi Jinping Holds Talks with Crown Prince and Prime Minister Mohammed bin Salman of Saudi Arabia
- The Global Times: Strengthened China–Saudi ties raise prospects for use of yuan in oil settlement
- The Global Times: Xi’s Saudi trip to open up new prospects for China–Arab ties
- SCMP: China and Saudi Arabia pledges to widen ties to all fields and work together on Iran nuclear programme
- CNN: 5 key takeaways from Xi’s trip to Saudi Arabia
- Atlantic Council: No, Xi’s visit to Riyadh wasn’t because of bad US–Saudi relations. It’s about much more.
- Atlantic Council: What Xi Jinping’s Saudi Arabia visit means for the Middle East
- Al-MONITOR: The Takeaway: Xi's Saudi Arabia trip sends a message to US
- Foreign Policy: Why Saudis Don’t Want to Pivot to China

ရေနံလုပ်ငန်းအပေါ် သြဇာကျဆင်းသွားသည့် အမေရိကန် အင်ဂျင်နီယာများ (SMART)

“စွမ်းအင်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို အခြေခံပြီး
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာကြီးပူပန်မှုများသည်
ရုပ်ကြွင်းလောင်စာသုံးစွဲမှုကြောင့်ဟုဆိုကာ
ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိအစိုးရများကို ရုပ်ကြွင်းလောင်စာသုံးစွဲမှုများ
လျော့ချရန် တားမြစ်လှုံ့ဆော်မှုများသည်
အိုပက်နှင့်ရေနံတင်သွင်းသူ အနောက်နိုင်ငံများအကြား
ကာလရှည်ကြာစွာ မပြေမလည်ဖြစ်စေသော
အကြောင်းအရင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။”

လွန်ခဲ့သည့် နှစ် ၅၀၊ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ခဲ့သော အစွရေးနှင့် အာရပ်နိုင်ငံအကြား Yom Kippur စစ်ပွဲသည် ရေနံထုတ်လုပ်သော အာရပ်နိုင်ငံများကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်စေခဲ့ပါသည်။ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနှင့် ယူအေအီး (United Arab Emirates) အပါအဝင် ရေနံတင်ပို့သည့် အာရပ်နိုင်ငံများအဖွဲ့သည် အစွရေးအား ပံ့ပိုးပေးနေသည့် အနောက်နိုင်ငံများသို့ ရေနံထောက်ပံ့မှုများကို ရပ်ဆိုင်းခဲ့သည်။ ရေနံလုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပထမဦးဆုံး အထိတ်တလန့် ဖြစ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနှင့် ၎င်း၏ ရေနံမဟာမိတ်အဖွဲ့ OPEC (Organization of Petroleum Exporting Countries) သည် ဂျူးလူမျိုးများ၏ နေ့ထူးနေ့မြတ်ဖြစ်သော Yom Kippur နေ့တွင် အမေရိကန်နှင့် အနောက်နိုင်ငံများကို စိန်ခေါ်သည့်အနေဖြင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်အောက်တိုဘာလတွင် ရေနံလျှော့ချထုတ်လုပ်မည်ဟု ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ရုရှားနိုင်ငံသည် OPEC+ တွင်ပါဝင်သော မဟာမိတ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။

OPEC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ရေနံထုတ်လုပ်မှုကို တစ်နေ့လျှင် စည်နှစ်သန်းလျှော့ထုတ်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါသည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်သည် စွမ်းအင်သုံးစွဲခြင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များ၊ စွမ်းအင်ရှားပါးမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး စွမ်းအင်သုံးစွဲသူများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို တိုးပွားလာစေပါသည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။ ရေနံထုတ်လုပ်သူနှင့် သုံးစွဲသည့်နိုင်ငံများအကြား၊ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်နှင့် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယား နှစ်နိုင်ငံအကြား အန္တရာယ်ရှိသော သဘောတူညီချက် ချိုးဖောက်မှု ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်နှင့် ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသား မိုဟာမက်ဘင်ဆယ်လ်မန်

တို့ ပထမဦးဆုံးအကြိမ် တွေ့ဆုံပွဲတွင် လက်သီးချင်းဖလှယ်နှုတ်ဆက်ပြီး နှစ်လခွဲအကြာတွင် အမေရိကန်အတွက် ရေနံထောက်ပံ့မှုများကို ဖြတ်တောက်မည့် ကြေညာချက် ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အိမ်ဖြူတော်မှကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ရေနံထောက်ပံ့မှုဖြတ်တောက်ခြင်း မပြုရန် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားကို အကြိမ်ကြိမ်လာရောက်ပြီး မေတ္တာရပ်ခံခဲ့သည့်ကြားက ကြေညာချက်ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ မင်းသားမိုဟာမက်၏ အဖေတူ အမေကွဲ အစ်ကိုဖြစ်သူ စွမ်းအင်ဝန်ကြီး မင်းသားအုပ်ဒူလာဇစ်ဘင်ဆယ်လ်မန်သည် ဗီယင်နာ (Vienna) ရှိ ဟယ်ဖာတော်ဖာစတရေတ် (Helferstorferstrabe) အိုပက်ရုံးချုပ်တွင် ထောက်ပံ့မှုလျှော့ချရန် သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။

အိုပက်ကိုလေ့လာစောင့်ကြည့်သူ S&P Global Commodity Insights မှ ရော်ဂျာဒိုင်ဝမ် (Roger Diwan) သည် ရေနံဖြတ်တောက်မှုများကို လက်နက်အဖြစ် အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲတွင် အမေရိကန်၏ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုခံထားရသော ရုရှား၏ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် ပါဝင်နေခြင်းသည် အမေရိကန်နှင့် အနောက်နိုင်ငံများကို အိုပက်က စိန်ခေါ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုသည်။ ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲနှင့် 9/11 တိုက်ခိုက်မှုများတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအကူအညီများအတွက် အမေရိကန်အပေါ် နှစ်ရှည်လများမှီခိုနေရသော ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနိုင်ငံသည် အမေရိကန်၏လွှမ်းမိုးမှုအောက်မှ လွတ်မြောက်ပြီး မိမိအကျိုးစီးပွားနှင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို လွတ်လပ်စွာ စတင်ဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်းလာမှု ဖြစ်ပါသည်။

သမ္မတဘိုင်ဒန်က "စိတ်ပျက်မိကြောင်း" နှင့် ရေနံရရှိမှုအတွက် "အခြားရွေးချယ်စရာများ" ကို ဆက်လက်ကြိုးစားမည်ဟု ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ အိုပက် (OPEC) အဖွဲ့သည် ရုရှားနိုင်ငံနှင့်ပူးပေါင်းနေကြောင်း အိမ်ဖြူတော်မှပြောကြားခဲ့ပြီး သိုလှောင်ထားသော အရန်ရေနံများကို ပိုမိုထုတ်ယူသုံးစွဲမည်ဟု ကြေညာခဲ့ပါသည်။

စွမ်းအင်လိုခြံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို အခြေခံပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာကြီးပူဇွန်လောကသည် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာသုံးစွဲမှုကြောင့်ဟုဆိုကာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ အစိုးရများကို ရုပ်ကြွင်းလောင်စာသုံးစွဲမှုများလျှော့ချရန် တားမြစ်လှုံ့ဆော်မှုများသည် အိုပက်နှင့် ရေနံတင်သွင်းသူ အနောက်နိုင်ငံများအကြား ကာလရှည်ကြာစွာ မပြေမလည်ဖြစ်စေသော အကြောင်းအရင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဆော်ဒီသတင်းသမား ဂျမယ်ခါရှော့ဂီ (Jamal Khashoggi) ကို ဆော်ဒီအစိုးရက တူကီယိုနိုင်ငံ အစ္စတန်ဘူမြို့ (Istanbul) တွင် လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ ဂျမယ်ခါရှော့ဂီကို သတ်ဖြတ်မှုအတွက် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားကို "အပယ်ခံနိုင်ငံဖြစ်စေရမည်"ဟု ဘိုင်ဒန်က မဲဆွယ်စည်းရုံးရာတွင် ပြောကြားခဲ့ခြင်းကလည်း ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနှင့် အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးကို ဆိုးရွားစေခဲ့ပါသည်။ ဘိုင်ဒန်က ရွေးကောက်ပွဲအတွက် မဲဆွယ်စဉ် ရေနံသုံးစွဲမှုအပေါ် မှီခိုမှုမှကင်းသည့်နည်းလမ်းများကို ရှာမည်ဟုလည်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ အိုပက်အဖွဲ့ဝင် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်ကတည်းက မဟာမိတ်ဖြစ်ခဲ့သော ရုရှားနိုင်ငံ၏ ယူကရိန်းကိုဆင်နွှဲသော ကန့်သတ်စစ်ပွဲသည် စွမ်းအင်ကမ္ဘာရှိ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်များကို ပြောင်းလဲစေခဲ့ပါသည်။ ရေနံဈေးကွက်ကိုထိန်းချုပ်ရန် ဆင်နွှဲမည့်စစ်ပွဲများနှင့် စွမ်းအင်ကမ္ဘာ၏ အနာဂတ်ကို ရှင်းလင်းစွာမြင်နေရပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ဘိုင်ဒန်အစိုးရအဖွဲ့သည် "ရေနံအပေါ်မှီခိုမှုကင်းသော၊ သန့်ရှင်းသော စွမ်းအင်ကဏ္ဍ သစ်တစ်ရပ် ဆောင်ရွက်မည်"ဟု ရွေးကောက်ပွဲကတိကဝတ်ဆိုခဲ့ပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာ ရေနံဈေးနှုန်းများ ကျဆင်းစေရန် အိတ်အဖွဲ့အစည်းကို မှီခိုနေကြောင်း အိတ်အရာရှိများက ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

ဝါရှင်တန်သည် ၎င်းတို့၏ဈေးကွက်ကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နေသည်ဟု အိတ်ကမြင် သည်။ ရေနံဈေးနှုန်းများလျော့ကျစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဘိုင်ဒန်အစိုးရသည် အရေးပေါ် ရေနံသိုလှောင်ထားမှုများမှ ရေနံစိမ်းများကို ထုတ်ယူသုံးစွဲရန် ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အိတ် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို အခက်အခဲများ ဖြစ်စေပါသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် ကျဆင်းသွားသော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာချိန်တွင် လျော့ထုတ်ထားသော ရေနံများကို တဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်တိုးထုတ်ရန် သဘောတူညီထားမှုကို ဘိုင်ဒန်အစိုးရက မလိုက်နာဟု အိတ်က ထင်ပါသည်။

ရုရှား၏ ရေနံစိမ်းတင်ပို့မှုအပေါ် ဈေးနှုန်းကန့်သတ်ချက်ချမှတ်ရန် ဝါရှင်တန်က စီစဉ်ခဲ့ပါသည်။ အဓိကမှာ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် စတင်ခဲ့သော ရုရှားအပေါ် အီးယူ၏ တင်းကျပ်သော ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများကြောင့် ရေနံစီးဆင်းမှုကို မပြတ်တောက်စေဘဲ ရေနံမှရရှိသော ကရင်မလင်၏ဝင်ငွေကို ဖြတ်တောက်ရန်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်သည် အိတ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက် ရတက်မအေးစရာ ဖြစ်လာပါသည်။ အလားတူပုံစံဖြင့် အိတ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို အနာဂတ်တွင်ချုပ်ကိုင်လာမည်ကို အိတ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက စိုးရိမ်ကြပါသည်။ ဈေးနှုန်းကန့်သတ်ချက်များကို အခြားနိုင်ငံများအပေါ် မပြုလုပ်ပါဟု အမေရိကန်က ပြောကြားပါသည်။ အိတ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် အပြုသဘောဆောင်သော ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ပြီးကြောင်းလည်း အမေရိကန်အစိုးရနှင့်ရင်းနှီးသည့် အသိုင်းအဝိုင်းမှ ဆိုပါသည်။

ရေနံလျော့ထုတ်မည့် OPEC+ တို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အမေရိကန်က ရေနံဈေးနှုန်း လျော့ချဝယ်ယူရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို ရေနံထုတ်လုပ်သူများ မဟာမိတ်အဖွဲ့မှဆန့်ကျင် ကြောင်း အချက်ပြခြင်းဟု ဂျေပီမော်ဂန် (JP Morgan)မှ လေ့လာသုံးသပ်သူများက ပြောကြား ခဲ့သည်။

ရေနံဈေးနှုန်းအတက်အကျရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ ရေနံဈေးနှုန်းကိုထိန်းထား လိုမှုသည် ရေနံလျော့ထုတ်ရန်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် အလွန်အရေးကြီးသော အချက်ဖြစ်ကြောင်း ယူအေအီး၏ စွမ်းအင်ဝန်ကြီး ဆူဟေးလ်အာမတ်ဇီးရူဝီ (Suhail Al Mazrouei) က ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ သို့မှသာ ရေနံသိုက်အသစ်များရှာဖွေရန် ရေနံထုတ်လုပ် သူများက ဆက်လက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည်ဖြစ်ကြောင်းလည်း ပြောကြားပါသည်။

"ကျွန်တော်တို့လျော့မထုတ်ရင် ရေနံထုတ်လုပ်မှုက ချောက်ကမ်းပါးက ပြုတ်ကျသလို ပြုတ်ကျသွားနိုင်သည်" ဟု သတင်းထောက်များကို ဗီယင်နာတွင် ယူအေအီး၏ စွမ်းအင် ဝန်ကြီးက ပြောကြားခဲ့သည်။ ဆက်လက်၍ "ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ နည်းခြင်းကြောင့် ကျွန်တော် တို့ စိုးရိမ်နေရပါသည်" ဟုလည်း ပြောခဲ့ပါသည်။

အနောက်နိုင်ငံများကမူ ဤပြောကြားချက် အပေါ် စာနာမှုမရှိသည့်အပြင် ရုရှား-ယူကရိန်း စစ်ပွဲ ကြောင့် တက်သွားသည့် ရေနံဈေးမှရရှိသည့် အမြတ် အပေါ်သာယာနေသည်ဟု ပင်လယ်ကွေ့မှ ရေနံထုတ် လုပ်သည့် နိုင်ငံများကို စွပ်စွဲခဲ့ပါသည်။ ရေနံဈေးတက် ခြင်းသည် မော်စကိုကို ထောက်ပံ့နေခြင်းဟု အနောက် နိုင်ငံများက ဆိုပါသည်။

ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲကြောင့် ငွေကြေးဖောင်းပွ မှုဖြစ်ပြီး အကျိုးဆက်အဖြစ် စီးပွားရေးကျဆင်းမှု ဖြစ်ရသည်။ စီးပွားရေးကျဆင်းမှုကြောင့် ရေနံဈေးကျ သည်ဟု အနောက်နိုင်ငံများက ပြောဆိုပြီး ရေနံဈေးကျ ရသည့် အဓိကတရားခံမှာ ရုရှားကြောင့်ဟု အနောက် နိုင်ငံများက ပြောဆိုမှုကို အိုပက်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက လက်မခံပါ။ "ဥရောပတွင် ကိုယ်ပိုင်အကျိုး အကြောင်း ရှိပြီး ရုရှားတွင်လည်း ၎င်းကိုယ်ပိုင် အကြောင်းအရင်း ရှိသည်"ဟု ယူအေအီး၏ စွမ်းအင်ဝန်ကြီး ဆူဟေးလ် အာမတ်ဇီးရူဝီ (Mazrouei) က ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ "ကျွန်တော်တို့က ဘယ်နိုင်ငံ မှန်တယ်လို့ ရွေးချယ်လို့ မရပါ" ဟု ဆက်ပြောပါသည်။

အိုပက်၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ကူဝိတ်နိုင်ငံသား ဟိုင်သမ်အယ်လ်ဂါးစ် (Haitham Al Ghais) သည် စွမ်းအင်သုံးစွဲနေသူများ ရင်ဆိုင်နေရ သည့် စွမ်းအင်ရရှိမှုလုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး "အရာ အားလုံးတွင် တန်ဖိုးရှိသည်၊ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးတွင် လည်းတန်ဖိုးရှိသည်"ဟု ဂါးစ်က ပြောကြားခဲ့သည်။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲအကြောင်းကိုမူ ဖွင့်ဟပြောကြား ခြင်း မရှိပါ။

ဝါရှင်တန်တွင်လည်း ဘိုင်ဒန်၏ ကမ္ဘာ့ဆိုင်ရာ စွမ်းအင်အကြံပေးလည်းဖြစ်၊ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားသို့ အကြိမ်ကြိမ်သွားရောက်ခဲ့ပြီး သံတမန်ရေးအရ ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ခဲ့သူ အာမိုးစ်ဟိုရှ်စတိန်း (Amos Hochstein) က အမေရိကန်ပြည်တွင်းတွင် ရေနံပိုမိုရှာဖွေ ထုတ်လုပ်ရန် အကြံပြုပါသည်။ "အမေရိကန်၏ မိတ်ဖက်များနှင့်လက်တွဲပြီး ရေနံ ထုတ်လုပ်မှုကို တိုးလာအောင် ဆောင်ရွက်မည့်အပြင်

“ စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုကြောင့် ရေနံဈေးကျရသည်ဟု အနောက်နိုင်ငံများက ပြောဆိုပြီး ရေနံဈေးကျရသည့် အဓိကတရားခံမှာ ရုရှားကြောင့်ဟု အနောက်နိုင်ငံများက ပြောဆိုမှုကို အိုပက်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများက လက်မခံပါ။ ”

ထွက်လာသည့်ရေနံကို ချက်လုပ်ရန် ရေနံချက်စက်ရုံများလည်း တိုးချဲ့တည်ဆောက်မည်"ဟု OPEC+ အစည်းအဝေးအပြီး တီဗီအင်တာဗျူးတွင် အာမိတ်ဟိုဂ်ရီစတန်း ပြောကြားခဲ့သည်။ "ပြီးခဲ့သော လပေါင်းများစွာကတည်းက အမေရိကန်နိုင်ငံအတွင်းရှိ ရေနံရှာဖွေထုတ်လုပ်သူ ကုမ္ပဏီကြီးများ၏ ဦးဆောင်သူများနှင့် တွေ့ဆုံပြီး ရေနံအထွက်တိုးရန် လိုအပ်ချက်များကို ဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်"ဟု ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့ပါသည်။

အမေရိကန်တို့၏ ယေလကျောက်မှ ရေနံထုတ်လုပ်မှု ကျဆင်းလာခြင်း

ဘိုင်ဒန်အစိုးရအတွက် ရေနံနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခက်အခဲဖြစ်နေသည်မှာ အမှန်ဖြစ်သည်။ ထုတ်လုပ်စရိတ်နည်းပြီး အမြန်ထုတ်လုပ်နိုင်သော ယေလကျောက် Shale များမှ ထွက်ရှိသောရေနံ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အဆုံးပိုင်းသို့ ရောက်လာနေပြီ ဖြစ်သဖြင့် ရေတိုတွင် ရေနံမလုံမလောက်ဖြစ်မည်ကို ဘိုင်ဒန်အစိုးရက စိုးရိမ်နေပါသည်။ ယေလကျောက်မှထုတ်ယူ ရရှိသော ရေနံသည် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အများဆုံးထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး နောက် ထုတ်လုပ်မှုကျဆင်းလာနေပါသည်။ ဘိုင်ဒန်အစိုးရအဖွဲ့သည် ကနဦးပိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ်မြေများ (Federal Lands) ပေါ်၌ ယေလကျောက်မှ ရေနံတူးဖော်ခြင်းများနှင့် ဖရက်ကင်း (Fracking) ခေါ် မြေအောက်ရှိ ယေလကျောက်များခွဲခြင်းများကို ကန့်သတ် လျှော့ချရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ လက်ရှိတွင် သိုလှောင်ထားသော အရန်ရေနံများ၏ ပမာဏသည် ၁၉၈၄ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း အနည်းဆုံးအနေအထားသို့ ရောက်ရှိနေပါသည်။

စွမ်းအင်အကြံပေးလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည့် Energy Aspects မှ အမရိတာစန် (Amrita Sen)က "အမေရိကားတွင် တစ်နေ့လျှင် စည်ပေါင်းသန်းချီထုတ်လုပ်နိုင်သည့် ရေနံမြေသစ်များ တွေ့ရှိမှုမရှိတာ ကြာပါပြီ"ဟု ပြောပါသည်။ "ယေလကျောက်မှ ရေနံအမြောက်အမြား ထုတ်လုပ်မှုနည်းလာခြင်းကလည်း အိုပက်ကို ရေနံနှင့်ပတ်သက်၍ ချုပ်ကိုင်မှုရရန် အခွင့်အလမ်း ပို၍ပေးနေသည်" ဟု ဆက်လက်ပြောဆိုပါသည်။

ဝါရှင်တန်မှ ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရန်မလို

လက်ရှိ စွမ်းအင်အကျပ်အတည်းသည် ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးကွက်တွင် Gulf ခေါ် ပင်လယ် ကွေ့ဒေသ၏ အရေးပါမှုကို ပိုမိုသိသာစေသည်ဟု ပင်လယ်ကွေ့ဒေသမှ သတင်းမီဒီယာများက ဆိုပါသည်။

"ဒီအချိန်မှာ နိုင်ငံတိုင်း ပင်လယ်ကွေ့ကရေနံကို လိုချင်ပါတယ်။ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယား နှင့် ယူအေအီးတို့က ရေနံကိုလည်း လိုတာပေါ့"ဟု ယူအေအီးနိုင်ငံမှ နိုင်ငံရေးလေ့လာသူ ပါမောက္ခ အက်အကာလ်အ်ဒူလာ (Abdulkhaleq Abdulla)က ပြောပါသည်။ "ကျွန်တော်တို့ ဝါရှင်တန်က အမိန့်တွေကို နာခံရန်မလိုပါ။ ခက်တာက ဝါရှင်တန်က လူတချို့က ပင်လယ်ကွေ့ က အသစ်ဖြစ်သွားပြီး ဝါရှင်တန်အမိန့်ကို နာခံတဲ့ ပင်လယ်ကွေ့ မရှိတော့ဘူးဆိုတာ မသိတာ ဘဲ" ဟု ဆက်လက်ပြောပါသည်။

ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများက ယုံကြည်ချက်အသစ်များရှိနေချိန် ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများကို အုပ်ချုပ်သူဘုရင်အသိုင်းအဝိုင်းမှလည်း ပင်လယ်ကွေ့ဒေသအဖြစ် အမေရိကန်အပေါ်

ယုံကြည်စိတ်ချမှုများ လျော့ကျလာနေပါသည်။ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားက အမေရိကန်၏ မူဝါဒသည် ခန့်မှန်းရခက်ခဲကြောင်းနှင့် ၎င်း၏အစဉ်ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သော အီရန်အပေါ် အမေရိကန်၏သဘောထားကို မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ပါသည်။ အမေရိကန်ထံမှ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်း များစွာ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားမှ လက်နက်ဝယ်ယူခဲ့သော်လည်း ယင်းတို့အလိုရှိသည့် စစ်ရေး အရ လုံခြုံမှုကို မရရှိသေးကြောင်းလည်း ထုတ်ဖော်ပြောခဲ့ပါသည်။

ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနိုင်ငံ ဂျယ်အ (Jeddah) မြို့တွင် ဘိုင်းဒန်တက်ရောက်ခဲ့သည့် ပင်လယ်ကွေ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကောင်စီအစည်းအဝေး (Gulf Cooperation Council Summit) တွင် "ဒေသတွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများရရှိအောင် ကြိုးစားခြင်း၊ ယီမင် (Yemen) တွင် အတိုက်အခိုက်ရပ်စဲရန် သဘောတူညီချက်ကို ထိန်းသိမ်းရန်ကြိုးပမ်းမှုတို့သည် အိမ်ဖြူတော် က အရှေ့အလယ်ပိုင်းကို အလေးထားကြောင်း ထင်ရှားပါသည်" ဟု အမေရိကန်အုပ်ချုပ်ရေး အရာရှိတစ်ဦးက ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

ဆော်ဒီမှ အဆင့်မြင့်အရာရှိများက ရေနံလျှော့ချထုတ်လုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်သည် မည်သည့်နိုင်ငံရေးနှင့်မျှ ပတ်သက်မှုမရှိကြောင်း အခိုင်အမာပြောကြားခဲ့ပါသည်။ အိုပက်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အမေရိကန်နှင့် အခြားရေနံသုံးစွဲသူများအပေါ် ရန်လိုစေသော အပြုအမူများ မပါဝင်ကြောင်း ငြင်းဆိုပြီး ရုရှားနိုင်ငံကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ပြုလုပ်ခြင်းမဟုတ်ဟုလည်း ဆိုပါသည်။

"ဘယ်မှာ ရန်လိုစေပါသလဲ ပြပါ" "မကောင်းသောရည်ရွယ်ချက်က ဘာလဲ" ဟု ဆော်ဒီနိုင်ငံ၏ ရေနံဝန်ကြီးဖြစ်သူ မင်းသား အက်ဒူလာစစ် (Prince Abdulaziz) က အိုပက် အစည်းအဝေးအပြီးတွင် ပြောခဲ့ပါသည်။ အဆင့်မြင့်ဆော်ဒီအရာရှိများက "၎င်းတို့သည် ရုရှား၏အလိုအရ ဆောင်ရွက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ မိမိတို့နိုင်ငံအကျိုးစီးပွားအတွက်သာ လုပ်ဆောင် ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပြောသည်။ မင်းသားမိုဟာမက် (Prince Mohammed) သည် နိုင်ငံတော်ကို ခေတ်မီရန် ဒေါ်လာဘီလီယံ ရာနှင့်ချီသောရည်ရွယ်ချက်ကြီးအတွက် ကြိုးပမ်းနေချိန် ရီယက် (Riyadh) ၏ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းမှာ ရေနံဈေးနှုန်းကိုတည်ငြိမ်အောင် ထိန်းသိမ်းရန်သာ ဖြစ်သည်" ဟု ဆိုပါသည်။

"ကျွန်ုပ်တို့သည် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားကိုထောက်ခံပြီး အိုပက်အဖွဲ့ဝင်များကိုလည်း ထောက်ခံသည်။ ရုရှားသည် ဆက်နွယ်မှုမှ အကျိုးအမြတ်ရရှိခြင်းသာဖြစ်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့ ပေးခြင်းမဟုတ်ပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ကပေးရအောင် ကျွန်ုပ်တို့က ပရဟိတအဖွဲ့လည်း မဟုတ်ပါ" ဟု အဆင့်မြင့်အရာရှိတစ်ဦးက ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

"သူတို့ဘက်မှ ငြင်းဆိုပေမယ့် အခြေခံအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့သည် အမေရိကန်ထက် ရုရှားကို ကူညီထောက်ပံ့ရသည်ကို ကျေနပ်နေကြသည်ဟု ပြောဆိုနေခြင်းဖြစ်သည်" ဟု ဒန်ဒီး (Dandee) တက္ကသိုလ်မှ စွမ်းအင်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပါမောက္ခ ပေါလ်စတီဗင် (Paul Steven) က ပြောပါသည်။

"စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအတွက် အချက်ပေးအသံများ တိုးမြှင့်နေချိန်တွင် အိုပက်က ရေနံဈေးနှုန်း မြှင့်တင်ရန်နှင့် ရုရှားနိုင်ငံကို မဟာမိတ်ပြုရန်ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အမေရိကန်၏ ကံကြမ္မာဖြစ်သည်" ဟု တူဖ် (Tufts) တက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခ အေမီမိုင်ယာဂျက်စ် (Amy

Myers Jaffe) က ပြောပါသည်။ "ရုရှား၏ ရေနံထုတ်လုပ်မှု လျှော့ချရေးတောင်းဆိုမှုကို ထောက်ခံသည့်အနေဖြင့် အိုပက် (OPEC) သည် မိမိကိုယ်မိမိဖျက်ဆီးရန် အရှိန်မြှင့်ပေးသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေသည်"ဟု မိုင်ယာဂျက်ဖ်က စွပ်စွဲပြောကြားလိုက်ပါသည်။ ရေနံဈေး မြင့်တက်လာလျှင်ပြန်ပြည့်မြဲစွမ်းအင်ကဏ္ဍအားကောင်းလာမည်ဟုလည်း ပြောကြားပါသည်။

နိဂုံးချုပ်

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ရေနံလိုအပ်ချက်သည် တစ်နေ့လျှင်ရေနံစည် ၂ ဒသမ ၇ သန်းခန့် ပိုမိုလိုအပ်မည်ဟု ဝါးစတရီ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဘဏ် (The Wall Street Investment Bank) က ခန့်မှန်းထားပါသည်။ ကမ္ဘာ့ရေနံစီမံအုပ်ချုပ်ရေးတစ်နေ့လျှင် စည် ၈၄ သန်းကျော် ရှိပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ဘရင့် (Brent) ရေနံစီမံတစ်စည်လျှင် အမေရိကန် ၈၃ ဒေါ်လာသာရှိရာမှ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နှစ်လယ်ပိုင်းရောက်လျှင် ရေနံလိုအပ်မှုကြောင့် ဘရင့် (Brent) ရေနံဈေးနှုန်းသည် ရေနံစီမံတစ်စည်လျှင် အမေရိကန် ၁၀၅ ဒေါ်လာသို့ ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။ OPEC+ ခေါ် အိုပက်နှင့် ရုရှား အပါအဝင် မိတ်ဖက်များက ၂၀၂၃ ခုနှစ် တစ်နှစ်လုံး တစ်နေ့လျှင် ရေနံစည်နှစ်သန်း လျှော့ချထုတ်လုပ်မှုကို ပြောင်းလဲမည်မဟုတ် ကြောင်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ အကယ်၍ ရေနံဈေးသည် အကျဘက်သို့ ဦးတည်လာလျှင် OPEC+ သည် ရေနံဈေးကိုထိန်းရန် ရေနံထုတ်လုပ်မှုကို ပိုမို လျှော့ချထုတ်လုပ်နိုင်သည်ဟု ဂိုလ်မင်းဆက်စ် (Goldman Sachs) က ပြောပါသည်။ ရုရှားအပါအဝင် ရေနံထုတ်လုပ်သူများ ပူးပေါင်းပါဝင်လာသည့် OPEC+ အဖွဲ့သည် နှစ် အနည်းငယ်အတွင်း ကမ္ဘာ့ရေနံဈေးနှုန်းကို ပြောင်းလဲနိုင်သည့်ပါဝါ အလွန်ကြီးလာသည်ကို တွေ့နေရပါသည်ဟု ဂိုလ်မင်းဆက်စ်က ဆက်လက်ပြောခဲ့ပါသည်။ သေချာသည်မှာ ကမ္ဘာ့ ရေနံဈေးကွက်အတွက် အမေရိကန်၏ဩဇာ ကျဆင်းသွားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကျော်ကျော်လှိုင် (SMART)

၂၀၂၃ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအလားအလာ

၀၀၀၀၀၀၀၀

“ နှစ်သစ်ကိုမျှော်တွေးကြည့်ပါက
စွမ်းအင်နှင့်လူနေမှုစရိတ်မြင့်တက်ခြင်းနှင့်
တင်းကျပ်သောပေါ်လစီများကြောင့်
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့၏
စီးပွားရေး သိသိသာသာ ကျဆင်းနိုင်သည်။
အဆိုပါစီးပွားရေးကျဆင်းမှုကို တရုတ်နှင့် အခြားသော
ထွန်းသစ်စဈေးကွက်နိုင်ငံများ (Emerging markets) က
ချေဖျက်နိုင်မည် မထင်ပါ။ ”

A World Bank Group
Flagship Report

JANUARY 2023

Global Economic Prospects

မထင်မှတ်သော အလားအလာများ၊ ဈေးကွက်လမ်းကြောင်းသစ်များနှင့်အတူ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏စီးပွားရေးအခင်းအကျင်း သိသိသာသာပြောင်းလဲသွားနိုင်သည်။ နှစ်သစ်၏အစောပိုင်း လများတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးကျဆင်းမှု (Global recession) ဖြစ်ပေါ်သော်လည်း ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ကျဆင်းနိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအတွက် အရေးပါသော အင်အားကြီးနိုင်ငံများဖြစ်သည့် အမေရိကန်၊ တရုတ်နှင့် ဥရောပတို့၏ စီးပွားရေးအားနည်းမှု များကြောင့် ကမ္ဘာနိုင်ငံအများစု သို့မဟုတ် ၃၃ ရာခိုင်နှုန်းသော ကမ္ဘာနိုင်ငံများ၌ စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အမြတ်ရရှိမှုကျဆင်းပြီး အမြတ်အစွန်းဟူသော Profit Margins ကျဉ်းမြောင်းသွားနိုင်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ၂၀၂၂ခုနှစ် ၌ စံချိန်တင်မြင့်မားခဲ့သော ဘဏ်တိုးနှုန်းများ ပြန်လည်ကျဆင်းနိုင်သည်။

ကမ္ဘာတစ်ဝန်း စီးပွားရေးကျဆင်းမှုသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တစ်နှစ်လုံး ဆက်တိုက်ကျဆင်း ခြင်းမရှိဘဲ နောက်ပိုင်းလများတွင် ပြန်လည်ဦးမော့ခြင်း သို့မဟုတ် ဆက်လက်ကျဆင်းမှု မရှိခြင်းကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံများအကြား စီးပွားရေးတိုးတက်မှု အနိမ့်အမြင့် မတူညီခြင်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ မမျှော်တွေးနိုင်သောအချက်များစွာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သောကြောင့် နှစ်သစ်၏ ပထမပိုင်းကာလများတွင် အခက်အခဲနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရပြီး နောက်ပိုင်းကာလ များတွင် စီးပွားရေးနှင့် ဈေးကွက်အလားအလာ (Prospects for both economies and markets) တိုးတက်ကောင်းမွန်လာနိုင်သည်။ သိသိသာသာကျဆင်းခဲ့သော ချေးငွေနှင့် စတော့ရယ်ယာတန်ဖိုးသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ပြန်တက်လာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့်ဈေးကွက်အလားအလာကို ခြုံငုံသုံးသပ်ကြည့် ပါက အကျဘက်သို့ဦးတည်သော်လည်း ဆက်တိုက်မကျဆင်းနိုင်ကြောင်း မှန်းဆနိုင်သည်။

ပြန်လည်ဦးမော့နိုင်သည့် စီးပွားရေး

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် သိသိသာသာ ကျဆင်းခဲ့သော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မပြင်းထန်သော စီးပွားရေးကျဆင်းမှု (Mild global recession) ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။

စီးပွားရေးကျဆင်းမှုသည် စွမ်းအင်အကျပ်အတည်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော ဥရောပနိုင်ငံများ၌ အဆိုးရွားဆုံးဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် အိမ်ခြံမြေဈေးကွက် ဒုက္ခသူကုန်နှင့် ကိုဗစ်-၁၉ လုံးဝ ကင်းစင်ရေးမူဝါဒ (Zero - Covid policy) ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည်လည်း ဆက်လက်ကျဆင်းနိုင်သည်။ သို့သော် ၂၀၂၂ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် စီးပွားရေး ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်လိုက်သည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအတက်အကျကို သတိထားစောင့်ကြည့်ရပါမည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့လုံးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုကုန်သွယ်ရေး မကျဆင်းခဲ့သော်လည်း ကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေး ကျဆင်းခဲ့သော ကြောင့် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေး (World trade) ကျဆင်းခဲ့ပါသည်။

နှစ်သစ်ကိုမျှော်တွေးကြည့်ပါက စွမ်းအင်နှင့်လူနေမှုစရိတ်မြင့်တက်ခြင်းနှင့် တင်းကျပ်သောပေါ်လစီများကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့၏ စီးပွားရေး သိသိသာသာ ကျဆင်းနိုင်သည်။ အဆိုပါစီးပွားရေးကျဆင်းမှုကို တရုတ်နှင့် အခြားသော ထွန်းသစ်စဈေးကွက်နိုင်ငံများ (Emerging markets) က ချေဖျက်နိုင်မည်မထင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၂ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းသာ တိုးတက်ခဲ့သော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၁ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းသာ တိုးတက်နိုင်သည်။ ဤတိုးတက်မှုနှုန်းအရ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးသည် ဆက်တိုက်ပြင်းပြင်းထန်ထန် မကျဆင်းနိုင်ကြောင်း၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကျဆင်းမှုသည် မပြင်းထန်ဘဲ ကာလတိုသာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြောင်း ကောက်ချက်ချနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် နှစ်လယ်ပိုင်းမှစတင်ပြီး ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အနည်းငယ် ပြန်လည်ဦးမော့လာနိုင်ကြောင်း၊ ထိုသို့ ဦးမော့လာခြင်းမှာ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကျဆင်းခြင်း၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ငွေကြေးပေါ်လစီ ဖြေလျှော့ခြင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။

ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ကျဆင်းနိုင်ခြေ

အမေရိကန်နိုင်ငံ၌ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ကျဆင်းသော်လည်း မပြင်းထန်သည့် စီးပွားရေးကျဆင်းမှု ဆက်လက်တည်ရှိနေနိုင်သည်။ ထိုအချိန်တွင် အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ်သည် ယင်း၏အတိုးနှုန်းကို စတင်လျှော့ချလာနိုင်သည်။ ဤကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုပါက စီးပွားရေးကျဆင်းမှု ပိုမိုပြင်းထန်ပြီး အချိန်ကြာညောင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်နေပါမည်။ အထူးသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက် (Financial markets) အတွင်း အရောင်းအဝယ် အကြီးအကျယ်ကျဆင်းနိုင်သည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် စွမ်းအင်အခက်အခဲနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော ဥရောပနိုင်ငံ၌ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ဆက်လက်မြင့်တက်နေနိုင်သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းငွေကြေးဖောင်းပွမှု ဆက်လက်မြင့်တက်နေနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ပြီးခဲ့သည့် ၁၈ လတာကာလအတွင်း ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ကျဆင်းစေသည့် အစီအမံအမျိုးမျိုး ဆောင်ရွက်ခဲ့သောကြောင့် ယခုအခါ စတင်ကျဆင်းစပြုနေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အထူးသဖြင့် ပြီးခဲ့သည့်နှစ်၏ ဈေးနှုန်းနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက သေချာချက်ကျသော ကုန်ဈေးနှုန်းများ (Key commodity prices)၊ သင်္ဘောဖြင့်ပို့ဆောင်ခ (Shipping costs)၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ထုတ်လုပ်သူဈေးနှုန်း (Producer prices) နှင့် အသုံးပြုပြီး ကားဈေးနှုန်းများ

“ တစ်ပိုင်း
 လျှပ်ကူးပစ္စည်းများ
 (Semiconductors) ၏
 ဝယ်လိုအား
 ကျဆင်းပြီး
 ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်
 အခက်အခဲများ
 (Supply chain
 bottlenecks)
 ဆက်လက်
 ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ”

(Used car prices) သိသိသာသာ ကျဆင်းလျက်ရှိသည်။ တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းများ (Semiconductors)၏ ဝယ်လိုအားကျဆင်းပြီး ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် အခက်အခဲများ (Supply chain bottlenecks) ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် လိုအပ်သော ကုန်ကြမ်းနှင့် ကုန်ပစ္စည်းများ ပြန်လည်ဝယ်ယူ ဖြည့်တင်းလျက်ရှိသည်။ စွမ်းအင်ပြတ်လပ်မှုနှင့် စွမ်းအင်စရိတ် (Energy Costs) မြင့်တက်နေသော်လည်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် အမြင့်ဆုံးရောက်ရှိခဲ့သော သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ဈေးနှုန်းသည် ဥရောပ၌ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း ဝန်းကျင်ကျဆင်းနေပြီး ရေနံဈေးနှုန်းလည်း သိသာစွာကျဆင်းနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် ကုန်ဈေးနှုန်းနှင့် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု (Goods price and consumer price inflation) အတိုင်းအတာ တစ်ခုထိ ကျဆင်းမည်ဟု ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်။

လုပ်သားဈေးကွက် အခြေအနေ

ကုန်ပစ္စည်းဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ငွေကြေးဖောင်းပွမှု (Goods Inflation) ကျဆင်းနေသော်လည်း ဝန်ဆောင်မှုဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခြင်း (Services Inflation) ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆက်လက်မြင့်တက်နေခြင်းမှာ အိမ်ရာဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်ပြီး လုပ်သားဈေးကွက် (Labour Markets) ကို ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အိမ်ရာဈေးကွက်သည် အပေါင်အတိုးနှုန်းမြင့်တက်ခြင်း (Mortgage Rates)၊ ဝန်ထမ်းပြတ်လပ်ခြင်းနှင့် လုပ်သားငှားရမ်းရာ၌ ခက်ခဲခြင်းတို့၏ ရိုက်ခတ်မှုဒဏ်ကို ခံစားနေသည်။ လုပ်ခနှုန်းထားသည် ယခင်ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ပိုမိုမြင့်မားလျက်ရှိသောကြောင့် လက်ရှိကာလတွင် လုပ်ခနှုန်းထားမြင့်တက်သည့် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု (Wage Inflation) ကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။ သို့သော်လည်း လုပ်ခ-ဈေးနှုန်း အဆင့်ဆင့်မြင့်တက်မှု

(Wage-Price spiral) သည် ပိုမိုဆိုးရွားလာဖွယ် မတွေ့ရှိရပါ။ ဗဟိုဘဏ်များကလည်း လုပ်သားဈေးကွက်အပေါ် အလေးထားအာရုံစိုက်ပြီး ဖြေလျှော့မှုများလုပ်ဆောင်ရန် တွန်းအား ပေးလျက်ရှိသည်။

အတိုးနှုန်းမြင့်တင်မှု ပြီးဆုံးရန် နီးကပ်လာခြင်း

ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက် မတည်ငြိမ်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော်လည်း ဗဟိုဘဏ်များသည် ယင်းတို့၏ တင်းကျပ်သောမူဝါဒများကို ဆုပ်ကိုင်ထားဆဲ ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်က ငွေကြေး ဖောင်းပွမှု ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေမည်ဟူသော ပြည်သူ့လူထု၏ မျှော်လင့်ချက်ကို ပိုမို အားကောင်းလာစေသည်။ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှေးကွေးနေခြင်းနှင့် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု အထွတ်အထိပ်ရောက်ရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် အတိုးနှုန်းဆက်လက်မြင့်တင်နေမှုကို ရပ်တန့်ရန် အချိန်နီးကပ်လာပြီ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အတိုးနှုန်းမြင့်တင်မှုသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ပထမ နှစ်ဝက်အတွင်း အမြင့်ဆုံးထိရောက်ရှိပြီးနောက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအပါအဝင် ကမ္ဘာ့နေရာဒေသအချို့၌ အတိုးနှုန်းများ ပြန်လည်လျှော့ချလာနိုင်သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကောင်းမွန်သောပေါ်လစီအပြောင်းအလဲကြောင့် စီးပွားရေး အဆောက်အအုံနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်အတွင်း ငွေကြေးလည်ပတ်မှု မှန်ကန်ကောင်းမွန် လာပါမည်။ ထိုအချက်က ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အတန်အသင့် ပြန်လည်နာလန်ထူလာစေရန် အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ငွေကြေးတန်ဖိုးကျဆင်းမှု၊ အတိုးနှုန်းဆက်လက် မြင့်တင်မှုနှင့် မသေချာမရေရာမှုကဲ့သို့သော ဘေးအန္တရာယ်များသည် အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ဖြစ်ပေါ်နေနိုင်သေးသောကြောင့် ၎င်းတို့ကို သတိထားရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရမည် ဖြစ်သည်။

ပြင်ဆင်ခန့်မှန်းမှုများ

၂၀၂၂ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ဗဟိုဘဏ်များက ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို ပိုမိုအရှိန်မြှင့် တိုက်ဖျက်ခြင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်ခြံမြေဈေးကွက် ပိုမိုဆိုးရွားခြင်းတို့ကြောင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွက် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး တိုးတက်မှုနှုန်း (World GDP) ကို လျှော့ချခန့်မှန်းမှုများ ရှိသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင်ထုတ်ပြန်သော စီးပွားရေးတိုးတက်မှုခန့်မှန်းချက် အရ World GDP သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၁ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်မည်ဟု သိရှိရသည်။ ထိုကဲ့သို့ ခန့်မှန်းခဲ့ရာမှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုသည် ၁ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းသာ တိုးတက်နိုင်ကြောင်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် လျှော့ချခန့်မှန်းခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကိုလည်း ယခင်က ၀ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားရာမှ ယခုအခါ ၀ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းသာ တိုးတက်နိုင်ကြောင်း ပြောင်းလဲလျှော့ချ ခန့်မှန်းခဲ့ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် အမေရိကန်နိုင်ငံသည် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကိုတိုက်ဖျက်ရန် ငွေကြေးပေါ်လစီ (Monetary policy) ကို ပိုမိုတင်းကျပ်အရှိန်မြှင့် လုပ်ဆောင်လာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် အိမ်ရာဈေးကွက် ပြန်လည်နာလန်ထူရန် အလားအလာမကောင်းသော ကြောင့် ယခင်က ၄ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်နိုင်သည်ဟူသော တရုတ်နိုင်ငံ၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ် စီးပွားရေးသည် ယခုအခါ ၄ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်းသာ တိုးတက်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အကြောင်းမှာ ဥရောပ နိုင်ငံများ၌ ဓာတ်ငွေ့အကျပ်အတည်း (Gas crisis) အနည်းငယ် အဆင်ပြေလာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သတိထားရမည့်အချက်မှာ ဥရောပဗဟိုဘဏ် (ECB)၏ အတိုးနှုန်း ဆက်လက် မြင့်တင်ခြင်းက ဝယ်လိုအားကို ထိခိုက်ကျဆင်းစေခြင်း ဖြစ်သည်။ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ပြဿနာကိုကုစားခြင်းသည် ထင်မြင်ယူဆထားသည်ထက် ပိုမိုခက်ခဲကြောင်း၊ ကုန်ဈေးနှုန်း မြင့်တက်မှုဖိအား (Price pressures) သည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်ပြီး ပိုမိုခိုင်မာစွာ အမြစ်တွယ်နေ ကြောင်း သိရှိရသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂသည် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ရည် (LNG) ပိုမိုတင်သွင်းပြီး ဓာတ်ငွေ့သုံးစွဲမှုလျှော့ချခဲ့ခြင်းကြောင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဆောင်းရာသီတွင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ပြတ်လပ်မှု မရှိခဲ့ပေ။ သို့သော် ဓာတ်ငွေ့ရရှိမှုအခက်အခဲကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေရပြီး လက်ကားဓာတ်ငွေ့ဈေးနှုန်း မြင့်တက်ခြင်းက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ကုန်ကျစရိတ်ကို အလွန်မြင့်တက်စေပြီး အိမ်ထောင်စုများ၏ဝင်ငွေကို သိသိသာသာ ထိခိုက်စေသည်။

ကုန်ဈေးနှုန်း၊ လုပ်ခနှုန်းနှင့် အတိုးနှုန်း

၂၀၂၂ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ယူရိုဇုန်နှင့် ယူဂေ (ဗြိတိန်) နိုင်ငံ၌ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းထိ မြင့်မားခဲ့ပြီး မျှော်မှန်းထားသည့်နှုန်းထက် ပိုမိုများပြားခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အခြေခံငွေကြေးဖောင်းပွမှု (Core inflation) သိသိသာသာ မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ထုတ်လုပ်မှု ကွင်းဆက် (Supply chain) လွယ်ကူမြန်ဆန်လာခြင်း၏ ကောင်းကျိုးများ ဖြစ်ထွန်းခဲ့သော် လည်း ဝန်ဆောင်မှုဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခြင်း (Services inflation) ကြောင့် အဆိုပါကောင်းကျိုး များကို အပြည့်အဝ မခံစားခဲ့ရပေ။ အလုပ်လက်မဲ့နှုန်း နိမ့်ကျသောကြောင့် လုပ်သားဈေးကွက် မညီမျှမှု (Labour market imbalances) ပုံမှန်အနေအထား၌ ရှိခဲ့သည်။ တင်းကျပ်သော လုပ်သားဈေးကွက်အခြေအနေများကြောင့် ကုန်ဈေးနှုန်းမြင့်တက်သည့်အတိုင်း လုပ်ခဈေးနှုန်း များ လိုက်ပါမြင့်တက်ခဲ့သည်။ လုပ်ခဈေးနှုန်းများသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ခုနှစ် ရာခိုင်နှုန်း၊ ယူဂေနိုင်ငံ၌ ခြောက်ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ယူရိုဇုန်၌ ငါးရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးမြင့်တက်ခဲ့ ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စွမ်းအင်ဈေးနှုန်းတည်ငြိမ်သောကြောင့် အထွေထွေ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု (Headline inflation) သိသိသာသာ ကျဆင်းနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း အခြေခံငွေကြေးဖောင်းပွမှု (Core inflation) ဆက်လက်တည်ရှိနေနိုင်သည်။ အခြေခံ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုဆိုသည်မှာ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စွမ်းအင်ဈေးနှုန်းများကို ထည့်သွင်းတွက်ချက် ခြင်းမပြုသောကာလရှည်ကုန်ဈေးနှုန်းအလားအလာကို ကိုယ်စားပြုသော ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ဖြစ်သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ်၊ ဥရောပဗဟိုဘဏ်နှင့် အင်္ဂလန်ဗဟိုဘဏ် တို့သည် အတိုးနှုန်းများကို သိသာစွာမြှင့်တင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဗဟိုဘဏ် ၏ အတိုးနှုန်းသည် ငါးရာခိုင်နှုန်းနှင့်အထက်၊ ဥရောပဗဟိုဘဏ်၏ အတိုးနှုန်းသည် သုံး

ရာခိုင်နှုန်းနှင့်အထက်၊ အင်္ဂလန်ဗဟိုဘဏ်၏အတိုးနှုန်းသည် ငါးရာခိုင်နှုန်းနီးပါးအထိ အသီးသီးမြင့်တက်နိုင်သည်။ တင်းကျပ်သော ငွေကြေးပေါ်လစီက နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးကို ထိခိုက်စေကြောင်း တွေ့မြင်နေရသည်။ အထူးသဖြင့် ယင်းပေါ်လစီက အိမ်ရာဈေးကွက်ကို အဓိကရိုက်ခတ်ပြီး ဝယ်လိုအားနှင့် အလုပ်အကိုင်ဈေးကွက် (Job markets) ကို ဆက်လက် ရိုက်ခတ်လျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ယူကေ နိုင်ငံတို့၌ အလုပ်လက်မဲ့သည် ငါးရာခိုင်နှုန်းအထက်သို့ ရောက်ရှိမြင့်တက်နိုင်သည်။ ဗဟိုဘဏ်က ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို အဓိကထားတိုက်ဖျက်နေချိန်တွင် အစိုးရက အိမ်ထောင်စု များအား အခက်အခဲမှ သက်သာရာရစေရန် လုပ်ဆောင်မှုမျိုး ရှိလာနိုင်သည်။ အဆိုပါ ပေါ်လစီအားပြိုင်မှု သို့မဟုတ် မူဝါဒပွတ်တိုက်မှု (Policy tensions) က စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို မဖြစ်စေဘဲ ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ (Risks) ကို ပိုမိုများပြားစေနိုင်သည်။

တရုတ်၏ ဖြေလျှော့မှုနှင့် အလားအလာ

တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကျဆင်းမှုက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကုန်ဈေးနှုန်းအပေါ် ဖိအား လျော့ကျစေသည်။ သို့သော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံသည် ကုန်ပစ္စည်းအမြောက်အမြားကို အဓိက ထုတ်လုပ်ရောင်းချနေသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကြောင့် ယင်း၏ ပို့ကုန်တင်ပို့မှု ပြတ်တောက်မှုက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် (Global manufacturing supply chains) ကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ မကြာမီကပြုလုပ်ခဲ့သော ထုတ် လုပ်မှုကွင်းဆက်ကန့်သတ်ချက်များ ဖြေလျှော့မှုကြောင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးသည် မျှော်မှန်းထား သည်ထက် ပိုမိုတိုးတက်လာနိုင်သည်။ ထို့ပြင် တရုတ်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာ မည့် ခရီးသွားများအတွက် ရောဂါမကူးစက်စေရန် ခွဲခြားထားသည့် အချိန်ကာလသတ်မှတ် ချက် (Quarantine requirements) မထားရှိတော့ကြောင်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၂၇ ရက်နေ့ တွင် တရားဝင်ကြေညာခဲ့သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တရုတ်နိုင်ငံ၌ သုံးနှစ်နီးပါး ကန့်သတ်ကျင့်သုံးခဲ့ သော ကိုဗစ်-၁၉ လုံးဝကင်းစင်ရေးပေါ်လစီ အဆုံးသတ်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးကို အပြည့်အဝပြန်လည်ဖွင့်လှစ်လေလေ၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၏ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့်ဈေးကွက်များအတွက် အလားအလာကောင်းလေလေဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါမည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး မျှော်လင့်အားရဖွယ်မရှိပါက အခြားနိုင်ငံများ၏စီးပွားရေးတိုးတက်မှု အခြေအနေမကောင်းမွန်နိုင်ပါ။ အဓိက ကောက်ချက် မှာ တရုတ်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခြင်းက ကမ္ဘာ့အခြားနိုင်ငံအားလုံး၏ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုကို သိသိသာသာ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရမည်ဟူသော အချက် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၂၃ ခုနှစ် နှစ်ဆန်းပိုင်းလများတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၌ ကိုဗစ်-၁၉ ကူးစက်မှုလှိုင်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ဟူသော ခန့်မှန်းချက်များမှန်ကန်ခဲ့ပါက တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အပေါ် ဆိုးရွားသည့်သက်ရောက်မှု ရှိလာနိုင်သည်ကို သတိပြုရပါမည်။

သိန်းမြင့်ဝေ

ကြိုတင်ပြင်ဆင်သော ၂၀၂၂ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့အလားအလာ
အစီအစဉ် (World Economic Outlook 2022)

“ အမေရိကန်၊ ဩစတြေးလျ၊ ဂျပန်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံများပါဝင်သည့် ကွာဒ် (Quad)အဖွဲ့၊ အမေရိကန်၊ ယူကေနှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံများပါဝင်သည့် အောက်ပတ်စ် (AUKUS)နှင့် အိန္ဒိယ၊ အစ္စရေး၊ ယူအေအီးနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံများပါဝင်သည့် အိုင်တူးယူတူး (I2U2) အဖွဲ့တို့သည်လည်း ဒေသတွင်း စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့၌ ယခင်ကထက် အရေးပါမှု ပိုမိုမြင့်တက်လာနိုင်သည်။ ”

နိဒါန်း

ကမ္ဘာကြီး၏ အရေးအရာပေါင်းစုံကို အပြောင်းအလဲဖြစ်စေခဲ့သော ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ ဖြစ်ပွားမှုစတင်ခဲ့ပြီး နှစ်နှစ်ကျော်အကြာတွင် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာကြီးသည် တစ်ပူပေါ်နှစ်ပူဆင့် ဖြစ်နေခဲ့ပြီ။

ယခုအချိန်အထိ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် အဆုံးမသတ်သေး။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ အခြေအနေသည်လည်း ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံး ဂရုပြုစောင့်ကြည့်ရမည့် အခြေအနေ။ အင်ဖလေးရှင်းကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအားလုံး ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ဆက်လက်စောင့်ကြည့်နေရသော ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ၊ လက်ရှိတရုတ်နိုင်ငံရင်ဆိုင်နေရသော အခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်မှုများ၊ စွမ်းအင်ဈေးကွက်မတည်ငြိမ်မှု၊ သက်ဆိုင်ရာ ဗဟိုဘဏ်များ၏ အင်ဖလေးရှင်း (ငွေကြေးဖောင်းပွမှု) ထိန်းချုပ်နိုင်ရေး အားထုတ်ရုန်းကန် နေမှုများ၊ ကိုဗစ်ကာလအလွန် မရေရာသောစီးပွားရေး စသဖြင့် အခြေအနေများသည် ပထဝီနိုင်ငံရေး၊ ပထဝီလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မရေရာမှုများ၊ မမျှော်မှန်းနိုင်သော အခြေအနေများ နှင့်အတူ ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး ရှိနေပေဦးမည်။ လာမည့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ကမ္ဘာကြီးတွင် ဖြစ်နိုင်ခြေ များသော စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်ရပ် ၁၀ ခုကို သုတေသီတို့က အောက်ပါအတိုင်း မှန်းဆ ရှုမြင်နေကြသည်-

ပထမဖြစ်ရပ် (ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ)

တစ်ကမ္ဘာလုံး၏အကြည့်များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ အခြေအနေပေါ်တွင် ရောက်ရှိ နေသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အင်ဖလေးရှင်း၊ အတိုးနှုန်းများမြင့်တက်မှု ကိစ္စ၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၊ စားနပ်ရိက္ခာပြတ်လပ်မှု စသဖြင့် အခြေအနေအားလုံးသည်

လာမည့်ကာလများ၌ ရုရှားနှင့်ယူကရိန်းနိုင်ငံပဋိပက္ခ မည်သို့မည်ပုံ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်မည့်ပေါ်တွင်မူတည်နေသည်။ ယူကရိန်း၏ မဟာမိတ်နိုင်ငံများနှင့် ပိုမိုနီးကပ်လာမှုနှင့် အလျင်အမြန် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှုများသည် ရုရှားသမ္မတ ပူတင်ကို ခြိမ်းခြောက်သကဲ့သို့ ဖြစ်လာနေသည်။ သို့သော် ဖြစ်နိုင်ခြေရလဒ်သည် မတိုးသာမဆုတ်သာ အခြေအနေတွင် ရှိနေ၏။ စွမ်းအင်ဈေးကွက်ကို ထိန်းချုပ်ထားသောကြောင့် စွမ်းအင်ပြတ်လပ်မည့် အခြေအနေ၊ အချိန်ကြာမြင့်သည်နှင့်အမျှ အမေရိကန်နှင့် မဟာမိတ်များ၏ နိုင်ငံရေးအရွှေ့များ၊ ယူကရိန်းအပေါ် ထောက်ခံမှုကူညီပံ့ပိုးမှုများအပေါ် အပြောင်းအလဲများ၊ ပျက်ပြယ်မှုများ ဖြစ်လာနိုင်သည်ဟူသော မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် စစ်ပွဲကို အချိန်ကြာမြင့်စွာ ဆွဲဆန့်နိုင်ရေး အားထုတ်မှုသည် ရုရှားနိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာထဲတွင်ပါဝင်လိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းမှုများလည်း ရှိနေကြသည်။

ဒုတိယဖြစ်ရပ် (ရီဆက်ရှင်း၊ စီးပွားရေးဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းမှု)

စီးပွားရေးဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းမှုအခြေအနေ(ရီဆက်ရှင်း) ဖြစ်လာနိုင်သည့် အလားအလာများက တသီတတန်းကြီး ရှိနေသည်။ စွမ်းအင်ဈေးနှုန်း မြင့်တက်မှုများက အင်ဖလေးရှင်း (ငွေကြေးဖောင်းပွခြင်း) ကို မီးတောက်မီးလျှံများသဖွယ် မြင့်တက်လာစေနိုင်သည်ဟုဆိုသည်။ အင်ဖလေးရှင်းသည် ကပ်ရောဂါအလွန်ကာလအားလုံးကိုထိတ်လန့်စေသည့် အရာဖြစ်နေသည်။ အင်ဖလေးရှင်းကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးအတွက် ဗဟိုဘဏ်များက အတိုးနှုန်းများ ဆက်တိုက်မြှင့်တင်လာနိုင်သောကြောင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုအထူးသဖြင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အင်အားကြီးနိုင်ငံများ ရီဆက်ရှင်းအတွင်းကျရောက်လိမ့်မည်ဟု စိုးရိမ်တကြီး ခန့်မှန်းထားကြသည်။ အမေရိကန်စီးပွားရေးအဆောက်အအုံထဲတွင် ရင်ဆိုင်ရမည့် ရီဆက်ရှင်းသည် အတော်အသင့် ပျော့ပျောင်းမှုရှိနိုင်ပြီး ဥရောပဒေသတွင် အတော်ပင် ဆိုးဆိုးရွားရွား ရင်ဆိုင်စရာရှိနေသည်ဟု သုံးသပ်နေကြ၏။ အမေရိကန်ဒေါ်လာတန်ဖိုး အားကောင်းလာသောကြောင့် မြင့်တက်လာသော စားနပ်ရိက္ခာဈေးနှုန်းဒဏ်ကို ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောနိုင်ငံများ အကြီးအကျယ်ခံရနိုင်သည်။ တစ်နှယ်ငင်တစ်စင်ပါ အင်ဖလေးရှင်းဒဏ်ကြောင့် ကမ္ဘာနှင့် တစ်ဝန်း ထိခိုက်ခံစားကြရလိမ့်မည်။

တတိယဖြစ်ရပ် (သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက်၍ အဆိုးများထဲက ဖြစ်နိုင်ခြေရလဒ်ကောင်း)

ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်း ဥရောပဒေသအပါအဝင် နိုင်ငံအတော်များများတွင် ရင်ဆိုင်နေရသည့် စွမ်းအင်လောင်စာမလုံခြုံမှုပြဿနာသည် အခြားသော နိုင်ငံအတော်များများကို ကူးစက်လာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအားလုံး စွမ်းအင်လောင်စာဆီဖူလုံမှုရှိစေရေးအတွက် အလျင်စလို အားထုတ်လာကြသည်။ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော စွမ်းအင်လောင်စာ အရင်းအမြစ်သစ်တို့ကို ကြိုးစားရှာဖွေလာကြသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဖြစ်စေသည့် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများအပေါ် ပြန်လည်၍ ပိုမိုမှီခိုလာနေသည်ကိုတွေ့ရသည့်တိုင် လေစွမ်းအင်၊ နေစွမ်းအင်၊ နျူကလီးယားစွမ်းအင်တို့၏

အကောင်းအဆိုးများကို ချိန်ဆလာကြသည်။ စစ်ပွဲ၏အကျိုးဆက်အားဖြင့် အလယ်အလတ် အချိန်ကာလတစ်ခုတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုနည်းပါးပြီး ပိုမိုဘေးကင်းလုံခြုံစိတ်ချ ရသည့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို တိုးချဲ့အသုံးပြုနိုင်ရေး အရှိန်မြှင့် လုပ်ဆောင်လာနိုင်သည်ဟုလည်း သုံးသပ်ကြသည်။

စတုတ္ထဖြစ်ရပ် (ကမ္ဘာကစောင့်ကြည့်ရမည့် တရုတ်နိုင်ငံအရေးကိစ္စများ)

တရုတ်နိုင်ငံအခြေအနေအရပ်ရပ်သည် ကမ္ဘာကစောင့်ကြည့်ရမည့် ထိပ်တန်းအရေး အရာများ ဖြစ်နေလိမ့်မည်။ ဧပြီလတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏လူဦးရေ ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံကို အိန္ဒိယနိုင်ငံက လူဦးရေ ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံအရေအတွက်ဖြင့် ကျော်တက်သွားနိုင်သည်ဟု တွက်ချက်ထားကြသည်။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါအတွက် ရုန်းကန်နေရစဉ်မှာ ကျဆင်းလာသော လူဦးရေနှင့်အတူ တရုတ်နိုင်ငံသည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအကျပ်အတည်းများ၊ ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ် လာသော အခြားသောအခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်လာရဖွယ် ရှိလာမည်။ စီးပွားရေးပညာရှင်များ၊ သုတေသီများ ယခင်ကမျှော်လင့်ထားသကဲ့သို့ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် အမေရိကန်၏ စီးပွားရေးကို ကျော်လွန်နိုင်မည်ဟူသောအခြေအနေမှာ လွယ်ကူနိုင်မည် မဟုတ်တော့ပေ။ ထိုအခြေအနေအပေါ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးမူဝါဒ စွန့်စားလုပ်ဆောင်မှုများ မည်သို့ရှိလာ မည်မှာ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း၌ စိတ်ဝင်စားဖွယ်အကြောင်း ဖြစ်လာသည်။

ပဉ္စမဖြစ်ရပ် (အမေရိကန်ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲအလွန် အယူဝါဒကွဲမှုများ)

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် မဲဆန္ဒရှင်များ၏နိုင်ငံရေးအယူအဆသဘောထား များ ယခင်ကာလများထက် ပိုမိုကွဲပြားလာခဲ့ပြီး အယူဝါဒမတူညီမှုများဖြင့် အုပ်စုကွဲများဖြစ် ပေါ်လာနိုင်သည်။ နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့ ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များ ထွက်ပေါ်လာ ခဲ့ပြီးနောက် နိုင်ငံတွင်း၌ သန္ဓေဖျက်ချခြင်း၊ ရာဇဝတ်မှုများပြားလာခြင်း၊ လူနေမှုစရိတ်ကြီး မြင့်လာခြင်း အခြေအနေများအပေါ် သဘောထားမတူညီမှုများ၊ အခြားသော လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည် ကို တွေ့ရသည်။ အမေရိကန်သမ္မတဟောင်း ဒေါ်နယ်ထရန်ကလည်း ၂၀၂၄ ခုနှစ် သမ္မတ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်မည်ဟု ထုတ်ဖော်ကြေညာခဲ့သည်။ ဒေါ်နယ်ထရန် ၏ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်မှုအခြေအနေသည် လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသော အခြေအနေများကို မီးလောင်ရာလေပင့် အခြေအနေဖြစ်လာစေနိုင်သည်ဟူသော သုံးသပ်ရှုမြင် မှုများလည်း ရှိနေသည်။

ဆဋ္ဌမဖြစ်ရပ် (သတိပြုစောင့်ကြည့်ရမည့် ပေါက်ကွဲလူလု ပဋိပက္ခများ)

နိုင်ငံများစွာတွင် ယခင်ကာလများကတည်းက ပဋိပက္ခအကြီးအသေးများစွာ ရှိနေပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုအထဲတွင် စိုးရိမ်စရာကောင်းသည့် ပေါက်ကွဲလူနီးပါး အခြေအနေများလည်း ရှိနေသည်။ မပြီးပြတ်သေးသော ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲနှင့်အတူ အာရုံအပြောင်းအလဲဖြစ် လာနေသော ရုရှားသမ္မတ ပူတင်၏ အခြေအနေအောက်၌ နယ်စပ်ဒေသဝန်းကျင်များတွင်

“ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး
 အပြောင်းအလဲများ
 ကြားတွင်
 အင်အားကြီး
 နိုင်ငံများကြား
 မဟာမိတ်များ၊
 အခြေအနေ
 အပြောင်းအလဲများ
 ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ”

ပဋိပက္ခများ ပိုမိုဖြစ်ပွားလာနေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)ဒေသတို့ကြားတွင်လည်း တအံ့နွေးနွေးပြဿနာ ရှိနေသည်။ လာမည့်ကာလ များအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)နှင့်ပတ်သက်၍ အရေးပါသော လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုမဟုတ်တစ်ခု ပြုလုပ်လာနိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းထားကြသည်။ ထို့ပြင် ဟိမဝန္တာဒေသတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့ကြား တင်းမာမှုသည်လည်း ပိုမိုကြီးမားလာနိုင်သည်။

နေတိုးအဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ကြသော တူကီယဲနိုင်ငံ နှင့်ဂရိနိုင်ငံတို့ကြားတွင်လည်း အေဂျီယန်ပင်လယ် တွင်းရို ကျွန်းတန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ချိန်က စစ်ဖြစ်လုနီးပါး အခြေအနေရှိခဲ့ပြီး ရလဒ်အဖြေ မပြီးပြတ်သေးသည့် ပြဿနာရှိနေသည်။ ယခုအချိန် တွင်စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်ဖူလုံရေး၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ သိုက်များရှာဖွေရေး အကြောင်းများဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပြီး နောက် နှစ်နိုင်ငံတင်းမာမှုကြီးမားလာလျက် ရှိ၏။ တူကီယဲနိုင်ငံသည် အေဂျီယန် (Aegean)ပင်လယ် ထဲရှိ ဂရိနိုင်ငံပိုင် ကျွန်းတစ်ကျွန်းကို သိမ်းပိုက်နိုင်ရေး အားထုတ်လာနိုင်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆနေကြသည်။

သတ္တမဖြစ်ရပ်(မဟာမိတ်များအပြောင်းအရွှေ့ဖြစ် လာနိုင်မှု)

ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကြား တွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံများကြား မဟာမိတ်များ၊ အခြေအနေအပြောင်းအလဲများ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲကြောင့် ပြန်လည်သက်ဝင် လှုပ်ရှားလာသော နေတိုး(NATO)အဖွဲ့သည် အဖွဲ့ဝင် သစ်ဖြစ်လာမည့် ဆွီဒင်နိုင်ငံနှင့်ဖင်လန် နှစ်နိုင်ငံ အတွက် အဖွဲ့ဝင်များသဘောတူညီချက် အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးမည့် ကိစ္စများ ပြီးစီးသွားနိုင်သည်။

မကြာသေးသည့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်က ပေါ်ပေါက်လာသော အစွဲအမူးနှင့် ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများ ပုံမှန်ဆက်ဆံရေးဖြစ်စေသည့် အာဗျာဟမ်သဘော တူညီချက် (Abraham accords) သည်လည်း အမြင်

အမျိုးမျိုးအောက်တွင် ရှိနေသည်။ ထိုသဘောတူညီချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံ၏ သဘောထားကိုလည်း ဆက်လက်စောင့်ကြည့်စရာများ ရှိနေသည်။

ထို့ပြင် အမေရိကန်၊ ဩစတြေးလျ၊ ဂျပန်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံများပါဝင်သည့် ကွာဒ် (Quad) အဖွဲ့၊ အမေရိကန်၊ ယူကေနှင့်ဩစတြေးလျနိုင်ငံများ ပါဝင်သည့် အောက်ပစ် (AUKUS) နှင့် အိန္ဒိယ၊ အစ္စရေး၊ ယူအေအီးနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံများပါဝင်သည့် အိုင်တူးယူတူး (I2U2) အဖွဲ့တို့သည်လည်း ဒေသတွင်း စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့၌ ယခင်ကထက် အရေးပါမှု ပိုမိုမြင့်တက်လာနိုင်သည်။ သို့သော် အိန္ဒိယ၊ အစ္စရေး၊ ယူအေအီးနှင့် အမေရိကန်တို့ ပါဝင်နေသည့်အုပ်စုသည် ရေရှည်လက်တွဲနိုင်မှု ရှိ/မရှိ စောင့်ကြည့်ရမည့် အခြေအနေရှိသည်ဟု သုံးသပ်ကြသည်။

အဋ္ဌမဖြစ်ရပ် (ကိုဗစ်အလွန် ခရီးသွားလုပ်ငန်း အခြေအနေ)

အကယ်၍ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါလုံးလုံးလျားလျား ကျဆင်းသွားခဲ့ပါက သိသိသာသာမြင့်တက်မှု အခြေအနေကို ကနဦးမြင်တွေ့ရမည်မှာ ခရီးသွားလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ လော့ဒေါင်းကာလအလွန် ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် ဝယ်လိုအားများ တစ်ရှိန်ထိုးကောင်းလာနိုင်ပြီး ခရီးသည်များ၏ အသုံးအစွဲပမာဏ မြင့်တက်လာနိုင်သောကြောင့် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါမတိုင်ခင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်က ရခဲ့သည့်ဝင်ငွေအဆင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၄ ထရီလီယံအထိ ပြန်လည်ရရှိလာနိုင်မည်ဟု ယေဘုယျခန့်မှန်းသည်။ သို့သော် အင်ဖလေးရှင်း အခြေအနေကြောင့် ဖြစ်လာနိုင်သည်ကိုလည်း သတိပြုသင့်သည်ဟုဆိုသည်။

နိုင်ငံတကာခရီးသွားများအမှန်တကယ်ပြုလုပ်မည့် ခရီးစဉ်အရေအတွက် ၁ ဒသမ ၆ ဘီလီယံသည် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါမတိုင်မီ ၂၀၁၉ ခုနှစ်က ရှိခဲ့သည့် အခြေအနေ ၁ ဒသမ ၈ ဘီလီယံထက် လျော့နည်းနေဦးမည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက

“ အွန်လိုင်း အသုံးပြုသူများ ယခင် သုံးနေကျဖြစ်သည့် စကားဝှက်များ (passwords) နေရာတွင် အသုံးပြုမှု လွယ်ကူပြီး ပိုမိုစိတ်ချရသည့် လျှို့ဝှက်သော့များ (passkeys) ကို အစားထိုးပြောင်းလဲ အသုံးပြုမှုများ ပိုမို ဖြစ်လာနိုင်သည်ဟုလည်း ကြိုတင်ခန့်မှန်း ထားကြသည်။ ”

ကုန်ကျစရိတ်များ ဖြတ်တောက်နေကြဆဲ အချိန်အခါဖြစ်သောကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဆိုင်ရာခရီးစဉ်များ ဆက်လက်နည်းပါးနေဦးမည် ဖြစ်သည်။

နဝမဖြစ်ရပ် (နည်းပညာထုတ်ကုန်များ၊ နည်းပညာ ကုမ္ပဏီများအခြေအနေ)

အွန်လိုင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကစားခြင်း၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်းအပါအဝင် လှုပ်ရှားမှုအိုင်ဒီယာသစ်များသည် သမားရိုးကျဖွံ့ဖြိုးမှုထက် ပို၍ လူကြိုက်များလာနိုင်သည်။ အက်ပဲလ်(Apple)နည်းပညာကုမ္ပဏီသည် ၎င်း၏ အရည်အသွေးထူးခြားသည့် ထုတ်ကုန်ဖြစ် မည့် Augmented Reality နှင့် Virtual Reality နည်းပညာများအသုံးပြုထားသော အဆင့်မြင့်နည်းပညာသုံးနားကြပ် (AR/VR Headset)နှင့်ပတ်သက်၍ စမ်းသပ်မှုများ ပြီးစီး နေပြီဖြစ်သောကြောင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ဈေးကွက်အတွင်းချပြလာနိုင်သည်။ အွန်လိုင်း အသုံးပြုသူများ ယခင်သုံးနေကျဖြစ်သည့် စကားဝှက်များ(passwords) နေရာတွင် အသုံးပြုမှု လွယ်ကူပြီး ပိုမိုစိတ်ချရသည့် လျှို့ဝှက်သောစုများ(passkeys)ကို အစားထိုးပြောင်းလဲ အသုံးပြု မှုများ ပိုမိုဖြစ်လာနိုင်သည်ဟုလည်း ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားကြသည်။ လူမှုမီဒီယာကွန်ရက် လောကတွင် လူသိများသော ဖွဲ့စည်းကွက်ကုမ္ပဏီ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အမည်သစ်ပြောင်းလဲခဲ့သည့် မက်တာ(Meta)ကုမ္ပဏီက ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း ကုမ္ပဏီ၏ရှယ်ယာများ တန်ဖိုးအလွန်အမင်း ထိုးကျနေသောကြောင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လုပ်ငန်းမဟာဗျူဟာ အပြောင်းအလဲများ လုပ်ဆောင် လာနိုင်သည်။

ဒသမဖြစ်ရပ် (ဝေါဟာရသစ်များ၊အခြေအနေသစ်များ)

ယခင်ကမရှိခဲ့သော အသုံးအနှုန်းအသစ်အဆန်းများ၊ ယခင်က အသုံးနည်းသော ဝေါဟာရများ နှစ်သစ်တွင် ခပ်စိပ်စိပ် ကြားလာရမည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင်အသုံးဝင်မည့် အရေး ပါသောဝေါဟာရများဖြစ်နိုင်သဖြင့် အားလုံးသိရှိထားရန် လိုလိမ့်မည်။ ဥပမာအားဖြင့် နင်ဘီ(NIMBY)၊ ယင်ဘီ(YIMBY) ကဲ့သို့ အသုံးအနှုန်းများဖြစ်သည်။ မြို့ပြတည်ဆောက်ရေး၊ အိမ်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ အသုံးပြုသည့် စကားလုံးများဖြစ်သည့် NIMBY ဆိုသည်မှာ No, In My Backyard စကား၏ အတိုကောက်ဖြစ်ပြီး ဒေသတစ်ခုတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်းများ၊ အိမ်ရာပရောဂျက်များပြုလုပ်ရန်ရှိပါကဒေသခံများက လက်မခံခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ထောက်ခံမှုမပြုခြင်းသဘောမျိုး သက်ရောက်သည်။ YIMBY ဆိုသည်မှာ Yes, In My Back Yard စကား၏ အတိုကောက်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါ အစီအစဉ်များ၊ ပရောဂျက်များ ကို လိုလားခြင်း၊ လက်ခံခြင်းဖြစ်သည်။ NIMBY ၏ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောဆောင်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်လောကတွင် ကျယ်ကျယ်လောင်လောင်ဖြစ်ကာ လူကြိုက်များ ခဲ့သော ခရစ်တိုငွေကြေးများ (cryptocurrencies) သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အကြီးအကျယ် တန်ဖိုးကျဆင်းခဲ့သော်လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက စိတ်ဝင်စားမှု ဆက်လက်ရှိနေဆဲ။ ဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ စဉ်းစားစရာများ ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ အနာဂတ်ကာလများတွင် ခရစ်တိုငွေကြေးအခြေအနေမည်သို့ရှိမည်ကို မည်သူမျှ တိတိကျကျ ခန့်မှန်းနိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။

အွန်လိုင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းပိုမိုကျယ်ပြန့်လာသောအခြေအနေတွင် ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများကို ကာကွယ်နိုင်သည့် လျှို့ဝှက်သင်္ကေတဖြင့် စာရိုက်အသုံးပြုခြင်းသည်လည်း ယခင်ကထက်ပို၍ အရေးပါလာလိမ့်မည်ဟုလည်း ယူဆနေကြသည်။

နိဂုံး

ပထဝီနိုင်ငံရေးနှင့် ပထဝီစီးပွားရေးတို့တွင် တည်ငြိမ်မှုရှိခဲ့သော ကာလများ၊ အနာဂတ်ကို ခန့်မှန်းနိုင်စွမ်းရှိသောကာလများကို ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါက အဆုံးသတ်စေခဲ့ပြီဟု မှတ်ယူရမည်။ ယနေ့ကမ္ဘာကြီးသည် ကပ်ရောဂါအလွန်ကာလ တုန်လှုပ်မှုများ၊ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုကြောင့် ဖြစ်လာသော အဆိုးအကောင်း အပြောင်းအလဲများ၊ စီးပွားရေးမတည်ငြိမ်မှု၊ ပြင်းထန်သောရာသီဥတု၊ လျင်မြန်သောလူမှုရေးနှင့် နည်းပညာအပြောင်းအလဲများဖြင့် စသည့် အမျိုးမျိုးသောအကြောင်းများဖြင့် ပို၍ မတည်မငြိမ် ဖြစ်လာနေသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ကမ္ဘာကြီးသည် ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်စွမ်းမရှိခြင်းသည့် နယူးနော်မယ် ခေါ် ပုံမှန်မဟုတ်သော အခြေအနေအောက်တွင် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင်နေထိုင်ရှင်သန်နေသော အသင်စာဖတ်သူသည်လည်း လက်ရှိရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည့် အခြေအနေများ၊ အနာဂတ်တွင်ဖြစ်လာနိုင်သည့် အခြေအနေများနှင့် ဝေးရာသို့ ထွက်ပြေးသွားရန်မဖြစ်နိုင်။ အားလုံးကို မဖြစ်မနေ ရင်ဆိုင် ကြုံတွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ကြိုတင်မှန်းဆထားမှုများကို သိရှိထားခဲ့ပါက လက်တွေ့ရင်ဆိုင် ကြုံတွေ့လာရသည့်အခါ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားမှုများဖြင့် ယုံကြည်မှုရှိစွာ ရင်ဆိုင်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

စောနိုင် (အသုံးချဘောဂဗေဒ)

Ref: The Economist

တရုတ်ပြည်၏နေရာကို အစားထိုးဝင်ရောက်၍
မရနိုင်သေးသော အိန္ဒိယ

xloptmif

“ မည်သည့်နိုင်ငံတွင်မဆို စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းရန်အတွက်
မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့် အချက်တစ်ခုကား
အဓိကအကြီးစားမက်ခရိုစီးပွားရေးညွှန်းကိန်းများ
အတော်အသင့် ဟန်ချက်ညီညီ တည်ရှိနေရေးပင် ဖြစ်သည်။
ငွေကြေးနှင့် ပြည်ပကုန်သွယ်ရေးလိုအပ်ချက်
နိမ့်ရန်လိုအပ်သလို ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်း
နိမ့်ရန်လည်း လိုအပ်သည်။ ”

မကြာခင်ကာလကမူ စတန်းဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်မှ နိုဘယ်လ်ဆုရ စီးပွားရေးပညာရှင် တစ်ဦးဖြစ်သူ မိုက်ကယ်လ်စပန့်ကမူ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် လတ်တလောတွင် စွမ်းဆောင်မှု အလွန်ကောင်းနေသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်ရန်အတွက် အကောင်းဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် တည်ရှိ နေဆဲဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ Morgan Stanley ၏ အာရှစီးပွားရေးပညာရှင်အဖွဲ့ အကြီးအကဲ ဖြစ်သူ ချီတန်အာရာကမူ လာမည့်ဆယ်စုနှစ်ကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတိုးတက်မှု ငါးပုံတစ်ပုံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ အခြေပြုဖြစ်ထွန်းမည်ဟု လွန်ခဲ့သော နိုဝင်ဘာလက ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပမာဏကို တိုးမြှင့်နိုင်လျှင်၊ တရုတ်နိုင်ငံတွင် စီးပွားရေးလုပ်နေသော ကမ္ဘာ့အဆင့်ကုမ္ပဏီကြီးများမှ အတော်များများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့ပါ လျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် သမိုင်းတင် စီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှု၏ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်နေမည်ကိုကား ခွဲဟုတ်စရာ မရှိချေ။ သို့သော် အိန္ဒိယသည် ဤအခွင့်အရေးကို လှမ်းဆွတ်စွမ်းဆောင်နိုင် ပါမည်လား။ ထိုအဖြေကား ဝေဝါးနေပေသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံခြားရေးရာကဏ္ဍများတွင် အိန္ဒိယ၏အလားအလာများကို အလေးအနက် ဆန်းစစ်ခဲ့ကြသည်။ စီးပွားတက်မည်ဟု အများကထင်မှတ်ခဲ့မှု မမှန်ကန်ခဲ့ကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်။ တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေးသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ငွေကြေးအကျပ်အတည်းကြုံပြီးနောက်တွင် ယိမ်းယိုင်သွားခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် လုံးဝရပ်တန့်သွားခဲ့သည်။ ဤသို့ တိုးတက်မှုနှေးကွေးသွားခဲ့သည့် အကြောင်းတရားသည် အိန္ဒိယစီးပွားရေးပုံစံတွင် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း အခြေအမြစ်ခံနေသည်ဟု အကြောင်းပြခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယသည် စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးရပ်တည်ရေးကို အထူးအလေးထားသော်လည်း မူဝါဒချမှတ်ရာတွင်မူ အားနည်းပါးသည်ဟု ဆိုရမည်။

တစ်နှစ်အကြာတွင် ဖိအားများကြားမှလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအပြောင်းအလဲ မရှိသလောက်နီးပါး ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုအကြောင်းတရားကြောင့်ပင်လျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာအဆင့်ဝင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးအများအပြားအား အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုများ လာရောက်လုပ်ကိုင်ရေး ဆွဲဆောင်နိုင်ရန်မဆိုထားနှင့်၊ ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းရှင်များက လုပ်ငန်းများကို အားသစ်လောင်း ထပ်ကျော့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်လာချင်အောင် ရှိရင်းစွဲစီးပွားရေးမူဝါဒများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲပစ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ယူဆနေခဲ့ကြသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ကုမ္ပဏီများအတွက် သာယာရွှေ့ပြည်အလား ထင်မှတ်မြင်စရာ အချက်အလက်များ ရှိသည်။ အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံအနေအထားများအရ အားသာချက်များရှိသည်။ ယင်း၏ ပြိုင်ဘက်များမှာ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး အခြေအနေဆိုးရွားနေကြသည်။ အစိုးရက မတည်ရင်းနှီးငွေပမာဏများများ ထုတ်ချေးပံ့ပိုးမှု ပြုလုပ်နေသည်။ အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံ အနေအထားများအရ အားသာချက်များကို ဆန်းစစ်ကြည့်ရပါလျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ဂျာမနီနိုင်ငံထက် ကိုးဆကြီးမားကျယ်ပြန့်သော နယ်မြေကိုပိုင်ဆိုင်သည်။ လူဦးရေအနေအထားအရမူ မကြာခင်ကာလတွင် တရုတ်နိုင်ငံကိုကျော်လွန်၍ ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လာတော့မည် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ကနဦးတွင် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်များနှင့် နောင်တွင် ကြီးထွားလာနေသော ပြည်တွင်းဈေးကွက်အတွက် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းရှိသော အကြီးစားစက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းကြီးအများအပြားကို နေရာပေးနိုင်လောက်အောင် ကျယ်ဝန်းသော နိုင်ငံအနည်းငယ်တွင် ပါဝင်သောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ထုံးတမ်းစဉ်လာ တရားဥပဒေသက်တမ်းရှည်သည့် အခြေခိုင်မာနေသော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သလို ငယ်ရွယ်သော၊ အရည်အသွေးရှိသော အင်္ဂလိပ်စကား ပြောဆိုတတ်ပြီး အလုပ်အင်အားရှိသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယတွင် အမှတ်ရဖွယ် အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းမှုအချို့လည်း ရှိသည်။ လတ်တလော နှစ်ကာလများတွင် ယင်း၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေခံအဖွဲ့အစည်း အခင်းအကျင်းအတော်ပင် ပြောင်းလဲပစ်နိုင်ခဲ့ပြီး ဒစ်ဂျစ်တယ်အခြေခံအဖွဲ့အစည်းပိုင်းတွင်မူ အထူးသဖြင့် ငွေပေးငွေယူစနစ်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံထက်ပင် နည်းလမ်းအချို့တွင်သာနေသည်။ ထိုအားသာချက်များကို ကျော်လွန်ကြည့်ပါလျှင် အခြားရွေးချယ်စရာ နေရာမရှိခြင်းက ထည့်တွက်စရာ ဖြစ်နေသည်။ နိုင်ငံတကာလုပ်ငန်းကြီးများက အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာမှ အခြေမချလျှင် မည်သည့်အခြားအရပ်သို့ သွားစရာရှိပါသနည်း။ လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်ကဆိုလျှင်မူ ရွေးစရာ အခြားတောင်အာရှနိုင်ငံများ ရှိကောင်းရှိခဲ့ပေမည်။

သို့သော် ထိုအခြေအနေတို့ ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သော တစ်နှစ်ကျော် ကာလအတွင်းတွင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် အရှိန်အဟုန် ကြီးမားပြင်းထန်လှသော လူမှုရေး နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး အကျပ်အတည်းများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံမှာမူ မမျှော်လင့်သော ရာသီဥတုဘေးဆိုးများသင့်မှုကြောင့် ယင်း၏ အားနည်းလှသော နှစ်ရှည်အကြီးစား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများ အခက်အခဲကြုံတွေ့ခဲ့သလို နိုင်ငံရေးမတည်မငြိမ်မှုများလည်း ကြုံခဲ့ရသည်။ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းနေသည်ဟု ကာလကြာမြင့်စွာကတည်းက မျက်နှာပန်းလှနေခဲ့သော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည်ပင်လျှင် ယူကရိန်း-ရုရှား ပဋိပက္ခဖြစ်ပြီးနောက် ကုန်ဈေးနှုန်းများ ထိုးတက်သွားခဲ့ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံ၏ အရန်နိုင်ငံခြားငွေကြေးပမာဏ

သို့သော် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ရှေ့အလားအလာကောင်းသော သာယာရွှေ့ပြည် အမှန် တကယ် ဟုတ်ပါလျှင် ထိုကနဦး ခြေချလာသူများနောက်မှ အခြားသူအများအပြားလည်း ထက်ကြပ်ပါလာသင့်သည်။ နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီကြီးများက သူတို့၏ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍ ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်းရန် တားဆီးခြင်းများ ရှိသင့်ပြီး ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီများသည်လည်း ထိုစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရန် အလားအလာအပေါ် အမြတ်ထုတ်နိုင်အောင် ယင်းတို့၏ လုပ်ငန်းများ တွင် ထပ်တိုးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်သင့်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤဖြစ်ရပ်နှစ်ခု ဖြစ်ထွန်းနေ သည့် လက္ခဏာမရှိလှချေ။ အနေအထားအတော်များများမှ ကြည့်ပါလျှင် နိုင်ငံစီးပွားရေးသည် ကိုဗစ်ရောဂါဘေးမသင့်ခင်ကာလ အနေအထားကို ပြန်ရောက်ရန် ပင်ပင်ပန်းပန်း ကြိုးစား နေရဆဲအသွင်ကိုသာ မြင်ရသည်။ သာဓကအားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ GDP ကို ကြည့်ပါ။ လွန်ခဲ့သော နှစ်နှစ်တာကာလအတွင်း၌ အိန္ဒိယနိုင်ငံ GDP တိုးတက်နှုန်းသည် အခြားနိုင်ငံ ကြီးများထက်ပင် မြင့်မားမြန်ဆန်ခဲ့သည်ဟု တက်ကြွထက်သန်စွာ တင်ပြသောသတင်းသမား တို့၏ မှတ်ချက်က မှန်ကန်ပါသည်။ သို့သော် ယင်း၏သရုပ်မှန်ကား ကိန်းဂဏန်းများဆိုင်ရာ ထင်ယောင်ထင်မှားအမြင်သာ ဖြစ်သည်။ ကိုဗစ်ရောဂါကပ်၏ ပထမနှစ်ကာလတွင် အိန္ဒိယ နိုင်ငံသည် ဖွံ့ဖြိုးနေဆဲနိုင်ငံကြီးများတွင် မည်သည့်နိုင်ငံမှာမှ မကြုံခဲ့ရသော အဆိုးဝါးဆုံး စီးပွားရေးဆုတ်ယုတ်မှုကို ကြုံဆုံခဲ့ရပါကြောင်း ဤကိန်းဂဏန်းပြချက်တွင် မပေါ်လွင်ချေ။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် အတိုင်းအဆနှင့် ဆက်စပ်ကြည့်ပါလျှင် မျက်မှောက်ကာလ GDP သည်

“ တကယ်တမ်း
 ပြောရလျှင်
 လွန်ခဲ့သည့်
 သုံးနှစ်တာကာလ
 အတွင်းတွင်
 အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏
 နှစ်စဉ်
 တိုးတက်နှုန်းသည်
 ၂ ဒသမ ၅
 ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ
 ရှိသည်။ ”

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ၁၃ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း၊ အထူး
 နေသော အမေရိကန် နိုင်ငံ၏ ၄ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်း
 နှင့် နှိုင်းယှဉ်ရပါလျှင် ပိုသာမှု ၇ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းမျှ
 သာ ရှိသည်။ တကယ်တမ်းပြောရလျှင် လွန်ခဲ့သည့်
 သုံးနှစ်တာ ကာလအတွင်းတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နှစ်စဉ်
 တိုးတက် နှုန်းသည် ၂ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ
 ရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နှစ်စဉ်လျာထားနှုန်းမှာ ၇
 ရာခိုင်နှုန်းထက် များစွာနိမ့်နေသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်း
 ကဏ္ဍဘက်တွင် ဖြစ်ထွန်းမှုအနေအထား ပို၍
 အားပျော့နေသည်။ တိုးတက်ရိပ်များကို မျှော်တွေး
 မြင်မှု အတိုင်းအဆများမှာလည်း အားရစရာမရှိလှ
 ချေ။ ရောဂါကပ်ဘေးအလွန် အခိုက်အတန့်တွင်
 စီမံကိန်းအသစ်များ ကြေညာမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့
 သည်။ ဤရာစုနှစ် စောစောပိုင်း စီးပွားတက်နေချိန်
 ဖြစ်ထွန်းမှုအတိုင်းအဆထက် နိမ့်နေသည်ကို တွေ့ရ
 သည်။ ထို့ထက်ပို၍ သိသာနေသော အချက်ကား
 အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်းမှနေ၍ ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း
 လုပ်ဆောင်ရန် ရွှေ့ပြောင်းအခြေစိုက်လာသည့်
 နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများ မရှိသလောက် နည်းနေခြင်းပင်
 ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်ရန်
 နေရာကောင်းဟု ညွှန်းဆိုမှုများ နေသလောက်
 နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အတိုင်းအဆသည်
 လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်ကာလအတွင်းတွင် ရပ်တန့်
 နေပြီး GDP ၏ နှစ်ရာခိုင်နှုန်း ဝန်းကျင်မျှသာရှိနေ
 သေးသည်။ အခြေအနေကိုအခွင့်အခါအဖြစ်သတ်မှတ်
 ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းပြောင်း တည်ဆောက်
 လာသော ကုမ္ပဏီများတွင် အိန္ဒိယတွင် အလုပ်မဖြစ်
 သော အဆင်မပြေကြသော ကုမ္ပဏီအများအပြား
 ရှိသည်။ ယင်းတွင် Google ၊ Walmart ၊ Vodafone
 နှင့် General Motors ကုမ္ပဏီတို့ ပါဝင်သည်။
 Amazon ပင်လျှင် ရုန်းကန်ခဲ့ရပြီး ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ
 နိုင်ငံတွင် Amazon သည် အစားအသောက် ပို့ဆောင်
 ရေး၊ ပညာရေးနှင့် e-commerce ကဲ့သို့ အကြောင်း
 ကွဲပြားလှသော လုပ်ငန်းသုံးမျိုးကို လုပ်ကိုင်ရန်

ကြီးစားနေခဲ့ရာမှ ထိုလုပ်ငန်းများကို ရပ်တန့်ပစ်လိုက်တော့မည်ဟု နိုဝင်ဘာလ နေ့ခင်းပိုင်းက ကြေညာခဲ့သည်။ မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ကမ္ဘာ့လုပ်ငန်းကြီးများသည် ယင်းတို့၏ လုပ်ငန်းများကို အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်းရန် နောက်တွန့်နေကြသနည်း။ ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီများက ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လက်တွန့်နေရသည့် အကြောင်းတရားနှင့် အသွင်တူသဘောထား ရှိနေကြသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအား စီးပွားရေးလုပ်ရန် အန္တရာယ်များလွန်း နေသေးသောနေရာအဖြစ် မြင်ကြသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပြုလုပ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အန္တရာယ်များသည့် ကြားမှ အချက်နှစ်ချက်က အထူးအရေးပါသည်။ ပထမတစ်ချက်မှာ လက်ရှိပြဋ္ဌာန်းထားသည့် စီးပွားရေးမူဝါဒများသည် နောင်တွင် သူတို့၏အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေမည့် အပြောင်းအလဲ ရှိမည်မဟုတ်ဟူသောအချက်ကို မယုံကြည်နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မူဝါဒအရ စာရွက်ပေါ်တွင် အမြင်လှနေသည့်တိုင်အောင် နောင်တစ်ချိန်တွင် ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါက အစိုးရကပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများအတိုင်း ဘက်မလိုက် ရပ်တည်မှုမပြုဘဲ “အမျိုးသားရေးလုပ်ငန်းကြီးများ” ဟု ၎င်းက သတ်မှတ်ထားသည့် အိန္ဒိယသားပိုင် လုပ်ငန်းကြီးများကို မျက်နှာသာပေး ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်မည်ကို စိုးရိမ်ကြသည်။ ဤစိုးရိမ်စရာအချက်များကား ကြောင်းကျိုးသင့် ပြင်းထန်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဆက်သွယ်ရေး ကုမ္ပဏီကြီးများသည် အစိုးရ၏ မူဝါဒအပြောင်းအလဲကြောင့် ယင်းတို့၏အမြတ်အစွန်း ပျက်ပြားရသည့်အဖြစ် ကြုံခဲ့ရပြီး ဖြစ်သည်။ စွမ်းအင်ကုမ္ပဏီကြီးများသည် စွမ်းအင်ဈေးနှုန်း တက်သည့်တိုင်အောင် စားသုံးသူတို့အား ဈေးနှုန်းတိုးမြှင့်ကောက်ခံရခက်သည့် အနေအထားကို ကြုံကြရသလို အိန္ဒိယလျှပ်စစ်ဘုတ်အဖွဲ့ထံမှ ရသင့်ရထိုက်သည့် အခကြေးငွေတို့ကိုလည်း မရသည့် အနေအထားများ ကြုံထားရသည်။ မူလစည်းမျဉ်းပြဋ္ဌာန်းမှုများအတိုင်း မြောက်များစွာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားပြီးခါမှ အစိုးရက လုပ်ငန်းလုပ်ထုံး ပြောင်းလဲသတ်မှတ်၍ နစ်နာရသည့် အဖြစ်ကိုလည်း e-commerce လုပ်ငန်းကုမ္ပဏီများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပြည်ပမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသူတို့ အဆင်မပြေ ဖြစ်နေချိန်တွင် အစိုးရက အမျိုးသားရေးလုပ်ငန်းကြီးများဟု သတ်မှတ်ထားသော ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းကြီးများက ကြွယ်ဝဖြစ်ထွန်းနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လမှ တွက်လျှင် မျက်မှောက်အချိန်အထိ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စတော့ ဈေးကွက် ငွေပင်ငွေရင်းပမာဏ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၆၀ ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် Adani Group စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးတစ်ခုတည်း၏ စွမ်းဆောင်မှုဖြင့် ဖြစ်ထွန်းလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး ထိုစွမ်းဆောင်မှုကြောင့်ပင်လည်း ထို Adani Group ထူထောင်သူသည် ကမ္ဘာ့တတိယ အချမ်းသာဆုံးပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့ ချက်ချင်းရောက်သွားခဲ့ရသည်။ တစ်နည်းပြောရလျှင် စီးပွားရေးကစားကွင်းက တစ်ဖက်သို့တိမ်းစောင်းနေသည်။ အလားတူပင် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများသည် စီးပွားရေးထိခိုက်ကိန်း လျော့ပါးစေရန် ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီကြီးများဖြင့် ပူးပေါင်းခြင်း မပြုနိုင်ကြချေ။ အမျိုးသားလုပ်ငန်းကြီးများနှင့် စီးပွားဖက်လုပ်ကိုင်ခြင်းတွင် လွန်စွာ အန္တရာယ်များပြားသည်။ ဤလုပ်ငန်းကြီးများကိုယ်တိုင်က အမြတ်များသော ဈေးကွက် ဥပမာ- e-commerce ကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ရန် ကြိုးစားကာလအထိ

အချိန်အတွင်း၌ တရုတ်၊ ဥရောပသမဂ္ဂ၊ ဗြိတိန်နိုင်ငံနှင့် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပါအဝင် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများနှင့် လွတ်လပ်စွာကုန်သွယ်ခွင့်စာချုပ် ဆယ်ချုပ်ဆိုထားခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

မည်သည့်နိုင်ငံတွင်မဆို စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းရန်အတွက် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့် အချက်တစ်ခုကား အဓိကအကြီးစားမက်ခရိုစီးပွားရေးညွှန်းကိန်းများ အတော်အသင့် ဟန်ချက်ညီညီ တည်ရှိနေရေးပင် ဖြစ်သည်။ ငွေကြေးနှင့် ပြည်ပကုန်သွယ်ရေး လိုအပ်ချက် နိမ့်ရန်လိုအပ်သလို ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်း နိမ့်ရန်လည်း လိုအပ်သည်။ သို့သော် မျက်မှောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ထိုညွှန်းကိန်းများ မျှော်လင့်ထားသည့်အတိုင်း ဖြစ်မနေချေ။ ကိုဗစ်ကပ်ဘေး မတိုင်ခင် ကြာမြင့်စွာကတည်းကပင်လျှင် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်းသည် ဗဟိုဘဏ်က တရားဝင် ပြဋ္ဌာန်းထားခဲ့သော အမြင့်ဆုံးအဆင့် ခြောက်ရာခိုင်နှုန်းထက် မြင့်နေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လက်ရှိလိုငွေပမာဏသည် အစိုးရက ပို့ကုန်ပမာဏများပြားအောင် အစွမ်းကုန် ကြိုးစားနေသည့်ကြားမှ သွင်းကုန်ပမာဏ များပြားလာနေသော အနေအထားရှိနေသည့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် တတိယမြောက် သုံးလတာကာလအတွင်းတွင် နှစ်ဆမြင့်တက်ပြီး GDP ၏ လေးရာခိုင်နှုန်းသို့ ရောက်ရှိနေသည်။ တိုင်းပြည်အတော်များများတွင် အကြီးစားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းပြဿနာများရှိသည်မှာမှန်သော်လည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဤညွှန်းကိန်းသုံးခု၏ ပြဿနာကား အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် တူကီယိုနိုင်ငံမှအပ အခြားစီးပွားရေးတိုးတက်သော နိုင်ငံတိုင်း၏ ပြဿနာထက် ကြီးမားနေသည်။ ပို၍ စိုးရိမ်စရာအချက်ကား အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အထွေထွေလိုငွေပြုမှုသည် GDP ၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းဝန်းကျင် ရှိသည်။ ယင်းသည် ကမ္ဘာတွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်နေပြီး အတိုးသက်သည်ပင်လျှင် ဘတ်ဂျက်၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း ကျော်သည်။ (ယင်းနှင့်စာလျှင် အမေရိကန်နိုင်ငံက ကြေးမြိအတွက် ပေးဆပ်ရသည့် အတိုးပမာဏသည် ဘတ်ဂျက်၏ ရှစ်ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။) အခြေအနေတို့ကို ပို၍ ဆိုးဝါးစေသော အချက်ကား အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံတော်ပိုင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားဖြန့်ချိရေးလုပ်ငန်းတို့၏ အခက်အခဲ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည် အထွေထွေဘဏ္ဍာရေး လိုငွေပေါ် ၁ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ထပ်တိုး အရှုံးပြုနေသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အလယ်အလတ်လူတန်းစားဈေးကွက်သည် အံ့ဩစရာကောင်း လောက်အောင် သေးငယ်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ စီးပွားတိုးတက်ရေး၏ နောက်ဆုံးအဟန့်အတား တစ်ခုကား ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတို့၏ အားတက်၊ ထက်သန်မှုကို ရိုက်ချိုးလိုက်သော အခြေခံ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲပင် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ကြီးမားလှသော တစ်နိုင်တစ်ပိုင် ကိုယ်ပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် အစိုးရ၏ မူဝါဒအပြောင်းအလဲ များကြောင့် များစွာထိခိုက်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ငွေစက္ကူကြီးများ ဖျက်သိမ်းခဲ့ခြင်းကြောင့် ပထမဆုံးထိခိုက်ခဲ့သည်။ ငွေသားဖြင့် ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်မှု ပြုလုပ်ကြသော အသေးစား လုပ်ငန်းများ ဆိုးဝါး စွာထိခိုက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင်မူ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု အခွန်အခအသစ်ကြောင့် ထိခိုက်ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံး ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ဘေးကြောင့် ထိခိုက်ခဲ့ရသည်။ ထိုအကြောင်းတရားကြောင့်ပင်လျှင် ကျွမ်းကျင်အဆင့်နိမ့် ဝန်ထမ်းများ အလုပ်ပြုတ်မှုများခဲ့ပြီး ကျေးလက်ဒေသတွင် လုပ်အားခများလျော့ကျသွားခဲ့ရ

သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဆင်းရဲသားနှင့် ဝင်ငွေနည်းလူတန်းစား လူဦးရေတို့သည် စားသုံးမှုမဖြစ် မနေလျှော့ချရသည့် အနေအထားသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ကြရသည်။ တိုင်းပြည်ကို တိုးတက်ခွင့် သာနေစေသည်ဆိုသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ကဏ္ဍတွင် အလွန်အဆင့်မြင့် ကျွမ်းကျင်သူတို့သာ မျက်နှာပန်းလှ အလုပ်ဖြစ်နေနိုင်ပြီး ထိုအရည်အသွေးများရှိနေသူ၊ ထိုအခွင့်အရေးများ ရနေသူတို့သည် တိုင်းပြည်ရှိ လုပ်သားအင်အား၏ အလွန်သေးငယ်သော အစိတ်အပိုင်းသာ ဖြစ်သည်ကို သတိပြုရန်လိုအပ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာကဏ္ဍတွင် အင်အားကြီးတစ်ရပ်အဖြစ်သို့ တိုးတက်ရောက်ရှိသွားသည့်တိုင်အောင် ထိုကဏ္ဍက တစ်နိုင်ငံ လုံး အတိုင်းအတာကို ကြီးပွားချမ်းသာအောင် မြှင့်တင်နိုင်စွမ်းရှိမည်မဟုတ်ဟု အထက်ပါ အချက်များက ထင်ရှားစေသည်။

တစ်နည်းဆိုရလျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အသွင်တူ စီးပွားဖြစ်ထွန်း နေသောနိုင်ငံဖြစ်ရေးတွင် အခက်အခဲ၊ အတားအဆီးသုံးခုကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည်။ ယင်းတို့ကား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်ရန်အတွက် အန္တရာယ်များလွန်းနေခြင်း၊ ကိုယ်ကျိုး စီးပွားကာကွယ်သည့်မူဝါဒများ ပြင်းထန်လွန်းခြင်းနှင့် မက်ခရိုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ မညီမျှ မှုကြီးမားလွန်းခြင်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာလုပ်ငန်းကြီးများသည် အခြားရွေးချယ်စရာ နိုင်ငံများရှိနေပါသောကြောင့် ယင်းတို့ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်း၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပြုလုပ်လာအောင် ထိုအဟန့်အတားများကို ဦးစွာဖယ်ရှားရပေမည်။ ၎င်းတို့သည် သူတို့၏ လုပ်ငန်းများအား တရုတ်နိုင်ငံသို့ မရွှေ့ပြောင်းခင်ကလုပ်ဆောင်နေခဲ့ရာ အာဆီယံနိုင်ငံများသို့ ပြန်လည်ရွှေ့ ပြောင်းနိုင်ကြသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများတွင် ၎င်းတို့၏ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ မဆောင်ရွက်မီ က ကိုယ့်ဇာတိကိုယ့်အရပ်၊ မိမိတို့၏ အဆင့်မြင့်နိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သည် သို့မဟုတ် အခြားနေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့လည်း မထူးပါဘူးဟုခံယူလျက် တရုတ်နိုင်ငံမှာပင် စွန့်စွန့်စားစား ဆက်လက်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်နေနိုင်ကြသည်။ အကယ်၍ အိန္ဒိယအာဏာပိုင် များက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရေးနှင့်ကြီးပွားရေး၏ အဟန့်အတားဖြစ်နေချက်များကို ဖယ်ရှား၍ လမ်းကြောင်းပြောင်းရန် ဆောင်ရွက်လျှင်မူ အနာဂတ်တွင် အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းတော့မည်ဟု ဆိုကြသည့် နိုင်ငံရေးသုတေသီတို့၏ဟောကိန်းမှာ အမှန်တကယ် ဖြစ်လာနိုင်သည်။ သို့မဟုတ် လျှင်ကား အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ယင်း၏ စီးပွားရေးအစိတ်အပိုင်းအချို့ အဆင်ပြေပြေ လည်ပတ် နေသော်လည်း တိုင်းပြည်တစ်ပြည်လုံးအနေနှင့် ခြုံကြည့်ပါလျှင် မဖြစ်ထွန်း၊ မအောင်မြင်ဘဲ ဆက်လက်သွားရောက်နေရမည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် အဆုံးသတ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံက နောက်ထပ်တရုတ်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်လာခြင်း၊ ဖြစ်မလာခြင်းဆိုသည့်အချက်သည် ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေးအင်အားစုအရေး သို့မဟုတ် ပထဝီနိုင်ငံရေးကိစ္စတစ်ရပ်မျှသာ မဟုတ်ချေ။ နယူးဒေလီအစိုးရကိုယ်တိုင်က မူဝါဒရေးရာပိုင်းအရ ကြီးမားသောအပြောင်းအလဲ ပြုလုပ် ရမည့် အရေးသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

ထူးသစ်အောင်

GDP တိုးတက်မည့် ပေါ်လစီများ နောက်တန်းရောက်သွားခြင်း

UAC

“ ထိုမှသာ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံများ၏
ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကိုမီအောင်သွားရမည်ဟု
လက်ခံအသိအမှတ်ပြုမည် ဖြစ်သည်။
တိုးတက်မှုမြှင့်တင်မည့် ပေါ်လစီများ ပို့ကုန်တိုးမြှင့်၊
ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်၊ စွန့်ဦးတီထွင်နည်းပညာတိုးတက်
အစရှိသည့်အချက်များကို နှစ်စဉ်ထည့်သွင်းထားရန်
လိုအပ်သည်။ ”

လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်နှစ်၊ နှစ်နှစ်ဆယ်ကျော်ကာလမှ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီး၏ စီးပွားရေး ပေါ်လစီများကို ပြန်ကြည့်မည်ဆိုပါလျှင်၊ နိုင်ငံအားလုံးနီးပါးသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှု (economic growth)၊ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် GDP တိုးတက်ရေးကို နံပါတ်တစ် ဦးစားပေးခဲ့ကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ နည်းမျိုးစုံကိုအသုံးပြုပြီး GDP တိုးတက်ရေးကိုသာ တစိုက်မတ်မတ် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး၊ Privatisation၊ Liberalisation၊ Globalization၊ Deregulation၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုရရှိရေး စသည်တို့ဖြင့် ဘက်ပေါင်းစုံမှ စီးပွားရေးတိုးတက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ယနေ့အချိန်တွင်မူ ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်းစုံမှ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုပေါ်လစီများနှင့် လမ်းခွဲသွားကြပြီဟုတောင် ပြောရမလိုပင် ဖြစ်နေပါသည်။

ယနေ့လက်ရှိအချိန်တွင်မူ မိမိနိုင်ငံ၏အကျိုးစီးပွား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး၊ နိုင်ငံတွင်းဖူလုံရေး၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပိုမိုတင်းကျပ်ရေး စသည့်ပေါ်လစီများက ထိပ်စည်းရောက်နေပြီ ဖြစ်သည်။ ယခင်က ကမ္ဘာနှင့် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင် ရန် အားတက်သော်ငြား ယခုကာလတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သော အဖွဲ့အစည်းများမှပင် နုတ်ထွက်ရန် စဉ်းစားသင့်သည့် ဖိအားများပင် ရှိနေချေပြီ။ နိုင်ငံအသီးသီးမှလည်း ပြဿနာ ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်တိုင်း ယင်းတို့၏ နယ်စပ်ဝင်ပေါက်များကိုပိတ်ရန် အလွယ်တကူ ဆုံးဖြတ်နေ ကြသလိုချမ်းသာသည့်နိုင်ငံကြီးများမှလည်း ယခုအခါတွင်နိုင်ငံခြားသား ပြည်တွင်းဝင်ရောက် ခွင့်ကို ပိုမိုတင်းတင်းကျပ်ကျပ် ကိုင်တွယ်နေကြပြီ ဖြစ်သည်။

“ GDP
 တိုးတက်မည့်
 ပေါ်လစီများ
 လျော့နည်းပျောက်ဆုံး
 သွားခြင်းသည်
 နိုင်ငံအတွက်
 ကောင်းခြင်း၊
 မကောင်းခြင်းထက်
 နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ
 မဲရရှိရန်
 လူကြိုက်များသည့်
 ပေါ်လစီများ
 သို့မဟုတ် လူပိန်းကြိုက်
 ပေါ်လစီများ
 ပိုမိုဦးစားပေး
 လာမှုကြောင့်သာ
 ဖြစ်သည်။ ”

၂၀၂၁ ခုနှစ် တစ်နှစ်ထဲမှာပင် အမေရိကန်အစိုးရ က စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအသစ် ၁၂,၀၀၀ ကျော်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် နှိုင်းယှဉ်မည်ဆိုပါက ချမ်းသာသည့်နိုင်ငံများ၏ သွင်းကုန်နှင့်ပတ်သက်သည့် ကန့်သတ်ချက်များ နှစ်ဆ တိုးလာခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။ UK သည်လည်း Brexit လုပ်ပြီး EU မှ နုတ်ထွက်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ချမ်းသာသည့်နိုင်ငံများသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သူဦးရေ ခြောက်သန်းခန့် ရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် လေးသန်းမျှသာ ရှိတော့သည်။ အကြောင်းရင်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများ၏ ပို၍တင်းကျပ်လာသော လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေးပေါ်လစီများကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။

GDP တိုးတက်မည့် ပေါ်လစီများ လျော့နည်း ပျောက်ဆုံးသွားခြင်းသည် နိုင်ငံအတွက် ကောင်းခြင်း၊ မကောင်းခြင်းထက် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ မဲရရှိရန် လူကြိုက်များသည့် ပေါ်လစီများ သို့မဟုတ် လူပိန်း ကြိုက်ပေါ်လစီများ ပိုမိုဦးစားပေးလာမှုကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ ဒေါ်နယ်ထရန်သည် ဤသို့ မဲဆွယ်မှုမျိုးဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ၄၅ ယောက်မြောက် သမ္မတအဖြစ် ရွေးချယ်ခံခဲ့ရသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီးနိုင်ငံများ၏ လက်ရှိ GDP နှစ်စဉ်တိုးတက်မှုသည် သုံးရာခိုင်နှုန်း ပတ်ဝန်းကျင်သာ ရှိတော့သည်။ အိမ်နီးနားချင်း တရုတ် နိုင်ငံကိုကြည့်ပါလျှင် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်၂၀ နီးပါးအတွင်း နှစ်စဉ် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းဝန်းကျင် တိုးတက်ခဲ့သော်လည်း လက်ရှိ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ငါးရာခိုင်နှုန်းဝန်းကျင်ခန့်သာ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုရှိတော့မည်ဟု ခန့်မှန်းထားကြ သည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတိုင်း၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်း ကို ငါးရာခိုင်နှုန်းအထက်မြှင့်တင်ရန် ခဲယဉ်းပါသည်။ နည်းပညာနှင့် ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများတိုးတက်ရန်နှင့် အဆင့်မြှင့်တင်ရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများစွာ လိုအပ်ပါ သည်။ ထိုနိုင်ငံများသည် အများနှင့်မိအောင်လိုက်နေ ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ယင်းနှင့် ရင်ပေါင်တန်းနေသော ဖွံ့ဖြိုး ပြီးနိုင်ငံအချင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်ကာ ကျော်တက်ရန် ကြိုးစားကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

အနာခံမှ အသာစံရမည်ဆိုသည့် ဆိုရိုးစကားရှိသလို၊ သိပ္ပံနည်းပညာနှင့် ထုတ်ကုန် တိုးတက်ရေးအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည်လည်း အခြားသောအခွင့်အလမ်းများကို အနစ်နာခံ၊ အဆုံးရှုံးခံမှသာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတိုင်းတွင် သက်ကြီးရွယ်အိုလူဦးရေရောခိုင်နှုန်းသည် နှစ်စဉ်တိုးတက်လျက်ရှိသည်။ အထက်ပါ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုအတွက် လိုအပ်သည့် ဘတ်ဂျက်များရရှိနိုင်ရေးအတွက် လူမှုရေး၊ သက်သာချောင်ချိရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဘတ်ဂျက်များကို အနစ်နာခံရတော့မည် ဖြစ်သည်။ ထိုဘတ်ဂျက်သုံးခု ကိုထိမည်ဆိုပါက သက်ကြီးရွယ်အိုလူထု၏ ထောက်ခံမဲဆုံးရှုံးမည်ကို ရွေးကောက်ပွဲဝင်သည့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တိုင်း နားလည်ထားပြီး ဖြစ်သည်။ သက်ကြီးမဲဆန္ဒရှင်များသည် နိုင်ငံ တိုင်း၏ ဆန္ဒမဲပေးသည့်သူ အများစုတွင် ပါဝင်နေသည်။ လူငယ်အများစုမှာ မဲပေးကြ သော်ငြား၊ သက်ကြီးရွယ်အိုအုပ်စုမှာမူ ၆၀-၇၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မဲပေးလေ့ရှိကြသည်။ မည်သည့်ရွေးကောက်ပွဲဝင်သူမှ ထိုသက်ကြီးရွယ်အိုအုပ်စု၏ မဲများကို အဆုံးရှုံးမခံနိုင်ကြပါ။ GDP တိုးတက်မည့် ဘတ်ဂျက်ကြောင့် UK ၏ ဝန်ကြီးချုပ် Lizz Truss မှာ သက်တမ်း ၄၄ ရက်သာ ရုံးတက်ခဲ့ရသည်။ လူထုအများစုက ငွေကြေးဖောင်းပွမှု၊ စွမ်းအင်လျှပ်စစ်မီတာခ ဈေးကြီးမှု၊ ကျန်းမာရေးဆေးကုသမှုစရိတ် ကြီးမားလာမှု၊ အလုပ်လက်မဲ့များနှင့် နိစ္စဓူဝ ဝင်ငွေမလောက်မှုများ ကြုံတွေ့နေရသည့်အချိန်တွင်၊ နောင်လာနိုင်သောများ၏ အနာဂတ် ကောင်းစားရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ပြီး အဆိုပါအရာများကို သည်းခံကြရအောင်ဟု ပြောခြင်း သည် မိမိ၏ နိုင်ငံရေးသေတွင်းကို မိမိတူးခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ စပြောမိသည်နှင့် သက်ကြီး သမားများက ထိုသို့အနစ်နာခံခြင်းသည် ကျွန်တော်ကျွန်မတို့အတွက် မည်သို့အကျိုးရှိပြီး၊ မည်သည့်အကျိုးထူးများကို ခံစားရမှာမို့လည်းဟု ပြန်လည်မေးခွန်းထုတ်မည်သာ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့်လည်း စီးပွားရေးတိုးတက်မည့်ပေါ်လစီများသည် နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များ၏ နောက်ဆုံးဦးစားပေးအဆင့်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ရပါတော့သည်။ ဤ အခြေအနေသည်လည်း နိုင်ငံရေးသမားအများစုနှင့် အစိုးရခေါင်းဆောင်များအတွက် အံဝင်ခွင်ကျ ဖြစ်နေသည်။ အစိုးရအကြီးအကဲအများစုသည်လည်း ဘတ်ဂျက်သုံးဖြုန်းရန်နှင့် မိမိရပိုင်ခွင့်များကို တီထွင်ရယူရန်များသာ ကျွမ်းကျင်လေ့ရှိကြသည်။ GDP တိုးတက်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည့် ပေါ်လစီများသည် ခပ်လွယ်လွယ်ဖြင့် လုပ်ဆောင်လို့ရသည့် ဟန်ပြ ပေါ်လစီများ တစ်ခုမှမပါဝင်ပါ။ အလုပ်များစွာလုပ်ဆောင်ရမည့် အခက်အခဲသည် လူပိုင်း ကြိုက်မဟုတ်သည့် ရွေးချယ်မှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ရသည်။ အောင်မြင်မှုပန်းတိုင် ပစ်မှတ်များကို ထိမိလိုက်မိအောင် လုပ်ဆောင်ကြရသည်။ ယင်းတို့သည် ဘတ်ဂျက်သုံးဖြုန်း ခြင်း၊ လူမှုရေးနှင့် သက်သာချောင်ချိရေးများ ပေးကမ်းခြင်းထက်စာလျှင် အလွန်ပင် ခက်ခဲလှ ပေသည်။ အစိုးရဘဏ္ဍာငွေကို သုံးဖြုန်းပေးကမ်းခြင်းသည်လည်း ချက်ချင်းလက်ငင်း မဲရရှိမည့် လုပ်ရပ်ဖြစ်နေပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံရေးသမား၊ ခေါင်းဆောင်တော်တော် များများမှာ လွယ်လွယ်ကူကူမဲရရှိသည့် ပေါ်လစီလုပ်ဆောင်မှုများကိုသာ ဦးတည်သွားကြ တော့သည်။

မြန်မာပြည်နှင့် ဥပမာပေးရမည်ဆိုလျှင် သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်လက်ထက်က စီးပွားရေး၊ GDP တိုးတက်ရေး ပေါ်လစီဆောင်ရွက်မှုများစွာလုပ်ခဲ့သော်လည်း လူထုက အကောင်းမမြင်ဘဲ၊

ဝေဖန်မှုများစွာ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်လက်ထက်တွင် မူဘတ်ဂျက်ဖြုန်းတီးပြီး စကားပြောကောင်းကောင်းဖြင့် ပြည်သူ့အတွက်၊ ပြည်သူ့အစိုးရကဟုဆိုကာ၊ တင်ဒါမခေါ်ဘဲ အလုပ်ချပေးသည်မှအစ၊ လူကယ်ပြန်ဘတ်ဂျက်ဖြင့် ရဟတ်ယာဉ် (helicopter) ဝယ်ယူသည်မှ အလယ်၊ မဲရရှိရန်အတွက် ငွေဝေခြင်းမှအဆုံး တရားမဝင်လုပ်ရပ်များစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ တိုင်းပြည်စီးပွားရေးတိုးတက်ရေးလုပ်ဆောင်မှုသည် ဦးသိန်းစိန် ခြေဖျားမမီသော်လည်း လူပိန်းကြိုက်ပေါ်လစီများကို ဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် လူအများ၏ ဝေဖန်မှုနှင့်တိုက်ခိုက်မှုတို့မှ ရှောင်ရှားခဲ့သည်။ သူမ၏လက်ထက်မှာ ပင် မြန်မာပြည်သည် အာဆီယံ ၁၀ နိုင်ငံအတွင်း အဆင်းရဲဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ လူပိန်းကြိုက်ပေါ်လစီများ၏ ဆိုးကျိုးကို ရလဒ်မှတစ်ဆင့် မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်နိုင်ခဲ့သည်။

စိတ်ကြိုက် နှစ်စဉ်ဘတ်ဂျက်သုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများသည်ပင် ဘတ်ဂျက်လိုငွေများကို အကြွေးချေးပြီး သုံးစွဲခဲ့သဖြင့် လက်ရှိအခြေအနေတွင် ယင်းနိုင်ငံများ၌ပင် အကြွေးမြောက်မြားစွာစုပုံနေပြီ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအကြွေးများနေခြင်းသည် နိုင်ငံစီးပွားခေါင်းဆောင်များ၏ ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်၊ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သော ပေါ်လစီများကို လျှော့ချစေခဲ့သည်။ G-7 သူဌေးနိုင်ငံများတွင် ပုဂ္ဂလိကအကြွေးများသည် အကြမ်းအားဖြင့် နိုင်ငံ GDP ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းထိပင် ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ အတိုးနှင့်အကြွေး နှစ်စဉ်ဆပ်နေရသည့်အချိန်တွင် မိမိနိုင်ငံဝင်ငွေ အနည်းငယ်ကျဆင်းလျှင်ပင် စီးပွားရေးဂယက်များစွာ ရှိမည်ဖြစ်သည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည်လည်း မိမိတို့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအပေါ် သက်ရောက်သည့် ကြွေးမြီများ၏ အန္တရာယ်ကို သတိထားနေရပြီဖြစ်သည်။ ဥပမာ-UK ဝန်ကြီးချုပ် Lizz Truss ၏ ချေးငွေထပ်မြှင့်တင်ကာ စီးပွားရေးတိုးတက်အောင်လုပ်မည့်အစီအစဉ်ကြောင့် UK ငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်း ထိုးကျပြီး ချေးငွေအတိုးနှုန်းများ ရုတ်တရက်မြင့်တက်သွားခဲ့သည်။ လူပိန်းကြိုက်ပေါ်လစီများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကြွေးမြီများပြားခြင်းနှင့် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများကြား ပဋိပက္ခများကြောင့် ကမ္ဘာ့နံပါတ်(၁) Hedge Fund မန်နေဂျာ Ray Dalio က ၂၀၂၂ ခုနှစ် မကုန်ခင် ယခုလိုပြောကြားခဲ့သည်။ "လက်ရှိအခြေအနေသည် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော စီးပွားရေးကပ်ဆိုက်မှုကြီးလိုမျိုးဖြစ်လာရန် ဦးတည်နေသလိုဖြစ်နေတော့သည်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုများအားလုံးကို ဖျက်ဆီးခံရမည့် အခြေအနေထိ ဖြစ်သွားနိုင်ပါသည်။" ယင်းအခြေအနေအတွက် အဖြေကမည်သို့ရှိပါသနည်း။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများအတွက်မှာမူ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ IMF၊ ADB အစရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည်ကား စီးပွားရေးနှင့် GDP တိုးတက်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည့် ပေါ်လစီများကို ဥပမာကွာမပြုနိုင်ပါ။ အမှန်တရားကတော့ ခါးသီးပါသည်။ မငြင်းနိုင်သည့် အမှန်တရားကတော့ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာပြည်သည် အာဆီယံတွင် အဆင်းရဲဆုံး ဖြစ်သွားသည်ဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံ၏ တစ်ဦးချင်း GDP သည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအားလုံး၏ အောက်သို့ ရောက်ရှိနေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေထက် လေးဆပိုများပြီး မြန်မာနိုင်ငံအကျယ်အဝန်း၏ လေးပုံတစ်ပုံမျှသာရှိသော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည်ပင် မြန်မာနိုင်ငံထက် ပိုမိုချမ်းသာသွားပြီ ဖြစ်သည်။ အထက်ပါအမှန်တရားကို လက်ခံလျှင်ပင် နိုင်ငံစီးပွားရေး ပေါ်လစီကောင်းများ ချမှတ်ရန်အတွက် ကောင်းသောစမှတ်ပင် ဖြစ်သည်။

ထိုမှသာ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံများ၏ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို မိအောင် သွားရမည်ဟု လက်ခံ အသိအမှတ်ပြုမည် ဖြစ်သည်။ တိုးတက်မှု မြှင့်တင်မည့် ပေါ်လစီများ ပို့ကုန်တိုးမြှင့်ခြင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ခြင်း၊ စွန့်ဦးတီထွင်နည်းပညာတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း အစရှိသည့်အချက်များကို နှစ်စဉ်ထည့်သွင်းထားရန် လိုအပ်သည်။ ဆင်းရဲ သည့် နိုင်ငံဖြစ်သောကြောင့်လည်း ထိုအရာများအတွက် ဘတ်ဂျက်သီးသန့်မရှိ၊ မတတ်နိုင် ပါက အခြားဘတ်ဂျက်ခေါင်းစဉ်များမှ အနစ်နာခံဦးစားပေးမှသာ GDP တက်လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ထူကိုယ်ထဖြစ်အောင် ကြိုးစားမှုများသည်လည်း ကောင်းမွန်သော လုပ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် သမိုင်းကြောင်းမှ သက်သေပြခဲ့သလို၊ ကိုယ်ထူကိုယ်ထ၊ မြန်မာ့နည်း မြန်မာ့ဟန်တစ်မျိုးတည်းဖြင့် တိုင်းပြည်စီးပွားရေး တိုးတက်မည်မဟုတ်ပါ။ ဥပမာ - ဦးနေဝင်း နှင့် တရုတ်ခေါင်းဆောင် မော်စီတုန်းလက်ထက် တိုင်းပြည်စီးပွားရေးအခြေအနေများကို လေ့လာနိုင်ပါသည်။ စီးပွားရေးတိုးတက်ရန်အတွက် အနစ်နာခံမှုများကို လုပ်ကိုလုပ်ဆောင် ရမည်ဖြစ်သည်။ GDP တိုးတက်မည့်ပေါ်လစီများနှင့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ကြိုးပမ်းမှုများ ပူးပေါင်းမှသာ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းပြည်ဆင်းရဲတွင်းမှ လွတ်မြောက်နိုင် မည်ဖြစ်သည်။

ငွေကြေးချမ်းသာမှု သို့မဟုတ် လက်နက်အင်အားကြီးမှ လေးစားမှုရရှိသော လက်ရှိ ကမ္ဘာကြီးတွင် နောင်လာနောက်သားများ လက်ရှိဥပေက္ခာပြု၊ အနှိမ်ခံအခြေအနေမျိုး ထပ်မံမကြုံရရန် စီးပွားရေးမျိုးစေ့များကို ပေးရမည့်တာဝန် ကျွန်တော်တို့တွင်ရှိပါသည်။ GDP နည်းပြီး ဆင်းရဲနေသရွေ့ အခြားသောနိုင်ငံများမှ မိမိနိုင်ငံ၏အချုပ်အခြာအာဏာကို ဆက်လက်၍ စော်ကားနေမည်သာဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတော်၏ အချို့သောဘတ်ဂျက်များကို အနစ်နာခံပြီး၊ စီးပွားရေးနှင့် GDP တိုးတက်ရန် လုပ်ဆောင်ချက်တိုင်းသည် လက်ရှိတွင် လစဉ်နီးပါးစော်ကားပုတ်ခတ်ခံနေရမှုကို မဟုတ်မှန်ကြောင်း၊ လက်မခံကြောင်း၊ တစ်ဖက်သတ်ဖြစ်ကြောင်း၊ ပဋိညာဉ်နှင့် မညီညွတ် ကြောင်း၊ စာစီစာဖွဲ့ပြီး UN ၊ US ၊ အနောက်နိုင်ငံများနှင့် အာဆီယံကို တုံ့ပြန်နေခြင်းထက် အဆများစွာသာလွန်ကြောင်း ရေးသားဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကဏ္ဍမှာ အခက်တွေ့နေသော အနောက်နိုင်ငံများ

၂၀၁၆

“ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွေနဲ့ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွေကာလ
နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ စီးပွားရေးကို ပိုပြီးကျစ်လျစ်စေမယ့်
စီးပွားရေးမူဝါဒတွေ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြတယ်။
ဒါပေမဲ့ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွေကျတော့
ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေ တန့်ကုန်တယ်။
လက်ရှိနှစ်တွေမှာ တိုးတက်မှုတွေ ပိုပြီးနှေးကွေးသွားရုံမက
နောက်ပြန်ဆုတ်သွားဟန်ရှိပုံပေါက်နေတယ်လို့
ကမ္ဘာ့ဘဏ်ရဲ့အချက်အလက်တွေက
ထောက်ပြနေတယ်။ ”

တရုတ်နိုင်ငံဟာ မော်စီတုန်းခေတ်နောက်ပိုင်းစီးပွားရေးတိုးတက်မှုအနိမ့်ဆုံးအဖြစ်ကို ကြုံနေတဲ့ကာလမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ စီးပွားရေးဟာ ရှေ့တိုးဆောင်ရွက်နေပါတယ်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် Brexit အရေးနဲ့ ဒေါ်နယ်ထရန်ကို သမ္မတအဖြစ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်မှုလို လူကြိုက်များမှုကို ဇောင်းပေးတဲ့ အခင်းအကျင်းအစီအရင်တွေလည်း အရှိန်အဟုန် ကုန်သွား ဟန် ရှိနေပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီမိုကရေစီသူကြွယ်တွေဟာ တငွေငွေ တမြေမြေ လောင်ကျွမ်း နေတဲ့ အင်မတန်လေးနက်တဲ့ ပြဿနာတစ်ရပ်ကို ရင်ဆိုင်နေရတယ်။ အဲဒီ ပြဿနာကတော့ ကြီးထွားတိုးတက်မှုအားနည်းနေတဲ့ စီးပွားရေးအခြေအနေပါပဲ။ ကိုဗစ်-၁၉ မတိုင်ခင်ကာလမှာ တိုးတက်တဲ့နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးကဏ္ဍ GDP တိုးတက်နှုန်းဟာ နှစ်ရာခိုင်နှုန်းထက် လျော့နည်းခဲ့တယ်။ တရားဝင်တွက်ဆချက်တွေကတော့ ၂၀၂၇ ခုနှစ်လောက်ကျရင် အလယ် အလတ်အဆင့်ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံတွေမှာ လူတစ်ယောက်ချင်းရဲ့ GDP ကြီးထွားနှုန်းဟာ တစ်နှစ်ကို ၁ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းထက် နည်းပါးမယ်လို့ ဆိုညွှန်းနေပါတယ်။

ကနေဒါနဲ့ ဆွစ်ဇာလန်လို နိုင်ငံတွေမှာကျတော့ တစ်ဦးချင်း GDP ကြီးထွားနှုန်းက သုညကိန်းဂဏန်းနဲ့ ပိုနီးစပ်ပါလိမ့်မယ်။ ချမ်းသာတဲ့ နိုင်ငံတွေဟာ တိုးတက်ကြီးထွားနှုန်း အားပျောက်ကိန်းကိုဦးတည်နေဟန်ရှိပုံရပါတယ်။ လုပ်အားဈေးကွက်က အမျိုးသမီးတွေအတွက် ပွင့်သွားပြီး တက္ကသိုလ်ပညာရေး ရပေါက်ရလမ်းက လူတကာအတွက် ပွင့်သွားတာနဲ့ အရေးကြီးတဲ့ ကြီးထွားတိုးတက်ရေး ရင်းမြစ်တွေ ကုန်ခန်းသွားပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီကြီးထွား တိုးတက်နှုန်း ပြဿနာကို ကျော်လွှားနိုင်ပါတယ်။ မူဝါဒချမှတ်သူတွေဟာ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ကုန်သွယ်ရေးကို ပိုပြီးလွယ်ကူအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါတယ်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို

အားဖြည့်ပေးနိုင်ပါတယ်။ အိမ်ရာဆောက်လုပ်ရေးမှာ တရားလွန်စရိတ်စကတွေ လျော့ပါးသွားအောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်တွေ ချနိုင်ပါတယ်။ အငြိမ်းစားယူမယ့် အလုပ်သမားတွေကို ရွှေ့ပြောင်းလုပ်အားတွေနဲ့ အစားထိုးနိုင်လာပါလိမ့်မယ်။ ဒီပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွေက ကြီးထွားနှုန်းကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ကံဆိုးစွာပါပဲ စီးပွားရေးတိုးတက်နှုန်းဟာ ခေတ်မစားတော့တဲ့ အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်နေပါပြီ။ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်တွေကာလ နိုင်ငံရေးပါတီတွေရဲ့ ကြေညာစာတမ်းတွေအပေါ် အခြေပြုတဲ့ သတင်းအကြောင်းရပ်တွေ စုဆောင်းထားတဲ့ Manifesto Project စီမံကိန်း အချက်အလက်တွေကို ဆန်းစစ်ချက်အရ ပြောရရင် အများစု ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံတွေဖြစ်ကြတဲ့ စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအုပ်စု (OECD) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေဟာ ကြီးထွားတိုးတက်ရေးနဲ့ ပတ်သက်လာရင် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်နှောင်းပိုင်းကာလနှစ်တွေက အလေးထားခဲ့တာရဲ့ ထက်ဝက်လောက် အတိုင်းအဆပဲ အလေးထားကြတော့တာကို တွေ့ရတယ်။

ဥပမာ-ခေတ်သစ်နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ လွတ်လပ်တဲ့ဈေးကွက်တွေရဲ့ ကောင်းကျိုးတွေအကြောင်း သူတို့အရင်နိုင်ငံရေးသမားကြီးတွေလောက် အမွမ်းတင်ထောပနာပြုမှု မရှိကြတော့ဘူး။ ဗြိတိန်နိုင်ငံရဲ့ ပလ္လင်နောက်ကွယ်က အဓိပတိလို့ ဆိုညွှန်းပြုလေ့ရှိခဲ့ကြတဲ့ ဂေါ်ဒန်ဘရောင်းက ၁၉၉၄ ခုနှစ်မှာ "ခေတ်သစ်ဂန္ထဝင် (neoclassic) ခေတ်လွန်ရင်းမြစ်ကြီးထွားရေးသီအိုရီ" လို့ အဆိုပြုလာတော့ သူ့ကို ပိုင်းလှောင်ခဲ့ကြပေမယ့် ကြီးထွားတိုးတက်နှုန်းကို အလေးအနက်ထားတွေးနေကြောင်း ပြချက်ဖြစ်ခဲ့တယ်ဆိုတာ မငြင်းနိုင်ပါဘူး။ လင်ဒွန်ဂျွန်ဆန်၊ မာဂရက်သက်ချာနှင့် ရော်နယ်လ်ရီဂင်လို နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းနှင့် နိုင်ငံတော်ကြား ဆက်ဆံရေးပေါ် အပြန်အလှန် ထောက်ပံ့တဲ့ သဘောထားအခြေပြုတဲ့မူဝါဒတွေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြတယ်။ GDP ကို အလေးထားတဲ့ သဘောတရားရှိကြတဲ့ အုပ်စုဝင်တွေဖြစ်ကြတဲ့ ဒေါ်နယ်ထရန်နဲ့ လစ်တပ်စ်လို သူတွေက ကျတော့ ရီဂင်ရဲ့ သဘောတရားတွေကို ပြန်နှေးနေတာထက် သာသလေးပဲပိုတဲ့ စကားတွေဆိုနေကြတယ်။ ကြီးထွားမှုကို ပမာမပြုတော့တာဟာ အပြောသက်သက်ကိစ္စ မဟုတ်တော့ပါဘူး။ ဗြိတိန်နိုင်ငံက အဲဒါထက် ပြင်းထန်တဲ့သဘောထားတွေ အရိပ်အယောင်ပြနေပါတယ်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်နှောင်းပိုင်းနှစ် ကာလမှာ သမားရိုးကျဘတ်ဂျက်တွေမှာ GDP ရဲ့ နှစ်ရာခိုင်နှုန်းဖိုး အခွန်ပြုပြင်ရေးပါရှိခဲ့တယ်။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ စီးပွားရေးပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သလို နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (IMF) နှင့် ဂျော့ခဲတောင်းတက္ကသိုလ်၏ အရာထမ်းတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့တဲ့ ကွယ်လွန်သူ အာလ်ဘာတို အလက်ဆီနာဟာ (စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ပြောင်းလဲခြင်းလိုမျိုး) အခြေခံအဆောက်အအုံပြုပြင်မှုကြောင့် သက်ရောက်တဲ့ အကြောင်းတရားတွေရဲ့ ရေရှည်အကျိုးဆက်တွေအကြောင်း စာတမ်းတစ်ခုကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်က ထုတ်ဝေခဲ့တယ်။

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွေနဲ့ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ကာလ နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ စီးပွားရေးကို ပိုပြီးကျစ်လျစ်စေမယ့် စီးပွားရေးမူဝါဒတွေ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွေကျတော့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေ တန့်ကုန်တယ်။ လက်ရှိနှစ်တွေမှာ တိုးတက်မှုတွေ ပိုပြီး နှေးကွေးသွားရုံမက နောက်ပြန်ဆုတ်သွားဟန်ရှိပုံပေါက်နေတယ်လို့ ကမ္ဘာ့ဘဏ်ရဲ့ အချက်အလက်တွေက ထောက်ပြနေတယ်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်အစိုးရဟာ စည်းမျဉ်းအသစ်

၂၀၁၀ ခုနှစ်အတွင်းမှာ ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံတွေရဲ့ တင်သွင်းကုန်တွေအပေါ် အခွန်ကန့်သတ် ချက်တွေ နှစ်ဆတိုးခဲ့တယ်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံက Brexit အတွက် မဲပေးခဲ့ပြီး အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့တယ်။ တခြားနိုင်ငံတွေက ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုကို ဆန့်ကျင်လာခဲ့ကြတယ်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်မှာ လူဦးရေခြောက်သန်းနီးပါး တိုးတက်တဲ့ နိုင်ငံတွေကို ရွှေ့ပြောင်းအခြေချခဲ့ကြတယ်လို့ ဆိုတယ်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ ဒီအရေအတွက်ဟာ လေးသန်းထိ ကျဆင်းသွားခဲ့တယ်။ အစိုးရ တွေကလည်း အိုးအိမ်ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းတွေဖြစ်ဖြစ်၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းတွေဖြစ်ဖြစ် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းအသစ်တွေကို လိုလိုလားလား မရှိတော့ဘူး။ အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ အိမ်ရာဈေးကွက်လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်း ဆောက်လုပ် ပေးတဲ့ အမေရိကန်အိုးအိမ်လုပ်ငန်းရဲ့ "ဝယ်လိုအားကို လိုက်လျောညီထွေ ဖြည့်ဆည်းစွမ်း" ကလည်း ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွေက အိမ်ရာဈေးကွက် အထွတ်အထိပ်ကာလမှာ အားကောင်းပြီး နောက် ကျဆင်းသွားခဲ့ပါပြီ။ ချမ်းသာကြွယ်ဝတဲ့ ကမ္ဘာတစ်ခွင်မှာ အိမ်ရာဆောက်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ဆယ်စုနှစ်အတိုင်းအဆရဲ့ သုံးချိုးနှစ်ချိုးပဲ ရှိပါတယ်။

နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ လက်တလောပိုင်ဆိုင်ထားသမျှ ကြီးထွားတိုးတက်မှုရဲ့ အကျိုးရလဒ်တွေကို အလှူပယ်ဖြုန်းတီးရတာကို ပိုသဘောတွေ့ ကြတယ်။ အစိုးရတွေဟာ ပင်စင်ကဏ္ဍ၊ အထူးသဖြင့် ကျန်းမာရေးပြုပြင်စောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍလို လူမှုရေးကိစ္စတွေ အပေါ်မှာ ငွေကြေးအမြောက်အမြား ပိုအသုံးပြုနေကြတယ်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်သား ဝင်ငွေနည်းအောက်ခြေအလုပ်သမား လူတန်းစား ငါးပုံတစ်ပုံဟာ သူတို့ရဲ့ အခွန်ငွေမဆောင်ခင် ဝင်ငွေပမာဏရဲ့ သုံးပုံတစ်ပုံထက်လျော့နည်းတဲ့ ငွေကြေးအကူအညီကို ဆင်းရဲသားစံသတ်မှတ် နှုန်းအရ ခံစားခွင့်ရခဲ့ကြတယ်လို့ ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ဘတ်ဂျက်ရုံးက ဆိုပါတယ်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကျတော့ ဒီကိန်းဂဏန်းက သုံးပုံနှစ်ပုံမကခဲ့တော့ပါဘူး။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် အစီရင် ခံစာတစ်စောင်အရဆိုရင် OECD နိုင်ငံတွေမှာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ကျန်းမာရေးစရိတ်ဟာ ပျမ်းမျှအားဖြင့် နှစ်စဉ် GDP ရဲ့ သုံးရာခိုင်နှုန်းတက်နေပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှာ ကိုးရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းထိ ဆက်တက်နေပါလိမ့်မယ်။ နိုင်ငံရေးဆိုတာ ကျန်းမာ မှုပြုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် လူမှုကာကွယ်ရေးအတွက် အသုံးစရိတ် ပိုမိုချပေးပါမယ်ဆိုတဲ့ ကတိကဝတ်နဲ့ တိုးလို့ဖြစ်ထွန်းနေတဲ့ လက်နက်ပြိုင်ပွဲတစ်ခုပါ။ "သက်ကြီးရွယ်အိုများသည် ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများ လဲလှယ်ခြင်း၊ ကျောက်ကပ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် အဆင့်မြင့် ခွဲစိတ်မှုများ ပြုခြင်းများကဲ့သို့ ကုထုံးများနှင့် ကုသရန်မသင့်သူများဖြစ်သည်ဟု လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းသုံးလေးဆယ်ကာလက အလွယ်တကူ လက်ခံခဲ့ကြတယ်။ ထိုသဘောထားက ပြောင်းလဲသွားခဲ့ပြီ" လို့ လူ့ကျင့်ဝတ်ဝါဒီတစ်ဦးဖြစ်တဲ့ ဒန်နရယ်လ်ကောလ်လာဟန်ကရေးသား ခဲ့တယ်။ ပိုပြီးချမ်းသာကြွယ်ဝလာကြတဲ့ အတိုင်းအဆက ဒီအပြောင်းအလဲကို ဖြစ်ထွန်းလာ စေခဲ့တယ်။

ဒါပေမဲ့ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှာ ငွေကြေးတစ်ကျပ်တစ်ပြား ပိုသုံးလိုက်တာဟာ မှန်ကန်စွာ အသုံးချမှုဟုတ်ပါရဲ့လားလို့ နိုင်ငံရေးသမားတွေက မေးလေ့မရှိသလောက်ပါပဲ။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွေကာလမှာ ဗြိတိန်နိုင်ငံသားတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းဟာ တိုင်းပြည် GDP

“ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်
 စောစောပိုင်း
 ကာလကတည်းက
 OECD အုပ်စုဝင်
 အစိုးရတွေရဲ့
 သုတေသနနှင့်
 ဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍ
 အသုံးစရိတ်ဟာ
 GDP ပမာဏရဲ့
 အချိုးတစ်ရပ်မှာ
 သုံးပုံတစ်ပုံလောက်
 ကျဆင်းသွားခဲ့တယ်။ ”

ပမာဏရဲ့ ထက်ဝက်ခန့်ပမာဏနဲ့ ညီတဲ့ ပေါင်ငွေ ၁၅၀၀၀ (ဒေါ်လာ ၁၇၀၀၀) စီကို ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုစောင့်ရှောက်ရေးစရိတ်အဖြစ် ရရှိခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီစောင့်ရှောက်ရေးစရိတ်က ဈေးတက်ဖို့ အလားအလာတွေများပါလျက်နဲ့ မြင့်မားလာတဲ့ဈေးကိုလိုက်မီအောင် တစ်နှစ်ပြီးတစ်နှစ် ဘတ်ဂျက် ပိုတက်နေရလား။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနဲ့ ပင်စင်အတွက် ငွေကြေးသုံးစွဲတာဟာ ကောင်းမှုတစ်ရပ်လို့ ကိုယ်နဲ့ နှိုင်းဆပြီး လူတွေမြင်ကောင်းမြင်ကြလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါကလည်း ဟာကွက်လေးတွေရှိတယ်။ လူအများစုက စီးပွားဖြစ်နေတဲ့ဒေသတွေမှာ လုပ်ကိုင်ကြတာဖြစ်တဲ့ အတွက် လူနေမှု စနစ်တစ်ရပ်လုံးကို ခြုံငုံမြှင့်တင်မှု ပြုလုပ်ရခက်ပါတယ်။ အကောင်းပကတိ ကျန်းမာနေတဲ့ သက်ကြီးရွယ်အိုတွေက ပင်စင်ခံစားဖို့အတွက်နဲ့ အလုပ်က ထွက်ပစ်ကြတယ်။ အဲဒီပြုလုပ်ရပ်ကိုပုံပိုးဖို့အတွက် အခွန်ငွေတိုးကောက်ခံတာတွေ၊ တခြားနေရာတွေမှာ စရိတ်စက ဖြတ်တောက်တာတွေ ပြုလုပ်ရတယ်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်စောစောပိုင်း ကာလကတည်းက OECD အုပ်စုဝင် အစိုးရတွေရဲ့ သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍအသုံးစရိတ်ဟာ GDP ပမာဏရဲ့ အချိုးတစ်ရပ်မှာ သုံးပုံတစ်ပုံလောက် ကျဆင်းသွားခဲ့တယ်။ အကျပ်အတည်း ကြုံချိန်မှာတော့ အပိုသုံးစွဲမှုတွေရှိလာတယ်။ နိုင်ငံရေးသမားအများစုကတော့ ပြည်သူလူထုကို ဘေးဒုက္ခမသင့်အောင် ကာကွယ်ရေး ဒါမှမဟုတ် ဘေးသင့်ခဲ့ရင် ကူညီစောင့်ရှောက်နိုင်ရေးတွေကို တိုးလို့အရေးထားနေကြတယ်။

ကိုဗစ်ရောဂါ ကပ်ဘေးသင့်တုန်းကာလက အိမ်လခ ငဲ့ညှာတဲ့ကိစ္စ၊ ကြေးမြီတွေ ငဲ့ညှာမှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီကြီးမားလှတဲ့ အကြွေးပမာဏကို ပြန်လည်ပေးဆပ်မှု ရှိပါ့မယ်ဆိုတဲ့ အာမခံချက်က ဒေဝါလီခံကိန်းတွေနဲ့ ပျက်ကွက်မှုတွေကိုရပ်တန့်သွားစေခဲ့တယ်။ ဒါဟာ အတော်အစွန်းရောက်တဲ့ လုပ်ရပ်ဖြစ်တယ်။ ဥပမာ- အမေရိကန်ဗဟိုအစိုးရဟာ အဲဒီကြွေးမြီထုပ်ကြီးကို ဆက်လက်ခံယူထားလိုက်တယ်။ ပြည်သူလူထုရဲ့ ဘဏ်အပ်ငွေပမာဏများစွာကို အာမခံ

ထားတယ်။ လေယာဉ် ကွင်းတွေကနေ အဝေးပြေးလမ်းတွေအထိ လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုး၊ လုပ်ငန်းအထွေထွေကို တိုက်ရိုက်ရော၊ သွယ်ဝိုက်တဲ့နည်းတွေနဲ့ပါ ကျားကန်ပေးခဲ့တယ်။ အမေရိကန်အစိုးရဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံ GDP ရဲ့ ခြောက်ဆမက ကြွေးမြီတင်နေတယ်လို့ ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားကြတယ်။ ဒီနှစ်မှာတော့ ဥရောပအစိုးရတွေဟာ ဥရောပတိုက်ကြီးရဲ့ စွမ်းအင်အကျပ်အတည်းကာလမှာ အိုးအိမ်တွေနဲ့ ကုမ္ပဏီလုပ်ငန်းတွေကို ငွေကြေးအကူအညီ ပေးဖို့ သူ့ထက်ငါ အပြိုင်အဆိုင်ကြိုးစားနေကြတယ်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ဥရောပရဲ့ ငွေကြေး အသုံးအစွဲ အစေ့စပ်ဆုံးနိုင်ငံလို့ သတ်မှတ်ခံထားရတဲ့ ဂျာမနီနိုင်ငံတောင်မှ ဒီစွမ်းအင်အရေးမှာ အသုံးပြုဖို့အတွက် GDP ငွေရဲ့ ခုနစ်ရာခိုင်နှုန်းပမာဏကို လျာထားတယ်။ ကုမ္ပဏီတစ်ခု ဒေဝါလီခံသွားရင် ဒါမှမဟုတ် တစ်စုံတစ်ယောက်ဆင်းရဲသွားရင် ဘယ်သူမှထောပနာပေးလေ့ မရှိပါဘူး။ ထုတ်လုပ်ရေး အထောက်အကူမပြုတဲ့ ရင်းမြစ်တွေကို ထုတ်လုပ်ရေး အထောက်အကူပြုတဲ့အပိုင်းဆီကို ရွှေ့ပြောင်းရခက် စေပါတယ်။ ကိုဗစ်ရောဂါကပ်ဘေးကာလက ထုတ်ပေးခဲ့တဲ့ငွေကြေးဟာ စီးပွားရေးအရတန်ဖိုးသိပ်မရှိလှတဲ့အဆင့်လောက်သာ ဝင်ငွေရှိတဲ့ ကုမ္ပဏီမျိုးတွေသာ ဖန်တီးမိကိန်းဆိုက်ခဲ့တဲ့ အထောက်အထားတွေ မြင်နေရပါတယ်။ အစိုးရမှာ တာဝန်ကြီးရှိတယ်ဆိုတဲ့ သဘောကလည်း အခက်အခဲကြုံချိန်မှာ အလျှံပယ် အသုံးအစွဲကြမ်းစေပြီး အခွန်ငွေတိုးမြှင့်ကောက်ခံခြင်းဖြင့် ဒီအစဉ်အလာ ဆက်ထိန်းရေးကို အားပေးသလို ဖြစ်နေတယ်။

အနောက်နိုင်ငံတွေဟာ ဘာကြောင့်ကြီးပွားရေးကို ကျောခိုင်းလိုက်ကြတာလဲ။ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိတဲ့ အဖြေတစ်ခုကတော့ အသက်ကြီးလာနေတဲ့ လူဦးရေနဲ့ ဆက်စပ်နေနိုင်တယ်။ အလုပ်မလုပ်ကိုင်နေတဲ့ သူတွေ ဒါမှမဟုတ် လုပ်သက်ကုန်ခါနီးသူတွေဟာ ချမ်းသာကြွယ်ဝရေး ကို စိတ်ဝင်စားမှု နည်းသွားတတ်ကြတယ်။ သူတို့ဟာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလို သူတို့ ကို တိုက်ရိုက်အကျိုးပြုမယ့်ကိစ္စတွေကို ထောက်ခံကြမှာဖြစ်ပေမယ့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေစိုက်မှု ဒါမှမဟုတ် အိမ်ရာတည်ဆောက်မှုတို့လို သူတို့လွန်ခါမှ အကျိုးပေါ်မယ့် ကိစ္စတွေကို ထောက်ခံ မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ရွေးကောက်ပွဲတွေမှာ သူတို့က မဲအများဆုံးပေးကြတဲ့အတွက် သူတို့ရဲ့ သဘောထားက အရေးပါပါတယ်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များနဲ့ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ကာလ ကတည်းက ဒီအနေအထား ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် မူဝါဒချမှတ်ရာ ဂေဟစနစ်အပြောင်းအလဲ ဟာ ဒီနေရာမှာ တစ်ခန်းတဏှအဖြစ် ပါဝင်ပုံရတယ်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာနဲ့ ၂၄ နာရီပတ်လည် သတင်း တွေတင်ဆက်တဲ့ ခေတ်မတိုင်ခင်ကာလတုန်းက ခက်ခဲတဲ့ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ရတာ ပိုမိုလွယ်ကူခဲ့တယ်။ မူဝါဒတစ်ခု ပြဋ္ဌာန်းလိုက်တဲ့အတွက် နစ်နာသွားတဲ့သူ၊ ဥပမာ-တိုင်းတစ်ပါးက ကုမ္ပဏီတစ်ခုရဲ့ ယှဉ်ပြိုင်မှုကိုခံရကိန်းဆိုက်သွား သူဟာ ကြိတ်ခံရကလွဲလို့ ဘာမှမလုပ်သာတဲ့အနေအထား ကြုံခဲ့ရတယ်။

၁၉၃၆ ခုနှစ်မှာ ဖရန်ကလင်းရုစဗွဲဟာ New Deal စီးပွားရေးစီမံကိန်းကို အတိုက် အခံပြုသူတွေအကြောင်းပြောဆိုရာမှာ သူ့အတိုက်အခံတွေရဲ့ မလိုမုန်းတီးမှုကို "ကြိုဆို" တယ်လို့ ဆိုနိုင်ခဲ့တယ်။ အခုခေတ်ကာလမှာတော့ မကျေနပ်သူတွေက ပိုပြီးများပြားတဲ့ နည်းလမ်းတွေနဲ့ အတိုက်အခံပြုလုပ်နိုင်တယ်။ ဒီအကြောင်းတရားတွေကြောင့် ဥပဒေပြုသူ

တွေဟာ အဆုံးအရှုံးကြုံသူတွေကို ဘောင်ခတ်ဖို့ ပိုကြိုးစားကြတယ်။ အဲဒီလုပ်ဆောင်မှုရဲ့ ရလဒ်ကတော့ ပြည်ရွာအနှံ့တစ်ကျောင်းတစ်ရွာ၊ တစ်ဂါထာတစ်ပုဒ်ဆန်း ဆုံးဖြတ်ချက်တွေပဲ ဖြစ်တယ်။ များပြားလှတဲ့ ကြွေးမြီတွေကလည်း ဥပဒေပြုသူတွေကို မလုပ်သာ၊ မလှည့်သာ အောင် ချုပ်နှောင်ထားတယ်။ အင်အားကြီးမားပြီး ချမ်းသာကြွယ်ဝတဲ့ G-7 အုပ်စုဝင် နိုင်ငံ တွေမှာလည်း ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကာလကတည်းက ပုဂ္ဂလိကကြွေးမြီပမာဏဟာ GDP ရဲ့ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ညီမျှတဲ့ အဆင့်အထိ မြင့်မားခဲ့တယ်။ ငွေကြေးစီးဆင်းမှု နည်းနည်းလေး လျော့ပါးသွားတာနဲ့တင် ကြွေးမြီဝန်ဆောင်ရေးကို ခက်ခဲသွားစေနိုင်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် တစ်စုံတစ်ရာ အမှားအယွင်းဖြစ်သွားတာနဲ့ နိုင်ငံရေးသမားတွေက အလျင်အမြန် ဝင်ရောက် စွက်ဖက်ရတဲ့ အနေအထားရှိတယ်။ သူတို့ဟာ အနာဂတ်လှပရေးအတွက် ဒီနေ့အနာခံမယ် ဆိုတဲ့ သဘောတရားအစား ၂၀၀၇-၂၀၀၉ ခုနှစ်က ကမ္ဘာ့ငွေကြေးအကျပ်အတည်းလိုမျိုး ထပ်မံမကြုံရအောင် ရှောင်တိမ်းပြီး ခရီးဆက်နိုင်ရေးကို အလေးထားကြတယ်။

အနောက်နိုင်ငံတွေကို ဦးတည်ချက်ပြောင်းအောင် ဘယ်အချက်က တွန်းလိုက်တယ် ဆိုတာ မသဲကွဲပါဘူး။ မစ္စတာထရန်နဲ့မစ်ထရပ်တို့ လွဲလွဲမှားမှားလမ်းညွှန်မှုပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ အနေအထားမှအပ အပြောင်းအလဲဖြစ်ကြောင်း လက္ခဏာမရှိပါဘူး။ နောက်ထပ် ငွေကြေး အကျပ်အတည်းတစ်ခုခုကများ အမြင်မှန်တွေကို ရစေမလား။ အဆင့်မြင့်နည်းပညာ ခေတ်ဦး ထွန်း Baby Boomer တို့ မရှိတော့တဲ့အချိန်အထိ အပြောင်းအလဲက စောင့်ဆိုင်းရမှာလား။ အဖြေက ဘာပဲဖြစ်နေနေ တိုးတက်ကြီးထွားနှုန်း အရှိန်အဟုန်မြင့်လာတဲ့အထိတော့ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ မူဝါဒ ဥပဒေတွေကို ပြဋ္ဌာန်းတဲ့သူတွေက ဆုတောင်းမျှော်လင့်နေရုံသာ ရှိပါတယ်။

နိုင်သစ်နိုင်

Ref: How the West fell out of love with economic growth

အာဂျင်တီးနားတို့၏ ကမ္ဘာ့ဖလားအောင်ပွဲမှ
ရရှိသည့် သင်ခန်းစာများ

oeftn (t n m ajr)

“ အာဂျင်တီးနား မူဝါဒရေးဆွဲသူများအနေဖြင့်
ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို အားပေးရန်၊
ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့်
စီးပွားရေး၏ အမှန်တကယ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော
အလားအလာကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက်
ဈေးကွက်အခြေပြု ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို
မဖြစ်မနေ စတင်လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ”

ယခုနှစ်ကမ္ဘာ့ဖလားတွင် အာဂျင်တီးနားအသင်းက လေးစားလောက်ဖွယ်ရာ အောင်ပွဲ ခံနိုင်ခဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အတော်များများလည်း ရေးခဲ့ပြောခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။ မီဒီယာများတွင် အာဂျင်တီးနားအသင်း၏ နည်းဗျူဟာပိုင်းနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ပိုင်းကို အများဆုံး ရေးသား ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ၁၉၈၆ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အာဂျင်တီးနားအသင်း ပထမဆုံးအကြိမ် အောင်ပွဲခံနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အသင်းအောင်ပွဲခံသည့်နှစ်သည် ရှေးကောက်ပွဲကျင်းပမည့် နှစ်ဖြစ်ရာ နိုင်ငံရေးအရ အကျိုးသက်ရောက်မှုများလည်း ရှိလာနိုင်ပါသည်။

သို့သော် ပို၍စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ ယခုအားကစားအောင်မြင်မှုသည် လွန်ခဲ့သည့် ရာစုနှစ်ဝက်ကျော်တွင် အာဂျင်တီးနား၏ စီးပွားရေးမတည်ငြိမ်မှုအကြောင်း ညွှန်းဆိုပြနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

အာဂျင်တီးနား၏ စီးပွားရေးသည် အာဂျင်တီးနားဘောလုံးအသင်း၏ ကွင်းအတွင်း အကောင်းဆုံး စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ကွဲပြားစွာတည်ရှိနေခဲ့သည်။ တစ်ဖက်တွင်မူ အာဂျင်တီးနား နိုင်ငံအား စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းကို အသုံးမချနိုင်သည့်နိုင်ငံအဖြစ် ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆနေကြပြီး ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ အခက်အခဲ အကျပ်အတည်းများကို ရင်ဆိုင်နေခဲ့ရ သည်။ နိုင်ငံကို ကြွယ်ဝချမ်းသာစေနိုင်သည့် တန်ဖိုးကြီးရတနာသိုက်ပေါ်တွင် ဖင်ဒူထိုင်ပြီး အသုံးမချတတ်သည့်အတွက် ယခုကဲ့သို့ ကြုံတွေ့နေရခြင်း ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံသည် ရှည်လျားပြီးရင့်ကျက်သည့် သမိုင်းကြောင်းနှင့် ထိပ်တန်းအဆင့် စွမ်းဆောင်ရည်များကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သည်။

အာဂျင်တီးနားအားကစားသည် ဆွေးနွေးရမည့် နမူနာကောင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအသင်းနှင့် မဟာအသင်းခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သည့် လီယိုနယ်မက်ဆီသည် ယခုနှစ်

ကမ္ဘာ့ဖလားရယူပြီးနောက်တွင် ဒဏ္ဍာရီဆန်သော သူရဲကောင်း ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏ အောင်ပွဲရရှိမှု သည် ပုံမှန်အခြေအနေမှ ခွဲထွက်ကာ ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ် သည်။ ၁၉၈၆ ခုနှစ်တွင် မာရာဒိုနာဦးဆောင်မှုဖြင့် ကမ္ဘာ့ဖလားရရှိပြီးနောက် မက်ဆီ၏ဦးဆောင်မှုဖြင့် ကမ္ဘာ့ဖလားကို ပြန်လည်ဆွတ်ခူးနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အာဂျင်တီးနား၏ စွမ်းဆောင်ရည်များသည် အားကစားနယ်ပယ်တစ်ခုတည်းတွင် မဟုတ်ပါ။ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံသည် Jorge Luis Borges ကဲ့သို့သော စာပေပညာရှင်များ၊ Daniel Barenboim ကဲ့သို့သော ဂီတပညာရှင်များနှင့် Rene' Favaloro ကဲ့သို့သော ဆေးပညာရှင်များပေါ်ထွက်ရာ နိုင်ငံ လည်း ဖြစ်နေပြန်သည်။

အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံသည် လူသားအရင်းအနှီး ပမာဏများစွာကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ သီအိုရီအကြည့်ပါက စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အတွက် မောင်းနှင်အား ကောင်းပါသည်။ သို့သော် နိုင်ငံမှာ မိုက်ခရိုစီးပွားရေးအကျပ်အတည်းနှင့် မည်သည့် အတွက်ကြောင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသနည်း။ အကောင်းဆုံးသောဖြေရှင်းချက်မှာ ငွေလဲနှုန်းတန်ဖိုး ချမှုများကို အကောင်အထည်ဖော်မှုမရှိဘဲ ယှဉ်ပြိုင် နိုင်စွမ်းအား ထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်း မရှိခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

ပုံမှန်အောက် ငွေတန်ဖိုးချမှုသည် ရေတို အကျိုးရရှိနိုင်ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုသည် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် အကျိုးအမြတ်ပိုမိုရရှိအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်သာ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ရှိလာနိုင်သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နည်းပညာ ဆိုင်ရာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများလည်း လိုအပ်သည်။ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ တိကျသေချာမှုနှင့် ဥပဒေ ဆိုင်ရာစနစ်တို့လည်း ကောင်းစွာလည်ပတ်ရန်လိုအပ် သည်။

အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ကို ဝန်းကျင်ကောင်းတစ်ခု ဖန်တီးပေးထားနိုင်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ မူပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများဖြင့်

“ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ အနေဖြင့် မည်သည့်အခါမှ ပြီးဆုံးခြင်းမရှိသည့် မက်ခရိုစီးပွားရေး အကျပ်အတည်းကို ချေဖျက်ရန်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို ပြန်လည်ရရှိရန်အတွက် ဆိုပါက အာဂျင်တီးနား ဘောလုံးအသင်း၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် ခံယူချက်မျိုးရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ”

လုံလောက်စွာအကာအကွယ်ပေးထားနိုင်ခြင်းလည်းမရှိပါ။ ထို့ပြင် အာဂျင်တီးနားအစိုးရသည် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ၅၀ ကျော်တွင် စီးပွားရေးနယ်ပယ်၌ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများ ပိုမို လုပ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုများကိုလည်း ပြောင်းပြန်ပြုလုပ်ခဲ့သကဲ့သို့ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အခြားသော ဖွံ့ဖြိုးရေးချန်နယ်များအတွက် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်စေသော အခွန်သစ်ကောက်ခံမှုများနှင့် ငွေလဲနှုန်းထိန်းချုပ်မှုများကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်လာ ပါသည်။ ကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ငန်းသတ်မှတ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်အထိ ခြေဆန့်လာသည့် ကုန်သည် သမဂ္ဂများရှိသော အာဂျင်တီးနားအလုပ်သမားဈေးကွက်သည် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် မှုကို ထိခိုက်စေပါသည်။

အာဂျင်တီးနားစီးပွားရေးသည် e-commerce လက်လီကုမ္ပဏီ Mercado Libre နှင့် ပဲပီစပ်လုပ်ငန်းကဲ့သို့သော ထွန်းသစ်စကဏ္ဍများ ရှိသော်လည်း အမှန်တကယ် ယှဉ်ပြိုင် နိုင်စွမ်းရှိခြင်းအောက်တွင် ရောက်နေပါသည်။ သို့သော် အဆိုပါလုပ်ငန်းများ၏ အောင်မြင် မှုသည် တသီးတခြားဖြစ်နေသည်။ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံသားအများအပြားသည် ၎င်းတို့၏ စွမ်းရည်ကို ပိုမိုအသုံးပြုနိုင်မည့် ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ ရောက်ရှိသွားကြသည်။

အာဂျင်တီးနားအမျိုးသားဘောလုံးအသင်းအကြောင်းမှာ တစ်ဖန်ဆွေးနွေးစရာ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အသင်း၏ နာမည်ကျော်ကစားသမားအများစုသည် နိုင်ငံခြားတွင် ကစား နေကြသော်လည်း အာဂျင်တီးနား၏ အပြာရောင်နှင့် အဖြူရောင်ယူနီဖောင်းကို ဝတ်ဆင် ကစားရန် ဖိတ်ခေါ်လိုက်ချိန်တွင် ပျော်ရွှင်စွာပင် လက်ခံကစားကြသည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိအာဂျင်တီးနားအစိုးရသည် ကစားသမားများအား နိုင်ငံသူရဲကောင်းများ၊ စံပြုပုဂ္ဂိုလ်များ အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ပေါ်ပြူလစ်ဝါဒီသမားများကမူ အာဂျင်တီးနား ဘောလုံးသမား များကို ပြည်ပရောက် သစ္စာဖောက်များအဖြစ် ယူဆထားကြသည်။

အာဂျင်တီးနား မူဝါဒရေးဆွဲသူများအနေဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို အားပေးရန်၊ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် စီးပွားရေး၏ အမှန်တကယ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အလားအလာ ကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် ဈေးကွက်အခြေပြု ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို မဖြစ်မနေ စတင် လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်သည်။ IMD World Competitiveness Ranking ၏ နောက်ဆုံးထုတ်ပြန် ချက်တွင် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံကို နိုင်ငံပေါင်း ၆၃ နိုင်ငံတွင် ၆၂ နေရာတွင်၌ ထည့်သွင်းထား သည်။ ဗင်နီးဇွဲလားနိုင်ငံက ပိုမိုဆိုးရွားနိုင်သည်ဟုလည်း ဆိုပါသည်။

အာဂျင်တီးနားဘောလုံးအသင်းသည် ကျွန်တော်တို့အား တန်ဖိုးကြီးသင်ခန်းစာများကို ပြသပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ အာဂျင်တီးနား၏ အုပ်စုကွဲ နိုင်ငံရေးများတွင် နိုင်ငံ၏ ဘောလုံးအသင်း ရွေးချယ်ရေး၌မူ အမျိုးသားအသင်းဆိုသည့် စိတ်ဓာတ်ကို ကိုင်စွဲထားကြသည်။ အသင်းသား များကို နိုင်ငံရေးနှင့်မဆိုင်သည့် ပညာရှင်မန်နေဂျာတစ်ဦးက ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ အသင်း၏နောက်ဆုံးအောင်ပွဲအတွက် အရေးကြီးသောအထောက်အကူဖြစ်စေခဲ့ ပြီး သန်းပေါင်းများစွာသော အာဂျင်တီးနားပြည်သူများကိုလည်း ပျော်ရွှင်စေခဲ့သည်။

အာဂျင်တီးနားအသင်းသည် အမြဲတမ်းအောင်မြင်နေသည့်အသင်းတော့ မဟုတ်ပါ။ ယခုကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့ဖလားကိုဆွတ်ခူးနိုင်ရန် လိုအပ်သောခေါင်းဆောင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကို ရှာဖွေ ရန် ၃၆ နှစ် အချိန်ယူခဲ့ရသည်။ အားကစားတွင် နိုင်ငံရေးအရ လွှမ်းမိုးမှုကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း နှင့်အတူ ကစားသမားများ၏ ပညာရှင်ဆန်မှု၊ အသင်းခေါင်းဆောင် မက်ဆီနှင့် နည်းပြချုပ်

Lionel Scaloni အပေါ် လေးစားမှု၊ ကစားပွဲစည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာမှုတို့လည်း ထပ်တူ အရေးကြီးပါသည်။

အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံအနေဖြင့် မည်သည့်အခါမှပြီးဆုံးခြင်းမရှိသည့် မက်ခရိုစီးပွားရေး အကျပ်အတည်းကို ချေဖျက်ရန်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို ပြန်လည်ရရှိရန်အတွက်ဆိုပါက အာဂျင်တီးနားဘောလုံးအသင်း၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် ခံယူချက်မျိုးရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အာဂျင်တီးနားကစားသမားများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ အသင်းအပေါ်ထားသည့် တစ်ဦးချင်းစီ၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် ကမ္ဘာ့ဖလားဆွတ်ခူးရေးခရီးတွင် ဆော်ဒီအသင်းကို ရှုံးနိမ့်ခဲ့ရာ အချိန်မီ ပြင်နိုင် ခဲ့ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော စိတ်ဓာတ်မျိုးရှိခြင်းသည် အာဂျင်တီးနားတို့တွင် ရှိပြီးဖြစ်သည့် ပြည်တွင်းစွမ်းရည်ဖြင့် နိုင်ငံစီးပွားရေးကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရာတွင် အလွန်အရေးပါမည် ဖြစ်သည်။ အာဂျင်တီးနား ပြည်သူများသည် အမှားများကို သင်ခန်းစာယူနိုင်သကဲ့သို့ ရရှိခဲ့ သည့် အောင်မြင်မှုမှလည်း သင်ခန်းစာယူနိုင်ပါသည်။

သန်းထိုက်စိုး (အညာမြေ)

Ref: MARIO I. BLEJER ၏ LESSONS FROM ARGENTINA'S WORLD CUP VICTORY ကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ပုန်ကန်ခံနေရသော နေမဝင်ဒေါ်လောနှင့် ဝင်ရိုးစုံမြင်ကွင်းသစ်

aeZi f/wf

“ စစ်နယ်ဝန်းကျယ်လာတိုင်း စစ်ရိုက်မြင့်လာတိုင်း
ကမ္ဘာစီးပွားရေးကို ဂယက်ရိုက်လေ့ ရှိပါတယ်။
ဒီတစ်ကြိမ် ရိုက်မယ့်ဂယက်က စွမ်းအင်ဈေးနှုန်းမြင့်ရုံ၊
ငွေကြေးဖောင်းပွရုံတင်သာ မဟုတ်တော့ဘဲ
အမေရိကန်ဒေါ်လာကဏ္ဍ ဖယ်ထုတ်ရေးပါ
အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ပါဝင်နေတာ တွေ့ရတယ်။ ”

ရုရှားဦးဆောင်တဲ့ EEU-Eurasian Economic Union အဖွဲ့တွင်းကုန်သွယ်မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာကို အသုံးပြုမှုရှိတော့မှာမဟုတ်ကြောင်း ကြေညာလိုက်တာဟာ နေမဝင် ဒေါ်လာရဲ့ ကြီးစိုးမှုကို ရုရှားက အတိအလင်း ပုန်ကန်ခြားနားလိုက်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ပြိုင်နက်ထဲမှာပဲ EU-European Union ကို "တဲ့တိုး" စိန်ခေါ်လိုက်ခြင်းလည်း မည်ပါတယ်။

တရိပ်ရိပ်တက်လာတဲ့ EEU

ယူရေးရှားစီးပွားရေးယူနီယံ (EEU) ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့တယ်။ နောက်ဆုံးအဖြစ် အာမေနီးယား၊ ကာဂျစ်စတန်တို့ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် တိုးတက်လာပြီး စုစုပေါင်း ကုန်သွယ်မှု အမေရိကန်ဒေါ်လာ နှစ်ထရီလီယံအထိ မြင့်မားလာတာတွေ့ရတယ်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း EEU အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေအကြား ကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံသုံးငွေကြေးအသုံးပြုမှုဟာ စုစုပေါင်းကုန်သွယ်မှုရဲ့ ၇၄ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်တက်လာခဲ့တယ်။ ယူကရိန်းစစ်ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ကရုရှားကို အရေးယူပိတ်ဆို့မှုတွေ လုပ်ဆောင်တယ်။ ဥရောပထဲမှာ ရုရှားတွေ ပိုင်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာတွေကို တစ်ဖက်သတ်သိမ်းဆည်းခဲ့တယ်။

ရုရှားဘက်ကလည်းစွမ်းအင်၊စားသောက်ကုန်တွေကိုထိန်းချုပ်ကန့်သတ်လိုက်တယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံး စွမ်းအင်ဈေးနှုန်းတွေ မြင့်တက်လာတယ်။ ရုရှားဓာတ်ငွေ့ကို အဓိကမှီခိုနေရတဲ့ အနောက်ဥရောပကိုလည်း ဓာတ်ငွေ့လိုချင်ရင် ရုရှားသုံးငွေ့ ရူဗယ်နဲ့သာ ပေးချေရမယ်ဆိုပြီး ကန့်သတ်လိုက်တာကြောင့် အောင့်သက်သက်နဲ့ ရူဗယ်ကိုနေရာပေးလိုက်ကြရတယ်။ ရူဗယ်ငွေကြေးစနစ်ကို နေရာပေးလိုက်တာဟာ အမေရိကန်ဒေါ်လာရဲ့တန်ဖိုးအရှိန်အဝါ ကျဆင်းသွားခဲ့တာဖြစ်ပြီး ဒေါ်လာကိုပေါ်ပေါ်တင်တင် အန်တုလိုက်တာလည်း ဖြစ်ပြန်တယ်။

ရုရှား-တရုတ်-အီရတ် စတဲ့နိုင်ငံတွေအကြား ရေနံကိစ္စတွေမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာကို ထပ်ပြီး ဖယ်ထုတ်လိုက်တာ တွေ့ရပြန်တယ်။ ဒေါ်လာဟာ ယူကရိန်းစစ် စကတည်းက နေရာအနှံ့က ပုန်ကန်ခြားနား၊ ထောင်လွှားခြင်းခံနေရတဲ့အချိန် ဖြစ်ပါတယ်။ ရှေ့ဆက်ပြီး ဒေါ်လာရဲ့ ကြီးစိုးမှု၊ ကမ္ဘာ့ငွေကြေးစနစ်၊ ကုန်သွယ်မှုတွေအပေါ် ဘယ်လောက်ထိန်းချုပ်ထား နိုင်သလဲ ဆိုတာ အမေရိကန်အနာဂတ်ရဲ့ တကယ့်စိန်ခေါ်မှုကြီးတစ်ရပ် ဖြစ်လာပါတယ်။

ပုန်ကန်ခြားနားသူတွေကို ဒေါ်လာက ပြန်တိုက်နိုင်မလား။
ပုန်ကန်ထောင်လွှားသူတွေက ဒေါ်လာကို နန်းချနိုင်မလား။

ဘရက်တင်ဝုဒ်နဲ့ နန်းသိမ်းတဲ့ဒေါ်လာ

Bretton Woods Agreement ဆိုတာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ကမ္ဘာကြီးကိုလွှမ်းမိုး နန်းတက်ဖို့အကြောင်းရင်းခံပဲဖြစ်တယ်။ Bretton Woods System က ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၊ ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စအားလုံးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာနဲ့ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရတဲ့ စနစ်တစ်ခုပါ။ ပြောရရင် အမေရိကန်ဒေါ်လာကို ကမ္ဘာ့ငွေကြေးအဖြစ် နန်းတင်၊ ဘိသိက်ပေးခြင်းလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီကစလို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာအားကောင်းလာလိုက်တာ တစ်ကမ္ဘာလုံး ကုန်သွယ်ရေး၊ ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စတွေမှာ အဓိကအသုံးပြုတဲ့ငွေကြေးဟာ ဒေါ်လာဖြစ်လာပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံးရဲ့ စာရင်းအကျမ်းအဝတ်ကို ထိန်းချုပ်လာလိုက်နိုင်ခဲ့တော့တယ်။ ကုန်သွယ်ရေး၊ ဘဏ္ဍာရေးတွေသာမကပဲ စံနှုန်းထားလေ့ရှိတဲ့ "ရွှေ" ဈေးတောင် အမေရိကန် ဒေါ်လာကို အခြေခံရတဲ့အထိ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။

နေရာတကာဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခဲ့သောကြောင့် (Global Engagement Doctrine) အမေရိကန်စီးပွားရေးက တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာခဲ့တယ်။ တစ်ချိန်က ကမ္ဘာ့ထုတ်ကုန် စုစုပေါင်းရဲ့ ၃၄ ရာခိုင်နှုန်းကို ကိုင်ထားခဲ့တဲ့ အမေရိကန်ဟာ ဒီနေ့ ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ပဲ ရှိတော့တယ်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်က ၄၄ နိုင်ငံပေါင်းပြီး သဘောတူခဲ့တဲ့ Bretton Woods သဘော တူညီချက်ဟာ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်လောက်မှာ စိန်ခေါ်မှုတွေကို စပြီးရင်ဆိုင်ရတော့တယ်။

အမေရိကန်တွေ ကျဆင်းလာရတဲ့ အကြောင်းအရင်းများစွာရှိတဲ့အထဲက အဓိက အကြောင်းအရင်းတစ်ခုကတော့ ဆိုဗီယက်ယူနီယံပြိုကွဲသွားပြီး ပြိုင်ဘက်မရှိတော့တဲ့ အမေရိကန်ဟာ "ငါတကောကော" ခွဲခြားဖြစ်ပြီး အကြွေးတဖြည်းဖြည်း နစ်ခဲ့တာပဲဖြစ်တယ်။ အကျိုးစီးပွားကိုအခြေခံပြီး နိုင်ငံငယ်တွေရဲ့ ပြည်တွင်းရေးမှာ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု လွန်ကြား ခဲ့တဲ့အပြင် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင်း နိုင်ငံရေးမှာပါ အရင်သမ္မတတွေလို National Interest ကိုသာ အဓိကထားတော့ဘဲ ပါတီအကျိုးစီးပွား၊ ပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွားတွေ ပိုများလာတာ ဟာ အမေရိကန်ကျဆုံးခြင်းရဲ့ အဓိကအကြောင်းအရင်းကြီးတွေထဲက တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။

အမေရိကန်ဒေါ်လာကြီးစိုးမှုကို အန်တုဖို့ Euro Dollar ပေါ်လာခဲ့ပါသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ တစ်ကမ္ဘာလုံးကိုအုပ်စိုးထားပြီးတဲ့ ဒေါ်လာရဲ့ ကမ္ဘာကို မဖယ်ရှားနိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ယူရို ဒေါ်လာပေါ်ကာစက ၁ ယူရို=၁ ဒသမ ၄ ဒေါ်လာ လောက်ရှိခဲ့ပေမယ့် ဒီနေ့ရောပရဲ့ စီးပွားရေးကျဆင်းခဲ့တာကြောင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာတန်ဖိုးက ယူရိုထက်နှာတစ်ပြားပိုပြီး တန်ဖိုးတက်ခဲ့ပါပြီ။ မှတ်မှတ်ရရ ၁၉၈၈ ခုနှစ် ဈေးကွက်စီးပွားရေးကို မြန်မာတွေကျင့်သုံးပြီး

စာရေးသူ စီးပွားရေး နယ်ပယ်ထဲ စဝင်တော့ ခပေါင်း= ၁ ဒသမ ၆ ဒေါ်လာ ဖြစ်ပါတယ်။ UK စီးပွားရေးလည်း ကျဆင်းနေတာကြောင့် ဒီနေ့ ဒေါ်လာနဲ့ ပေါင်စတာ လင်ဟာ တန်ဖိုးညီအဆင့် ဖြစ်သွားခဲ့ပါပြီ။

တရုတ်၊ ရုရှား၊ ရေနံ Factor

ငွေကြေးတန်ဖိုးတိုးတက်လာတာက တရုတ် "ယွမ်" ငွေဖြစ်တယ်။ အကြောင်းအရင်းက တရုတ် စီးပွားရေး တိုးတက်လာလို့ပါ။ အမေရိကန်ထုတ်ကုန် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းဟာ တရုတ်မှာ ထုတ်လုပ်ကြတယ်။ အခြားဥရောပနိုင်ငံတွေရဲ့ ထုတ်ကုန်တွေအများစုဟာ လည်းလုပ်အားခချိုသာပြီး ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်နည်းပါး တဲ့ တရုတ်မှာ ထုတ်လုပ်ကြတယ်။ iPhone, Samsung စတဲ့ လက်ကိုင်ဖုန်းတွေကအစ G.M, Ford, Toyota, Nissan စတဲ့ မော်တော်ကားတွေ အလယ်ကွန်ပျူတာနဲ့ လေယာဉ်ပျံအစိတ်အပိုင်းတွေ အထိ တရုတ်မှာ ထုတ်လုပ်လာကြတယ်။

တရုတ်က အမေရိကန်ကို စီးပွားရေးမျက်နှာ စာနဲ့ ခြိမ်းခြောက်နိုင်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာ့နံပါတ် (၁) စီးပွားရေးအင်အားအကြီးဆုံးသရဖူကို အမေရိကန်ဆီ က လွှဲပြောင်းယူဖို့ အဆင်သင့် ဖြစ်နေပြီ။ စင်ကာပူ School of Lee Kuan Yew နဲ့ ဥရောပတက္ကသိုလ် ကြီးတစ်ခုရဲ့ လေ့လာမှုအရ တရုတ်ဟာ အမေရိကန် ကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ ကျော်သွားပြီလို့ ဆိုထားတယ်။

ရုရှားက အမေရိကန်ကို စစ်ရေးမျက်နှာစာနဲ့ ခြိမ်းခြောက်တယ်။ နည်းပညာ၊ စစ်ရေး မှာ အမြဲ သလွန်အကဲသာရေးဆိုတဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ အိပ်မက်ဟာ စစ်ရေးမျက်နှာစာမှာ ရုရှားရဲ့ လျင်လျင်မြန်မြန် တိုးတက်လာမှုကြောင့် အိပ်မက်ဆိုးတွေ မက်လာခဲ့ရ ပါတယ်။ ယူကရိန်းစစ်ဖြစ်တော့ ဓာတ်ငွေ့နဲ့ ဥရောပ ကို ရုရှားက ချုပ်ကိုင်ထားနိုင်ခဲ့ပြန်တာ တွေ့ရတယ်။

ရုပ်ကြွင်းလောင်စာဆိုတဲ့ ရေနံရဲ့ ကဏ္ဍဟာ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးကာလတစ်လျှောက်လုံး အရေးအပါဆုံး ကဏ္ဍမှာ ရှိနေပါတယ်။ Renewable Energy ကို စမ်းသပ်နေကြပေမယ့် ရေနံကို လုံးဝပစ်ပယ်လို့ မရနိုင်သေးပါ။ ရေနံဟာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအတက် အကျအတွက် အပြောင်းအလဲလုပ်နိုင်တဲ့ Factor

“ နည်းပညာ၊ စစ်ရေးမှာ အမြဲသာလွန် အကဲသာရေးဆိုတဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ အိပ်မက်ဟာ စစ်ရေးမျက်နှာစာမှာ ရုရှားရဲ့ လျင်လျင်မြန်မြန် တိုးတက်လာမှုကြောင့် အိပ်မက်ဆိုးတွေ မက်လာခဲ့ရပါတယ်။ ”

ဖြစ်ပါတယ်။ OPEC ဟာ အမေရိကန်နဲ့ ရင်းနှီးတယ်ဆိုပေမယ့်လည်း ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှာ ရုရှားဘက်ကို ယိုင်သွားတာတွေ့ရတယ်။ EEU လို့ ရုရှား ဓာတ်ငွေ့တွေကို တစ်ချိန်ချိန်မှာ OPEC က ရေနံတွေကိုပဲ အမေရိကန်ဒေါ်လာနဲ့ မရောင်းတော့ဘူးဆိုရင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ကဏ္ဍ လုံးဝနေဝင်သွားပြီလို့ ဆိုနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ OPEC က စောင့်ကြည့်နေတယ်လို့ သုံးသပ် ရပါတယ်။

ယူကရိန်းစစ်မှာ ဘယ်သူနဲ့နစ်သွားခဲ့သလဲ

ရည်ရွယ်တုန်းကတော့ ယူကရိန်းစစ်ဖြစ်စေမယ်။ ယူကရိန်းစစ်နဲ့ထဲမှာ ရုရှားကိုနဲ့နစ် မယ်။ တရုတ်ပါလာခဲ့ရင်လဲ အဲဒီနဲ့မှာ နှစ်နိုင်ငံအတူ နှိပ်စက်စေမယ်ပေါ့။ တရုတ်မပါလာဘူး။ ဒါနဲ့ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)အရေးကို ဖန်တီးလိုက်ပြန်တယ်။ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ရွေးကောက်ပွဲမှာ အမေရိကန်လူရှုံးနိမ့်သွားခဲ့ပြီး တရုတ်နဲ့အလွမ်းသင့် ကူမင်တန်တွေ အနိုင်ရခဲ့တော့ အမေရိကန်ရဲ့ အကြံအစည် ပျက်သွားရပြန်တယ်။ ဒါနဲ့တရုတ်ကို အမေရိကန် က Chips War နဲ့ ဒုက္ခပေးဖို့လုပ်ပြန်သေးတယ်။

ရက်ပိုင်းအတွင်း တက်လာတဲ့သတင်းအရ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလထဲမှာ ယူကရိန်း မြို့တော် ကိယက်ကို ရုရှားကအပြီးတိုက်လိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ ထောက်လှမ်းရေးသတင်းတွေရပါ တယ်လို့ ယူကရိန်းစစ်တပ်အကြီးအကဲက ထုတ်ပြောလာခဲ့တယ်။ စစ်ဆင်ရေးမလုပ်ခင် ကိယက်ကို အဝေးပစ်အမြောက်တွေ၊ ဒရုန်းတွေ၊ လေယာဉ်နဲ့ ဗုံးကြဲပစ်ခတ်မှုတွေ လုပ်နေတာ ကြာပြီ။ ကိယက်ကို အပြီးသိမ်းမယ့်တိုက်ပွဲမှာ ရုရှားဘက်က စစ်သည်အင်အား ၂၀၀,၀၀၀၊ တင့်ကား ၃၀၀၊ သံချပ်ကာ ၆၀၀၊ ဝေဟင်ပစ် ၁၅၀ နဲ့ စုဖွဲ့ထားတယ်လို့ ဆိုတယ်။

ကိယက်ကျသွားရင် အမေရိကန်ရော နေတိုးရော အရှက်ကွဲပြီ။ ဒီထက်ပိုဆိုးတာက ယူကရိန်းနဲ့ကပ်လျက် နေတိုးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေ ခြိမ်းခြောက်ခံရတော့မယ်။ ယူကရိန်းစစ်မှာ "စွာ" ခွဲတဲ့ ပိုလန်၊ ယူကေ တို့ မျက်ခုံးလှုပ်ကြရတော့မယ်။ ယူကရိန်းမြို့တော် ကိယက်ကို ရုရှားဘက်က အပြီးတိုက်တော့မယ်။ အမေရိကန်ရော၊ နေတိုးရော ပျာပျာသလဲဖြစ်နေကြပါပြီ။ ယူကရိန်းစစ်မှာ အမှန်တကယ် ဘယ်သူနဲ့နစ်သွားပါသလဲ။

အမေရိကန်ကို ရုရှားက ရာဇသံပေးတယ်

ကိယက်မကျရေး၊ ဇဲလန်စကီးမပြုတ်ရေးက အမေရိကန်နဲ့ နေတိုးအတွက် နိုင်ငံရေး အရရော၊ စစ်ရေးအရရော၊ စီးပွားရေးအရပါ အလွန်အရေးကြီးလာခဲ့ပါပြီ။ သာလွန်လက်နက် ရှိထားတဲ့ ရုရှားရဲ့ ထိုးစစ်ကိုခုခံနိုင်ဖို့အတွက် နေတိုးနိုင်ငံစုံက ယူကရိန်းကို လေကာစနစ်မျိုးစုံ (Air Defence)ကို အဆောတလျင်ပေးပို့နေတာ တွေ့ရတယ်။ ယူကရိန်းစစ်ထဲမှာ နိုင်ငံစုံ က လေကာစနစ်တွေ နေရာယူထားနေပါပြီ။ ရုရှားထိုးစစ်ကို စောင့်မျှော်နေပါတယ်။

ဆရာကြီးဖြစ်တဲ့ အမေရိကန်ကလည်း သူ့ရဲ့နာမည်ကြီး ပဲထရီးရော့ (Patriot) လေကာကို ပေးပို့ဖို့လုပ်ပါတော့တယ်။ ဒီနေရာမှာတင် ၁၈-၁၂-၂၀၂၂ ရက်နေ့မှာ ပူတင်ဘက်က ရာဇသံ ထွက်လာပါတော့တယ်။

"ယူကရိန်းကို Patriot တွေပေးပို့မယ်ဆိုရင် ယူကရိန်းစစ်ထဲကို အမေရိကန်ပါဝင်လာပြီ လို့ သတ်မှတ်မယ်" ဆိုပြီး ခပ်ပြတ်ပြတ်ပြောလိုက်ပါတယ်။

ပဲထရီးရော့ကို အမေရိကန်တွေ ဆက်ပြီးပေးပို့သွားမလား၊ ရပ်ပစ်လိုက်မလား။

စိတ်ဝင်စားဖို့ ကောင်းလှပါတယ်။ ဒီဖြစ်ရပ်မတိုင်မီက ရုရှားရဲ့ Poseidon ရေအောက် နျူကလီးယားတော့ကို ရန်သူနိုင်ငံတွေအနီးမှာ ချထားတယ်ဆိုတဲ့သတင်းနဲ့ အမေရိကန်ကမ်းရိုးတန်း အနီးမှာ ချထားပြီးပြီဆိုတဲ့ သတင်းတွေ တက်လာခဲ့ပါတယ်။ ပူတင်ပြောတဲ့စကားကို အလေး အနက်ထားဖို့ ဂျာမနီအဓိပတိ မာကဲလ်က သတိပေးထားဖူးတယ်။ ပူတင် သတိပေးချက်က ဘာလဲဆိုတော့ . . .

"နျူကလီးယားကို လက်ဦးမှုရဖို့ ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှာ မသုံးပါဘူး။"

"အင်္ဂလိပ်ဆိုတဲ့ကျွန်းလေးကို ပေ ၁၅၀၀ မြင့်တဲ့ ဆူနာမီလှိုင်းတွေနဲ့ ဖုံးအုပ်ဖျက်ဆီးဖို့ မိနစ်ပိုင်းပဲ လိုပါတယ်"

"နိုင်ငံတစ်ခုခုက ရုရှားကို လက်နက်နဲ့ စပြီးတိုက်ခိုက်မယ်ဆိုရင် အဲဒီနိုင်ငံအပေါ်ကို ရာပေါင်းများစွာသောမစ်ခိုင်းတွေ ဝဲပျံလာမှာဖြစ်ပြီး မိနစ်ပိုင်းအတွင်း အဲဒီနိုင်ငံဟာ ကမ္ဘာမြေ မျက်နှာပြင်က ကွယ်ပျောက်သွားပါလိမ့်မယ်"

စစ်ထဲမှာ နိုင်ငံကြီးတွေ ဝင်ပါမလာဖို့ သတိပေးစကားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ယူကရိန်းကို ရုရှားကသိမ်းပြီး ဇေလနစကီးကို အနှေးနဲ့အမြန် ဖြုတ်ချတော့မှာပါ။ အမေရိကန်နဲ့ နေတိုး ဘာဆက်လုပ်ကြမလဲ။ လက်နက်ထောက်ပံ့ရုံနဲ့ ယူကရိန်းစစ်ကို ဘယ်လောက်အထိ ထိန်းသိမ်းနိုင်ပါမလဲ။ ငြိမ်းချမ်းရေးနည်းနဲ့ စစ်ကိုအဆုံးသတ်မှာလား။ ၎င်းနည်းအသုံးပြု ခဲ့ရင် ရုရှားကကွင်းလုံးကျွတ် ယူကရိန်းကသူ့တပ်တွေကို ဆုတ်ခွာပေးတော့မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုဟာ အချိန်ယူရတဲ့ အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ လောလောဆယ် ယူကရိန်းက ရုရှားဘက်က မပေးနိုင်တာတွေကို တောင်းဆိုခဲ့သလို ရုရှားဘက်ကလည်း ပယ်ချထားတာ တွေ့ရတယ်။

စစ်အရှိန်တစ်ဆင့်မြင့်လာရင် ဘာဖြစ်လာပါမလဲ။

စစ်နယ်ဝန်းကျယ်လာတိုင်း စစ်ရှိန်မြင့်လာတိုင်း ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို ဂယက်ရိုက်လေ့ ရှိပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ် ရိုက်မယ့်ဂယက်က စွမ်းအင်ဈေးနှုန်းမြင့်ရုံ၊ ငွေကြေးဖောင်းပွရုံတင်သာ မဟုတ်တော့ဘဲ အမေရိကန်ဒေါ်လာကဏ္ဍ ဖယ်ထုတ်ရေးပါ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ပါဝင်နေ တာ တွေ့ရတယ်။

အမေရိကန်က ပဲထရီးရော့တွေ ယူကရိန်းကို ဆက်ပြီးပေးပို့မလား။ ရပ်တန့်မလား။ စိတ်ဝင်စားဖို့ အလွန်ကောင်းလှတာ တွေ့ရတယ်။ ပဲထရီးရော့ပေးပို့ခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ရင် ပလ္လင်ပေါ်က ဘုရင်ဆိုသူမှာ အမှန်တကယ် အာဏာမရှိတော့ဘူးဆိုတာ ကမ္ဘာကြီးကို သိသာ သွားစေမှာဖြစ်ပြီး ပဲထရီးရော့ကို ဆက်ပေးမယ်ဆိုရင်တော့ ပူတင်အနေနဲ့ အမေရိကန်ကို သူပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း စစ်အတွင်းပါလာသူလို့ ဆုံးဖြတ်ပြီး ဘယ်လိုတုံ့ပြန်ပါမလဲ။

- စိန်ခေါ်မှုကတော့ ကြီးသထက်ကြီးလာပါပြီ။
- လောင်းကြေးကလည်း မြင့်သထက် မြင့်လာပါပြီ။
- စွန့်စားမှုကလည်း ရှိသထက် ပိုရှိလာခဲ့ပါပြီ။

သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးနှင့်
စစ်မဟုတ်သော စစ်ပွဲများ

၂၀၁၆ ခုနှစ်

“ ၂၁ ရာစုကို သတင်းခေတ်ဟု ကင်ပွန်းတပ်ထားပြီး
အရပ်သားများပါ သတင်းအချက်အလက်များကို
မကြုံစူး ရယူနိုင်ကြသည်။ သို့သော် သတင်းအချက်အလက်နှင့်
ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာ (Information and Communication Technology-
ICT) သည် တော်လှန်ရေးတစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြီး
အရပ်သား၊ အစိုးရဝန်ထမ်းနှင့် ထောက်လှမ်းရေးအေဂျင်စီများကပါ
သတင်းများကို ရယူခြင်း၊ ပေးပို့ခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်းတို့ဖြင့်
အပြောင်းအလဲများကို ယူဆောင်လာခဲ့သည်။ ”

ကျွန်ုပ်တို့သည် လုံခြုံရေးနှင့် ပတ်သက်စပ်လျဉ်း၍ ဆွေးနွေးသုံးသပ်ကြမည်ဆိုပါက လုံခြုံရေး၏ ဖွင့်ဆိုထားသော အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်သည်။ လုံခြုံရေးဆိုသည်မှာ အခြားသူများ၏ လွတ်လပ်စွာ ပြုမူဆောင်ရွက်ခြင်းများကို ကန့်သတ် ပိတ်ပင်ခြင်းဖြင့် ထိုသူများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခံနိုင်ရည်ရှိသော အကာအကွယ်ကို တည်ဆောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ လုံခြုံရေးဆိုရာ အကျိုးခံစားခွင့်များသည် လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်း၊ အရာဝတ္ထု၊ ဂေဟစနစ်နှင့် မလိုလားအပ် သော ပြောင်းလဲမှုဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိသည့် မည်သည့်အင်အားစုနှင့်မဆို သက်ဆိုင်သည်။ လုံခြုံရေးဆိုသည့်စကားရပ်သည် များသောအားဖြင့် ရန်လိုမှုရှိသော အင်အားစုများထံမှ ကာကွယ်ခြင်းကို ရည်ညွှန်းသော်လည်း အခြားကျယ်ပြန့်သည့်ရှုထောင့်များ ရှိနေပါသေး သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများမှ လွတ်မြောက်ခြင်း (အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် လိုအပ်ချက်များ အနည်းဆုံးဖြစ်မှု)၊ မရှိမဖြစ် အရာဝတ္ထုများ (စားနပ်ရိက္ခာနှင့် လောင်စာ စွမ်းအင်များ)၊ အန္တရာယ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိမှု (လုံခြုံရေးယန္တရားများ ကောင်းစွာလည်ပတ်ခြင်း)၊ လျှို့ဝှက်ချက်များထိန်းသိမ်းခြင်း (သတင်းနှင့်ဆိုင်ကာလုံခြုံရေး)နှင့် စိတ်ခံစားမှုများ (စိတ်ဓာတ်ရေးရာထိခိုက်မှု) အထိ အကျိုးဝင်သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။

လုံခြုံရေးအတွက် နောက်ထပ်ညွှန်းဆိုမှုတွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ လုံခြုံရေးကုမ္ပဏီ များ၊ လုံခြုံရေးအစောင့်များ၊ ဆိုင်ကာလုံခြုံရေးစနစ်များ၊ အဝေးထိန်းကင်မရာများနှင့် အလိုအလျောက်စောင့်ကြည့်ရေးစနစ်များကိုပါ ထည့်သွင်းထားသည်။ ထို့အတွက် လုံခြုံရေး ဟူသော စကားရပ်အောက်တွင် ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းနှင့် ဉာဏ်ရည်တုစနစ်များဟူ၍ နှစ်ပိုင်းရှိ

နေပါသည်။ (ဆိုလိုသည်မှာ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကြိုတင်စိတ်ကူး ပုံဖော်မှုများအရ ဖြစ်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်များကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကာကွယ်မှုများ လက်တွေ့ဖော်ဆောင်ခြင်းဟု နားလည်နိုင်ပါသည်။ ဦးနှောက်ဉာဏ်ရည်တုများက ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ဖော်ထုတ်ကာ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ အကူအညီဖြင့် လက်တွေ့ကာကွယ်မှုကို လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။) ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ရှုထောင့်အရ ကြည့်မည်ဆိုပါက လုံခြုံရေးပိုင်းတွင် သမားရိုးကျလုံခြုံရေး (Traditional Security) နှင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေး (Non Traditional Security) ဟု နှစ်ပိုင်းခွဲခြားထားသည်။ အဆိုပါနှစ်ခုကို ရိုးရှင်းစွာခွဲခြားပြရပါလျှင် နိုင်ငံတစ်ခုအား အခြားနိုင်ငံတစ်ခု၏ စစ်အင်အားဖြင့်ကျူးကျော်ထိပါးလာခြင်းမှ ကာကွယ်ခြင်းကို သမားရိုးကျ လုံခြုံရေးဟု သတ်မှတ်ပြီး စစ်ရေးအရ မဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတော်နှင့်နိုင်ငံသားများ၏ ရှင်သန်မှုနှင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုများ ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ခြင်းကို သမားရိုးကျ မဟုတ်သော လုံခြုံရေးဟု သိရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့နှစ်မျိုးအနက်တွင် သမားရိုးကျ မဟုတ်သော လုံခြုံရေးက စစ်ရေးခြိမ်းခြောက်မှုကိုကျော်လွန်ပြီး များပြားလှသော အန္တရာယ်များနှင့် လူသားဖြစ်တည်မှုကို ထိခိုက်စေသည့် ကျယ်ပြန့်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ သမားရိုးကျ မဟုတ်သော လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုကို အင်အားကြီး နိုင်ငံတစ်ခုက တင်ကူးကြံရွယ်ချက်ဖြင့် ဖန်တီးအသုံးပြုလာခဲ့မည်ဆိုပါက စစ်ပွဲမဟုတ်သော စစ်ပွဲကို ရင်ဆိုင်ရခြင်းနှင့် အတူတူဖြစ်ပြီး ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုနှင့် မျှော်မှန်းသိရှိမှု အားနည်းသော နိုင်ငံများအဖို့ အချိန်မီပြန်လည်တုံ့ပြန်ရန် ခက်ခဲသွားမည် ဖြစ်သလိုကျရှုံးနိုင်ငံ (Fail State) အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်သည်။

သမားရိုးကျ မဟုတ်သော လုံခြုံရေး (Non Traditional Security)

သမားရိုးကျ မဟုတ်သော လုံခြုံရေးသည် (NTS ဟု အတိုကောက် သုံးနှုန်း) စစ်ရေးဆိုင်ရာအန္တရာယ်များ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ သယံဇာတများ ရှားပါးမှု၊ ကူးစက်ရောဂါများ၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၊ ပုံစံမမှန်သော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများ၊ စားနပ်ရိက္ခာပြတ်လပ်မှု၊ လူမှောင်ခိုလုပ်ငန်းများနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများအထိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်နေသည်။ ရှေးယခင် ရာစုနှစ်များက တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံကြား စစ်ရေးအရ ခြိမ်းခြောက်မှုများကိုသာ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရပြီး ၂၁ ရာစုတွင်မူ ထိုသို့မဟုတ်တော့ပေ။ အကြမ်းဖက်ကွန်ရက်များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးရိုင်းများ၊ ပင်လယ်ဓားပြအဖွဲ့များနှင့် မှောင်ခိုလက်နက်ကုန်သည်များကဲ့သို့သော နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်း (Non-state actors) များ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများ (ဥပမာ - ပြည်တွင်းစစ်၊ သောင်းကျန်းသူ ပဋိပက္ခများ) သည် ယနေ့ခေတ်နိုင်ငံများ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအပေါ် ခေတ်ပေါ်ခြိမ်းခြောက်မှုများအဖြစ် အရေးပါလာသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏အဆိုအရ နိုင်ငံအချင်းချင်းနှင့် ပြည်တွင်းစစ်များ ဖြစ်ပွားမှု အကြိမ်ရေသည် ၂၀ ရာစုနှစ်အတွင်း စစ်ပွဲများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ယခုအခါ သိသိသာသာ လျော့နည်းသွားကြောင်း သိရှိရသည်။ သို့သော် ပြောင်းလဲလာသည့် ခေတ်ပေါ်ပဋိပက္ခများသည် နိုင်ငံများကြားမှ စစ်ပွဲများတွင်သာ ကန့်သတ်ထားတော့မည် မဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ လှုပ်ရှားမှုဖြင့်တက်လာခြင်းနှင့်အတူ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတိုင်း၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအတွက် အဓိကခြိမ်းခြောက်သူနေရာသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။

အထူးသဖြင့် ကြီးမားစွာ ဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ရာဇဝတ်မှုကွန်ရက်များ၊ အကြမ်းဖက်နှင့် သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့အစည်းများသည် မြင်သာထင်ရှားသော ဥပမာ သာဓက များဖြစ်သည်။ အကြမ်းဖက်အဖွဲ့နှင့် သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားမှုများ အတွက် အင်အားအသုံးပြုရာတွင် ရာဇဝတ်ဂိုဏ်းများနှင့် ဆင်တူသော်လည်း အမြဲတမ်း သီးခြားရည်မှန်းချက်များ ရှိနေကြသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးဂိုဏ်းနှင့် လက်နက်မှောင်ခိုအဖွဲ့များ က သူတို့၏ ကွန်ရက်နယ်ပယ်ကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်အောင် ချဲ့ထွင်နေကြချိန်တွင် အကြမ်းဖက်နှင့် သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့များက နိုင်ငံရေးပန်းတိုင်ကိုရရှိစေရန် ရှေးရှုလုပ်ဆောင်ကြခြင်းဖြစ် သည်။ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ရာဇဝတ်မှုကွန်ရက်များနှင့် အကြမ်းဖက်၊ သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့များ ကြား တူညီမှုမှာ နိုင်ငံတော်၏အမျိုးသားလုံခြုံရေးအတွက် အဓိကခြိမ်းခြောက်သူများ ဖြစ်ကြပြီး နှစ်မျိုးလုံးကို နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်း၊ ဇာတ်ကောင်များဟု သတ်မှတ်သည်။ အကြမ်း ဖက်နှင့် သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့များက နိုင်ငံတော်၏ ပိုင်နက်နယ်မြေ၊ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် အင်အားအသုံးပြုမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို အသိအမှတ် မပြုကြချေ။ ရလဒ်အနေဖြင့် အရပ်သားများ၊ သံတမန်များနှင့် မီဒီယာများကို ပစ်မှတ်ထားကြပြီး အသေခံပုံးခွဲမှု၊ ခေါင်းဆောင်မဲ့လှုပ်ရှားမှု၊ အဖွဲ့အစည်းများအတွင်းသို့ လျှို့ဝှက်ဆဲလ်များ၊ ကိုယ်ပျောက်ဆဲလ် များ ထည့်သွင်းမှု စသည်တို့ကို အကြမ်းဖက်နှင့် သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့အစည်းများက အဓိက လုပ်ဆောင်ကြသည်။ အကြမ်းဖက်နှင့် သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့အစည်း၏ ကွန်ရက် အဖွဲ့ဝင်များသည် အသုံးမကျသူများ သို့မဟုတ် ဦးနှောက်ဆေးခံရသူများဟု ယူဆရန်ရှိ သော်လည်း (ဥပမာ-အသေခံပုံးခွဲခြင်း၊ အရပ်သားများကိုပစ်မှတ်ထားခြင်း) ကွန်ရက် ခေါင်းဆောင်သည် ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသူ (ဥပမာ-အဖွဲ့ဝင်များက စတေးရန်အတွက် ဖြစ်စေ ပြီး ခေါင်းဆောင်ကိုယ်တိုင်မှာ နောက်ကွယ်မှသာ ကြိုးကိုင်လှုပ်ရှားနေခြင်း) ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် နိုင်ငံတိုင်း၏ အစိုးရများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်ကွန်ရက်များနှင့် ၎င်းတို့ ၏ ခေါင်းဆောင်များကို ခြေရာခံရန်၊ ချေမှုန်းရန် ပိုမိုခက်ခဲလာစေသည်။

နိုင်ငံအချင်းချင်း ထိတွေ့ရင်ဆိုင်ကြသော တိုက်ပွဲများမှလွဲ၍ နိုင်ငံအတွင်း တိုက်ပွဲများ နှင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများသည် ထောင်နှင့်ချီသော အရပ်သားများ၏ အသက်အန္တရာယ်ကို ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိသည်။ ပညာရင်များ၏ လေ့လာချက်အရ စစ်အေးတိုက်ပွဲ ပြီးဆုံးချိန်မှ ၂၁ ရာစု အစပိုင်းကြားထိ ပဋိပက္ခပေါင်း ၁၁၃ ခုတွင် ၈၉ ခုသည် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲသက်သက်ဖြစ် သည်ဟု ဆိုထားသည်။ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် ရှည်လျားသော ကြာမြင့်ချိန်ရှိခြင်း၊ အရပ်သားသေဆုံးမှု မြင့်မားခြင်း၊ အစိုးရမှ ပြတ်သားစွာ အနိုင်မယူနိုင်ခြင်း၊ မတူညီသော လူမျိုးစုများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများပြားခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံး မှု ကြီးမားသော ပြဿနာဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲများသည် အစိုးရနှင့် တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ခုထက်ပိုသော အင်အားစုများအကြား ဖြစ်ပွားနေပြီး ၎င်းတို့ကို နိုင်ငံတစ်ခု၏ ပြည်တွင်းရေး ပြဿနာဟု သတ်မှတ်ထားသောကြောင့် ပဋိပက္ခများကို ပြန်ပွားစေနိုင်သည့် ကနဦးအဆင့်များတွင် ကုလသမဂ္ဂအနေဖြင့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ပိုင်ခွင့် မရှိချေ။ ပြည်တွင်း စစ်ဒဏ်ကို ကြံကြံခံနေရသော နိုင်ငံများ၏ ၄၀ ရာနှုန်းခန့်သည် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်း နိုင်ငံရပ်ခြားမှ အာဏာဖြင့် (ဥပမာ-UN) အုပ်ချုပ်သော အပြောင်းအလဲကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

“ အမေရိကန်ကို
 စိန်ခေါ်သူအဖြစ်
 တရုတ်နိုင်ငံ၏
 မြင့်မားတိုးတက်လာမှုကို
 ပညာရှင်အများက
 လက်ခံထားသော်လည်း
 လွန်ခဲ့သည့်
 ဆယ်စုနှစ်
 လေးခုအတွင်း
 တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီမှ
 ကျင့်သုံးခဲ့သည့်
 တစ်အိမ်ထောင်
 ကလေးတစ်ယောက်
 မူဝါဒကြောင့်
 ၎င်းတို့၏
 လူဦးရေတွင်
 အသက်ကြီးရင့်သူများကို
 တိုးပွား
 လာစေခဲ့သည်။ ”

များသောအားဖြင့် အစိုးရအပြောင်းအလဲသည် ပဋိပက္ခ
 တွင် ပါဝင်နေသော အုပ်စုများ၏ ကြံရွယ်မှုကို ပြောင်းပြန်
 လှန်လိုက်သလို ဖြစ်သွားသောကြောင့် ထိရောက်မှု
 မရှိတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခ
 များသည် ကုလသမဂ္ဂ သို့မဟုတ် ပြည်ပဝင်ရောက်
 စွက်ဖက်မှုဖြင့် အဆုံးသတ်ရန် ခက်ခဲသည်။ လေ့လာမှု
 များအရ အများအားဖြင့် အုပ်စုတစ်စုက အခြားတစ်စု
 အပေါ် ပြင်းထန်၍ ပြီးပြည့်စုံသော အောင်ပွဲရရှိမှသာ
 ပဋိပက္ခများ အဆုံးသတ်လေ့ရှိပြီး အချိန်ကာလအားဖြင့်
 နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်နိုင်သည်။ တစ်ချိန်တည်း
 မှာပင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးသည် ရုန်းရင်းဆန်ခတ်
 ဖြစ်သွားပြီး ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသတ်မှုများ မြင့်တက်
 လာနိုင်သည်။ ဤသည်မှာ နိုင်ငံတွင်းစစ်ပွဲများ၊
 ပဋိပက္ခများနှင့် နိုင်ငံခြားမှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုတို့
 ပေါင်းစပ်မိပါက အစိုးရသည် ယေဘုယျအားဖြင့်
 တပ်မတော်တစ်ရပ် တည်ဆောက်မှု၊ နိုင်ငံတော်ကို
 ထိန်းချုပ်မှုနှင့် အာဏာဆုံးရှုံးသွားပြီး ကျရှုံးနိုင်ငံ "Fail
 State" အဖြစ်သို့ ဦးတည်သွားစေသည့် ဖြစ်စဉ်ကို
 ကြုံတွေ့ရစေသည်။

ဖွံ့ဖြိုးပြီးကမ္ဘာကြီးသည် ကြီးမားသော လူဦးရေ
 ပုံစံပြောင်းလဲမှု၏ တံခါးဝသို့ ရောက်ရှိနေပြီး လွန်ခဲ့
 သော ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း မွေးဖွားနှုန်းကျဆင်းခြင်း
 နှင့် လူ့သက်တမ်းတိုးမြှင့်လာခြင်းတို့ကြောင့် အသက်
 အရွယ်ကြီးရင့်သူများ ပြားလာကာ လူဦးရေ ကျုံ့သွား
 ခြင်း အကျိုးဆက်ကို ခံစားနေရပြီဖြစ်သည်။ စစ်တမ်း
 များအရ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် အနောက်ဥရောပနှင့် ဂျပန်
 နိုင်ငံရှိ လူဦးရေသည် လုပ်သားအင်အားပိုင်းတွင်
 လျင်မြန်စွာ လျော့ကျလာကာ သက်ကြီးရွယ်အိုများ
 အများစုပါဝင်လာမည်ဟု ဆန်းစစ်ထားသည်။ ယင်းက
 သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် စောင့်ရှောက်မှုနှင့်
 အကူအညီပေးရန်လိုအပ်သည့် အစိုးရထောက်ပံ့မှုများ
 ကို တင်းကျပ်လာစေပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အလုပ်
 ခွင်ရှိ လူဦးရေနည်းပါးလာမှုသည် လိုငွေပြမှုကို ဖြည့်
 ဆည်းမပေးနိုင်ခြင်းကြောင့် ကန့်သတ်ချက် များစွာနှင့်
 ရှေ့ဆက်တိုးနေကြရသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနှင့် မဖွံ့ဖြိုးသေး

သော နိုင်ငံများမှ ရွှေ့ပြောင်း လုပ်သားများသည် ဤပြဿနာကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ပြေလည်စေမည်ဟု ယုံကြည်နိုင်သော်လည်း လူမျိုးရေးတင်းမာမှုများနှင့် ဘာသာရေး အစွန်းရောက်မှုများကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ၎င်းတို့၏ ပေါင်းစည်းမှုသည် ချောမွေ့ နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ အမေရိကန်ကို စိန်ခေါ်သူအဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ မြင့်မားတိုးတက်လာမှုကို ပညာရှင်အများက လက်ခံထားသော်လည်း လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်လေးခုအတွင်း တရုတ် ကွန်မြူနစ်ပါတီမှ ကျင့်သုံးခဲ့သည့် တစ်အိမ်ထောင်ကလေးတစ်ယောက် မူဝါဒကြောင့် ၎င်းတို့၏ လူဦးရေတွင် အသက်ကြီးရင့်သူများကို တိုးပွားလာစေခဲ့သည်။ အကျိုးဆက်အရ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ သက်ကြီး ရွယ်အိုဦးရေအချိုးအစားသည် အမေရိကန်ကို ကျော်လွန်သွားမည်ဟု ဟောကိန်းထုတ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် ရုရှားနိုင်ငံသည်လည်း နိုင်ငံကြီးများအနက် လူဦးရေကျဆင်းခြင်း ပြဿနာကို အဆိုးရွားဆုံး ကြုံတွေ့ရနိုင်မည်ဟု မှန်းဆထားကြသည်။ အာဖရိကတိုက်ရှိ ဆာဟာရအောက်ပိုင်းကဲ့သို့ အချို့သောဒေသများတွင် တိုးပွားလာသော လူငယ်ဦးရေရှိကောင်းရှိနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဆင်းရဲ မွဲတေမှုတို့ ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် အဆိုပါလူဦးရေကို ၎င်းတို့နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးအတွက် ထိရောက်စွာ အထောက်အကူပြုရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သူများပြားလာ ခြင်းနှင့် လူဦးရေကျလျော့ခြင်းသည် လုပ်သားရှားပါးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေရာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အင်အားစွမ်းရည်ကျဆင်းခြင်းသို့လည်း ပြောင်းလဲသွားမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယုတ္တိဗေဒအရ အသက်အရွယ်နှင့်လူဦးရေအချိုးအစား ပြောင်းလဲမှုသည် နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအပေါ် တိုက်ရိုက်အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိလာပြီး ခေတ်မီ လက်နက်နှင့် စစ်နည်းပညာများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ် မှီခိုခြင်းဖြင့် အဆိုပါကွက်လပ်ကို ဖြည့်ဆည်းကြရသည်။

၂၁ ရာစုကို သတင်းခေတ်ဟု ကင်ပွန်းတပ်ထားပြီး အရပ်သားများပါ သတင်းအချက် အလက်များကို မကြုံစဖူး ရယူနိုင်ကြသည်။ သို့သော် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ် ရေးနည်းပညာ (Information and Communication Technology-ICT) သည် တော်လှန်ရေး တစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြီး အရပ်သား၊ အစိုးရဝန်ထမ်းနှင့် ထောက်လှမ်းရေးအေဂျင်စီများကပါ သတင်းများကို ရယူခြင်း၊ ပေးပို့ခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်းတို့ဖြင့် အပြောင်းအလဲများကို ယူဆောင် လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဆိုက်ဘာနယ်မြေ (Cyber Space) သည် စစ်မြေပြင်တစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်လာပြီး ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုနှင့် ဆိုက်ဘာပဋိပက္ခများသည် နိုင်ငံများအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုအသစ်များ ယူဆောင်လာသည်။ ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုနှင့် ပဋိပက္ခများအတွင်း အရပ်ဘက်နှင့် စစ်ဘက်ကြားတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားသော စည်းမျဉ်းများမရှိသော်လည်း ရန်သူနိုင်ငံအား ထိုးစစ်ဆင်ရန်၊ ဆိုက်ဘာစစ်ပွဲကို စတင်ဆင်နွှဲရန် အရပ်ဘက်ကွန်ပျူတာ စနစ်များကို အသုံးပြုလာနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုကိုတွေ့ရှိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို (နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်းအဖြစ်) ဆုံးဖြတ်ရန် ခက်ခဲခြင်းသည် မည်သို့ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရမည်ဟု တရားဝင်ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ရှုပ်ထွေးမှုဖြစ်စေ သည်။ ပြီးခဲ့သည့် နှစ်များအတွင်း ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများကို မီဒီယာများတွင် အထူးတလည် ဖော်ပြခဲ့ကြရာ တရုတ်၊ အစ္စရေးနှင့်အမေရိကန်တို့သည် လျှို့ဝှက်ထားသော စီးပွားရေးနှင့်

စစ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကိုသိမ်းယူရန် အခြားနိုင်ငံများ၏ ဆိုက်ဘာပဋိပက္ခတွင် ပုံမှန်ပါဝင် ပတ်သက်နေသည်ဟူသော ယူဆချက်များရှိခဲ့သည်။ ဆိုက်ဘာစစ်ပွဲသည် နိုင်ငံတော်၏ ပိုင်နက်နယ်နိမိတ်များကို ကျော်လွန်ကာ အရပ်ဘက် အရင်းအမြစ်များ (ဥပမာ - အင်တာနက် ကွန်ရက်များနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုင်း ထိန်းချုပ်ရေးစနစ်များ) ကို တိုက်ခိုက်မှု ပါဝင်သောကြောင့် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် ပြင်းထန်သော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခု ဖြစ်လာစေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် အကြမ်းဖက် ကွန်ရက်များနှင့် အစွန်းရောက်အဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံတော်၏ သတင်းအချက်အလက် များနှင့် လျှို့ဝှက်ထိပ်တန်းသတင်းများကို ဖောက်ထွင်းဝင်ရောက် ခိုးယူတတ်ကြပြီး အများ အားဖြင့် လက်သည်တရားခံကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ မူးယစ်ဆေးဝါးဂိုဏ်းများ၊ လက်နက်မှောင်ခိုအဖွဲ့များ၊ တရားမဝင် စီးပွားရေးသမားများသည် ၎င်းတို့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ပိုမိုရရှိစေရန်နှင့် နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို အားနည်းချည့်နဲ့သွားစေရန် တရား မဝင်သော ငွေကြေးခန့်ခွဲမှုများကို စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုနေသည့်အောက်မှပင် (ICT) ကို ပုံမှန် အသုံးပြုပြီး ရွှေ့ပြောင်းတတ်ကြသည်။ ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုနှင့်ပဋိပက္ခများသည် လက်ရှိတွင် နည်းပါးသေးသော်လည်း ၂၁ ရာစုအတွက် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် ရှိနေ ပါသည်။ ထို့အပြင် ခြိမ်းခြောက်မှုအသစ် ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဆိုက်ဘာစစ်ပွဲများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခြေနှင့် နောက်ဆက်တွဲ ပြဿနာများကို ခန့်မှန်းရန်လွယ်ကူခြင်း မရှိပေ။

လူသားမျိုးနွယ်စု၏ ငါးပုံတစ်ပုံ နေထိုင်ရာ တောင်အာရှဒေသသည် သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ်များ ပေါများကြွယ်ဝသော်လည်း ထိုဒေသမှာ ၎င်းကိုယ်တိုင်၏ အလားအလာ ကောင်းကို ဖြစ်ထွန်းအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ အဓိကအားဖြင့် သမားရိုးကျ လုံခြုံရေး ခြိမ်းခြောက်မှုအပြင် သမားရိုးကျမဟုတ်သော ခြိမ်းခြောက်မှုများကိုပါ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အတွက် ဒေသတွင်းအရင်းအမြစ်များကို ထို့အတွက် ခွဲဝေသုံးစွဲနေရသည်။ သမားရိုးကျ လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုက အများစုဖြစ်သော်လည်း သမားရိုးကျမဟုတ်သည့် ခြိမ်းခြောက် မှုများကို နိုင်ငံရေးအရသော်လည်းကောင်း၊ သမိုင်းကြောင်းအရသော်လည်းကောင်း မကွယ် မဂှက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းဖြင့် ပြေလည်နိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ရှိနေပါသည်။ ယနေ့ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းခေတ်တွင် နေရာအနှံ့ ဖြစ်ပေါ်နေသော သမားရိုးကျနှင့် သမားရိုးကျ မဟုတ်သော လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများအရ တောင်အာရှကို အထိခိုက်လွယ်ဆုံးသော ဒေသအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ဒေသတွင်း GDP အများစုကို ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးမဟုတ်သော အခြားနေရာများတွင် သုံးစွဲထားသဖြင့် သမားရိုးကျ မဟုတ်သော လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများကို အနည်းငယ်သာ အာရုံစိုက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးယိုယွင်းမှု၊ ပုံမှန်မဟုတ်သော ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှု၊ မူးယစ် ဆေးဝါးရောင်းဝယ်မှု၊ အကြမ်းဖက်နှင့် သောင်းကျန်းမှု၊ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ရာဇဝတ်မှု၊ ရေနနှင့် လျှပ်စစ်မီး ပြတ်တောက်မှု၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ စသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် တောင်အာရှရှိ လူသားမျိုးနွယ်များကို အန္တရာယ်ပေးလျက် ရှိနေပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်အဖြစ် တောင်အာရှရှိ လူဦးရေ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် ဆင်းရဲမွဲတေမှုဒဏ်ကို ခံစားရလျက်ရှိသည်။ သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်

ဖြေရှင်းရန် နိုင်ငံရေးဆန္ဒမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် ဒေသတွင်းလုံခြုံရေးကိုပါ သွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့် ထိခိုက်စေသည်။ ထို့အတွက် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများသည် မဟာဗျူဟာ မြောက် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် နီးကပ်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် စိန်ခေါ်မှု အသစ်များ၊ လျင်မြန်ပြီး ထက်မြက်သော စိစစ်သုံးသပ်မှုများ၊ တိကျပြီး ခိုင်မာသော လုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်များနှင့် အချိန်ကိုက်တုံ့ပြန်မှုများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားကြရန် လိုအပ်နေသောအချိန်လည်း ဖြစ်သည်။

လူသားမျိုးနွယ်ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ထိခိုက်စေသည့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါသည် လည်း သမားရိုးကျမဟုတ်သော အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်သည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ၏ ကူးစက်နှုန်းနှင့် ဖန်တီးလာသည့် စိန်ခေါ်မှုများမှာ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ လုံခြုံရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာအတွက် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကူးစက်ရောဂါ များကြောင့် စိန်ခေါ်လာမှုမှာ စူးစမ်းလေ့လာဆဲ အခြေအနေအတွင်သာ ရှိနေပါသည်။ ကမ္ဘာ တစ်ဝန်းသို့ ဗိုင်းရပ်စ်ကူးစက်ပျံ့နှံ့မှုမှာ ပထမဆုံးအကြိမ် မဟုတ်သော်လည်း နိုင်ငံတိုင်းက ပြင်းပြင်းထန်ထန် တုံ့ပြန်ကာကွယ်ခဲ့ကြရသည်။ နိုင်ငံသားများက ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်ခွင့် များကိုစတေးခံပြီး ကပ်ရောဂါကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရခြင်း ဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာစီးပွားရေး နှေးကွေးသွားပြီး နိုင်ငံများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် အလားအလာများ ကိုလည်း ရပ်တန့်လိုက်ရပါသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ လုံးဝပြီးဆုံးသွားပါက နိုင်ငံတိုင်း သည် ဆုတ်ယုတ်သွားခြင်း ရှိ၊ မရှိနှင့် မူလအခြေအနေသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိရန်မှာ မေးခွန်း ထုတ်စရာများအဖြစ် ကျန်ရှိနေပါသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ပြီးဆုံးသွားပြီးနောက် စိန်ခေါ်မှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများက ထွက်ပေါ်လာနိုင်သော်လည်း နောက်ထပ်တစ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားလာနိုင်သည့် ကပ်ရောဂါဆိုင်ရာခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ကာကွယ်မှုများကိုလည်း မေ့လျော့ထား၍ ရမည်မဟုတ် ပါ။ ထို့အပြင် အချို့သော လေ့လာသုံးသပ်သူများ၏ အဆိုအရ ဇီဝစစ်ပွဲတစ်ခု ဖြစ်နေသလားဟု ယူဆထားကြရာ ထို့အတွက်လည်း ပြင်ဆင်မှုများစွာ လိုအပ်နေပါလိမ့်မည်။ အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာကြီး၏ ဘက်စုံထောင့်စုံမှ မထင်မှတ်ထားသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ်များကို အချိန် နေရာမရွေး ကြုံတွေ့လာရနိုင်ကြောင်း သတိပေးချက်ပင် ဖြစ်သည်။

သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးတွင် ကာကွယ်ရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးအတွက် နည်းလမ်းနှစ်သွယ်ရှိသည်ဟု အဆိုပြုထားသည်။ ၎င်းနှစ်ခုမှာ အများကသဘောတူစွာဖွဲ့ထား သည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်သည် (ဥပမာ-UN)။ သို့သော် ထိုဥပဒေ နှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံများနှင့်သာ ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ရန် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်နေပြီး ရာဇဝတ်မှုကွန်ရက်များနှင့် အကြမ်းဖက်အဖွဲ့များအတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်များမရှိပါ။ ထို အချက်ကပင်လျှင် ကြိုတင်ဟန့်တားမှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်ထက် ဣန္ဒြေကြီးမားစွာဖြင့် အားနည်းသူ အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို လက်ပိုက်ကြည့်နေသလို ဖြစ်စေ ပါသည်။ ထို့ပြင် သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများက ပြဋ္ဌာန်းထားပြီးသော နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် သဘောတူညီချက်များကို ကျော်လွှားရန် အခွင့်အလမ်းများ ရှိနေပြန် သည်။ ဥပမာ-အီရန်နျူကလီးယား အခြေခံအဆောက်အအုံများကို အမေရိကန်နှင့်အစွဲရေး တို့က လုပ်ဆောင်သည်ဟု သတင်းထွက်နေသည့် Stuxnet ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုမျိုး

ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စစ်ဆင်ရေးကာလအတွင်း ၎င်းတို့၏ ကုန်ကျစရိတ်၊ ထိရောက်မှုနှင့် လူ့အသက်ကို တိုက်ရိုက်ဆုံးရှုံးစေမှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် သမားရိုးကျနည်းလမ်းများထက် ပိုမိုထိရောက်ပြီး အလွယ်တကူ သုံးစွဲနိုင်ရန် နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးအတွက် အလွန်ဆွဲဆောင်မှုရှိနေပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအတွက် ဤခြိမ်းခြောက်မှု အသစ်များအားလုံးသည် သမားရိုးကျ လုံခြုံရေးနည်းလမ်းများ၏ အဝန်းအဝိုင်း အပြင်ဘက်တွင် တည်ရှိနေသည်။ ထို့အတွက် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံမှာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာပြီး အင်အား အခြေပြုကစားပွဲ၏ စည်းမျဉ်းများ ပြောင်းလဲသွားခြင်းမဟုတ်ဘဲ စည်းမျဉ်းမရှိတော့သော ကစားပွဲများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတိုင်းသည် ခေတ်ပေါ်ပဋိပက္ခများကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရာတွင် ပိုမိုခက်ခဲပြီး ရှုပ်ထွေးပွေလီမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရတော့မည် ဖြစ်သည်။

စစ်မဟုတ်သော စစ်ပွဲများ

နည်းပညာများပေါင်းစပ်အသုံးချမှုနှင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းဆက်စပ်ယှက်နွယ်ပြောင်းလဲနေ သည့် ကမ္ဘာ့ကူးလူးဆက်နွယ်မှုဖြစ်စဉ် (Globalization) တို့ခေတ်တွင် စစ်ပွဲတစ်ခုအား အသုံးချသော လက်နက်တစ်မျိုး၏အမည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့သည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ လက်နက်နှင့် စစ်ပွဲ၏ဆက်စပ်မှုများလည်း တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲလာပြီး လက်နက်ဆိုင်ရာ အယူအဆသစ်များကြောင့် စစ်ပွဲ၏ သရုပ်သဏ္ဍာန်မှာ မထင်မရှား မှုန်ဝါးဝါး ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကွန်ပျူတာဟက်ကာတစ်ဦး၏ တိုက် ခိုက်မှုကို ရန်လိုသောအပြုအမူဟု ယူဆမည်လော၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး အဆောက် အအုံအား ဖျက်ဆီးခြင်းကို စစ်ပွဲတစ်ခုအဖြစ် ယူဆမည်လော၊ ဆိုမာလီတွင် သေဆုံးခဲ့သော အမေရိကန်စစ်သားအလောင်းများကို CNN သတင်းဌာနက လွှင့်ထုတ်ခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာ့ ပုလိပ်ကြီးလုပ်လိုသော အမေရိကန်၏ဆန္ဒကို ကိုင်လှုပ်နိုင်ပါမည်လော၊ ထို့အတွက် ကမ္ဘာ့ မဟာဗျူဟာ အခြေအနေတစ်ရပ်လုံး ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါမည်လော၊ စစ်ပွဲတစ်ရပ် ဖြစ်ပွား ခြင်းကို အသုံးချသည့်နည်းလမ်းကို ကြည့်၍ဆုံးဖြတ်မည်လော၊ သို့မဟုတ် အကျိုးရလဒ်ကို ကြည့်၍ဆုံးဖြတ်မည်လော စသည်ဖြင့် မေးခွန်းများစွာ ပေါ်ထွက်လာသည်။

အထက်ပါမေးခွန်းများ အားလုံးကို သမားရိုးကျ စစ်ရေးအယူအဆများဖြင့် နှိုင်းယှဉ် စဉ်းစားပါက မည်သို့မျှ အဖြေပေးနိုင်ရန် လွယ်ကူမည် မဟုတ်ချေ။ အဆိုပါ စစ်ရေးမဟုတ်သည့် နည်းလမ်းများကို သတိပြုမိချိန်တွင် ယနေ့ခေတ်သစ် စစ်ပွဲများအတွက် အမည်နာမအသစ် ရှာဖွေကင်ပွန်းတပ်ရတော့မည် ဖြစ်သည်။ ရှိထားပြီးသော ကန့်သတ်ချက်အားလုံး၊ စည်းမျဉ်း ဥပဒေသအားလုံးကို ကျော်လွန်နေသည့် စစ်ပွဲတစ်ရပ်ရှိလာပြီကို အသိအမှတ်ပြုရမည် ဖြစ် သည်။ အတိုဆုံးနှင့် အရှင်းဆုံးဆိုပါက ကန့်သတ်မဲ့စစ် (Unrestricted Warfare) ဟု အမည် တပ်ရတော့မည် ဖြစ်သည်။ ၎င်းအမည်ကို အားလုံးကသာ လက်ခံအသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါက စစ်ပွဲ၌ ရှိရှိသမျှ နည်းလမ်းအားလုံး အသုံးပြုနိုင်ပြီး သတင်းအချက်အလက်များက အရာရာကို လွှမ်းခြုံနေမည်။ စစ်မြေပြင်သည် နေရာတိုင်းတွင် ရှိနေမည်ဟူသောအချက်ကို လက်ခံလိုက် ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ရှိသမျှ လက်နက်အားလုံး၊ နည်းပညာအားလုံး အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ အသုံးပြုနိုင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ စစ်ဖြစ်ခြင်းနှင့် မဖြစ်ခြင်းကို ခြားထားသောစည်းကို

လည်းကောင်း၊ စစ်ဘက်နှင့် စစ်ဘက်မဟုတ်သည်ကို ခြားထားသော စည်းကိုလည်းကောင်း လုံးဝချေဖျက်လိုက်ခြင်းနှင့်လည်း အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် ယနေ့ခေတ် လက်ခံ ကျင့်သုံးနေသော တိုက်ပွဲဝင်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ပြန်လည်သတ်မှတ်ရတော့မည့် အနေအထားဖြစ်လာပါသည်။ စစ်ပွဲ၏ဥပဒေများကိုပင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရန် စဉ်းစားသုံးသပ်ရတော့မည့် အချိန်သို့ရောက်ရှိလာခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ဆိုရိုးတစ်ခုအရ စစ်ပွဲနတ်ဘုရား (God of War) ၏ လိုအင်ဆန္ဒကို ခန့်မှန်း သိရှိနိုင်ရန် မလွယ်ကူဟု ဖော်ပြထားရာ အနာဂတ်စစ်ပွဲများ၏ ဦးတည်ချက်၊ အကျိုးရလဒ်၊ ပုံသဏ္ဍာန်တို့ကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းရန် ခဲယဉ်းလျက် ရှိပါဦးမည်။ ကြိုတင်မျှော်တွေးနိုင်ရန် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းမှာ စစ်ပွဲနတ်ဘုရား၏ သွေးတိုးနှုန်းကို စမ်းသပ်ရန် သို့မဟုတ် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲများ၏ သဘောသဘာဝကို လေ့လာဖော်ထုတ် နားလည်ရန်သာဖြစ်လေသည်။ ယခုရေးသားဖော်ပြခဲ့သော ကန့်သတ်မဲ့စစ်၏ သဘောတရားကို တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်(လေတပ်)မှ ဗိုလ်မှူးချုပ် ကျောက်လျန်နှင့် ဗိုလ်မှူးချုပ် ဝမ်စန်စွီတို့က ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် စတင်ရေးသား ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ဗိုလ်မှူးချုပ် ကျောက်နှင့် ဝမ်တို့ အဓိကထား တင်ပြသွားသည်မှာ အမျိုးသားနိုင်ငံများကို အခြေပြုဖွဲ့စည်းထားသော တပ်မတော်များ ကကြီးစိုးပြီး စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ကန့်သတ်ချက်များကို လက်ခံကျင့်သုံးကြသည့် အတိတ်ကစစ်ပွဲများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အနာဂတ်စစ်ပွဲများသည် နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်း၊ ဇာတ်ကောင်များ ပိုမိုပါဝင်လာကာ စစ်ရေးမဟုတ်သည့် နည်းလမ်းများကို သုံးသည့်အပြင် စစ်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် ကန့်သတ်ချက်များကို လိုက်နာခြင်းမရှိဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ကန့်သတ်မဲ့စစ်ပွဲဖြစ်ပေါ်လာအောင် မည်သည့်အချက်များကစေ့ဆော်ဖန်တီးနေသည်ဟူသော မေးခွန်းကို ဗိုလ်မှူးချုပ် ကျောက်နှင့်ဝမ်တို့က အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

ပထမအချက်မှာ ပိုမိုတင်းကျပ်လာသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊ ကွန်ဗန်းရှင်းများကြောင့် နိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် ကမကထပြုသည့် စစ်ပွဲများလျော့ပါးလာခြင်း (WMD တားမြစ်ချက်၊ မြေမြှုပ်မိုင်းတားမြစ်ချက်၊ အရပ်သားကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ)၊ အမေရိကန်၏ စစ်အင်အားသာလွန် လွှမ်းမိုးထားမှုကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင် စိန်ခေါ်ရန်မှာ မိုက်မဲရာကျလွန်းခြင်း (တရုတ်ဘက်မှ ယူဆချက်အမြင်ဖြစ်သည်)နှင့် အမေရိကန်၏ စစ်မက်နည်းပညာ၊ စစ်ရေးကဏ္ဍတွင် ကျဉ်းမြောင်းစွာ အာရုံပြုထားခြင်းအတွက် စိန်ခေါ်သူဘက်မှ အမြတ်ထုတ်ရန် ပျော့ကွက်များ မြင်တွေ့နေရခြင်း (ဒေသဆိုင်ရာ မျိုးနွယ်စုပြဿနာများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ထိပ်တိုက်မှုများ)တို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်အနေနှင့် စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုကို အခြေပြုသည့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကြောင့် ကန့်သတ်မဲ့စစ်ပွဲ ကျင့်သုံးနိုင်ရန် အခြေအနေဖန်တီးပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားနိုင်ငံများအားနည်းလာခြင်းကြောင့် အခြားသောအဖွဲ့အစည်းများ၊ ရည်မှန်းချက်များ၊ ရပ်တည်ချက်များနှင့် ဇာတ်ကောင်သစ်များ နေရာယူလာကြရာ နိုင်ငံကိုအခြေမပြုသည့် (Non-State) ပဋိပက္ခများ ပိုမိုများပြားလာသည်။ ထို့အတွက် နိုင်ငံတော်ကိုအခြေပြုရေးဆွဲထားသော ဥပဒေနှင့်ကန့်သတ်ချက်များသည် နိုင်ငံမဲ့ဇာတ်ကောင်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် သက်ရောက်မှုအားနည်းသွားပြီး အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ငွေကြေးများ နိုင်ငံဖြတ်ကျော်ပြီး အလွယ်

တကူ စီးဆင်းနိုင်သောကြောင့် နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်းများအတွက် စစ်ပွဲဖော်ဆောင်ရန် ရန်ပုံငွေရှာဖွေခြင်း၊ ငွေကြေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးစစ်ပွဲကို အလွယ်တကူလုပ်ဆောင်ခြင်းများ ပြုလုပ်လာနိုင်သည်။ နည်းပညာ လျင်မြန်စွာတိုးတက်လာပြီး အလွယ်တကူ ပြန့်ပွားလာသောအခါ နိုင်ငံမဲ့ဇာတ်ကောင်များအတွက် အရပ်ဘက်၊ စစ်ဘက် နှစ်မျိုးသုံးနိုင်သော နည်းပညာများနှင့် အဖျက်စွမ်းအားကြီး လက်နက်တို့ကို လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်ရန်၊ စစ်ပွဲတွင်သုံးရန် ပိုမိုလွယ်ကူလာစေသည်။ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဥပဒေများ ပျော့ပျောင်းလာမှုကို အမြတ်ထုတ်ပြီး နိုင်ငံဖြတ်ကျော်၍ သင်တန်းပေး၊ သင်တန်းတက်စေခြင်း၊ အနာဂတ်စစ်ပွဲအတွက် ဆဲလ်များ ကြိုတင်မြှုပ်နှံထားခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်လာသည်။ သတင်းအချက်အလက်များ ပိုမိုလွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းနိုင်သောကြောင့် သတင်းစစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် အခွင့်အလမ်းများ ပိုကောင်းလာပြီး သက်ရောက်မှုတွင်လည်း ပိုမိုပြင်းထန်လာစေသည်။

ကန့်သတ်မဲ့စစ်ကိုယ်တိုင်က စစ်ပွဲဟုသာ အမည်တပ်ထားသော်လည်း သမားရိုးကျ စစ်ရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေများ၊ နည်းလမ်းများ၊ အကန့်အသတ်များကို ကျော်လွန်လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အနေအထား ရှိနေခြင်းကြောင့် စစ်မဟုတ်သောစစ်ဟုပင် ဆိုရမည်ဖြစ်လေသည်။ စစ်မဟုတ်သော စစ်ပွဲများတွင် ကုန်သွယ်ရေးစစ်၊ ဘဏ္ဍာရေးစစ်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဖျက်ဆီးရေးစစ် စသည့်ကြီးမားသော အပိုင်းများမှသည် ရုတ်တရက် မမြင်သာသည့် အောက်ပါနည်းလမ်းများအထိ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

- စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေး (တစ်ဖက်ရန်သူကို အခြေယိုင်လဲစေရန် ကောလာဟလများ ထုတ်လွှင့်ပြီး စိတ်ဓာတ်ရေးရာပျက်စီးစေခြင်း) (ဤနည်းလမ်းမှာ သမားရိုးကျ စစ်ပွဲများတွင် သုံးစွဲခဲ့ဖူးပြီး ဖြစ်သော်လည်း ယနေ့သတင်းခေတ်တွင် ပိုမိုအစွမ်းထက်လာကာ ထိရောက်မှုလည်း ပိုမိုလာပါသည်။ အင်တာနက်သုံးနိုင်သော စမတ်ဖုန်းတစ်လုံးနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာအကောင့်တစ်ခုရှိရုံမျှဖြင့် ထိုလုပ်ငန်းစဉ်ကို လည်ပတ်စေနိုင်သည်။ အင်တာနက်၏ ပုံရိပ်ယောင်ကမ္ဘာထဲတွင် မိမိလိုချင်သော ဦးတည်ချက်ကို လွယ်ကူလျင်မြန်စွာ ဖန်တီးနိုင်စေသည်။)
- မှောင်ခိုစစ်ဆင်ရေး (မှောင်ခိုနည်းဖြင့် ဈေးကွက်များကို ကမောက်ကမ ဖြစ်စေကာ စီးပွားရေးကို ဖျက်ဆီးခြင်း) (ဤနည်းလမ်းမှာ လူထု၏ နေ့စဉ်မရှိမဖြစ် စားသုံးရသည့် ဆန်၊ ဂျုံ စသည့် အဓိကစား သောက်ကုန်များကို အရောင်းအဝယ် ခေါင်းစဉ်အောက်မှ နေ၍ အခြားနိုင်ငံများသို့ ပို့ဆောင်ခြင်း၊ များပြားစွာ သိုလှောင်ခြင်းဖြင့် ပြတ်လပ်မှုဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ ဈေးကစား၍ ဈေးကွက်ကို ပျက်စီးစေခြင်း စသည်တို့ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ (အခြားကုန်စည်များလည်း ပါဝင်နိုင်) အထူးသဖြင့် အောက်ခြေလူတန်းစား၏ နေ့စဉ်ဘဝကို ခက်ခဲစေကာ ဆူပူအုံကြွမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေရန်အထိ ဖန်တီးလုပ်ဆောင်နိုင်သည်။)
- မီဒီယာစစ်ဆင်ရေး (လူထုမှ နေ့စဉ်မြင်နေကြားနေရသည်များကို မိမိလိုရာဆွဲ ဖန်တီးပုံဖော်ပြသခြင်းဖြင့် လူထု၏အမြင်ကို ချုပ်ကိုင်ထားခြင်း) (ဤနည်းမှာ အွန်လိုင်းမီဒီယာများပြားလာသောခေတ်တွင် ပိုမိုထိရောက်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်လာသည်။ လူထု၏ သည်းခြေကြိုက်သတင်းများကို အရင်ဆုံး ဖော်ပြပြီး ပရိသတ်အင်အားကို စုစည်းသည်။)

ထို့နောက်တွင် ဖန်တီးပုံဖော်ထားသော သတင်းများကိုသာ သိမြင်ခွင့်ပေးတော့သည်။ သမားရိုးကျစစ်ပွဲများတွင်လည်း သုံးလေ့ရှိပြီး ယနေ့ခေတ်တွင် ပိုမိုသိမ်မွေ့ပြီး သွယ်ဝိုက်သောနည်းလမ်းများဖြင့် လူထုကို ဆွဲဆောင်ကြသည်။)

- မူးယစ်ဆေးဝါးစစ်ဆင်ရေး (အခြားနိုင်ငံများ၌ မူးယစ်ဆေးဝါးကို ပြန့်ပွားစေပြီး နှစ်နာပျက်စီးစေမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေကာ မိမိတွင် ကြီးမားသောအကျိုးအမြတ်များ ရယူခြင်း) (ဤနည်းမှာ နိုင်ငံတော်၏ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်တွင် အဓိကကျသော လူငယ်ထုကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေခြင်း ဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် နောက်ကွယ်တွင် ကြိုးကိုင်ထားသည့် ကြီးမားပြီး လျှို့ဝှက်သော အဖွဲ့အစည်းကြီးများ ရှိနေတတ်သည်။)
- ကွန်ပျူတာကွန်ရက်စစ် (ကွန်ပျူတာကွန်ရက်များ နောက်ကွယ်မှ ပုန်းလျှိုး၍ တစ်ဖက်ရန်သူကို ထိုးဖောက်တိုက်ခိုက်ခြင်း) (ဤနည်းတွင် နိုင်ငံတော်၏ အချက်အလက်များကို ခိုးယူခြင်းမှစ၍ သာမန်ပုဂ္ဂလိကရုံးလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကိုပါ တိုက်ခိုက်ကြပြီး သတင်းစီးဆင်းမှုနှင့် စီးပွားရေးလည်ပတ်မှုကို ထိခိုက်စေသည်။ တိုက်ရိုက်ရလဒ်ထက် ဆင့်ပွားအကျိုးဆက်များ၊ ထိခိုက်မှုများဆီသို့ ဦးတည်ထားလေ့ရှိသည်။)
- နည်းပညာစစ်ဆင်ရေး (မိမိအလိုကျ စံချိန်စံနှုန်းများ သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် စက်မှုနည်းပညာကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ချုပ်နိုင်ခြင်း) (ဤနည်းတွင် စစ်ဘက်နည်းပညာမှစပြီး အခြားသော အရပ်ဘက်သုံး နည်းပညာများအထိပါ ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်မှုတစ်ခုအောက်တွင်ထားရှိပြီး စတင်တီထွင်ထုတ်လုပ်သူနှင့် သူ၏ မဟာမိတ်များသာ သုံးစွဲနိုင်ရန် အနေအထားမျိုး ဖန်တီးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအနေဖြင့် မဟာမိတ်အဖြစ် တစ်ဖက်ဖက်ကို မဖြစ်မနေရွေးချယ်ရန် ဖြစ်လာစေသည်။)
- အတုအယောင်စစ်ဆင်ရေး (ရန်သူ့မျက်စိထဲတွင် မိမိ၏ အမှန်တကယ် အင်အားကို ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်အောင် အတုအယောင်များ ဖန်တီးခြင်း) (ဤနည်းမှာ မီဒီယာစစ်ဆင်ရေးနှင့် ဆင်တူသည်။ သို့သော် ပကတိအင်အားကို လျှို့ဝှက်ပြီး အင်အားကြီးသယောင် ဟန်ဆောင်ထားခြင်းဖြင့် တစ်ဖက်မှရန်သူကို အဟန့်အတားတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ သမားရိုးကျ စစ်ရေးနည်းလမ်းများတွင် အဓိက သုံးစွဲခဲ့ကြပြီး ယနေ့ခေတ်တွင် ပုံစံပြောင်းလဲ၍ အသုံးပြုလာကြသည်။)
- သယံဇာတစစ်ဆင်ရေး (သယံဇာတများကို လက်ဝါးကြီးအုပ် ချုပ်ကိုင်ထားခြင်း) (ဤနည်းတွင် မိမိ၌ ပေါကြွယ်ဝစွာတည်ရှိသော သယံဇာတများကို မဟာမိတ်နိုင်ငံများနှင့် မျှဝေသုံးစွဲပြီး ရန်သူရန်ဘက်နိုင်ငံများပေါ် ပိတ်ဆို့ချုပ်ကိုင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရုရှားက ယူကရိန်းပဋိပက္ခအတွင်း၌ ဥရောပဒေသအပေါ် ပြန်လည်တုံ့ပြန်ခဲ့သည့် စွမ်းအင်ဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုကို လေ့လာနိုင်သည်။)

ယခုကဲ့သို့ စစ်ဆင်နည်းများအပြင် စစ်မဟုတ်သော အခြားစစ်ဆင်နည်းပေါင်း မြောက်မြားစွာရှိနေနိုင်ပြီး ခေတ်သစ်နည်းပညာများ ပေါင်းစပ်လိုက်ပါက လူသားတို့နားလည်ထားခဲ့သည့် စစ်ပွဲ၏ပုံစံမှာ လုံးဝပြောင်းလဲသွားမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် "စစ်သည် သွေးစွန်းသော နိုင်ငံရေးဖြစ်သည်" ဟူသည့် စကားနှင့် "စစ်သည် ပဋိပက္ခတစ်ခုအား အစွမ်းကုန်

အင်အားသုံးဖြေရှင်းသည့် နောက်ဆုံးနည်းလမ်း" ဆိုသောအချက်များကိုလည်း ပြန်လည် စဉ်းစားသုံးသပ်ရန် လိုအပ်လာမည် ဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသောအချက်က စစ်ဆင်နွှဲရန် နည်းလမ်းများ ကျယ်ပြန့်များပြားနေခြင်းကြောင့် စစ်၏အခြေခံ တွေးခေါ်မြော်မြင်မှု သဘောတရားကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာစေပါသည်။ အကယ်၍သာ ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျဉ်းမြောင်း သည့် အခြေခံစစ်မြေပြင်ကိုသာ အာရုံထားနေမည်ဆိုပါက အနာဂတ်ကာလတွင် ရှင်သန်နိုင်ရန် အလွန်ခက်ခဲသွားမည် ဖြစ်သည်။ နောင်အနာဂတ် စစ်ပွဲများသည်လည်း လက်နက်စွဲကိုင် တိုက်ခိုက်သော သဘာဝနှင့် လက်နက်မပါသော အခြားနည်းလမ်းများ ကူးလူးရောယှက်နေ တော့မည် ဖြစ်သည်။ စစ်ပွဲတစ်ခုက စစ်ပွဲသဘာဝကို ကျော်လွန်သွားခြင်းကြောင့် ကြိုတင် တွက်ဆနိုင်စွမ်း အားနည်းသည့် စစ်ဆင်နွှဲရသူသည် နောက်ဆုံးထွက်သက် ရောက်ကာနီးမှ သာ စစ်မဟုတ်သောစစ်ကို ရင်ဆိုင်နေရကြောင်း သိရှိနိုင်ပြီး အဆုံးအရှုံးကြီးမားစွာဖြင့် ပျက်သုဉ်းမှုကို ရင်ဆိုင်ရမည်မှာ မလွဲချေ။

ဗိုလ်မှူးချုပ် ကျောက်နှင့်ဝမ်တို့၏ ကန့်သတ်မဲ့စစ်ဆင်ရေးကို ဖော်ဆောင်ရန် လုပ်ငန်းစဉ်သုံးရပ်ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) ဘက်မညီမှု (Asymmetry) (၂) ပေါင်းစည်းမှု (Combination) (၃) အမြင့်ဆုံးသက်ရောက်မှု (Optimality) တို့ ဖြစ်သည်။ ဘက်မညီမှုတွင် ပျော့ကွက်ကို နှိုက်ခြင်း၊ အကာအကွယ်အမဲ့ဆုံးနေရာကို ရှာတိုက်ခြင်း၊ မဟာဗျူဟာမြောက် အရေးပါသည့်နေရာကို တိုက်ခိုက်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ကန့်သတ်မဲ့စစ်ဆင်ရေးသည် စတင်သူ အတွက် အားသာချက်အပြည့်အဝကို ပေးထားသည်။ ပေါင်းစည်းမှုဆိုသည်မှာ သမားရိုးကျ ပူးပေါင်းစစ်ဆင်ရေးကဲ့သို့မဟုတ်ဘဲ နယ်နိမိတ်နှင့် ကန့်သတ်ချက်အားလုံးကို ကန့်သတ်မဲ့ စစ်က ဖြတ်ကျော်ပြီး နည်းလမ်းစုံသုံးစွဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဖြတ်ကျော်မှုကြောင့် စစ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ နည်းပညာ၊ သံတမန်ရေး၊ ပညာရေး၊ တရားဥပဒေ နည်းလမ်း များ၊ တရားဥပဒေမဟုတ်သော နည်းလမ်းများ၊ လူထုလူတန်းစားပေါင်းစုံတို့ ပေါင်းစပ်ပါဝင် လာနိုင်သည်။ အမြင့်ဆုံးသက်ရောက်မှုအတွက် ကန့်သတ်မှုရှိသည့် ရည်မှန်းချက်ထားရှိပြီး ရည်ရွယ်ချက် တိကျခိုင်မြဲရန်လိုအပ်သည်။ သီးခြားစစ်ကစားမှုနယ်မြေ၊ ကဏ္ဍများကို တစ်ချိန်တည်း တစ်ပြိုင်တည်းတွင် နည်းလမ်းမျိုးစုံ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ထိရောက် မှုကို အကောင်းဆုံးရရှိစေရမည် ဖြစ်သည်။ ကန့်သတ်မဲ့စစ်ဆင်ရေးသည် ကာလ တစ်လျှောက် လုံး စစ်ပွဲကို ကွပ်ကဲထားရမည်။ ကန့်သတ်မဲ့စစ်သဘောတရားသည် ပြည်သူ့စစ်သဘော တရားကို ကဏ္ဍနှစ်ရပ်တွင် ထောက်ကူ ထားသည်။ ပထမအချက်မှာ အနာဂတ် စစ်ပွဲများတွင် စစ်သည်များထက် အရပ်သားများက ကြီးစိုးလာမည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ဥပဒေစည်းမျဉ်းနှင့် ကန့်သတ်ချက်များမရှိသည့်အတွက် သမားရိုးကျမဟုတ်သော စစ်ပွဲဖြစ်လာမည်။ ဗိုလ်မှူး ချုပ်ကျောက်နှင့်ဝမ်တို့သည် ၁၉၉၆ ခုနှစ် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ရေလက်ကြားတွင် ပြုလုပ်သည့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုတွင် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး အဆိုပါ လေ့ကျင့်မှုအတွင်း အမေရိကန်လေယာဉ်တင်သင်္ဘောနှစ်စီး ပါဝင်ပတ်သက်လာမှုက ကန့်သတ်မဲ့စစ်အယူအဆကို ထွက်ပေါ်လာစေသည်ဟု ပညာရှင်များက ကောက်ချက်ချ ယူဆထားကြသည်။

အနစ်ချုပ် သုံးသပ်ချက်

ယနေ့ခေတ်ကမ္ဘာကြီးသည် စစ်ပွဲနှင့် စစ်ပွဲ၏ဘေးဒဏ်များမှ ကင်းလွတ်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ နိုင်ငံတိုင်းသည် ယင်းတို့၏အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ပိုမိုအင်အားကြီးမားလိုသော လိုအင်ဆန္ဒများကြောင့်သော်လည်းကောင်း စစ်ရေးဆိုင်ရာ အင်အားတည်ဆောက်ခြင်း၊ ချဲ့ထွင်ခြင်း၊ အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းတို့ကို စဉ်ဆက်မပြတ် လုပ်ဆောင်ကြဆဲဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လူ့အင်အား၊ လက်နက်အင်အား၊ ဓနအင်အားများ များပြားစွာ သုံးစွဲပြုန်းတီးပြီးမှ အောင်ပွဲရနိုင်မည့်စစ်ပွဲများထက် စစ်မဟုတ်သော သွယ်ဝိုက် သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ပြိုင်ဘက်များကို အလဲထိုးအနိုင်ယူနိုင်သော လှုပ်ရှားမှုများကို ပိုမိုမျက်စိကျနေပြီ ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် ကန့်သတ်မဲ့စစ် သဘောတရားနှင့် စစ်မဟုတ်သော စစ်ဆင်ရေး နည်းလမ်းများသည် ရှေ့တန်းသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ လက်ရှိဖြစ်ပွားနေသော ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခတွင်ပင် အမေရိကန်နှင့် နေတိုးအဖွဲ့ဝင်များက စစ်ပွဲတွင်းသို့ တိုက်ရိုက်မဝင်ဘဲ ယူကရိန်းကို ကြားခံထားကာ ရုရှား၏အင်အားများကို ဖွဲ့ထုတ်ချညှိနဲ့စေရန် ပိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းနေကြသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်သည်။ ထို့အပြင် စစ်မဟုတ်သော နည်းလမ်းများဖြစ်သည့် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ခြင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ သံတမန် ရေးနှင့် မီဒီယာပိုင်းတိုက်ခိုက်မှု စသည်တို့ကို တစ်ချိန်တည်း တစ်ပြိုင်တည်း အကောင်အထည် ဖော်လျက်ရှိသည်။ ဤသည်ကပင် အနာဂတ်ကာလ စစ်ပွဲများအတွက် ကန့်သတ်မဲ့စစ် သို့မဟုတ် စစ်မဟုတ်သောစစ်ကို ပြင်ဆင်ထားပြီးဖြစ်ကြောင်း သိရှိနိုင်သည်။ အဆိုပါ တိုက်ခိုက်မှုပုံစံသစ်သည် အင်အားတူနိုင်ငံများတင် မဟုတ်ဘဲ အနောက်အုပ်စု၏ ရန်သူဟု သတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံများကိုပါ သုံးစွဲတိုက်ခိုက်လာမည် ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် လူသားဝါဒနှင့် ဒီမိုကရေစီအရေခြံထားသော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့် ဝံပုလွေကဲ့သို့ အင်အားကြီးနိုင်ငံများသည် ဝါဒရေးရာ၊ အတွေးအခေါ်ပိုင်းနှင့် အမျိုးသားလိုခြံရေး အားနည်း ပျော့ညံ့နေသော သိုးငယ်အလား နိုင်ငံများကို တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းပြီး ဝါးမြိုစားသောက်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေကြောင်း ပြသနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် နည်းပညာများ အလွန်လျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသကဲ့သို့ စစ်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေများတွင်လည်း ကန့်သတ်ဘောင်များ ဝေဝါးမှေးမှိန်ခြင်းတို့ ရှိလာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ခေတ်ပေါ်အီလက်ထရွန်းနစ်ပစ္စည်းများသည် စစ်ဘက်ရော အရပ်ဘက်ပါ သုံးစွဲနိုင်လောက်သည်အထိ ကျယ်ပြန့်သွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ (ဥပမာ - ရုရှား၊ ယူကရိန်းပဋိပက္ခကို လေ့လာကြည့်ပါက အပျော်တမ်းဒရုန်းများသည်ပင် စစ်မြေပြင် ကင်းထောက်ခြင်းအတွက် သုံးစွဲနိုင်လာကြသည်။ ထို့ထက်ပို၍ ဗုံးများချိတ်ဆွဲကာ ရန်သူ့ တပ်များပေါ် ကြံချထိခိုက်စေခြင်းအထိ ကျယ်ပြန့်စွာ နေရာယူလာကြသည်။) ထို့အတူ စစ်ပွဲ တစ်ခု၏ မူလကရှိနှင့်ပြီးသား စည်းမျဉ်းဥပဒေများနှင့် စစ်ရေးအမြင်များသည်လည်း အကန့်အသတ်မဲ့သော စစ်ဆင်နွဲ့ရေး နည်းလမ်းများကြောင့် စစ်ပွဲကို ဆန်းစစ်သရုပ်ခွဲရန်မှာ ပို၍ခက်ခဲလာပါသည်။ တရားဝင်တပ်မတော်တစ်ရပ်၏ စစ်ဆင်ရေးထိန်းချုပ်အမိန့်ပေး ခန်းမမှသည် သာမန်အိမ်ရှင်မတစ်ဦး၏ လက်ပံတော့ကွန်ပျူတာတစ်လုံးအထိ စစ်မြေပြင်ဟု သတ်မှတ်ရမည့် အနေအထားဖြစ်သည်။ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲ၏ သဘောသဘာဝက နယ်ပယ်သစ်

တစ်ခုဆိုသို့ ဦးတည်နေခဲ့ပြီး ခေတ်ဟောင်းမှ စစ်နည်းဥပဒေသများ၊ အတွေးအခေါ်များ၊ ဗျူဟာများမှာ အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်ရန် လွယ်ကူမည်မဟုတ်ပါချေ။ ထို့အတွက် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးတာဝန်ကို အဓိကထမ်းဆောင်နေရသော တရားဝင်တပ်မတော်များသည် လိုက်နာကျင့်သုံးရသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကတစ်ဖက်၊ ရန်သူ၏ စည်းလွတ်ဘောင်လွတ် တိုက်ခိုက်လာမှုများကိုရင်ဆိုင်ရန် စဉ်းစားနေခြင်းတစ်ဖက်ဖြင့် ရှေ့မတိုးသာ နောက်မဆုတ် သာ အနေအထားမျိုး ကြုံတွေ့လာနိုင်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် နိုင်ငံချင်းတိုက်ခိုက်ကြသော စစ်ပွဲတွင် စစ်နည်းဥပဒေသ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ ဗျူဟာပိုင်းတို့အတိုင်း လှုပ်ရှားသက်ဝင်နေ မည်ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဇာတ်ကောင်များနှင့် တိုက်ခိုက်ရလျှင်မူ ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရာတွင် နိုင်ငံရေးဖိအားများ၊ စစ်မဟုတ်သော နည်းလမ်းများ၊ ခြေရာပျောက် ကွန်ရက်များကြောင့် ဘေးကျပ်နံကျပ် အခြေအနေ ကြုံတွေ့ရနိုင်ပါသည်။

ကန့်သတ်မဲ့စစ်နှင့် စစ်မဟုတ်သော စစ်ရေးနည်းလမ်းများကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးမှာ ပိုမိုများပြားသော ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် ကြုံတွေ့လာရပြီ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာတရား စသည့် ပါဝါအပျော့ (Soft Power) ဖြင့် ချိတ်ဆက်ထားသော နယ်ပယ်တိုင်းတွင် အန္တရာယ် ကြီးသလောက် မမြင်နိုင်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများဖြင့် ပြည့်နှက်နေပါသည်။ လူမှုအသိုက်အဝန်း ကို ပျက်စီးစေခြင်း၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာမတည်မငြိမ်ဖြစ်စေခြင်း၊ ဘာသာရေးအရ ဖိနှိပ်တိုက်ခိုက် ခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုအခြေခံများ ပျက်ဆီးခြင်း၊ တိုးတက်မှုများကို ရပ်တန့်စေခြင်း၊ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်တိုးပွားစေခြင်း၊ ကူးစက်ရောဂါပိုးများ ပြန့်ပွားစေခြင်း သို့မဟုတ် ဖြန့်ဖြူးခြင်း စသည်ဖြင့် နည်းလမ်းပေါင်းစုံအသုံးပြုကာ စစ်မဟုတ်သော စစ်ကို ရေရှည်ဆင်နွှဲ ခြင်း ခံရနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ စစ်မဟုတ်သော တိုက်ခိုက်မှုနည်းလမ်းများသည် ချက်ချင်း အလွယ်တကူ သိရှိနိုင်ရန်ခက်ခဲပြီး အချိန်လွန်မှသာ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့သော ဆိုးရွားသည့် ရလဒ်များကို ယူဆောင်လာပါလိမ့်မည်။ အထူးသဖြင့် အင်အားကြီးနိုင်ငံများက နိုင်ငံမဲ့အဖွဲ့အစည်းများကို နောက်ကွယ်မှ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် အခြားတစ်နိုင်ငံကို စစ်မဟုတ်သော နည်းလမ်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်လာနိုင်သည်ဖြစ်ရာ အန္တရာယ်ကြီးမားလှပါသည်။ ထို့အတွက် အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ဦးစားပေးကြရမည့် အချုပ် အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးနှင့်စစ်မဟုတ်သော စစ်ပွဲ သို့မဟုတ် ကန့်သတ်မဲ့ စစ်ပွဲများအတွက် သတိကြီးစွာဖြင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထား နိုင်ရန် အထူးလိုအပ်နေပြီ ဖြစ်ပါကြောင်း သုံးသပ်ရေးသားလိုက်ရပါသည်။

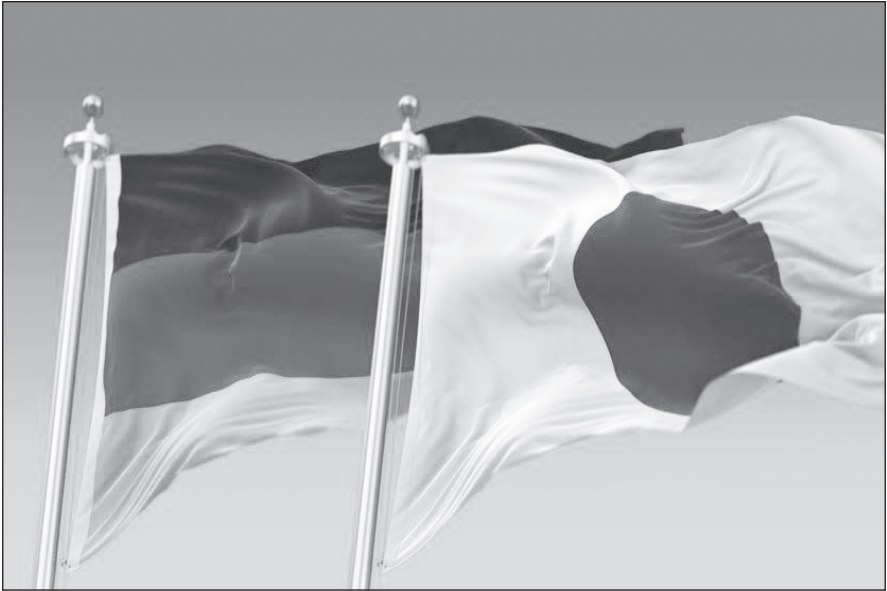
သိန်းထွန်းဦး (သေနင်္ဂ)

Ref: - NON-TRADITIONAL SECURITY THREATS IN THE 21ST CENTURY (DIVYA SRIKANTH)
- Non-Traditional Security Threat and National Security (Mr.NihansPS)
ကန့်သတ်မဲ့စစ် (သန်းအေး)
- မျက်မှောက်ခေတ် စစ်မက်ရေးရာအယူအဆများ (မောင်အောင်မျိုး)

ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီတို့ “ပုံမှန်” နိုင်ငံများ
ပြန်လည်ဖြစ်တည်လာကြခြင်း

၂၀၁၆ ခုနှစ်

“ ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီနှစ်နိုင်ငံစလုံးသည်
ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းသော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒနှင့်
အမျိုးသားလုံခြုံရေး ရပ်တည်ချက်များကို
အပြိုင်ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြသော်လည်း မတူကွဲပြားသော
ခြိမ်းခြောက်မှုများအပေါ် အတူတကွ အာရုံစိုက်ခဲ့ကြသည်။ ”

ဂျပန်နှင့်ဂျာမနီတို့သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၎င်းတို့၏ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးဩဇာကို ပြန်လည်ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းစေရန် အပြိုင်ကြိုးပမ်းလာခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲကို စစ်အေး တိုက်ပွဲ၏ ဇာတ်ညွှန်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပြီး ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဆိုဗီယက်ခေတ် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ပြန်လည်ရယူနိုင်ရန်နှင့် နိုင်ငံ၏ ယခင် ဂုဏ်ကျက်သရေကို တစ်ကျော့ပြန်လည်ရရှိရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲမှုအား နေတိုးချဲ့ထွင်မှုကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုသော ၂၀ ရာစု၏ အကြီးမားဆုံး ပထဝီဝင်ရေးကပ်ဆိုးကြီးအဖြစ် ပူတင်က ရည်ညွှန်းပြောဆိုလေ့ရှိပြီး အနောက်တိုင်းက ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုစာ ပံ့ပိုးပေးသော ရောင်စုံတော်လှန်ပုန်ကန်မှုများဟုလည်း ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ စစ်အေးခေတ် စုပေါင်းလုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ဖြစ်လဲ နေတိုးအဖွဲ့ကြီး၏ အသစ်အသစ် သောပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းမှု (ဖင်လန်နှင့် ဆွီဒင်တို့ကို နေတိုးအဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် လက်ခံလိုက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်)ကြောင့်လည်း ယူကရိန်းစစ်ပွဲကို ဆင်နွှဲခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း ၎င်းကဆိုပြန် သည်။

သို့သော်လည်း ယူကရိန်းပဋိပက္ခသည် ဂျပန်နှင့်ဂျာမနီတို့အား ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အမွေဆိုးမှ လွတ်မြောက်အောင် ကူညီပေးခဲ့သောကြောင့် ကမ္ဘာ့ရေးရာတွင် နောက်ထပ်သိသာ ထင်ရှားသော သမိုင်းဝင်အခိုက်အတန့်အကြောင်းအရာအဖြစ် အရေးကြီးလာပါသည်။ စစ်ရှုံး ပြီးနောက် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ ရှောင်ကြည်ထားရသော အဆိုပါ နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ၎င်းတို့၏

နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒများ၊ ကာကွယ်ရေးမူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် စစ်ပြီးခေတ် တစ်လျှောက်လုံးနီးပါး ကန့်သတ်ခံထားခဲ့ရသည်။ သို့သော်လည်း မကြာသေးမီက ဖြစ်ပွားခဲ့သော တိုးတက်မှုများက ယင်းနှစ်နိုင်ငံစလုံးကို အမှီအခို ကင်းစွာဖြင့် (တစ်ဆက်တည်းတွင်) ပိုမိုခိုင်မာ အားကောင်းသောအမျိုးသားလိုခြံရေးရပ်တည်ချက် များကို ကြိုးပမ်းမြှင့်တင်ရန် အခွင့်အလမ်းများပေးခဲ့ သောကြောင့် ယခင်က နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ချုပ်တည်းထားခဲ့ရမှုများကို စွန့်လွှတ် ခွင့် ရသွားကြတော့သည်။

ကာကွယ်ရေးဘတ်ဂျက်၊ ပို့ကုန်နှင့် မဟာဗျူဟာများ ပြောင်းလဲသွားခြင်း

ကာကွယ်ရေးဘတ်ဂျက်၊ ပို့ကုန်နှင့် မဟာ ဗျူဟာများ ပြောင်းလဲသွားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်မှာ နှစ်နိုင်ငံစလုံးမှ ၎င်းတို့၏ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ကို နိုင်ငံ GDP ၏ အနည်းဆုံး နှစ်ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့် မည်ဟု နှစ်နိုင်ငံအစိုးရများက ကတိပြုလိုက်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ အလုပ်ထက်အပြောက ပိုလွယ်နေခြင်းပင်ဖြစ်ရာ ဂျာမနီ၏ ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ်သည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် GDP ၏ နှစ်ရာခိုင်နှုန်းကို နောက်ဆုံးရောက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ် တွင် နောက်တစ်ကြိမ်ထိုအတိုင်း ပြန်လည်ရောက်ရှိရန် အစိုးရက ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း လွဲချော်သွားခဲ့ရ သည်။ ဂျပန်တွင်မူ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ကို GDP ၏ တစ်ရာခိုင်နှုန်းသာ သုံးခွင့်ပြုထားသော ယခင် မူဝါဒကို လက်ရှိဂျပန်အစိုးရက စွန့်လွှတ်လိုက် ပြီး ၂၀၂၇ ခုနှစ်အရောက်တွင် GDP ၏ နှစ်ရာခိုင်နှုန်း ထိသုံးစွဲနိုင်ရန် ရည်မှန်းကာဖြင့် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ အခွန်တိုးမြှင့်မှုကို စတင်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။

နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ၎င်းတို့၏ ကာကွယ်ရေး ပစ္စည်း တင်ပို့နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်း လျက် ရှိကြသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံအနေဖြင့် ယနေ့အချိန် အခါတွင် အဓိကလက်နက်တင်ပို့သူများထဲမှ တစ်ဦး

“ ဂျာမနီနိုင်ငံအနေဖြင့် ယနေ့အချိန်အခါတွင် အဓိကလက်နက် တင်ပို့သူများထဲမှ တစ်ဦးဖြစ်နေပြီ ဖြစ်သော်လည်း ၎င်း၏ လက်နက်တင်ပို့မှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကိုမူ ဆက်လက် ကန့်သတ်ခံထားရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ”

ဖြစ်နေပြီဖြစ်သော်လည်း ၎င်း၏လက်နက်တင်ပို့မှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကိုမူ ဆက်လက် ကန့်သတ်ခံထားရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးက ယူကရိန်းနိုင်ငံအား စစ်ရေး အကူအညီမပေးရန် သူမနိုင်ငံ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရှုရှား-ယူကရိန်း စစ်မဖြစ်မီ ရက်ပိုင်းအလိုက ကာကွယ်ပြောဆိုခဲ့သော်လည်း စစ်ပွဲစတင်ပြီးနောက် များမကြာမီတွင် အဆိုပါမူဝါဒအား ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီး ဂျာမနီနိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ပထမ (၁၁) လအတွင်း ယူကရိန်းအား စစ်ရေးအကူအညီ ဒုတိယအကြီးဆုံးပံ့ပိုးသူ (အမေရိကန်နောက်၊ ဗြိတိန်နှင့် ပြင်သစ်တို့ရှေ့) အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင်ပင် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်နှင့် အင်ဒိုနီးရှားအပါအဝင် နိုင်ငံအများအပြားသို့ လက်နက်လွှဲပြောင်းပေးအပ်နေခြင်းကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ရုပ်သိမ်းခဲ့ သည်။ (ဩစတြေးလျ၊ ယူအေအီးတို့နှင့် သဘောတူညီချက်များ ကျဆင်းသွားသည့်အတွက် အဆင်မပြေမှုများ အများအပြားရှိသည်။) တိုကျိုသည် ၎င်း၏ ကာကွယ်ရေး စက်မှုဆိုင်ရာ ရုပ်ဝန်းကို ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းစေရန်အတွက် အမေရိကန်ကိုကျော်လွန်၍ ၎င်း၏ ကာကွယ် ရေးမိတ်ဖက်များကို ကွဲကွဲပြားပြားရှိနေစေရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ ဆဋ္ဌမမျိုးဆက် တိုက်လေယာဉ်များ တီထွင်ထုတ်လုပ်ရန် ကြိုးပမ်းနေသည့် ယူကေ၊ အီတလီတို့နှင့် မကြာ သေးမီက ကျင်းပခဲ့သော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တိုက်ခိုက်ရေးလေကြောင်း အစီအစဉ် (Global Combat Air Program) တွင် သွားရောက်ပူးပေါင်းမှုမှာ အထင်ရှားဆုံး သာဓကပင်ဖြစ်သည်။ ဤတိုးတက်မှုများကို လျှော့ချခြင်းသည် နှစ်နိုင်ငံလုံးရှိ တင်းကျပ်လွန်းသော နိုင်ငံခြားရေးနှင့် အမျိုးသား လုံခြုံရေးမူဝါဒအပေါ် နိုင်ငံရေး ကတိကဝတ်တစ်ခု အသစ်တစ်ဖန်ပြုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဂျာမနီအဓိပတိ Olaf Scholz က "Zeitenwende" (အချိုးအကွေ့တစ်ခု) ဟု တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ပြောဆိုခဲ့သည်။ ရှုရှား-ယူကရိန်းစစ်စတင်ပြီး မကြာသေးမီအချိန်အတွင်း ဂျာမနီသည် ၎င်း၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းရိုးပြုပြင်တည်ဆောက်မှု ပြုလုပ်နေရသည့်ကြားက နိုင်ငံတပ်မတော်ကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ရည်ရွယ်၍ ယူရို ၁၀၀ ဘီလီယံ တန်ကြေးရှိ အထူးရန်ပုံငွေတစ်ရပ် ထူထောင်ခဲ့သည်။

ထိုစဉ် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ယူကရိန်းပဋိပက္ခနှင့် ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ဝေးကွာသော အနေအထားတွင်ရှိနေပြီး ဥရောပ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ဆဲ အခြေအနေများကြောင့် ထိခိုက်မှု နည်းပါးခဲ့သည်။ ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ် Kishida Fumio က ပြီးခဲ့သည့်နေ့ရာသီက ကျင်းပပြုလုပ် ခဲ့သော Shangri-La Dialogue ၌ “ဒီကနေ့ယူကရိန်း၊ မနက်ဖြန်ကျရင် အရှေ့အာရှဆိုတာမျိုး ကျွန်တော်တို့ ကောင်းကောင်းကြီးသတိချပ်ထားသင့်တယ်” ဟု ရှင်းလင်းပြောကြားခဲ့သည်။ Yoshida Doctrine အရ နိုင်ငံအဆင့် ကာလကြာရှည် ကတိခံထားရသော ခံစစ်အနေအထား ကြီးမှ ဂျပန်နိုင်ငံသည် အလှမ်းဝေးသော ၎င်း၏ စစ်ရေးမဟာဗျူဟာ၊ ကာကွယ်ရေးမူဝါဒနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာမူဝါဒများကို ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

မကြာသေးမီက ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အမျိုးသားလုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာ (National Security Strategy-NSS)၊ အမျိုးသားကာကွယ်ရေးမဟာဗျူဟာ (National Defense Strategy) (ယခင်က အမျိုးသားကာကွယ်ရေး အစီအစဉ်လမ်းညွှန်ချက်များဟု လူသိများခဲ့) နှင့် ကာကွယ်ရေးတည်ဆောက်မှုအစီအစဉ် (Defense Buildup Program) (ယခင်က

ကာလလတ် ကာကွယ်ရေးအစီအစဉ်အဖြစ် လူသိများခဲ့)တို့သည် သိသာထင်ရှားသော သာဓကများပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကာကွယ်ရေးတည်ဆောက်မှုအစီအစဉ်က လာမည့်ဆယ်စုနှစ် အတွင်း နိုင်ငံ၏ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်နှင့် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းဝယ်ယူမှုပန်းတိုင်များ ကို ချမှတ်နေချိန်အတွင်း NSS ကိုလည်း ၂၀၁၃ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ပြန်လည်ပြင်ဆင်နေပါသည်။ အဓိကကျသော အပြောင်းအလဲများထဲတွင် တာဝေးပစ်တန်ပြန် တိုက်ခိုက်မှုစွမ်းရည်များ ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ကြိုးပမ်းမှုများလည်း ပါဝင်ပြန်ပါသည်။

ဤကဲ့သို့အခိုင်အမာပြောဆိုနေခြင်းမှာ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ် စတင်ခဲ့သောကြောင့် မဟုတ်ပေ။ Kishida အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် ဂျပန်နိုင်ငံအား ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတွင် ပိုမိုထင်ရှားစေရန် ကာလရှည်ကြာ တွန်းအားပေးခဲ့သည့် ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ရှင်ဆိုအာဘေး၏ မူဝါဒများအပေါ် အမြစ်တွယ်လျက်ရှိသည်။ ဥပမာ-ယနေ့ခေတ် လူပြောများ လှသော Quad နှင့် Indo-Pacific ဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာမြောက် ပထဝီဝင်အနေအထားကို “ပင်လယ်နှစ်စင်း ဆုံတွေ့မှု” ဟု ၂၀၀၇ ခုနှစ်ကတည်းက အာဘေးက ပြောကြားနေခဲ့ခြင်းဖြစ် ပြီး ယင်းတွင် အိန္ဒိယနှင့် “ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောအာရှ” အလားအလာကို ရည်ညွှန်းမှုသဘော ပါဝင်နေကာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာနှင့် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတို့ “တူစုံတွဲအရွှေ့သဘော” အမြစ်တွယ် ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤအရာသည် အမျိုးမျိုးသော ဂျပန်တို့၏ ကင်ပွန်းတပ်မှု “လွတ်လပ်မှုနှင့် သာယာဝပြောမှု (Arc of Freedom and Prosperity)”၊ “ဒီမိုကရက်တစ်လုံခြုံရေးစိန်ပွင့် (Democratic Security Diamond)” နှင့် မကြာသေးမီက ပြောဆိုနေကြသော “လွတ်လပ်၍ ပွင့်လင်းသော အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ (Free and Open Indo-Pacific)” အောက်တွင် ဆက်လက် ရင့်သန်လာခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ယူကရိန်းပဋိပက္ခသည် အထက်ပါကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အရှိန်မြှင့်တင်ပေးလျက်ရှိပြီး အထူးသဖြင့် လူထုအမြင်နှင့်ပတ်သက်သော အဓိကပြဿနာများ ကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းသည် နှစ်နိုင်ငံလုံးရှိ အိမ်တွင်းနိုင်ငံရေး တိုးတက်မှုအားလုံး အကျိုးဝင်သွားစေသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံကိုပြန်ကြည့်လျှင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက ကျင်းပခဲ့သော အောက်လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လက ကျင်းပခဲ့ သော အထက်လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲများအပြီး Kishida အစိုးရ၏လုပ်ပိုင်ခွင့် ပိုမို အားကောင်းလာကာ “စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဖွဲ့စည်းပုံ” ဟု ခေါ်ဆိုကြသည့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ ဥပဒေကို ပြန်လည် ပြင်ဆင်နိုင်ခြင်းအပါအဝင် အာဏာရလစ်ဘရယ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (LDP) ဦးဆောင်သော ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့အား ပြင်းပြင်းထန်ထန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ခွင့်ကို ရရှိခဲ့သည်။ ဂျာမနီနှင့် စပ်လျဉ်း၍ဆိုလျှင် စိမ်းလန်းလွတ်လပ်သော ဒီမိုကရက် များ (Green and Free Democrats) ပါဝင်သော အာဏာရညွန့်ပေါင်းအစိုးရကို Scholz ဆိုရှယ်ဒီမိုကရက်များ (Scholz’s Social Democrats) အနေဖြင့် တရုတ်ကိုဦးတည်သည့် ပိုမိုခက်ခဲသောလမ်းကြောင်းကို လျှောက်လှမ်းနေခြင်းအပါအဝင် ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒကို ပြန်လည်စဉ်းစားရန် တွန်းအားပေးနိုင်ခဲ့သည်။

မတူသော်လည်းဆုံတွေ့နိုင်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် ဦးစားပေးအရာများ

ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီနှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းသော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေး ရပ်တည်ချက်များကို အပြိုင်ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြသော်လည်း မတူကွဲပြားသော ခြိမ်းခြောက်မှုများအပေါ် အတူတကွ အာရုံစိုက်ခဲ့ကြသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံအတွက် ပထမနှင့် အစောဆုံး ထွက်ပေါ်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုမှာ တရုတ်နိုင်ငံမှ ဖြစ်ပြီး မြောက်ကိုးရီးယားနှင့် ရုရှားတို့က နောက်ကလိုက်သည်။ ဂျပန်၏ NSS တွင် တရုတ်အား ဂျပန်၏ “အကြီးမားဆုံးသော မဟာဗျူဟာမြောက်စိန်ခေါ်မှု” အဖြစ် ထည့်သွင်းထားရှိသည်။ တရုတ်-ဂျပန် ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် ဘက်စုံထောင့်စုံမှ ပိုမိုထွက်ပေါ်လာနေလျက် ရှိပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် အရှေ့တရုတ် ပင်လယ်ရှိ Senkaku/Diaoyu ကျွန်းစုများအကြောင်း၊ မဖြေရှင်းရသေးသော ပိုင်နက် အငြင်းပွားမှုအပြင် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ၂၀၂၁ ကာကွယ်ရေးစက္ကူဖြူစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ကာကွယ်ရေးအသံများလည်း ပိုမိုထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထရမ်အစိုးရက အမေရိကန်အား ပစ်ဖိတ်ဖြတ်ကျော် မဟာမိတ်ဆက်ဆံရေး (Trans-Pacific Partnership) မှ ဆွဲထုတ်ပြီးနောက် ဂျပန်၏ ဒေသတွင်း ကုန်သွယ်ရေးဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍ၊ နိုင်ငံဖြတ်ကျော်ထုတ်လုပ်မှု ကွန်ရက်များတွင် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် မှီခိုအားထားမှု လျော့ချရန်ရည်ရွယ်သည့် ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက် ဦးဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍ (Supply Chain Resilience Initiative) တို့ ပေါ်ထွက်လာသည်ဟု ယူဆနိုင်မှုနှင့်အပြိုင် Kishida အစိုးရ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးဝန်ကြီးဌာနအသစ်ကို တည်ထောင်ခဲ့မှုတို့ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရာ ဤဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများအားလုံးသည် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ရှေးရိုးစဉ်လာ အယူအဆများထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော တရုတ်-ဂျပန်ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ရည်ညွှန်း နေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ဂျာမနီအတွက်ဆိုလျှင် ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် တရုတ်သည် ရုရှားနောက်တွင်ရှိသော ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်သည်။ ဥရောပ၏ သာယာဝပြောမှုနှင့် လုံခြုံရေးကို ရုရှားနှင့် ပေါင်းစည်းရန် ချိတ်ဆက်ပေးသည့် “Ostpolitik” နှင့်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံ၏ ကာလရှည်ကြာ ကတိကဝတ်ကို Scholz က စွန့်လွှတ်ခဲ့သည်။ ထို့သို့ စွန့်လွှတ်ခဲ့သည့် အကြောင်းတရားများတွင် ခွဲထွက်ယူကရိန်းဒေသများဖြစ်သည့် Donetsk နှင့် Luhansk ဒေသများကို မော်စကိုက အသိအမှတ်ပြုပြီးနောက် Nord Stream-2 ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းအား ဂျာမနီမှ ဆိုင်းငံ့ထားချိန် ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲစတင်မီ ရက်ပိုင်းအလို၌ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော “Wandel durch Handel” “ကုန်သွယ်မှုမှတစ်ဆင့် ပြောင်းလဲခြင်း”ဟူသည့် မူဝါဒတစ်ခု ပါဝင်သည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဂျာမနီသည် အမေရိကန်နှင့် အခြားဥရောပနိုင်ငံများထက် တရုတ်နိုင်ငံကို ပိုမိုသတိထား၍ ကျေအေးပေးသည့် ချဉ်းကပ်မှုကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားသည်။ တချို့အရာများမှာ ၎င်း၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒတွင် ပါရှိသော “မဟာဗျူဟာမြောက် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်ခွင့်” နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အယူဝါဒဆိုင်ရာ အခွင့်ကောင်းတစ်ခုအတွက် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုဖြစ်ရုံသာမက လက်တွေ့အားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံအခြေစိုက်ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များနှင့် ဈေးကွက်များအတွင်း အဓိကဂျာမန်စက်မှုလုပ်ငန်း

(မော်တော်ကားကဏ္ဍ ကဲ့သို့သော) များဖြင့် အပြန်အလှန်မှီခိုနေရသည့် သဘောတရားကို ထင်ဟပ်နေသေးသလိုခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်ကုမ္ပဏီ COSCO အား ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ ဟမ်းဘတ်ဆိပ်ကမ်းတွင် အစုရှယ်ယာပါဝင်ခွင့် (အစပိုင်းတွင် အဆိုပြုထားသည့်ပမာဏထက် သေးငယ်သော်လည်း) ပေးခြင်းသည် တရုတ်-ဂျာမနီဆက်ဆံရေး ဆက်လက်ပေါင်းစပ်နေမှုကို သရုပ်ဖော်ပြနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ မဟာဗျူဟာအရ အရေးကြီးသောကဏ္ဍများရှိ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များအား ခွဲထုတ်ကြရန်ဟူသည့် အမေရိကန်၏ တွန်းအားပေးမှုနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် နှစ်နိုင်ငံစလုံး၏ ခြိမ်းခြောက်မှုအပေါ် ရှုမြင်ကြသည့်အမြင်များ မှာ မတူသော်လည်း ပေါင်းစည်းနိုင်သည့်လက္ခဏာများ ပြနေကြောင်းကိုလည်း အသိအမှတ် ပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ ရုရှားသည် တိုကျိုအတွက် အဓိကကျသော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုတစ်ခုလည်းဖြစ်နေပေရာ တောင်ပိုင်းမှ Kurils နှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ မြောက်ပိုင်းမှ နယ်မြေများနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း နယ်မြေအငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းပေး ရန် ဂျပန်၏ ထပ်တလဲလဲအားထုတ်မှုများသည် ယူကရိန်းပဋိပက္ခစတင်ပြီးနောက် ရုတ်ချည်း ရပ်တန့်သွားကာ ဂျပန်သည် အာရှတွင် မော်စကို၏လုပ်ရပ်အပေါ် အပြင်းထန်ဆုံးဝေဖန်သူ အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ထိုအတောအတွင်း ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အင်ဒို- ပစိဖိတ်ဒေသဆိုင်ရာ ဂျာမနီ၏ မူဝါဒလမ်းညွှန်ချက်များ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီဖရီးဂိတ် စစ်သင်္ဘောများ တောင်တရုတ်ပင်လယ်၌ ဖြန့်ကြက်ချထားမှုတို့သည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ အပေါ် ဂျာမနီတို့၏ ရင့်ကျက်သောအမြင်ကို ဖော်ပြနေပေသည်။ ဂျာမနီအစိုးရအနေဖြင့် ၎င်း၏ ပထမဆုံးသော တရုတ်ဗျူဟာကိုလည်း ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်မည်ဖြစ်သည်။ Scholz ၏ ၂၀၂၂ ခုနှစ် တရုတ်ခရီးစဉ်သည် ဂျာမနီသမ္မတ Frank-Walter Steinmeier ၏ ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားသို့ သွားရောက်မည့် အလည်အပတ်ခရီးစဉ်နှင့် တိုက်ဆိုင်နေပုံကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် ဂျာမနီ၏ နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒသည် ပိုမိုကြမ်းတမ်းနေပုံ ရပြီး ဂျာမနီ၏ ကျယ်ပြန့်သော အာရှမူဝါဒနှင့် မကိုက်ညီတော့သည့် တရုတ်အပေါ် သီးခြား ထားရှိလာသည့်မူဝါဒကို တွေ့မြင်နေရပါသည်။

တိုးတက်မှုတစ်ခု

ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီတို့၏ နိုင်ငံခြားရေးနှင့်ကာကွယ်ရေးမူဝါဒများသည် ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေဆဲဖြစ်သည်မှာ အသေအချာပင် ဖြစ်သည်။ ဂျာမနီသည် ၎င်း၏ ပထမဆုံးသော အမျိုးသားလုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာကို ရေးဆွဲလျက်ရှိသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံမှ အဘေးအစိုးရသည် စုပေါင်းတွန်းလှန်ကာကွယ်ရေးဟူသည့် စကားရပ်ဖြင့် ဂျပန်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပြီး “စစ်ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ဖြစ်ပြီး ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် အင်အားအသုံးပြုမှုဆိုသည်မှာ တိုင်းတစ်ပါးမှ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်းကိုဆိုလိုသည်” ဟု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပိုဒ် (၉) တွင် နဂိုအတိုင်း ပြန်လည်ထည့်သွင်းထားသည်။ ထို့အပြင် LDP သည် ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကိုစတင်ရန် လိုအပ်သောအရေအတွက်ဖြစ်သည့် လူအများစုသုံးပုံနှစ်ပုံကို

ဆက်လက်စွဲကိုင်ထားနိုင်သော်လည်း အဆိုပါကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ လူထု၏ သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေပြင်ဆင်မှုများကို နောက်ဆုံးအတည်ပြုရန်လိုအပ်မည့် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ၏ရလဒ်နှင့်ပတ်သက်၍ မသေချာ မရေရာမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီတို့သည် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံခြားရေးနှင့် လုံခြုံရေးမူဝါဒများကို မဟာမိတ် များ (အမည်အားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)ထံမှ အရင်းတည်၍ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများနှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရမှုများ မှတစ်ဆင့် ကမ္ဘာကြီးအပေါ် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာ ရှုမြင်ခဲ့သော ၎င်းတို့၏ အမြင်များကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်အရောက်တွင် ပထဝီနိုင်ငံရေးအသံများနှင့် ပြန်လည်ကြိုးညှိ ရှာဖွေနေကြခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်နိုင်ငံစလုံး၏ တိုးမြှင့်ထားသော ဗျူဟာမြောက်စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် သြဇာ အာဏာကို အမေရိကန်က ကြိုဆိုလက်ခံရုံသာမက ၎င်းတို့အချင်းချင်းထားရှိခဲ့သည့် မဟာမိတ်ကတိကဝတ်များတွင် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ပိုမိုတိုးပွားလာပေရာ ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံတွင် ၎င်း တို့၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကိုလည်း ပိုမိုပြသခွင့်ရသွားကြတော့သည်။ ယူရေးရှား မြေထု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စွန်းများပေါ်မှ မဟာဗျူဟာမြောက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို နှစ်နိုင်ငံစလုံးက ပိုမိုတုံ့ပြန်လာကြသောကြောင့် (ဥရောပတွင် ရုရှား၏ရန်လိုနေမှုကို ဂျပန်က တုံ့ပြန်ခြင်း၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း တရုတ်၏ အခိုင်အမာပြောဆိုခြင်း) ရေရှည်တွင် အထက်ပါအကြောင်းအရာများသည် ကမ္ဘာ့မြင်ကွင်းသစ်ကို ဆောင်ကြဉ်းပေးကောင်း ပေးနိုင်မည် ဖြစ်တော့သည်။

မင်းအဲမွန်

Ref: 2022: The Year Japan and Germany Became “Normal” Countries

ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၁ ရက်နေ့မှ
ဒီဇင်ဘာ ၃၁ ရက်နေ့အတွင်း

“ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍
၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၁ ရက်နေ့မှ
ဒီဇင်ဘာ ၃၁ ရက်နေ့အတွင်း
ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို
ရက်စွဲအလိုက် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။”

UKRAINE-RUSSIA CRISIS

Timeline since Crimea annexation

Some key milestones since **Russia annexed Crimea** from Ukraine in 2014.

- 2014 February** - Anti-government protests peak in Ukraine and spark a counter-revolution in the Donbas region.
- February/March** - Russia invades and annexes Crimea.
- September** - The Minsk Agreement is signed in Belarus calling for a ceasefire. The deal collapses within days of signing.
- 2015 February** - A new Minsk agreement is signed with a new OSCE-monitored ceasefire and the withdrawal of heavy weapons from both sides.
- 2017 June** - Ukrainian Parliament adopts legislation to restate its intention to join NATO.
- 2020 September** - Ukraine's President Volodymyr Zelenskyy approves a security strategy laying foundations for a partnership with NATO.
- 2021 March** - Russian troops begin amassing at the Ukraine border.
- July** - Vladimir Putin publishes an article "On the historical unity of Russians and Ukrainians", where he delineates the historical ties between Russia, Ukraine and Belarus.
- December** - An estimated 100,000 Russian troops are concentrated along the Ukraine border.
- 2022 January** - Russia, NATO and the OSCE hold diplomatic talks. The US and Russia meet in Geneva to de-escalate tensions in Ukraine. NATO puts troops on standby.

Source: AJ Labs

@AJLabs ALJazeera

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၁

နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံတွင် ပစ်ခတ်မှုများကြောင့် အပြန်အလှန် အပြစ်တင်ပြောဆိုမှုများရှိခဲ့ပြီး IAEA အကြီးအကဲက မည်သူမဆို “မီးနှင့်မကစား” သင့်ကြောင်း သတိပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၂

ယူကရိန်းတောင်ပိုင်း Kherson ဒေသရှိ ဒေသခံများမှ ဆန္ဒအလျောက် ဘေးလွတ်ရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းမှုများ စတင်တော့မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၃

ယူကရိန်းတွင် တိုက်ခိုက်မှုနှင့် ဆက်နွယ်သော ဓာတ်အားလိုင်းချို့ယွင်းမှုကြောင့် မော်လဒိုဗာနိုင်ငံသည်လည်း မီးပျက်မှုများ ကြုံတွေ့နေရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၄

မကြုံစဖူး ဓာတ်အားပြတ်တောက်မှုကြောင့် ယူကရိန်းနျူကလီးယားစက်ရုံ လေးရုံကို တစ်ပြိုင်နက် ပိတ်ခဲ့သည်။ ဓာတ်အားပြတ်တောက်မှုကြောင့် မြေအောက်၌ တစ်ညလုံး ပိတ်မိနေခဲ့သော မိုင်း လုပ်သား ၃၀၀၀ နီးပါးကို ကယ်ဆယ်နိုင်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၅

ခက်ခဲကြမ်းတမ်းသော ဆောင်းရာသီ၏ အအေးဒဏ်နှင့် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များ၏ အဆက်မပြတ် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများ ရှိလာမည်ဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရ အဆင့်မြင့် အရာရှိများက သတိပေးခဲ့ပြီးနောက် မကြာသေးမီက ရုရှားတို့၏ထိန်းချုပ်မှုမှ လွတ်မြောက်ခဲ့သည့် Kherson မြို့ခံတချို့ကို ဘေးလွတ်ရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ပေးခဲ့သည်။

ဖင်လန်နိုင်ငံနှင့် ဆွီဒင်နိုင်ငံတို့သည် နေတိုးစစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်နိုင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဟန်ဂေရီနှင့် တူကီယိုနိုင်ငံတို့က ထောက်ခံအတည်ပြုကြလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ကြောင်း နေတိုးစစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့ အတွင်းရေးမှူးချုပ် Jens Stoltenberg က ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၂၆

ယခုအခါ ယူကရိန်းလျှပ်စစ်ဓာတ်အား လိုအပ်ချက်၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ဖြည့်ဆည်း နိုင်ပြီဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ မဟာဓာတ်အားလိုင်း ထောက်ပံ့ရေးဌာနက ပြောဆိုထားသည်။ ရုရှားတို့၏ မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ယခုသီတင်းပတ်အစောပိုင်းက ဓာတ်အားပြတ်တောက်မှုများအပြား ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၂၇

ယူကရိန်းမြို့တော်ကီယက်ဗ်တွင် အခက်အခဲများကြားမှ ပြုပြင်မှုများ ပြုလုပ်ပြီး နောက် လျှပ်စစ်မီး၊ ရေ၊ စွမ်းအင်နှင့် အင်တာနက်ရရှိမှုတို့သည် ပုံမှန်နီးပါး အခြေအနေ သို့ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း မြို့တော်တာဝန်ရှိသူများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၂၈

အမေရိကန်နှင့် ရုရှားတို့သည် အမေရိကန်အကျဉ်းသား Brittney Griner နှင့် Paul Whelan လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ဆက်လက် ဆွေးနွေးနေကြောင်း ရုရှားနိုင်ငံဆိုင်ရာ အမေရိကန်သံရုံးယာယီတာဝန်ခံက ရုရှားနိုင်ငံပိုင်မီဒီယာကို ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၂၉

ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ချက်သည် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်တက် လာခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံပိုင်လျှပ်စစ်ကုမ္ပဏီ၏ဖော်ပြချက်အရသိရသည်။ မကြာသေး မီက ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအတွင်း စွမ်းအင်ထောက်ပံ့ရေး အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပျက်စီးသွားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၃၀

အမေရိကန်အစိုးရအနေဖြင့် ဂျာမနီရှိ အမေရိကန် အခြေစိုက်စခန်းတစ်ခုတွင် တစ်လလျှင် ယူကရိန်းစစ်သည် ၂၅၀၀ ခန့်အထိ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန် စဉ်းစား နေကြောင်း အမေရိကန် အရာရှိများ၏ ပြောဆိုချက်အရ သိရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁

အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ဗလာဒီမာပူတင်နှင့် ဆက်သွယ်ရန် လတ်တလော အစီအစဉ်မရှိဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ သို့သော် သမ္မတပူတင် အနေဖြင့် ယူကရိန်းစစ်ပွဲကို အဆုံးသတ်ရန် နည်းလမ်းရှာနေသည်ဆိုပါက ၎င်းအနေဖြင့် ရုရှားခေါင်းဆောင်နှင့် စကားပြောရန် အသင့်ရှိကြောင်း ထပ်လောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂

ဥရောပသမဂ္ဂသည် ရုရှားသွင်းကုန်အများစုအပေါ် တားမြစ်ပိတ်ပင်ချက်အသက်မဝင်မီ ရက်ပိုင်းမျှအလိုတွင် ရုရှားရေနံအပေါ် ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ သဘောတူညီချက်တစ်ရပ် ရရှိခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၃

Zaporizhzhia နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံကို ကာကွယ်ရန်အတွက် နှစ်ကုန်တွင် ရုရှား၊ ယူကရိန်းတို့နှင့် သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ရရှိလိမ့်မည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ နျူကလီးယား စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့က မျှော်လင့်ထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၄

ရုရှားရေနံနှင့် အခြားသောအနောက်နိုင်ငံများ၏ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများအပေါ် အီးယူ၏ ဈေးနှုန်းကန့်သတ်ချက်ကြောင့် OPEC နှင့် ၎င်း၏မဟာမိတ်များသည် လက်ရှိရေနံထွက်ရှိမှုကို ဖြတ်တောက်ထားရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၅

သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်သည် အောက်တိုဘာလအတွင်းက ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပျက်စီးသွားသော ခရိုင်းမီးယားကျွန်းဆွယ်နှင့် ရုရှားပြည်မကြီး အကြား အဓိကဆက်သွယ်ထားသည့် Kerch တံတားသို့ သွားရောက်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားနိုင်ငံပိုင်မီဒီယာက ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၆

ယူကရိန်းနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်းထိစပ်နေသည့် ဒေသတွင်းလေယာဉ်ကွင်း တစ်ခုတွင် ဒီဇင်ဘာ ၆ ရက်နေ့က ဒရုန်းနှင့်တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း ရုရှားနိုင်ငံအနောက်ဘက်ရှိ Kursk ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၇

သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ရုရှားလက်နက်တိုက်အား အဟန့်အတားအဖြစ် ရှုမြင်ထားကြသော်လည်း နျူကလီးယားစစ်ပွဲ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုမှာ တိုးလာနေကြောင်း သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၈

အမျိုးသမီးဘတ်စကက်ဘောအသင်း (WNBA) ကြယ်ပွင့် Brittney Griner သည် လက်နက်ပွဲစား Viktor Bout နှင့် အကျဉ်းသား လဲလှယ်မှုအရ ရုရှားအကျဉ်းထောင်မှ ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၉

အမျိုးသမီးဘတ်စကက်ဘောအသင်း (WNBA) ကြယ်ပွင့် Brittney Griner သည် ရုရှားအကျဉ်းထောင်မှ လွတ်မြောက်လာပြီးနောက် အမေရိကန်မြေသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၀

ဥရောပကောင်စီအနေဖြင့် ယူကရိန်းအား ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ယူရို ၁၈ ဘီလီယံ အကူအညီပေးနိုင်မည့် ဥပဒေတစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းနိုင်သော သဘောတူညီချက်တစ်ရပ် ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ သဘောတူညီချက်ကို လာမည့်သီတင်းပတ်တွင် ဥရောပပါလီမန်သို့ တင်ပြသွားမည် ဖြစ်ကြောင်း Kyiv Independent သတင်း တစ်ရပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၁

ယူကရိန်းကို အမေရိကန်က မကြုံစဖူး ထောက်ပံ့ပေးသည့် ကာကွယ်ရေးနှင့် ငွေကြေး အကူအညီအတွက် ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဇဲလန်စကီးက သူ၏တရားဝင် Telegram messaging app တွင် ပြောကြားခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် သိမ်းပိုက်ခံ ယူကရိန်းဒေသများကို တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ရာ တောင်ဘက်ရှိ Melitopol နှင့် အရှေ့ဘက်ရှိ Donetsk တို့ကို ခိုးကျည်များ ထိမှန်ခဲ့ကြောင်း ဒေသ အဆင့် တာဝန်ရှိသူများက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၂

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးသည် G-7 အစည်းအဝေးသို့ virtual စနစ်ဖြင့် ပါဝင်တက် ရောက်ခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အာမခံချက် ဖြစ်စေနိုင်သည့် အဆင့်သုံးဆင့်ကို ချပြခဲ့သည်။
တိုင်ဒန်အစိုးရသည် ဖမ်းဆီးခံထားရသော အမေရိကန်နိုင်ငံသား Paul Whelan ကိစ္စဆွေးနွေးရန်အတွက် ယခုသီတင်းပတ်အတွင်း ရုရှားနိုင်ငံနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးမည် ဖြစ်ကြောင်း အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြံပေး Jake Sullivan က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၃

တိုင်ဒန်အစိုးရသည် ရုရှားတို့က ယူကရိန်းအား တိုက်ခိုက်မှုများကို တန်ပြန်နိုင်ရန် အတွက် ယူကရိန်းသို့ အဆင့်မြင့်တာဝေးပစ်လေကြောင်းကာကွယ်ရေးစနစ်တစ်ခု ပေးပို့မည့် အစီအစဉ်အပြီးသတ်နေကြောင်း အမေရိကန်တာဝန်ရှိသူများက ပြောကြား ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၄

ယူကရိန်းလေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များသည် မြို့တော်ကိတ်ယက်စ်မြို့ပေါ်ရှိ အီရန်လုပ် ဒရုန်း ၁၃ စင်းကိုပစ်ချခဲ့ကြောင်းနှင့် သမ္မတ ဇဲလန်စကီးက မြို့တော်အား တိုက်ခိုက်မှုမှတားဆီးပြီးနောက်၊ နိုင်ငံတော်စွမ်းအင်အော်ပရေတာက ၎င်း၏ ဓာတ်အား အခြေခံအဆောက်အအုံတစ်ခုမျှ မပျက်စီးကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၅

ယူကရိန်းအတွက် အထောက်အပံ့ ဒေါ်လာ သန်း ၈၀၀ ပါဝင်သော ကြီးမားသော ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ဥပဒေကြမ်းကို အမေရိကန်ကွန်ဂရက်က အတည်ပြုခဲ့သည်။

အမေရိကန်အစိုးရသည် သမ္မတ ပူတင်နှင့်နီးစပ်သော အာဏာပိုင်များ၊ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် ယူကရိန်းရှိ ရုရှားအသုံးချခံပုဂ္ဂိုလ်များကို ပစ်မှတ်ထားပြီး ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှု အသစ်များ ချမှတ်ခဲ့ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၆

ဒီဇင်ဘာ ၁၆ရက်နေ့တွင် ကမ္ဘာ့ဖလားဖိုင်နယ်မစတင်မီ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးသတင်းစကားကိုမျှဝေရန် သမ္မတ ဇဲလန်စကီး၏ တောင်းဆိုချက်ကို ကမ္ဘာ့ဘောလုံးအဖွဲ့ချုပ် (FIFA)က ပယ်ချခဲ့ကြောင်း FIFA နှင့် နီးစပ်သည့် သတင်းရင်းမြစ်တစ်ခုက CNN သို့ ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၇

ဒီဇင်ဘာ ၁၇ရက်နေ့က ယူကရိန်းသည် ရုရှားခံတပ်တစ်ခုအတွင်း ခုံးကျည်ဒါဇင်နှင့် ချီပြီး ကောင်းကင်မှပစ်ချခဲ့သည်ဟုယူကရိန်းဘက်မှ ပြောဆိုမှုများရှိသော်လည်း အနည်းဆုံး ၁၆ စင်းက ၎င်း၏ ပစ်မှတ်များကိုထိမှန်ပြီး အခြေခံအဆောက်အဦများ ပြင်းထန်စွာ ပျက်စီးသွားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၈

သန်းနှင့်ချီသောဒေသခံများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများ ပုံမှန်အတိုင်းပြန်လည်ရရှိခဲ့သော်လည်း အချို့နေရာများတွင် အကြီးစား ဓာတ်အားပြတ်တောက်မှုများ ရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ပြောကြားခဲ့သည်။ အမေရိကန်သည် ယူကရိန်းသို့ မကြာမီအချိန်အတွင်း အဆင့်မြင့် Patriot ခုံးကျည်ကာကွယ်ရေးစနစ်များကို ပေးပို့နိုင်တော့မည်ဖြစ်ကြောင်း CNN က ဖော်ပြသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၉

ယူကရိန်းနယ်စပ်အနီး ရုရှားနိုင်ငံတောင်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာသည့် ရေဒါဖြင့် ဖမ်းယူနိုင်ခြင်းမရှိသော အမေရိကန်လုပ် မစ်ဆိုင်းခုံးကျည်လေးစင်းကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားအစိုးရက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၀

ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ စတင်ချိန်ကတည်းက ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီး၏ ပထမဆုံး နိုင်ငံခြားခရီးစဉ်အဖြစ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ သွားရောက်မည်ဖြစ်ရာ အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်ကလည်း အိမ်ဖြူတော်တွင် လက်ခံကြိုဆိုရန် စီစဉ်နေကြောင်း သိရသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၁

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ၎င်း၏ပထမဆုံးနိုင်ငံရပ်ခြား ခရီးစဉ်တွင် စစ်ပွဲစတင်ကတည်းက အမေရိကန်၏ထောက်ခံမှုအတွက် ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ဇဲလန်စကီးက ရုရှား၏ တိုက်ခိုက်မှုများကို တန်ပြန်ရန်အတွက် လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များသည် အရေးကြီးကြောင်း ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၂

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးသည် ၎င်း၏ ပထမဆုံးပြည်ပခရီးစဉ်အပြီးတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ ထွက်ခွာခဲ့သည်။

Kyiv သို့သွားရာလမ်းတွင်ပိုလန်သမ္မတနှင့်တွေ့ဆုံခဲ့သော ဇဲလန်စကီး သည် "ရလဒ် ကောင်းများ" ဖြင့်အိမ်သို့ပြန်လာကြောင်းဗီဒီယိုမက်ဆေ့ချ်တွင်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၃

အမေရိကန်သည် Patriot ဒုံးပျံကာကွယ်ရေးစနစ်များအတွက် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးတော့မည်ဖြစ်ကြောင်း အရာရှိတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့သည်။ အဆိုပါစနစ်များကို ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၈ ဘီလီယံအကူအညီပေးရေးအစီအစဉ်အသစ် တွင် ထည့်သွင်းထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၄

ဗလာဒီမာပူတင်သည် ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ဈေးနှုန်းကန့်သတ်ထားသော နိုင်ငံများသို့ ရေနံနှင့်ရေနံထွက်ကုန်များတင်ပို့ခြင်းကို တားမြစ်သည့်အမိန့်ကို ထုတ်ပြန်ရန် ပြင်ဆင်နေပြီး ရုရှားအတွက် ရေနံထုတ်လုပ်မှုကို ငါးရာခိုင်နှုန်းမှ ခုနစ်ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချရန်လိုအပ်ကြောင်း ရုရှားဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၅

ရုရှားသမ္မတက ရုရှားသည် စစ်ပွဲအဆုံးသတ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ယင်းတွင် သံတမန်လမ်းကြောင်းပေါ်ရှိ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုမျိုး မလွဲမသွေ ပါဝင်မည်ဖြစ် ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၆

ရုရှားပိုင်နက်အတွင်းပိုင်းရှိ လေတပ်စခန်းတစ်ခုအနီးတွင် ယူကရိန်းဒရန်းတစ်စီး ပျက်ကျပြီးနောက် ရုရှားစစ်သည်သုံးဦး သေဆုံးခဲ့သည်ဟု ရုရှားကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနက ပြောကြားခဲ့ကြောင်း ရုရှားနိုင်ငံပိုင်သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၇

ရုရှားနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Sergey Lavrov က ယူကရိန်း သိမ်းပိုက်ထားသော ဒေသလေးခုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရုရှား၏အဆိုပြုချက်များကို လက်ခံရမည်ဟု သတိပေး ခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၈

ရုရှားမျိုးနွယ်များသည် Luhansk ဒေသရှိ အဓိကကျသည့် Kreminka မြို့မှ အခြား ဒေသသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားကြကြောင်း၊ အဆိုပါမြို့ကို ဆုံးရှုံးလိုက်ခြင်းသည် ရုရှားတို့ အား ဒေသအချို့ရှိ ၎င်းတို့၏တပ်ဖွဲ့များကို ထောက်ပံ့ပေးရန်အကန့်အသတ်ဖြစ်စေမည် ဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရပြောခွင့်ရသူက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၉

ဖေဖော်ဝါရီလ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ စတင်ချိန်ကတည်းက ယူကရိန်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ မြို့ကြီးများနှင့်ကျေးရွာများတွင်ပေါက်ကွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရာ ယင်းမှာ ရုရှားတပ်ဖွဲ့များ ၏ အကြီးမားဆုံးသော မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်တိုက်ခိုက်မှုများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၃၀

ဒီဇင်ဘာ ၃၀ရက်နေ့က ပြုလုပ်သည့် virtual အစည်းအဝေးတွင် ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်အား ရုရှား၏ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် အနောက်နိုင်ငံများမှ မကြုံစဖူး ဖိအားပေးမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရချိန်တွင် ၎င်းတို့၏ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် ယခင်ကထက် ပိုမိုအရေးကြီးကြောင်းက ပြောကြားခဲ့ သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၃၁

Kyiv မြို့ခံအများအပြားသည် နှစ်သစ်ကူးပွဲတော်အား တည်ငြိမ်စွာဖြင့် ကျင်းပခဲ့ကြပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိမည်ဟု မျှော်လင့်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ကြ သည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့

မြန်မာပြည်နှင့် Cryptocurrency

ဝိမာ

“နောက်ထပ်ဆိုးကျိုးအန္တရာယ်တစ်ခုမှာ Crypto သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေး (Digital currency) ဖြစ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ စတင်ငွေထည့်ဝင်သည့်အချိန်မှစ၍ ရောင်းဝယ်ခြင်းမှအလယ်၊ စာရင်းမှတ်တမ်းမှအဆုံး၊ စာရွက်စာတမ်းမရှိသော ဒစ်ဂျစ်တယ်စာရင်းများသာဖြစ်၍ ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး (Cybersecurity) အန္တရာယ်ရှိပါသည်။”

၂၀၂၂ ခုနှစ်သည် စတော့ဈေးကွက်နှင့် စတော့ဈေးကွက်အတွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် အရှုံးပေါ်သော နှစ်ကာလတစ်ခုဖြစ်သည်။ စွန့်စားမှု (Risk) အနည်းဆုံးဖြစ်သော ငွေချေးစာချုပ်များ (Bonds) ပင်လျှင် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း တန်ဖိုးကျဆင်းခဲ့သည်။ စတော့များ (Stocks) မှာ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းကျဆင်းခဲ့ပြီး သူတို့ထက် Risk ပိုများသော ခရစ်တိုငွေကြေး (Cryptocurrency) ခေါ် ခရစ်တို(Crypto)ဆိုပါက ၇၀ ရာခိုင်နှုန်း ပတ်ဝန်းကျင် တန်ဖိုးကျဆင်းခဲ့သည်။

ဤနေရာတွင် စွန့်စားမှု(Risk)အကြောင်း ဘဏ္ဍာငွေကြေးရှုထောင့်မှ ရှင်းပြလိုပါသည်။ Risk ဆိုသည်မှာ မိမိ၏မျှော်မှန်းထားချက်နှင့် အမှန်တကယ်အဖြစ်အပျက်၏ ကွာခြားမှုသာဖြစ်သည်။ ဤကွာခြားမှု ဖြစ်နိုင်ခြေများခြင်းကို Risk များသည်ဟု ပြောဆိုကြပါသည်။ မိမိမျှော်လင့်ထားသည့်အတိုင်းဖြစ်မည်ဆိုပါက Risk မရှိဘူး၊ Risk အရမ်းနည်းသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။

ခရစ်တိုငွေကြေး (Cryptocurrency) ဆိုတာဘာလဲ

နားလည်ရန်လွယ်ကူဖို့အတွက် ခရစ်တို (Crypto) ကိုအခြားသော ငွေကြေးပိုက်ဆံဒေါ်လာ၊ ယူမ်၊ ဘတ်ဟု သဘောထားလိုက်ပါ။ ထိုငွေကြေးများနှင့် ကွာခြားချက် နှစ်ခုရှိပါသည်။ ပထမကွာခြားချက်မှာ Crypto သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ဖြစ်သောကြောင့် စက္ကူငွေကြေးများကဲ့သို့ လက်ထဲတွင် ထိတွေ့ကိုင်တွယ်၍မရပါ။ ဒုတိယကွာခြားချက်မှာ ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်မှုမရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ Decentralised Crypto သည် မည်သည့်အစိုးရမှ ထုတ်ဝေခြင်းနှင့် ထိန်းချုပ်ခြင်းမရှိသလို မည်သည့်ဗဟိုဘဏ်၏ ကြီးကြပ်မှုလက်အောက်တွင်လည်း မရှိပါ။

ခရစ်တိုငွေကြေးများ (Cryptocurrency)သည် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်ကာလအတွင်း နိုင်ငံတကာတွင် နာမည်ကြီး လူသိများလာကြသည်။ လူတစ်စုနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တချို့တွင် Crypto ငွေကြေးကို လဲလှယ်မှုပြုလုပ်နိုင်သော ငွေကြေးပိုက်ဆံတစ်မျိုးအနေ ဖြင့် လက်ခံလာကြသည်။ နိုင်ငံတကာတွင်လည်း ရောင်းဝယ်မှုလုပ်နိုင်လာကြသည်။ ဥပမာ- စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် Cryptocurrency ကို အလွယ်တကူဝယ်ယူနိုင်သည်။ Cryptocurrency ရောင်းသော ATM စက်များပင် စင်ကာပူကျွန်းတစ်လျှောက် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ လူသိများ၊ လက်ခံသူများလာသည့်အတွက် လူအများစုလည်း ဝယ်ယူသုံးစွဲကြည့်လာကြသည်။

ခရစ်တိုငွေကြေး (Cryptocurrency) ကို ငွေစက္ကူပိုက်ဆံနှင့် နှိုင်းယှဉ်နားလည် နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ- ဂျပန်ယန်းနှင့် မြန်မာကျပ်ကိုယှဉ်ကြည့်လျှင် ဂျပန်ယန်းက တစ်ကမ္ဘာလုံး ဝယ်ယူသုံးစွဲလဲလှယ်နိုင်ခြင်းကြောင့် လူအများစုက ဖလှယ်မှုပြုနိုင်သောငွေကြေးအဖြစ် ပိုမိုလက်ခံကာ နိုင်ငံတကာမှာလည်း ပိုမိုအသုံးများလာခဲ့ကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လူအများစု လက်ခံအသုံးပြုလာခြင်းသည် Crypto ၏ အသုံးပြုမှု ပျံ့နှံ့လာခြင်း၏ အခြေခံအစပင်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိငွေကြေးပိုက်ဆံများရှိနေသော်လည်း Crypto သည် မည်သို့သောအကြောင်းများကြောင့် နိုင်ငံတကာတွင် အကြီးအကျယ်ထိုးပေါက်ခဲ့သနည်းဟုဆိုရပါလျှင် Crypto ၏ ထူးခြားသည့် အားသာချက်နှစ်ခုကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုနှစ်ချက်မှာ ပိုင်ဆိုင်သူအမည်ဖော်ပြစရာမလို ခြင်းနှင့် မည်သည့်အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်မှ မရှိနေခြင်းတို့ပင်ဖြစ်သည်။ တရားမဝင် သော ဥပဒေပြင်ပမှလုပ်ရပ်များအတွက် ငွေပေးချေခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးများနှင့် လက်နက် အစရှိသည့် ဥပဒေနှင့်ငြိစွန်းသောလုပ်ရပ်များတွင် ငွေမည်းပေးဆောင်မှုများပြုလုပ်ရန် Crypto သည် နတ်ပြည်မှကျလာသည့် ဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုဟုပင် ကမ္ဘာလုံးတစ်ဝှမ်းလောက် ပါသည်။ Facebook တွင် အမည်ရင်းဖော်ပြစရာမလိုဘဲ အကောင့်အတူဖြင့် သူတစ်ဖက်သား အား အခြေအမြစ်မရှိ စော်ကားနိုင်သကဲ့သို့ Crypto သည်လည်း ရာဇဝတ်မှုများစွာကို ကျူးလွန်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူသလိုဖြစ်သွားခဲ့သည်။ မိမိ၏ Crypto များကို ထည့်သိမ်းထားသော wallet ကိုလည်း မည်သည့်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဌာန၊ မည်သည့်အစိုးရမှ သိမ်းဆည်း ထိန်းချုပ်ခွင့် မရှိတော့သဖြင့် မြေအောက်ဒုစရိုက်ကမ္ဘာအတွက် Crypto သည် ဘုရားပေးသည့် နတ်သူဓာပင် ဖြစ်နေတော့သည်။ အထက်ပါအကြောင်းရင်းများကြောင့် Crypto သည် အနာဂတ်တွင် ဆက်လက်တောက်ပနေဦးမည်ဖြစ်သည်။

FTX and Crypto လိမ်လည်မှု

ကြီးမားသော Crypto ဈေးကွက်တစ်ခုဖြစ်သည့် FTX ဈေးကွက်သည် ဒေဝါလီခံခြင်း ကြောင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် Crypto ငွေကြေးဈေးများ သိသိသာသာကျဆင်းခဲ့သည်။ Crypto ဈေးကွက်ကြီးတစ်ခုလုံး ကမောက်ကမဖြစ်ပြီး Crypto ငွေကြေးကိုိုင်ထားသူများ ဆုံးရှုံးမှုများစွာ ကြုံခဲ့ရသည်။ FTX ဈေးကွက်သည် Crypto ဝယ်ယူရောင်းသူများ၏ ထည့်ဝင် ငွေကြေး ဘီလီယံနှင့်ချီပြီး အလွဲသုံးစားလိမ်လည်မှု ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဒေဝါလီခံခဲ့ရသည်။ Crypto ဈေးကွက်သည်လည်း YSX, SET ဈေးကွက် များကဲ့သို့သော စတော့ဈေးကွက်များနှင့် အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီများ၏အစုရှယ်ယာများကို အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်သည့်

“ မြန်မာပြည်မှ
 Crypto
 ဝယ်ယူသူ
 အားလုံးနီးပါးသည်
 Facebook တွင်
 မကြာခဏ
 ကြေညာသော
 Binance
 သို့မဟုတ်
 Coinbase Exchange
 ကဲ့သို့
 Crypto
 ဈေးကွက်များတွင်
 ဝယ်ယူကြသည်။ ”

အစား Cryptocurrency ငွေကြေးအမျိုးမျိုးကို အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်ပေးနေခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ နာမည်ကြီးလူသိများသော ဘစ်ကွိုင် (Bitcoin)၊ အီသာရီယမ်ကွိုင် (Ethereum coin) များမှအစ၊ မည်သူမှမကြားဖူးသည့် Crypto ငွေကြေးများအထိ FTX ကဲ့သို့သော Crypto ဈေးကွက်များတွင် အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

ဖောက်သည်ဝယ်ယူသူများ (Customers) က မိမိတို့၏ငွေကြေးများကို ဈေးကွက်တွင် ထည့်ဝင်အပ်နှံပြီး Crypto ငွေကြေး (coin) များကို ဝယ်ခဲ့ကြသည်။ မိမိဝယ်ယူပြီးသော Crypto များသည် မိမိ၏ (wallet) ထဲသို့ ဝင်ရောက်သွားသည်နှင့် အရောင်းအဝယ် စတင်ပြုလုပ်နိုင်သည်။ စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ထိန်းချုပ်မှုမရှိသော FTX ကဲ့သို့ဈေးကွက်တစ်ခု၏ အုပ်ချုပ်သည့်သူဌေးများက Customers များ၏ အပ်ငွေများကို ယင်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် အလွဲသုံးစားလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ဘီလီယံနာ လူနေမှုအဆင့်အတန်းအတွက် ဇိမ်ခံအိမ်များ၊ အသုံးအဆောင်များကို Crypto ဝယ်ယူရန်အတွက် ထည့်သွင်းထားသော အပ်ငွေများဖြင့် ဝယ်ယူသုံးစွဲခဲ့ကြသည်။

Crypto ကို မည်သို့ဝယ်ယူရပါမည်နည်း

ပထမဦးစွာ သတိပေးပြောကြားလိုသည်မှာ Cryptocurrency ငွေကြေးအရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ခြင်းကို မြန်မာနိုင်ငံဗဟိုဘဏ် (CBM) မှတားမြစ်ထားပါသည်။ တရားမဝင်သော ရောင်းဝယ်မှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းတွင် အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်နေခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် လုံးဝမညီပါ။

မြန်မာပြည်မှ Crypto ဝယ်ယူသူအားလုံးနီးပါးသည် Facebook တွင် မကြာခဏ ကြေညာသော Binance သို့မဟုတ် Coinbase Exchange ကဲ့သို့ Crypto ဈေးကွက်များတွင် ဝယ်ယူကြသည်။ ဝယ်ယူလိုသူသည် ပထမဦးစွာ ထိုဈေးကွက်တွင် အကောင့် စုံစမ်းရန်နှင့် မိမိ customer အကြောင်းသိရှိရန် (Know your customer, KYC) အတွက် မှတ်ပုံတင်

ခြင်း ပြုလုပ်ရသည်။ အထောက်အထားကတ်အနေဖြင့် အင်္ဂလိပ်လိုမှတ်တမ်းတင်ထားသော ယာဉ်မောင်းလိုင်စင် သို့မဟုတ် နိုင်ငံကူးလက်မှတ်တို့ကို ပေးပို့တင်ပြရသည်။ KYC ပြီးလျှင် Exchange ဈေးကွက်များသို့ ယင်းတို့၏ Agent များ၏ KPay ကဲ့သို့သော Mobile Wallet များမှတစ်ဆင့် ငွေစတင်ထည့်သွင်းနိုင်ပါသည်။ ငွေလွှဲပြီးသည့်နောက် Crypto ကိုစတင်ဝယ်ယူ နိုင်ပြီဖြစ်သည်။

Crypto မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသင့်ပါသလား

Crypto ငွေကြေးတစ်မျိုးမျိုးကို ဝယ်ယူပြီး လက်ဝယ်ကိုင်ထားခြင်းသည် အခြားသော နိုင်ငံခြားငွေကြေး၊ ရွှေနှင့် အခြားသော အဖိုးတန်ပစ္စည်းတစ်ခုခုကို ကိုင်ဆောင်ထားခြင်းနှင့် အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအရာအားလုံး၏ တန်ဖိုးသည်လည်း Crypto ကဲ့သို့ အချိန်နှင့်တကွ ပြောင်းလဲနေမည်ဖြစ်သည်။ သူတို့အားလုံးသည် ငွေသားဖြင့်ဖလှယ်နိုင်သည့် တန်ဖိုးရှိ ပစ္စည်းများသာဖြစ်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဖြစ် သတ်မှတ်၍မရပါ။ ရွှေပင်လျှင် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ကာကွယ်ရေးအတွက် အင်မတန်ကောင်းမွန်သော်လည်း နှစ်စဉ်ပုံမှန်ဝင်ငွေကိုမူ ရွှေမှ ရရှိ မည် မဟုတ်ပါ။

အိမ်ခြံမြေရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် အိမ်၊ တိုက်ခန်းနှင့် မြေငှားခကို လစဉ်၊ နှစ်စဉ် ပုံမှန်ငွေ ဝင်ရရှိနိုင်သည်။ ငွေကြေးသက်သေခံလက်မှတ်ရင်းနှီးမှုမှ အမြတ်ဝေစုရရှိနိုင်မည်။ Bond ငွေချေးစာချုပ်ဝယ်ယူပါက အတိုးဝေစုရရှိနိုင်မည်။ ဘဏ်ထဲတွင် ငွေထည့်ထားလျှင်ပင် ငွေတိုးကို ပုံမှန်ရရှိသည်။ သို့သော် Crypto ကိုဝယ်ယူစုဆောင်းထားလျှင်မူ Crypto ဈေးတက်ဖို့ သာ စောင့်မျှော်နေရပေတော့မည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကဲ့သို့သော နှစ်များကိုကြိုရမည်ဆိုပါက Crypto ဈေးသည် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းလောက်အထိ ကျဆင်းသွားသည်ကို သင်ခန်းစာယူပြီး Crypto ကို ကြံ့ကြံ့ခံကိုင်ထားရန် သင့်၊ မသင့်ကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ မိမိတွင် ထိုကဲ့သို့ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းအရှုံးကို ခံနိုင်ရည်ရှိ၊ မရှိကို အရင်ဆုံးဆန်းစစ်ရန်လိုပါသည်။ မိမိထက် ပိုမို မိုက်ရူးရဲသောသူများက မိမိဝယ်ယူထားသောဈေးထက် ပိုပေးပြီးဝယ်ယူရန် အချိန်ကာလ မည်မျှအထိစောင့်ရမည်ကို မည်သူမျှ ကြိုမပြောနိုင်ပါ။

နောက်ထပ်ဆိုးကျိုးအန္တရာယ်တစ်ခုမှာ Crypto သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေး (Digital currency) ဖြစ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ စတင်ငွေထည့်ဝင်သည့်အချိန်မှအစ၊ ရောင်းဝယ် ခြင်းမှအလယ်၊ စာရင်းမှတ်တမ်းမှအဆုံး၊ စာရွက်စာတမ်းမရှိသော ဒစ်ဂျစ်တယ်စာရင်း များသာဖြစ်၍ ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး (Cyber Security) အန္တရာယ်ရှိပါသည်။ အကြွေးဝယ် ကက် (Credit Card) များနှင့် ဘဏ်ကတ်များ၏ လျှို့ဝှက်ဒေတာများ ခိုးယူခံရခြင်း၊ မိမိတို့၏ password နှင့် အကောင့်များ ဖောက်ထွင်းဟက်ခံနေရခြင်းအစရှိသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေး၏ လုံခြုံမှုမရှိသည်များကို မကြာခဏ ကြားသိနေရသည်ကို အထူးသတိပြုရမည်ဖြစ်သည်။ ဆိုက်ဘာရာဇဝတ်သားများ၏ သားကောင်ဖြစ်သွားခဲ့လျှင် မိမိ၏ Crypto ငွေကြေးများ၊ စာရင်းမှတ်တမ်းများနှင့် မိမိ၏ကိုယ်ရေးရာဇဝင်များကို အခိုးခံရလျှင် မည်သူမျှမကူညီနိုင်ပါ။ အကြောင်းရင်းမှာ Crypto ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေးသည် မည်သည့်အစိုးရ၊ ဗဟိုဘဏ်နှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေး အေဂျင်စီအောက်တွင်မှ ရှိမနေသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး

အန္တရာယ်အပြင် Crypto ၏ အခြေခံတည်ဆောက်မှုကို ကျောထောက်နောက်ခံပေးထားသော ဘလော့ချိန်း (Blockchain) သို့မဟုတ် Crypto Coin ထုတ်ဝေသူသည်လည်း အချိန်မရွေး ပြုလဲသွားနိုင်ကြောင်း သတိပြုသင့်သည်။ Blockchain ဆိုသည်မှာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမရှိသော ကွန်ပျူတာများမှ ထိန်းသိမ်းထားသော Crypto ၏ ငွေပေးငွေယူမှတ်တမ်းများကို ဆိုလိုပါသည်။

ဒုတိယဆိုးကျိုးအန္တရာယ်သည် မိမိ၏ Crypto များ၊ Wallet များရှိနေသော ဈေးကွက် တစ်ခုပြုလဲသွားပြီး FTX ဈေးကွက်ကဲ့သို့သော ဒေဝါလီခံသွားနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ မြေပြင်ရှိ Yangon Stock Exchange (YSX) ကဲ့သို့သော စတော့ဈေးကွက်များသည် မည်သို့မျှ မပြုလဲနိုင်ပါ။ မိမိ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည်လည်း လိမ်လည်မခံရနိုင်ပါ။ သို့သော် Crypto ဈေးကွက်တွင်မူ Binance နှင့် Coinbase တို့သည်လည်း FTX ကဲ့သို့ မပြုလဲ မကျဆုံးနိုင်ဟု မည်သူမျှ အာမခံပေးနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ Cryptocurrency ကိုကျောထောက်နောက်ခံပေးမည့် မည်သည့် အစိုးရနှင့်ဘဏ်များရှိမနေခြင်းက အဓိကသော့ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ဒေဝါလီခံသွားသည့် FTX မှဖောက်သည်များသည် ယခင်က တစ်ဒေါ်လာကိုဝယ်ယူရင်းနှီးအပ်နှံခဲ့လျှင် လက်ရှိအချိန်တွင် ဆယ်ပြားတောင် ပြန်လည်ရရှိနိုင်မည့် အခြေအနေမရှိတော့ချေ။

ယခုအချိန်ကာလတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် နည်းလမ်းများစွာရှိသည့်အနက် Crypto ငွေကြေးသည် သာမန်ထက် စွန့်စားမှု Risk များသော အန္တရာယ်ကြီးသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တစ်ခုသာဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်အခြေအနေအရ Crypto ငွေကြေးသည် လက်ရှိတွင်တန်ဖိုးမြင့်တက်လာပြီးအမြတ်ရနိုင်ခြေမှာ အလွန်နည်းပါးနေသောကြောင့် ဆုံးရှုံးမှု Risk ကို အတိုင်းထက်အလွန်လက်ခံနိုင်မှသာ Crypto ဈေးကွက်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် စဉ်းစားသင့်ကြောင်း အသိပေးရေးသားဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဝင်းနန္ဒာ

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လူနေမှုဘဝတွင် အရေးပါသည့်
စိုက်ပျိုးရေးနှင့် လယ်ယာထွက်ကုန်လုပ်ငန်းများ

၂၀၁၆

“ ထိုင်းနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအတွက်
ကျောထောက်နောက်ခံအဖြစ် ကူညီနိုင်ရန်
နည်းပညာသစ်များ တီထွင်လျက်ရှိပြီး စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို
အသွင်ပြောင်းနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။
တိကျသော စိုက်ပျိုးရေးအသွင်ပြောင်းမှုသည်
စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ လွယ်ကူလျင်မြန်စေရန်အတွက်
နည်းပညာကိုအသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ”

“ပြုံးရယ်သူတို့၏ဌာနီ”၊ “လွတ်လပ်သောတိုင်းပြည်” ဟုတင်စားခေါ်ကြသည့် ထိုင်းနိုင်ငံသည် အာရှတိုက် အရှေ့တောင်ဘက်စွန်းတွင်တည်ရှိပြီး ဥရောပလက်နက်နိုင်ငံကြီး တစ်ခုခု၏ လက်အောက်သို့ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ ကျရောက်ခဲ့ခြင်းမရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ပထဝီအနေအထားအရ မြောက်ပိုင်း၊ အရှေ့ပိုင်း၊ အလယ်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းဟူ၍ လေးပိုင်းခွဲခြားထားသည်။ မြောက်ပိုင်းသည် အရေးပါသောမြစ်နှစ်သွယ်ဖြစ် သည့် သံလွင်မြစ်နှင့် မဲခေါင်မြစ်တို့အကြားတွင်တည်ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းသည် သွေ့ခြောက်သောလွင်ပြင်ပိုင်းဖြစ်ပြီး အလယ်ပိုင်းသည် နိမ့်၍ပြန့်ပြူးသည့် မြစ်ဝှမ်းဒေသ ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြစ်ဝှမ်းဒေသသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ မြစ်ကြီးတစ်သွယ်ဖြစ်သည့် ကျောက်ဖယားမြစ် ခေါ်မဲနမ်မြစ်နှင့် အခြားမြစ်အမြောက်အမြားကြောင့် ဖြစ်ထွန်းတည်ရှိလာခဲ့သည်။ အလယ်ပိုင်း တွင် ဆန်စပါးအများဆုံး စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ရာသီဥတုသည် များသောအားဖြင့် ပူနွေးစိုထိုင်းပြီး နိုင်ငံ၏မြောက်ပိုင်း၊ အရှေ့ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ရာသီဥတုသုံးမျိုးရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် လယ်ယာထွက်ကုန် လုပ်ငန်းများသည် ထိုင်းလူနေမှုဘဝပုံစံတွင် အရေးပါ သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး တစ်နှစ်လျှင် ဘတ် ဘီလီယံနှင့်ချီသော စီးပွားရေးတန်ဖိုးကို ထုတ်လုပ်ပေးသည်။

အဓိကထွက်ရှိသောလယ်ယာထွက်ကုန်သီးနှံများ

ဆန်စပါးသည်နိုင်ငံ၏ အဓိကသီးနှံဖြစ်ရုံမက အဓိကလယ်ယာထွက်ကုန်လည်း ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြာမြင့်သည်အထိ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဆန်အများ ဆုံးတင်ပို့သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းကပင် ထိုင်းနိုင်ငံသည်

အထွက်နှုန်းမြင့်မားသော စပါးမျိုးများကို စတင် အသုံးပြုစိုက်ပျိုးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ထိုအချိန်က လုပ်သားအင်အားနည်းပါးခြင်းကြောင့် စပါးအထွက် နှုန်းမှာ နည်းပါးခဲ့သည်။ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုသည် ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် ပြည်ပဈေးကွက် ဝယ်လိုအား ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်ဟူ၍ သိသာစွာကွဲပြားသည်။ ဈေးကွက်အတွက် ထွက်ရှိသောသီးနှံများမှာ ပီလော ပီနံ၊ ပြောင်း၊ ပဲ၊ ဆန်၊ ဂုန်လျှော်အမျှင်၊ သရက်၊ နာနတ်၊ ဒူးရင်း၊ သီဟိုဠ်စေ့ ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် ပန်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ရော်ဘာ၊ ကော်ဖီ၊ ကြံ နှင့် သစ်သီးဝလံ များကဲ့သို့ ငွေပေါ်သီးနှံများကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီး များက ပိုင်ဆိုင်ကာ အစုရှယ်ယာလုပ်ငန်းများပေါ်တွင် အားပြု၍ အများအားဖြင့် ထုတ်လုပ်ကြသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ထွက်ကုန်များဖြစ်သည့် ရော်ဘာ၊ အေးခဲပုစွန်၊ တူနာငါးစည်သွတ်ဘူးနှင့် နာနတ်သီးစည်သွတ်ဘူးတို့ကို ကမ္ဘာတွင် အကြီးဆုံး တင်ပို့သည့်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဆေးရွက်ကြီးသည် တစ်ချိန်က နိုင်ငံ၏ ငွေပေါ်သီးနှံဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ယခုတွင် ဝယ်လိုအား သိသာစွာ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍသည် နိုင်ငံ GDP ၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိသော်လည်း အဆိုပါကဏ္ဍသည် နိုင်ငံလုပ်သားအင်အား၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့်ကို အလုပ် ခန့် ထားနိုင်သည်။

စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖြစ် သည်။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအထောက်အကူပြု စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံများတွင် လုပ်ကိုင်ကြသော အလုပ်သမားများ လည်း ရှိကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံရှိ အလုပ်သမားစုစုပေါင်းအင်အား၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အလုပ်ခန့်ထားသည်။ ၎င်းအလုပ်သမားများသည် ထိုင်းအိမ်ထောင်စုပေါင်း ၆ ဒသမ ၄ သန်းကို လွှမ်းခြုံ ထားနိုင်ကြသည်။

“ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ထွက်ကုန်များဖြစ်သည့် ရော်ဘာ၊ အေးခဲပုစွန်၊ တူနာငါး စည်သွတ်ဘူးနှင့် နာနတ်သီး စည်သွတ်ဘူးတို့ကို ကမ္ဘာတွင် အကြီးဆုံး တင်ပို့သည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ”

မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ရေအရင်းအမြစ်လက်လှမ်းမီခြင်း

မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ ရေအရင်းအမြစ်လက်လှမ်းမီခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ လယ်ယာ မှတ်ပုံတင်ခြင်း (၂၀၁၇)အရ လယ်ယာလုပ်ကိုင်ကြသော အိမ်ထောင်စုများ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် သည် လယ်ယာပိုင်ဆိုင်ကြပြီး ရေအရင်းအမြစ် လက်လှမ်းမီနိုင်မှုမှာ ၄၂ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ ရေအရင်းအမြစ် အချိုးအစားကို တွက်ချက်ကြည့်ပါက စိုက်ပျိုးရေးအိမ်ထောင်စုများ၏ ၂၆ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ ဆည်မြောင်းစနစ်ကို အသုံးပြုနိုင်ကြသည်။ အများစုမှာ အလယ်ပိုင်း၊ အောက်ပိုင်းနှင့် မြို့တော်ဘန်ကောက်နှင့် အနီးတစ်ဝိုက်တွင်သာ စုစည်းနေပါသည်။ အလယ်ပိုင်းဒေသရှိ ဆည်မြောင်းစနစ်များသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံးစိုက်ပျိုးရေးအတွက် ခွင့်ပြု ထားသော်လည်း စိုက်ပျိုးရေးအိမ်ထောင်စုအများစုသည် ရာသီပေါ်စပါးနှင့် ရာသီပြင်ပ စပါးများကို စိုက်ပျိုးကြပြီး အိမ်ထောင်စုများ၏ ၈၈ ရာခိုင်နှုန်းမှာ တစ်နိုင်တစ်ပိုင်သာ စိုက်ပျိုးကြသည်။

စက်မှုလယ်ယာတိုးတက်လာခြင်းနှင့်မွေးမြူရေးကဏ္ဍ

လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးတွင် စက်မှုလယ်ယာများ တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ တစ်ချိန်က ထွန်ယက်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သည့် ကျွဲနှင့် နွားကောင်ရေဝယ်လိုအားမှာ သိသာစွာ လျော့နည်း လာခဲ့သည်။ သို့သော် မြို့ပြဒေသများတွင် အမဲသားဝယ်လိုအား သိသာစွာမြင့်တက်လာခြင်း ကြောင့် နိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် ကျွဲ၊ နွားထုတ်လုပ်မှု တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ၎င်းဒေသသည် ဝက်သားဝယ်လိုအားကိုလည်း အဓိကထုတ်လုပ်ပေးသောဒေသ ဖြစ်သည်။ ကြက်သားထုတ်လုပ်မှုသည် ၂၀ရာစုအလယ်ပိုင်းခန့်ကတည်းကပင် သိသိသာသာ တိုးတက် လာခဲ့သော်လည်း ၎င်းလုပ်ငန်းများကို အသေးစားလုပ်ငန်းရှင်များထက် ကုမ္ပဏီများက လုပ်ကိုင်ကြပြီး ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အလယ်ပိုင်းတွင် လုပ်ကိုင်မှုပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ ၂၁ ရာစု အစောပိုင်းတွင် အရှေ့တောင်အာရှ၌ ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ ဖြစ်ပွားခဲ့သဖြင့် နိုင်ငံအစိုးရ အနေဖြင့် ကြက်ကောင်ရေအမြောက်အမြားကို ဖျက်ဆီးပစ်ရန် အကြိမ်ကြိမ်အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ ကြက်မွေးမြူထုတ်လုပ်သူများသည် မွေးမြူရေး၌ အလုံးစုံကျဆင်းမှုနှင့်အတူ ဝင်ငွေများစွာ ဆုံးရှုံးမှုဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ကြက်၊ ဘဲ မွေးမြူထုတ်လုပ်သူများသည် ကြက်နှင့်ဘဲ အရေအတွက် အနည်းငယ်ကို ပြည်တွင်းဈေးကွက်အတွက် ဆက်လက်မွေးမြူခဲ့ကြသည်။

စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ အသွင်ပြောင်းလဲခြင်း

ထိုင်းနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအတွက် ကျောထောက်နောက်ခံအဖြစ် ကူညီနိုင်ရန် နည်းပညာသစ်များ တီထွင်လျက်ရှိပြီး စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို အသွင်ပြောင်း နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တိကျသော စိုက်ပျိုးရေးအသွင်ပြောင်းမှုသည် စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများ လွယ်ကူလျင်မြန်စေရန်အတွက် နည်းပညာကိုအသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးမြေတစ်စတုရန်းမီတာ၏အထွက်နှုန်းကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ တိကျသောအချက်အလက်များ အသုံးပြု၍ တိကျသော ရေလောင်းခြင်းနှင့် မြေဩဇာကျွေးနည်းစနစ်များကို အသုံးပြုစေခြင်း တို့ဖြစ်သည်။

တိကျမှုဖြင့်စိုက်ပျိုးရေးကိုမြှင့်တင်ပေးရာတွင်မြေတစ်စတုရန်းမီတာကိုနည်းအမျိုးမျိုး အသုံးပြု၍ အထွက်နှုန်းမြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအတွက် ပထမလိုအပ်ချက်သည် တိကျမှုဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရာတွင် မြေကြီးပေါ်၌ သီးခြားကြီးထွားနှုန်းဖြင့် မျိုးစေ့၏ မျိုးရိုး ဗီဇနှင့် အကိုက်ညီဆုံးသော ဂုဏ်သတ္တိများကို ရှာဖွေရာတွင် မြေဆီလွှာ၏ဂုဏ်သတ္တိများ သည် မျိုးစေ့ကို အထိရောက်ဆုံးသောနည်းလမ်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးစေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တစ်စတုရန်းမီတာလျှင် အထွက်နှုန်းကို အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် မြှင့်တင်ပေးရသည်။ နောက်တစ်နည်းမှာ တိကျသော စိုက်ပျိုးရေးသည် တစ်စတုရန်းမီတာလျှင် အထွက်နှုန်းတိုး နိုင်ရန် မျိုးအောင်စေခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကို Modulate လုပ်ပြီး မြေဆီလွှာဂုဏ်သတ္တိများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းဖြင့်လည်း လုပ်ဆောင်သည်။ အသုံးပြုထားသော မြေဩဇာများသည် မြေဆီလွှာများ၏ ဂုဏ်သတ္တိများနှင့်လည်း ကိုက်ညီရပါသည်။ ထို့ပြင် ရိတ်သိမ်းပြီး ပြန်လည် ထူထောင်ရေးကာလတွင် မြေဆီလွှာကျန်းမာနေစေရန် သေချာစွာလိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ ရိတ်သိမ်းပြီးပါက လယ်သမားများအနေဖြင့် ပြန်လည်စိုက်ပျိုးနိုင်ရန် အချိန်ကြာမြင့်စွာ စောင့်နေစရာမလိုအပ်ချေ။ မြေဆီလွှာဆုံးရှုံးမှု အနည်းဆုံးဖြစ်ရန် ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြစ် သည်။ ဤနည်းမှာ မြန်ဆန်သောနှုန်းထားဖြင့် မြေဩဇာကို တိကျစွာ ပက်ဖျန်းပေးခြင်းပင်ဖြစ် သည်။

တိကျစွာပက်ဖျန်းခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုမှာ အလေးပေးပက်ဖျန်းရန် အလွန်တိကျ သော ပေါင်းမြက်များကျရောက်သည့် နေရာများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးထားရ သည်။ ပက်ဖျန်းခြင်းသည် အလွန်စူးစိုက်မှုရှိပြီး ပက်ဖျန်းဆေးအသုံးပြုမှု၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် လျော့ကျသွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ လယ်သမားများကို သက်သာစေရုံမျှမက ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်ပြီး အန္တရာယ်ရှိသော ပိုးသတ်ဆေးများ ပက်ဖျန်းခြင်းကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤနည်းကို ပိုးမွှားကျရောက်သော ဒေသများတွင် သာ အသုံးပြုကြပြီး မြေဆီလွှာကိုလည်း ကျန်းမာသန်စွမ်း ရှင်သန်စေသည်။

တစ်စတုရန်းမီတာတွင် အထွက်နှုန်းတိုးရန်အတွက် Data Processing စနစ်များ ဖြစ်သည်။ ကျန်စနစ်များသည် ဒရုန်းများနှင့်ဂြိုဟ်တုများမှရရှိသော အချက်အလက်များကို စုဆောင်းသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သောထုတ်လုပ်မှုနှင့် ရိတ်သိမ်းမှုအစီအစဉ်များကို လယ်သမားများ စိတ်ကြိုက်ပြင်ဆင်နိုင်ရန် ကူညီပေးမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် နည်းပညာ အသုံးပြုခြင်းသည် လယ်သမားတို့အား ၎င်းတို့၏မြေယာများကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ စောင့်ကြည့်ရန်နှင့် ပြောင်းလဲမှုများကို တုံ့ပြန်ရန်လည်း ကူညီပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မတူညီသော ရာသီဥတုအခြေအနေများကိုလည်း ခန့်မှန်းနိုင်ပြီး လယ်သမားများအတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်မည်ဖြစ်၍ နည်းပညာအသုံးပြုမှုသည် အကျိုးကျေးဇူး များစွာ ရရှိနိုင်သည်။

စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍစိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းကောင်းများ

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုသည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍမှ ရင်ဆိုင်နေရသော ထုတ်လုပ်မှု အန္တရာယ်များကို ပိုမိုတိုးမြှင့်လာစေပါသည်။ ပြောင်းလဲလာသောရာသီဥတုကြောင့် ရေရှားပါး

မှု၊ လေထုညစ်ညမ်းမှုနှင့် မြေဆီလွှာပျက်စီးမှုစသည့် အရင်းအမြစ်ပြဿနာများကို တိုးလာစေသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သမဝါယမဝန်ကြီးဌာန၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရေကြီးမှုနှင့် မိုးခေါင်ရေရှားမှုများသည် ပြင်းထန်မှုပိုမိုမြင့်တက်လာပြီး ထိခိုက်မှုအများဆုံး ဒေသများမှာ အရှေ့မြောက်နှင့် တောင်ပိုင်းဒေသများဖြစ်သည်ဟု ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ထို့ပြင် လယ်ယာအိမ်ထောင်စုများသည် ယေဘုယျအိမ်ထောင်စုများထက် ကိုဗစ်-၁၉၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုကို ပိုမိုခံစားခဲ့ရသည်။ FAO ၏ ကိုဗစ်-၁၉ အကဲဖြတ်ချက်အရ နိုင်ငံ၏ လယ်ယာအိမ်ထောင်စုများသည် ဝင်ငွေ ၃၉ ရာခိုင်နှုန်းဆုံးရှုံးခဲ့ပြီး အထွေထွေအိမ်ထောင်စုများသည် ကပ်ရောဂါမဖြစ်ပွားမီ ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာဝင်ငွေအဆင့်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဝင်ငွေ ၁၆ ရာခိုင်နှုန်း ဆုံးရှုံးခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ လယ်သမားများမှာ မျိုးစေ့များ မစိုက်ပျိုးနိုင်ခြင်းကြောင့် အသေးစားလုပ်ငန်းများ၏ ဝင်ငွေသည် ၄၀ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းခန့် လျော့ကျသွားခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ထိုင်းလယ်သမားများ၊ အထူးသဖြင့် လယ်သမားလူငယ်များ၏ ပညာရေးတိုးတက်ကောင်းမွန်လာမှုသည် လယ်ယာကဏ္ဍတိုးတက်မှုကို မျှော်လင့်ချက်တရိပ်ရိပ် ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ အနည်းဆုံး အထက်တန်းကျောင်းပြီးသော စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သားများကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံစိုက်ပျိုးရေးတွင် ကုန်ထုတ်စွမ်းအားမြင့်တင်ရန်အတွက် ခေတ်မီနည်းပညာများနှင့် မိတ်ဆက်ပေးနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းကောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအပေါ် အမြင်မျှဝေကြခြင်း

‘Future Together’ ဟုခေါ်သည့် ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုတွင် Dr.Chinnachod- teeranun က ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအပေါ် အနာဂတ်ဆိုင်ရာ အမြင်များကိုမျှဝေခဲ့သည်။ ၎င်းသည် လယ်သမားများနှင့် ၁၀ နှစ်ကျော်ကြာ လုပ်ကိုင်ခဲ့သူဖြစ်ပြီး သမားရိုးကျ စိုက်ပျိုးခြင်းသည် အစားအစာထုတ်လုပ်မှု၏ အလေ့အထအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်းကို နားလည်ခဲ့သည်။ အမှန်စင်စစ် ထိုင်းနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၊ အမေရိကန်နှင့် အာဂျင်တီးနားတို့ပြီးလျှင် စိုက်ပျိုးရေးတွင် ဓာတုပစ္စည်းများကို ကမ္ဘာပေါ်၌ အပြင်းအထန်သုံးစွဲသည့် စတုတ္ထအဆင့်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဓာတုဓာတ်မြေ သြဇာနှင့် ပိုးမွှားထိန်းချုပ်မှုအပေါ် မှီခိုခြင်းနှင့် ရေရှည်အလွန်အကျွံသုံးစွဲခြင်းသည် မြေဆီလွှာဆိုးရွားစွာပျက်စီးခြင်းနှင့် ညစ်ညမ်းမှုတို့ကိုဖြစ်စေသည် ဟုဆိုထားသည်။

ဥပမာအားဖြင့် Suphanburi ပြည်နယ်တွင် မြေနုမှုမှာ ၂၀၀ သည် အလွန်နိမ့်သော မြေဆီလွှာအရည်အသွေးများကိုပြသခဲ့ပြီး အသေးစားလုပ်ငန်း လယ်သမားများသည် စားသုံးသူများ တောင်းဆိုသည့် အရည်အသွေးစံနှုန်းများကို မထိန်းနိုင်ရခြင်း၏ အဓိက အကြောင်းအရင်း ဖြစ်သည်။ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှု ပြင်းထန်လာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများသည် အစားအသောက်ဖူလုံရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်တစ်ခုလုံးကို ခြိမ်းခြောက်မှု ပိုမိုများလာသည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။

Dr.Rassarín ကလည်း တိကျသော စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာဖြင့် လုပ်ကိုင်ရန် တွန်းအားပေးခဲ့သော လယ်သမားများအကြောင်းကို မျှဝေထားသည်။ နည်းပညာအသုံးချမှုတွင် အစွန်း

ရောက်သော ပါရာဒိုင်းပြောင်းလဲမှု (Paradigm shift) လိုအပ်သည်ဟု Dr.Rassarin က ယုံကြည်သည်။ ဤပါရာဒိုင်းအပြောင်းအရွှေ့၏ အဓိကအချက်မှာ သက်ဆိုင်သူအားလုံး ပါဝင်သည့် လယ်ယာလုပ်ငန်း၏ ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုကို တိုးတက် စေရန် စနစ်တစ်ခုလုံး ချဉ်းကပ်မှုဖြစ်သည်။

Dr.Rassarin သည် လယ်သမားများ၊ ဝယ်သူများ၊ ဖြန့်ဖြူးသူများနှင့် လက်လီ ရောင်းချသူများ၊ စားသောက်ကုန်ထုတ်လုပ်မှု၏ ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲမှုကို မြှင့်တင်ရန် အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ဂေဟစနစ်ကို ဖန်တီးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် Listen Field ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ Listen Field သည် အစားအစာထောက်ပံ့မှု ကွင်းဆက်ရှိ သက်ဆိုင်သူအားလုံးအတွက် လုပ်ဆောင်နိုင် သော ထိုးထွင်းသိမြင်နားလည်မှုများကို ထုတ်ပေးနိုင်ရန် အမျိုးမျိုးသော ဒေတာများ(ဥပမာ- ကောက်ပဲသီးနှံ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ မြေဆီလွှာ၊ ရာသီဥတု၊ ဂြိုဟ်တု)ကို စုဆောင်းပေါင်းစပ်ကာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနိုင်သည့် ပလက်ဖောင်းတစ်ခုကို ဖန်တီးထားသည်။

Listen Field သည် လယ်သမားများအား လက်ရှိရာသီဥတုအခြေအနေများအပေါ် အခြေခံ၍ သီးနှံထွက်နှုန်းခန့်မှန်းရာ ပလက်ဖောင်းကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ ပလက်ဖောင်းသည် သီးနှံကြီးထွားမှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို စောင့်ကြည့်ရန် ဂြိုဟ်တုပုံရိပ်ဖော်နည်းပညာကို လည်း အသုံးပြုထားပါသည်။ ဤပလက်ဖောင်းသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်ကတည်းက အပြည့်အဝ လည်ပတ်ခဲ့၍ ဟက်တာပေါင်း ၅၀၀၀ ကျော်ကို ဝန်ဆောင်မှုပေးခဲ့ပြီး မတူညီသော အဖွဲ့အစည်း ၁၀ ခုမှ လယ်သမား ၂၀၀၀၀ ကျော်က အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ အသုံးပြုသူအများစုမှာ ထိုင်းနိုင်ငံမှဖြစ်ကြသည်။

BOI Thailand ဥပဒေ

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ BOI Thailand ဥပဒေသည် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် လယ်ယာထွက်ကုန် လုပ်ငန်းများ၏ စက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုသူများအတွက် မက်လုံးများအဖြစ် ဆက်လက်မြှင့်တင် ပေးသည်။ BOI Thailand မှတစ်ဆင့် ထိုင်းအစိုးရနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဌာနသည် အရည်အသွေးနှင့် ဘေးကင်းမှုဆိုင်ရာ အမြင့်ဆုံးစံနှုန်းဖြစ်သော အစားအစာထုတ်လုပ်မှုကို ပံ့ပိုးပေးသည့် မူဝါဒများကို မြှင့်တင်လျက်ရှိသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စားနပ်ရိက္ခာ တင်ပို့မှုနှင့် အခြားကဏ္ဍများ၏ ဈေးကွက်သစ်များအား အထူးသဖြင့် အာဆီယံ၊ တရုတ်၊ အမေရိကန်၊ အိန္ဒိယ၊ ယူအေအီး၊ ဩစတြေးလျနှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့တွင် ချဲ့ထွင်ရန်ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာနှင့် မြေဆီလွှာပျက်စီးခြင်းကဲ့သို့သော အရာများ ရေရှည်တည်တံ့စေရေး အတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

အရှေ့တောင်အာရှအလယ်ပိုင်း(အရှေ့တောင်အာရှ)တွင် စားနပ်ရိက္ခာနှင့် ရေ အရင်းအမြစ် လိုအပ်ချက်သည် ဒေသအနှံ့ လူဦးရေတိုးလာသည်နှင့်အမျှ ဆက်လက်တိုးတက် လာမည်ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အစားအသောက်ထုတ်လုပ်လည်ပတ်မှုအတွက် ကြီးမား သော အခွင့်အလမ်းများကို ပေးနိုင်သည်။ National Food Institute ၏ အဆိုအရ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စားသောက်ကုန်ပြုပြင်ရေးလုပ်ငန်းတွင် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း နှစ်စဉ်ဝင်ငွေ အမေရိကန်

ဒေါ်လာ ၂၅ ဘီလီယံခန့်ဖြင့် ပြုပြင်ထားသော စားသောက်ကုန်စက်ရုံပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော်ပါဝင်သည်။

ဒစ်ဂျစ်တယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့အစည်းပြုခြင်း

ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး မြှင့်တင်ရေးအေဂျင်စီ (Digital Economy Promotion Agency-DEPA)သည် အစားအစာထုတ်လုပ်မှုတွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍအတွက် ကြီးမားသောအချက်အလက်များ ဖန်တီးရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အထူးသဖြင့် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးကဏ္ဍ၌ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဖြေရှင်းနည်းများကို အသုံးပြု အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် များစွာအကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည့် လုပ်ငန်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

Internet of Things (IoT) နည်းပညာများသည် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို ပံ့ပိုးကူညီရန်နှင့် တိုးမြှင့်အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်ပါသည်။ ဆည်မြောင်းစီမံခန့်ခွဲမှု လေ့လာချက်နှင့် ဖန်လုံအိမ်များတွင် အပင်စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်မျိုးစုံကို ကိုးကား၍ မြို့ပြ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် Smart City ပရောဂျက်တွင် အသုံးပြုနိုင်သော ဥပမာ- ဒူးရင်းဥယျာဉ်ခြံ အတွင်း ရေစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ကိုးကားဖော်ပြထားသည်။

DEPA သည် ထိရောက်သော လယ်ယာစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ပုစွန်မွေးမြူရေးခြံများအတွက် IoT နည်းပညာကို လက်ခံကျင့်သုံးရန် အချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးထားသည်။ ရရှိသော အချက်အလက်များသည် ရေအရည်အသွေးကို ပိုမိုစွာ စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည့်အပြင် ပြဿနာများ ကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် DEPA သည် စမတ်စိုက်ပျိုး မွေးမြူရေးအတွက် ကြီးမားသော ဒေတာပလက်ဖောင်းတစ်ခုအဖြစ် ကြီးမားသော ဒေတာဘေ့စ်စနစ်ကို တင်ပြခဲ့သည်။ ဤစနစ်ကို DEPA မှ ထောက်ပံ့မှုအစီအစဉ်များ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် တွန်းအားပေးပံ့ပိုးထားသည်။

ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာဆန်းသစ်တီထွင်ခြင်း

စက်မှုဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆန်းသစ်တီထွင်မှု အခြေခံများအား လက်ရှိအသုံးပြုသူ တစ်သိန်းခန့်သောင်းကျော်ရှိသည်။ ‘Fah Fon’ Mobile Application မှတစ်ဆင့် အသုံးပြု သည့် လယ်သမားများအား လယ်ယာလုပ်ငန်းအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေမည့် ရာသီဥတု အခြေအနေဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ရရှိစေမည်ဖြစ်သည်။ အသုံးပြုရန်နှင့်တစ်ဆင့်ရန် ရိုးရှင်းသော၊ အသိဉာဏ်ရှိသော မိုးလေဝသဌာန ‘Fah Fon Sense’တို့အပြင် ၎င်းသည် ရာသီဥတု၊ အလင်းနှင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို တိုင်းတာနိုင်သည်။လယ်သမားများအတွက် လယ်ယာလုပ်ငန်းကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် ရာသီဥတုအခြေအနေများကို သတိပြုစေရန်နှင့် ဒေသန္တရမိုးလေဝသဌာနကို ရှာဖွေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

DEPA သည် လယ်သမားများ၏ ရပ်ရွာစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းမှ လုပ်ငန်းရှင်များ၏ စီးပွားရေးမြှင့်တင်ရေးနှင့် ပံ့ပိုးကူညီရေးတို့ကို ဆွေးနွေးပေးခဲ့သည်။ ၎င်း၏အမြင်ကို ခိုင်မာစေရန် လုပ်ဆောင်မှုများ၏ ရလဒ်အနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍများတွင်

ဒစ်ဂျစ်တယ် နည်းပညာနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုဆိုင်ရာ အသုံးချမှုကို အားပေးရန်အတွက် လမ်းညွှန်ချက်များကို ပြင်ဆင်ပေးခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုဆိုင်ရာ စွန့်စားတီထွင်သူများ၏ အလားအလာနှင့် အဆင်သင့်ဖြစ်နိုင်မှုကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအား သရုပ်ပြနိုင်ခဲ့သည်။

ရှိန်းမြသင်း

- Ref:
- [trade.gov/ country-commercial-guides](https://trade.gov/country-commercial-guides)
 - [britannica.com/ Thailand/ Agriculture](https://britannica.com/Thailand/Agriculture)
 - <https://www.juslaws.com>
 - Thailand.Un.org
 - Asia.nikkei.com
 - [https:// opengovasia.com/ smart faming](https://opengovasia.com/smart-farming)
 - [borgenproject.org/ outomated-agriculture-in Thailand](https://borgenproject.org/outomated-agriculture-in-Thailand)

ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများအတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏
အထင်ကရနေရာများ

၂၀၁၆

“ အလွန်ရှည်လျားသော နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများရှိပြီး
ကျယ်ပြန့်၍ အံ့ဩဖွယ်ကောင်းသော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သည့်
တရုတ်နိုင်ငံတွင် သွားရောက်လည်ပတ်ရန် နေရာများစွာရှိပါသည်။
လှပသောရှုခင်းများ၊ လေးနက်သော ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့အသက်များ၊
အံ့ဩဖွယ်သမိုင်းဝင်အမွေအနှစ်များဖြင့်
စိတ်ဝင်စားဖွယ် အနုပညာများစွာတွေ့မြင်နိုင်မည့်
တစ်သက်တာ အမှတ်တရဖြစ်စေမည့်
ခရီးစဉ်တစ်ခုအဖြစ် အမှတ်ရနေမည် ဖြစ်သည်။ ”

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး နယ်မြေချင်းဆက်စပ်လျက်ရှိသော တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသည် အရှေ့အာရှတွင် အကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့တတိယအကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် လူဦးရေသန်း ၁၄၀၀ ရှိပြီး လူဦးရေအများဆုံးနိုင်ငံလည်းဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်ပေါင်း ၂၂ ခု၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ၅ ခု၊ အုပ်ချုပ်ရေးမြို့တော်အနေဖြင့် ပေကျင်း၊ ထျန်းကျင်း၊ ရှန်ဟိုင်းနှင့် ချုံချင့် ၄ ခုနှင့် ဟောင်ကောင်နှင့် မကာအို အထူးအုပ်ချုပ်ရေးဒေသ ၂ ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ မြို့တော်မှာ ပေကျင်း (Beijing) မြို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဧရိယာ စတုရန်းကီလိုမီတာပေါင်း ၉ ဒသမ ၆သန်း (စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၃ ဒသမ ၇ သန်း ကျယ်ဝန်းပါသည်။ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်မှာ ပုံစံအမျိုးမျိုးကွဲပြားနေပြီး သစ်တောများ၊ သဲကန္တာရများ (ဂိုဘီသဲကန္တာရ၊ တပ်ခ်လာမာကန် သဲကန္တာရ)များလည်း ရှိပါသည်။ ဗီယက်နမ်၊ လာအို၊ မြန်မာနိုင်ငံတို့နှင့် ထိစပ်လျက်ရှိသော ဒေသများတွင် နွေးသမပိုင်းသစ်တောများ ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိပါသည်။ အိန္ဒိယနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသနိုင်ငံများဖြစ်သည့် အနောက်ပိုင်းတွင် တောင်တန်းများ၊ ကုန်းပြင်မြင့်များရှိပြီး၊ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းနှင့် ထျန်းရှန်း တောင်တန်းတို့သည် တည်ရှိနေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းသည် ပင်လယ်ကမ်းနားဘက်ဆီသို့ မြေပြင်နိမ့်ဆင်းသွားပြီး ကမ်းရိုးတန်းအရှည်မှာ အလျား ၁၄,၅၀၀ ကီလိုမီတာ (မိုင် ၉၀၀၀) ရှည်လျားသည်။ အရှေ့တရုတ်ပင်လယ်နှင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်တို့ ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။

၁၉၇၈ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်အရ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး လျင်မြန်စွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးပို့ကုန်တင်ပို့သူနှင့် ဒုတိယအကြီးဆုံး သွင်းကုန်/ထုတ်ကုန်များသည့်နိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ဂျီဒီပီအရ ကမ္ဘာ့ဒုတိယစီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ

လုံခြုံရေးကောင်စီတွင် အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ (WTO)၊ အေပက်(APEC) နှင့် ဂျီ-၂၀ (G-20) တို့တွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးပညာရှင်များ၊ စစ်ရေးပညာရှင်များ၊ စီးပွားရေး ပညာရှင်များနှင့် သိပ္ပံပညာရှင်များ များစွာပေါ်ထွန်းရာနိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ဖော်ဆောင်နေသော လုပ်ငန်းများစွာရှိသည့်အနက် ခရီးသွားလုပ်ငန်းမှာ ကဏ္ဍတစ်ရပ်အနေဖြင့် ပါဝင်နေပါသည်။

အလွန်ရှည်လျားသော နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများရှိပြီး ကျယ်ပြန့်၍ အံ့ဩဖွယ် ကောင်းသော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံတွင် သွားရောက်လည်ပတ်ရန် နေရာများစွာရှိ ပါသည်။ လှပသောရှုခင်းများ၊ လေးနက်သောယဉ်ကျေးမှုအငွေ့အသက်များ၊ အံ့ဩဖွယ် သမိုင်းဝင်အမွေအနှစ်များဖြင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် အနုပညာများစွာတွေ့မြင်နိုင်မည့် တစ်သက် တာ အမှတ်တရဖြစ်စေမည့် ခရီးစဉ်တစ်ခုအဖြစ် အမှတ်ရနေမည် ဖြစ်သည်။ ခရီးသွားရာတွင် အချိန်အကန့်အသတ်များအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံကို သွားလည်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာများ အဖြစ်စာဖတ်သူတို့အား တရုတ်နိုင်ငံရှိ နေရာ(၁၀)ခုအား ရွေးထုတ်၍ ဖော်ပြပေးသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ပေကျင်း

ပေကျင်းမြို့သည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဗဟိုအချက်အချာကျသော နှစ်ပေါင်း ၃,၀၀၀ ကျော် သမိုင်းကြောင်းရှိသော သမိုင်းဝင်နေရာများနှင့် ဘုရင်များလက်ထက် တော်ဝင်နေရာများစွာ ရှိပါသည်။ ဆွဲဆောင်မှုရှိသောနေရာများမှာ နန်းတော်ပြတိုက်ဟုခေါ် သော Forbidden City၊ မဟာတံတိုင်း၊ ကောင်းကင်ဘုံကျောင်း၊ နွေရာသီနန်းတော်၊ ရှေးဟောင်းရိုးရာ နေထိုင်မှုရပ်ကွက် ဟူထိုများ(Hutongs)မှာ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံး နေရာများဖြစ်ပြီး နှစ်စဉ် ဧပြီလ၊ မေလ၊ ဇွန်လ၊ စက်တင်ဘာလနှင့် နိုဝင်ဘာလများတွင် သွားရောက်ရန် အကောင်းဆုံးအချိန်များဖြစ်ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ နောက်ဆုံးမင်းဆက်နှစ်ဆက် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် မြို့တော်ပေကျင်းသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အခမ်းနားဆုံး သစ်သားဗိသုကာလက်ရာများနှင့် အလှဆုံးသော နွေရာသီ နန်းတော်၊ နန်းတော်ပြတိုက်ဟုခေါ်သော Forbidden Cityကဲ့သို့သော ပဒေသရာဇ်အရှင်သခင် မင်းမြတ်တို့၏ အထင်ကရနေရာများကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ တော်ဝင်ခမ်းနားထည်ဝါသည့် နေရာများအပြင် ရှေးဟောင်းတရုတ်ရိုးရာ နေထိုင်မှုရပ်ကွက် ဟူထိုများ (Hutongs) တစ်လျှောက်နှင့် ရုံးများတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ရိုးရာဓလေ့အချို့ကိုလည်းတွေ့ မြင်နိုင်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်း မှာပင် ပေကျင်းမြို့တော်သည် ခေတ်မီမိုးမျှော်အဆောက်အအုံ များ၊ အဆင့်မြင့်အဆောက်အအုံများနှင့် ပြည့်နေသည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ လက်ရှိမြို့တော်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

ရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံများနှင့် အဆောက်အအုံအသစ်များဖြင့် ပြည့်စုံစွာ ပေါင်းစပ်မှုတို့ဖြင့် လှပတင့်တယ်နေသည့် ပေကျင်းမြို့တော်သည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ လာရောက် လည်ပတ်ရန် သင့်လျော်သည့် အဓိကနေရာများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ မြောက်ဘက်အစွန်း

တွင်တည်ရှိသော မဟာတံတိုင်း (Great Wall)အား ထိန်းသိမ်းရန် ရည်ရွယ်၍ တည်ဆောက်ထားသည့် ဗဟိုဌာနနှင့် မဟာတံတိုင်းသို့ သွားရာလမ်းပေါက်များဖြစ်သည့် ပိုင်သလင် (Badaling) နှင့် မုထန်ယွီ (Mutianyu) တို့ကို သွားရောက်နိုင်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ လည်ပတ်ရန် မြို့တော်ပေကျင်းမပါဘဲ မပြီးပြတ်ပါဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဒေသခံ တရုတ်နိုင်ငံသားများက ဦးနှောက်နှင့်တူသော အုပ်ချုပ်ရေးမြို့တော်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။

၂။ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော်က သမိုင်းအကြောင်းအရာများရှိသည့် ရှီအန်း(Xi'an) ရှေးဟောင်းမြို့

ရှီအန်း (Xi'an) မြို့၏ အဓိကဆွဲဆောင်မှုရှိသည့် နေရာများမှာ ရွှံ့စေးစစ်သည်များ (Terracotta Army)၊ ဧရာမတောငန်းဘုရား (Giant Wild Goose Pagoda)၊ မြို့တံတိုင်း(City Wall)နှင့် ဟွာစန်းတောင်(Mt. Huashan)တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ရှီအန်းမြို့သို့ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံးအချိန်မှာ နှစ်တစ်နှစ်၏ မတ်လ၊ ဧပြီလ၊ မေလ၊ စက်တင်ဘာလနှင့် အောက်တိုဘာလတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ရှီအန်း(Xi'an) မြို့သည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရှေးအကျဆုံးမြို့များထဲမှ တစ်မြို့ဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ လူသိများသော ရှေးဟောင်းမြို့တော်လည်း ဖြစ်သည်။

နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ခန့်က သမိုင်းတွင် ကျို(Zhou)မင်းဆက်အပါအဝင် မင်းဆက် (၁၃) ဆက်တို့သည် ၎င်းတို့၏ မြို့တော်များကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီး အစောဆုံး ချင်(Qin)မင်းဆက်၊ ဟန်(Han)မင်းဆက်နှင့် ထန်(Tang)မင်းဆက် တို့ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းမင်းဆက်များသည် ရှီအန်း(Xi'an)တွင် သမိုင်းအမွေအနှစ်များစွာကို ချန်ထားခဲ့သည်။ ရှီအန်း(Xi'an)မြို့သည် တရုတ်နိုင်ငံတွင် လူကြိုက်များသော ရှေးဟောင်းနေရာတစ်ခု ဖြစ်လာစေသည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၆၀၀ ကျော်က တည်ဆောက်ခဲ့သော တရုတ်နိုင်ငံ၏ အပြည့်စုံဆုံးသော မြို့တံတိုင်းကြီး၊ ရှေးခေတ် အထင်ကရခေါင်းလောင်းမျှော်စင်၊ အဖိုးတန်ရတနာများ စုဆောင်းထားသော ရွှံ့စေးစစ်သည်တော်များကို တွေ့မြင်ရပါမည်။ ရှီအန်း(Xi'an)သို့ သွားရောက်လည်ပတ်ခြင်းဖြင့် ရှေးခေတ်တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ဘုန်းမီးနေလတောက်ပခဲ့သော နေ့ရက်များဆီသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိသွားမည့်ခံစားချက်ကို ခံစားရမည်ဖြစ်သည်။

၃။ ခေတ်မီသည့် စတိုင်ကျသော ရှန်ဟိုင်းမြို့

ရှန်ဟိုင်းမြို့သည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ထင်ရှားသော ပင်လယ်ထွက်ပေါက် ကုန်သွယ်မှု စီးပွားရေးမြို့ဖြစ်ပြီး မိုးမျှော်တိုက်များ၊ ကိုလိုနီခေတ်နေကန်ခံ အဆောက်အအုံများရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အချမ်းသာဆုံး မြို့များထဲတွင်တစ်မြို့ပါဝင်ပြီး ခေတ်မီသော မြို့ဖြစ်ပါသည်။ The Bund ဖြစ်ကမ်း၊ ယုယွမ်ဥယျာဉ် (Yuyuan)၊ နန်ကျင်းလမ်း(Nanjing)၊ ထရန်ဇီဖောင် (Tianzifang)နှင့် ကျိုကျီကျောင် ရေပေါ်မြို့ (Zhujiajiao Water Town) တို့မှာ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာများဖြစ်ပြီး နှစ်တစ်နှစ်၏ ဧပြီလ၊ မေလ၊ စက်တင်ဘာလ၊ အောက်တိုဘာလနှင့် နိုဝင်ဘာလများတွင် သွားရောက်ရန် သင့်တော်သည့် အချိန်ကာလများ ဖြစ်ပါသည်။

ပေကျင်း၊ ရှီအန်း (Xi'an)တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ က ရှန်ဟိုင်းသည် အလွန်ငယ်သော်လည်း ယုယွမ်ဥယျာဉ်၊ ကျောက်စိမ်းဘုရားကျောင်းနှင့် မြို့ဟောင်းဘုရားကျောင်းများကဲ့သို့ လည်ပတ်သင့်သည့် သမိုင်းဝင်နေရာအချို့ ရှိပါသေးသည်။ ၂၀ ရာစုအစောပိုင်းနှစ်များ

“ ရှန်ဟိုင်းမြို့သည်
 ခေတ်မီပြီး
 စတိုင်ကျသော
 မိုးမျှော်တိုက်များ
 ပြည့်နှက်နေသော
 ကြီးမားသော
 မြို့ကြီးအဖြစ်
 ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်
 လာခဲ့သည်။
 အရှေ့တိုင်း
 ပုလဲမျှော်စင်၊
 ရှန်ဟိုင်းကမ္ဘာ
 ဘဏ္ဍာရေးစင်တာ၊
 ရှန်ဟိုင်းမျှော်စင်
 သို့မဟုတ်
 ဂျင်မော်မျှော်စင်
 တို့ကဲ့သို့သော
 အဆောက်အအုံအပေါ်သို့
 တက်ရောက်
 လေ့လာနိုင်သည်။ ”

ကတည်းက ဤတရုတ်နိုင်ငံသို့ လာရောက်
 လည်ပတ်သည့်နေရာသည် "အရှေ့တိုင်းပဲရစ်"
 ဟူသော နာမည် ဂုဏ်သတင်းကို ရရှိခဲ့သော ကိုလိုနီ
 ခေတ်နောက်ခံကြောင့် လျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်
 လာခဲ့သည်။ The Bund မြစ်ကမ်းနှင့် ရှေးခေတ်
 ပြင်သစ်မျိုးဆက်များနေထိုင်ရာအရပ် (Former
 French Concession) ရှိ အနောက်တိုင်းပုံစံ
 အဆောက်အအုံများသည် တစ်ချိန်တစ်ခါက
 အနောက်တိုင်းသားတို့၏စိုးမိုးနေထိုင်ခဲ့မှုပုံရိပ်များက
 ဧည့်သည်များကို သတိရစေပါသည်။

ယခုအချိန်တွင် ရှန်ဟိုင်းမြို့သည် ခေတ်မီပြီး
 စတိုင်ကျသော မိုးမျှော်တိုက်များ ပြည့်နှက်နေသော
 ကြီးမားသောမြို့ကြီးအဖြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့
 သည်။ အရှေ့တိုင်းပုလဲမျှော်စင်၊ ရှန်ဟိုင်းကမ္ဘာ
 ဘဏ္ဍာရေးစင်တာ၊ ရှန်ဟိုင်းမျှော်စင် သို့မဟုတ်
 ဂျင်မော်မျှော်စင်တို့ကဲ့သို့သောအဆောက်အအုံအပေါ်
 သို့ တက်ရောက် လေ့လာနိုင်သည်။ ထန်ဇီဖန်
 (Tianzifang) နှင့် ရှီထရန်သီ (Xintiandi) ရှိ
 ဆီကူမင် (Shikumen) ရှေးခေတ်အိမ်ရာဟောင်း
 များနှင့် ထူးခြားသော လမ်းဘေးအနုပညာလက်ရာ
 များကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ကုန်တိုက်ကြီးများနှင့်အတူ
 နန်ကျင်းလမ်းမ (Nanjing) တွင် ဈေးဝယ်ထွက်ခြင်း၊
 ယုဂွယျာဥ်တော် (Yu Garden) အပြင်ဘက်တွင်
 ဒေသထွက်အစားအစာများကို မြည်းစမ်းကြည့်နိုင်
 ပါသည်။ ဟန်ရှန်လမ်းမ (Hengshan Road) ရှိ
 ဘားဆိုင်တစ်ခုတွင် အနားယူခြင်းဖြင့် အပန်းဖြေနိုင်
 ပါသည်။ ရှန်ဟိုင်းမြို့အား ဒေသခံတရုတ်လူမျိုးတို့က
 နှလုံးသားနှင့်တူသော စီးပွားရေးမြို့တော်အဖြစ်
 သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။

၄။ ပန်ဒါဝက်ဝံကြီးများနေထိုင်ရာ ချန်ဒူး (Chengdu)
 မြို့

ချစ်စရာပန်ဒါများ၊ ပူစပ်စပ်စီချွမ် ဟင်းလျာ
 များ၊ ရှေးယဉ်ကျေးမှုလက်ရာများက ချန်ဒူး
 (Chengdu) မြို့၏ ဆွဲဆောင်မှုရှိသောနေရာများပင်
 ဖြစ်ပါသည်။ ပန်ဒါမျိုးပွားမှုဆိုင်ရာ သုတေသန

အခြေစိုက်စခန်း၊ ကျင်းဆာပြတိုက် (Jinsha Site)၊ ဝူဟောင် (Wuhou) ဘုရားကျောင်း၊ ကျင်းလီ (Jinli) လမ်း၊ သိုးကျန်းယွမ် (Duijiangyan) ဆည်မြောင်းစနစ်တို့မှာ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာများ ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်တစ်နှစ်၏ မတ်လ၊ ဧပြီလ၊ မေလ၊ ဇွန်လ၊ စက်တင်ဘာလနှင့် နိုဝင်ဘာလတို့သည် ချန်ဒူး (Chengdu) မြို့သို့ လည်ပတ်ရန် သင့်လျော်သည့်အချိန်ကာလများ ဖြစ်ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ အနောက်တောင်ပိုင်းရှိ ချန်ဒူး (Chengdu) မြို့သည် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ရာသီဥတုနှင့် အရင်းအမြစ်များ ပေါများသောကြောင့် ကောင်းကင်ဘုံဟု တင်စားရမည့်နေရာ တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပန်ဒါဝက်ဝံများ၏ ပေါက်ဖွားနေထိုင်ရာအိမ်လည်း ဖြစ်သည်။ ချန်ဒူး (Chengdu) အခြေစိုက်ဧရာမပန်ဒါမျိုးပွားမှုဆိုင်ရာ သုတေသန စခန်း (Chengdu Research Base of Giant Panda Breeding) တွင် အသက်အရွယ်မရွေး ချစ်စရာကောင်းသော ပန်ဒါဝက်ဝံအကောင်ရေ မြောက်မြားစွာကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ချန်ဒူး (Chengdu) မြို့သည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၃,၀၀၀ မှ ၅,၀၀၀ အတွင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ရှေးဟောင်း စူ (Shu) ယဉ်ကျေးမှု၏ မွေးရပ်မြေအဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံတွင် အံ့ဖွယ်နေရာတစ်ခု အဖြစ် မြင်တွေ့နိုင်သည်။ စန်းဆီးသွေ့ (Sanxin- gdui) ပြတိုက်၊ ကျင်းဆာပြတိုက် (Jinsha Site Museum) နှင့် ဝူဟောင်ဘုရားကျောင်း (Wuhou Temple) တို့သည် ဒေသတွင်း ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို လေ့လာရန်နေရာများ ဖြစ်သည်။

ချန်ဒူး (Chengdu) တွင် ပို၍ဆွဲဆောင်မှုရှိသည့်အရာမှာ ထုံပြီးစပ်သည့် စီချမ် ဟင်းလျာဖြစ်ပါသည်။ ကြက်သားကုန်းဘောင် (Kung Pao Chicken)၊ မာပို (Ma Po) တို့ဟူး၊ ငရုတ်ဆီပူပူတွင် လှီးထားသော ဝက်သား၊ ဟော့ပေါ့နှင့် အခြားဟင်းလျာများသည် စားချင်စဖွယ် အရောင်အသွေးနှင့် အရသာရှိစေပါသည်။ ကျယ်ဝန်း၍ ကျဉ်းမြောင်းသောလမ်းနှင့် ကျင်းလီ (Jinli) လမ်းတို့သည် စွဲမက်ဖွယ်ကောင်းသော အစားအစာများကို မြည်းစမ်းကြည့်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာများဖြစ်ပြီး ဒေသခံပြည်သူများ၏ သာယာသောဘဝများကို မြင်တွေ့နိုင်သည့် နေရာများဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ချင်ချမ်း (Qingcheng) တောင်နှင့် သိုးကျန်းယွမ် (Duijiangyan) ဆည်မြောင်းစနစ်သည် ချန်ဒူး (Chengdu) မှ အမြန်ရထားဖြင့် နာရီဝက်အတွင်း ရောက်ရှိနိုင်သည့် လည်ပတ်စရာနေရာများ ဖြစ်ပါသည်။

၅။ အံ့ဩဖွယ်ကျောင်းကျော် (Zhangjiajie) ရုပ်ပွားတောင်များ

ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးဖြင့် ရင်သပ်ရှုမောဖွယ်ကောင်းသော လှပသည့်တောင်ထိပ်များရှိသည့် Zhangjiajie အမျိုးသားသစ်တောဥယျာဉ် (Wulingyuan ရှုခင်းသာဇရိယာ)၊ Zhangjiajie Grand Canyon၊ Yuanjiajie နှင့် Fenghuang ရှေးဟောင်းမြို့များသည် လည်ပတ်ရန်အကောင်းဆုံး နေရာများဖြစ်ပါသည်။ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံးအချိန်မှာ ဧပြီလ၊ မေလ၊ စက်တင်ဘာလနှင့် အောက်တိုဘာလတို့ ဖြစ်ပါသည်။ Zhangjiajie သည် တစ်မူထူးခြားသော အလှတရားများ နှင့်အတူ တောင်ထူထပ်သော တရုတ်နိုင်ငံသို့ လာရောက်လည်ပတ်နိုင်သော နေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ပုံငါးပုံပါသော လူ၏လက်နှင့်ဆင်တူသောပုံရိပ်များ၊ ပြန်လည်သုံးသပ်နေသည့် ရဲမက်များ၊ အစာစားနေသည့် ကြက်တစ်ကောင်၊ အံ့ဖွယ်ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသော ကျောက်တုံးများနှင့် တောင်ထိပ်များကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ Avatar ရုပ်ရှင်မှ Hallelujah တောင်သည်

အဆိုပါတောင်တန်းများအား ရိုက်ကူးထားပါသည်။ Yuanjiajie အမည်ရှိ အံ့ဩဖွယ် ကောင်းသော တောင်ထိပ်များအပြင် သစ်တောများ၊ မြစ်များ၊ ရေကန်များနှင့် ရေတံခွန်များ သည် ခရီးသွားများကို အေးချမ်းပြီး ပြီးပြည့်စုံစေမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် Zhangjiajie Grand Canyon ပေါ်တွင် တွဲလောင်းကျနေသော Glass Bridge အပင်များသည် လေ့လာသူ များ၏ ရဲရင့်မှုကို စမ်းသပ်ရန်နှင့် ချစ်စရာကောင်းသော ချိုင့်ဝှမ်း၏ ငှက်မျက်လုံးများကို ကြည့်ရှုရန် အလွန်ကောင်းမွန်ပါသည်။ အချိန်ရပါက မြစ်ကမ်းစပ်က ဆောက်ထားသည့် အိမ်များရှိသည့် Fenghuang ရှေးဟောင်းမြို့ကို သွားရောက်နိုင်ပါသည်။

၆။ လီမြစ်မှ ဂွီလင် ကွန်းလင် (Guilin)နှင့် ယန်ဆူ (Yangshuo)အပျော်စီးလှေ

ထူးခြားချက်များအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နံပါတ် ၁ ရှုခင်းများဖြစ်ပြီး Li မြစ်အပျော်စီး လှေဖြင့် လီမြစ်၊ ဆင်နာမောင်းတောင်တန်း၊ ရိဒ်ပုလွေဂူ၊ လှေခါးထစ်တောင်ယာများ (Longji Rice Terraces) မွန်းတောင် (Moon Hill) တို့မှာ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာများ အဖြစ် ဆွဲဆောင်နေပါသည်။ သွားရောက်ရန် ကောင်းသောအချိန်ကာလမှာ ဧပြီလ၊ မေလ၊ ဇွန်လ၊ ဇူလိုင်လ၊ ဩဂုတ်လ၊ စက်တင်ဘာလနှင့် အောက်တိုဘာလတို့ဖြစ်ပါသည်။ Guilin သည် Li မြစ်တစ်လျှောက်တွင် အေးချမ်းသော ရှုခင်းများနှင့်အတူ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အလှပဆုံး နေရာများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ လီမြစ်တစ်လျှောက် Guilin မှ Yangshuo အပျော်စီးလှေသည် ခရီးသွားဧည့်သည်များအတွက် အမြဲတမ်း စိတ်ဝင်စားသောနေရာဖြစ်ပြီး Ox Gorge၊ Half-Side Ferry၊ Mural Hill၊ Yellow Cloth Shoal အပါအဝင် ကမ်းနားရှိ ရွာများနှင့် စိမ်းလန်း စိုပြည်သော တောင်ကုန်းများကို မြင်တွေ့နိုင်သည်။ ရှေ့တွင် လှပသော scroll ရုပ်ပုံကဲ့သို့ ထုတ်ဖော်ပြသထားသည်။ Yangshuo သို့သွားရောက်ရာတွင် တံငါသည်များ၏ မူလဒေသခံ များ၏ လူနေမှုဘဝနှင့် ပိုမိုရှေးကျသော သဘာဝရှုခင်းများကို ခံစားနိုင်ရန် လီမြစ်၏အရှည်ဆုံး မြစ်လက်တက် ဖြစ်သော Yulong မြစ်တွင်လည်း ဝါးဖောင်မျှောခြင်းလုပ်ငန်းကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ Li မြစ်တစ်လျှောက် ခြေကျင်တက်ကာ Yangshuo ပတ်ပတ်လည်တွင် စက်ဘီးစီးနိုင်သည်။ ထို့အပြင် Guilin မြို့လယ်ရှိ အထင်ကရ Elephant Trunk Hill ကိုလည်း လက်လွှတ်မခံသင့်ပါ။

၇။ ဂန္တဝင်တရုတ်ဥယျာဉ်အနုပညာများရှိသော ဆူကျိုး (Suzhou) မြို့

ဆူကျိုး (Suzhou) မြို့သည် ရှေးဟောင်းဥယျာဉ်များ၊ ရှေးဟောင်း Kunqu Opera ကျေးလက်ဥယျာဉ်၊ Tiger Hill၊ Lingering Garden၊ Zhouzhuang Water Town၊ Shantang လမ်းတို့မှာ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာများဖြစ်ပါသည်။ ရာသီအားလုံး သွားရောက် လည်ပတ်နိုင်ပြီး အထူးသဖြင့် နွေဦးအချိန်တွင် သွားရောက်ရန် ကောင်းမွန်ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံရှိ နေရာနှစ်ခုသည် ရှေးခေတ် ကတည်းက “ကမ္ဘာမြေပေါ်ရှိ ကောင်းကင် ဘုံ” အဖြစ် ကျော်ကြားခဲ့ပြီး Suzhou သည် ၎င်းတို့ထဲမှ တစ်ခုဖြစ် သည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် သွားရောက်လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာတစ်ခုဖြစ်သည့် Suzhou သည် အထူးသဖြင့် တရုတ်ဂန္တဝင်ဥယျာဉ်များအတွက် ကျော်ကြားပြီး ရိုးရာအိမ်နှင့်လှေပေါ်တွင် မရေမတွက်နိုင် သော ခရီးသွားများကို ဆွဲဆောင်လျက်ရှိသည်။ Humble Administrator's Garden၊

Lingering Garden၊ Master of Nets Garden အပါအဝင် ဤဆွဲဆောင်မှုရှိသော ဥယျာဉ်များသည် ရိုးရာအိမ်များ၊ မဏ္ဍပ်များ၊ စင်္ကြံများ၊ ရေကန်များနှင့် ကျောက်ဆောင်များဖြင့် ကောင်းမွန်စွာ ဒီဇိုင်းပုံဖော်ထားသည်။ Suzhou သည် Venice ထက် နိမ့်ကျသော ရေပေါ် အိမ်များစွာဖြင့် ဝန်းရံထားသည်။

တရုတ်နိုင်ငံရှိ ရေပေါ်မြို့များကို သွားရောက်လည်ပတ်လိုပါက Suzhou သည် အကောင်းဆုံးနေရာ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် Hanshan ဘုရားကျောင်းကဲ့သို့ အခြားသော Suzhou သမိုင်းဝင်နေရာများသို့လည်း သွားရောက်ကြည့်ရှုနိုင်ပြီး၊ Shantang လမ်းဟောင်းရှိ ဒေသထွက်သရေစာများကို မြည်းစမ်းကြည့်နိုင်သည်။ Kunqu Opera သို့မဟုတ် Suzhou Pingtan ၏ ဖျော်ဖြေမှုကို ကြည့်ရှုကာ ကောင်းမွန်သော Su ပန်းထိုးခြင်း လက်ရာများကိုလည်း တန်ဖိုးထားကာ ကြည့်ရှုလေ့လာနိုင်ပါသည်။

၈။ အနောက်ရေကန်နှင့် တောင်တရုတ်ရေပေါ်မြို့များရှိသည့် ဟန်ကျိုး(Hangzhou)

ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ထဲမှ အနောက်ကန်ကြီး၊ ရေပေါ်မြို့များ၊ Longjing Tea Zhejiang အစားအစာများ၊ အနောက်ကန်၊ လင်းယင်ဘုရားကျောင်း၊ ကျွန်းငယ်တစ်ထောင်ရေကန်၊ Wuzhen ရေပေါ်မြို့တို့မှာ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်း၍ လည်ပတ်ရန်အကောင်းဆုံးနေရာများ ဖြစ်ပါသည်။ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံးအချိန်မှာ နွေဦးရာသီ မတ်လမှ မေလအထိနှင့် ဆောင်းဦးကာလ စက်တင်ဘာလမှ နိုဝင်ဘာလအထိ ဖြစ်ပါသည်။ Hangzhou သည် အခြားသော "Heaven on Earth" ဟု နာမည်ရသောကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံတွင် သွားရောက်လည်ပတ်ရန် အထူးသင့်လျော်သော နေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ အကျော်ကြားဆုံး ဆွဲဆောင်မှုမှာ West Lake ဖြစ်သည်။ ကြီးမားသော သဘာဝရေကန်တစ်ခုသာမက သမိုင်းအမွေအနှစ်များစွာဖြင့် ဝန်းရံထားသည်။ ရာသီအမျိုးမျိုးတွင် အံ့ဖွယ်မြင်ကွင်းများစွာရှိသည်။

ခရီးသွားများအနေဖြင့် တစ်နှစ်ပတ်လုံး အံ့ဖွယ်ရှုခင်းများကို ခံစားနိုင်သည်။ နွေဦးရာသီရှိ Su Causeway တွင် အရုဏ်တက်၊ Winery Yard နှင့် Lotus Pool နွေရာသီ၊ ဆောင်းဦးတွင် အေးချမ်းသော ရေကန်ပေါ်မှ လကွယ်၊ ဆောင်းရာသီတွင် ကျိုးကျနေသော တံတားပေါ်တွင် ဆီးနှင်းများ တို့ဆိုင်နေသည်။ West Lake တွင် ကြည့်ရှုရန် ရေပန်းစားသော မြင်ကွင်းများ ဖြစ်သည်။

Leifeng စေတီ၊ စစ်သူကြီး Yue Fei ဂူသင်္ချိုင်းနှင့် ရေကန်တစ်ဝိုက်ရှိ အခြားသော သမိုင်းဝင်နေရာများကိုလည်း မကြာခဏ သွားရောက်လည်ပတ်နိုင်သည့်နေရာများ ဖြစ်သည်။ Meijiawu လက်ဖက်စိုက်ခင်း၊ Xixi National Wetland Park၊ Qinghefang ရှေးဟောင်းလမ်းနှင့် ပေါ့ပါးသောအရသာရှိသော Zhejiang အစားအစာများသည် ခရီးသွားများကို ဆွဲဆောင်လျက်ရှိသည်။ Hangzhou မြို့လယ်ဝန်းကျင်တွင် ရေပေါ်မြို့များစွာရှိသည်။ Wuzhen သည် မြစ်များတစ်လျှောက် ရိုးရာအိမ်များတန်းစီနေသည့် သဘာဝအတိုင်း တည်ရှိနေသည့် နေရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။

၉။ တရုတ်ကွန်ဖူး၏ မူလအစပြုခဲ့သည့် လျှိုယောင် (Luoyang)

တရုတ်ကွန်ဖူးပညာ၏ မူလအစဖြစ်သော ရှောင်လင်ကွန်ဖူး (Shaolin Kung Fu) တရုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ peonies များရှိပြီး Longmen Grottoes၊

Shaolin ဘုရားကျောင်း၊ မြင်းဖြူဘုရားကျောင်း၊ တရုတ်အမျိုးသားပန်းဥယျာဉ်၊ Luoyang ပြတိုက်တို့မှာ လည်ပတ်ရန်အကောင်းဆုံးနေရာများ ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်တစ်နှစ်၏ ဧပြီလ၊ စက်တင်ဘာလနှင့် အောက်တိုဘာလတို့တွင် သွားရောက်လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံး အချိန်များဖြစ်ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံအလယ်ပိုင်းရှိ လျှိုယောင် (Luoyang) မြို့ဟောင်းတွင် အံ့မခန်းရှုခင်းများ ရှိသည်။ ယင်းမြို့သည် တရုတ်နိုင်ငံသို့ လာရောက်လည်ပတ်သည့် နေရာများထဲမှ နိုင်ငံရပ်ခြား ခရီးသွားများအတွက် ဆွဲဆောင်မှုအရှိဆုံးအစိတ်အပိုင်းမှာ ရှောင်လင်ကွန်ဖူး (Shaolin Kung Fu) ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏မူလအစ Shaolin ဘုရားကျောင်းတည်ရှိသည်။ ထိုနေရာတွင် ကွန်ဖူးသိုင်းပညာလေ့ကျင့်နေသည့် ဘုန်းတော်ကြီးများကို မြင်တွေ့နိုင်ပြီး ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားမှုတချို့ကို လေ့လာနိုင်ပါသည်။ Luoyang သည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရားကျောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ထိုနေရာတွင် တည်ထောင်ခဲ့သော မြင်းဖြူကျောင်းသည် တရုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ မူလနေရာဖြစ်သည်။ Luoyang တွင် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များစွာရှိသော Longmen Grottoes သည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကောင်းဆုံး ကျောက်ထွင်းလက်ရာများရှိသည့် ရတနာအိမ် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားပန်းပင်များ (peonies) သည် ဧပြီလ၌ တစ်မြို့လုံးတွင် အပြည့်ပွင့်ဖူးကြသည်ကို တွေ့မြင်ရပေသည်။

၁၀။ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းများအထိ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်သော ကုန်းတွင်းပိုင်း တိဗက်ဒေသ

ထူးခြားချက်များအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ခေါင်မိုးဟု ခေါ်ထိုက်သော ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမြင့်ဆုံး နေရာ ဖြစ်ပါသည်။ တိဗက်ယဉ်ကျေးမှုများဖြစ်သည့် Potala နန်းတော်၊ Norbulingkai Sera ဘုန်းကြီးကျောင်း၊ ဧဝရက်တောင်၊ Namtso ရေကန်တို့မှာ လည်ပတ်ရန် အကောင်းဆုံး နေရာများ ဖြစ်ပါသည်။ လာဆာဒေသအတွက် ဇွန်လမှစက်တင်ဘာလအထိနှင့် Shigatse ဒေသအတွက် ဧပြီလမှအောက်တိုဘာလအထိ သွားရောက်လည်ပတ်နိုင်ပါသည်။ တိဗက် သို့ ခရီးသွားလိုပါက ခရီးသွားခွင့်ပြုမိန့်ကိုရယူရမည်ဖြစ်ပြီး ဟိမဝန္တာတောင်တန်းများပေါ်ရှိ ကုန်းမြေကို စူးစမ်းလေ့လာရန် အဖွဲ့လိုက်ခရီးစဉ်ဖြင့် တိဗက်သို့သွားရောက်နိုင်ပါသည်။ မြင့်မားသောကုန်းမြေမြင့်များနှင့် အလွန်လှပသည့်ရှုခင်းများကြောင့်သာမက တိဗက်လူမျိုးနှင့် ၎င်းတို့၏ အရောင်အသွေးစုံသောဝတ်စားဆင်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကြောင့် လျှို့ဝှက် ဆန်းကြယ်ပြီး ပိုမိုဆွဲဆောင်နိုင်စေသည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အထူးလည်ပတ်စရာနေရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အမြင့်မားဆုံးဖြစ်သော နန်းတော်ကြီးဖြစ်သည့် Potala နန်းတော်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်နိုင်ပါသည်။ Norbulingkai တိဗက်တော်ဝင်ဥယျာဉ်၊ Namsto Lake အမြင့်ဆုံးဆားရေအိုင်အပြင် တိဗက်အတွက် သန့်ရှင်းသောဘုရားဖူးနေရာများ စသည်တို့သည် ခရီးသွားဧည့်သည်များအား အခြားနေရာများတွင် မမြင်တွေ့နိုင်သော ထူးခြားစွာ ဆွဲဆောင်မှုများဖြင့် မမေ့နိုင်သောခရီးစဉ်ကို ဖြစ်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။

မျိုးမြင့်မြတ်

Ref: - <https://www.travelchinaguide.com/tour/top-places-to-visit-in-china>.
- <https://www.Wiki/china>

ဦးနှောက်ကွန်ပျူတာ ဆက်စပ်ကိရိယာ
အပိုင်း (၂)

a' gurwimjri def

“ Stanford တက္ကသိုလ်မှ
သုတေသီအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က ဦးနှောက်ကွန်ပျူတာ
ဆက်စပ်ကိရိယာတစ်မျိုးကို တီထွင်ခဲ့ကြတယ်။
ဥဏ်ရည်တုအသုံးပြုကွန်ပျူတာသုံး အစီအစဉ်တစ်ခုနဲ့ တွဲဖက်ပြီး
တစ်ကိုယ်လုံးလေဖြတ်ထားသူ အမျိုးသားတစ်ဦးရဲ့
စိတ်ကူးထဲမှ စာလုံးများကို ကွန်ပျူတာမှာ
လက်ရေးစာသားသဖွယ် ဖော်ပြနိုင်ကြောင်း ပြသခဲ့ကြတယ်။
လက်မပါဘဲ စိတ်နဲ့စာရေးသားခြင်းလို့
ဆိုနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ”

စိတ်ကူးနဲ့လှုပ်ရှားနိုင်တဲ့ စက်ခြေတု

လက်ပြတ်နေသူများအတွက်သာ မဟုတ်ပါဘူး။ ခြေပြတ်နေသူများအတွက်ပါ စက်ခြေတုကို ဖန်တီးစမ်းသပ်ခဲ့ကြတယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ပထမဆုံးစိတ်နဲ့ လှုပ်ရှားစေနိုင်တဲ့ စက်ခြေတုကို အိုက်စလန်မှ လူနှစ်ဦးမှာ တပ်ဆင်ပေးခဲ့ကြတယ်။ ဆန်းသစ်လာတဲ့ လျှပ်စစ် အာရုံခံပစ္စည်းများကို ခြေထောက်ပြတ်စရှိ ကြွက်သားအသားစမှာ တပ်ဆင်ပေးခဲ့ကြတယ်။ စိတ်ဆန္ဒအရ ဖြစ်လာတဲ့ လှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ အာရုံအချက်ပြများဟာ သက်ဆိုင်ရာ ကြွက်သား တွေဆီ ရောက်လာကြတယ်။ တပ်ဆင်ပေးထားတဲ့ အာရုံခံပစ္စည်းများက ဒီအချက်ပြများကို လက်ခံရရှိကြတယ်။ ရလာတဲ့ အချက်အလက်များကို ကြားခံကိရိယာက လျှပ်စစ်အချက်ပြများ အဖြစ် ပြောင်းလဲကာ စက်ခြေတုရှိ လှုပ်ရှားမယ့်ကိရိယာများကို အလုပ်လုပ်စေတယ်။ စက်ခြေတုဟာ တပ်ဆင်ထားသူ သတိမမူမိဘဲနဲ့ပင် လှုပ်ရှားနိုင်ပါတယ်။ ခြေလက်ပြတ်နေသူ တွေအတွက် စက်ခြေလက်တုကို အိုက်စလန်နိုင်ငံရှိ Ossur ကုမ္ပဏီက ကမ္ဘာ့ပထမဆုံး တီထွင်ခဲ့တာပါ။ ယင်းကုမ္ပဏီရဲ့ စက်ခြေတုတွေဟာ လမ်းလျှောက်မှုပုံစံ၊ မြန်နှုန်းနဲ့ မြေပြင် မညီညာမှုတွေကို အလိုအလျောက် ချိန်ညှိလှုပ်ရှားစေနိုင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ စက်ခြေတု တပ်ဆင်ခွင့်ရသူနှစ်ဦးဟာ စက်ခြေတုနဲ့နေထိုင်နေတာ တစ်နှစ်ကျော်သွားခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ Utah တက္ကသိုလ်မှ ပညာရှင်များက နောက်ဆုံးပေါ် အဆင့်မြင့် ဉာဏ်ရည်တုသုံး ခြေတုကို တီထွင်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့က Interesting Engineering အင်တာနက်စာမျက်နှာမှာ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အဆိုပါခြေတုမှာ မော်တာတွေ၊ ကွန်ပျူတာဦးနှောက် (Processors) နဲ့ အဆင့်မြင့်ဉာဏ်ရည်တုများကို

ပေါင်းစပ်သုံးစွဲထားပါတယ်။ မရှိတော့တဲ့ ခြေထောက်အစား လိုအပ်တဲ့လှုပ်ရှားမှုနဲ့ ခြေတု
စွမ်းအားကို အလိုအလျောက် ထိန်းချုပ်လှုပ်ရှားပေးနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ခြေတုရဲ့ဒူးဆစ်ဟာ
ရှိနှင့်ပြီးကိရိယာများထက် သာလွန်ကောင်းမွန်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အလေးချိန်အားဖြင့်
ခြောက်ပေါင်သာရှိလို့ ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်တဲ့ ခြေတုတွေထက် ပိုမိုပေါ့ပါးပါတယ်။

ခြေတစ်ဖက်မရှိသူဟာ ကျန်ရှိတဲ့ခြေထောက်နဲ့ ကိုယ်အပေါ်ပိုင်းကိုအားပြုပြီး
ခြေတုရဲ့အထောက်အကူယူကာ လှုပ်ရှားရပါတယ်။ အခု နောက်ဆုံးပေါ်စက်ခြေတုဟာ
အဆိုပါပြဿနာကို နည်းပါးစေပါတယ်။ လှုပ်ရှားမှုအဆင်ပြေစေဖို့ လိုအပ်တဲ့အားကို တိုးမြှင့်
ပေးနိုင်ပါတယ်။ လမ်းမြန်မြန်လျှောက်တဲ့အခါ စက်ခြေတုကလည်း အလိုလိုအမြန်လှုပ်ရှားပေး
နိုင်ပါတယ်။ လှေခါးတက်တဲ့အခါ လှေခါးထစ်အနိမ့်အမြင့်ကို အလိုအလျောက်ချိန်ညှိကာ
ခြေလှမ်းတက်နိုင်ပါတယ်။ အတားအဆီးရှိလာလျှင်လည်း ကွေ့ရှောင်သွားစရာမလိုတော့ဘဲ
ကျော်လွှားသွားနိုင်ပါတယ်။ စက်ခြေတုမှာ သူ့တည်နေမှုအနေအထားကိုသိနိုင်ဖို့ အသုံးပြု
အားနဲ့ လိမ်ဖယ်မှုအာရုံခံအစိတ်အပိုင်းတွေ၊ အရှိန်တိုင်းကိရိယာနဲ့ အနေအထားထိန်းကိရိယာ
(Gyroscope) စတာတွေ တပ်ဆင်ပေးထားပါတယ်။ အဆိုပါကိရိယာတွေဆီကလာတဲ့
အချက်အလက်များကို ကွန်ပျူတာကအဓိပ္ပာယ်ပြန်ကာ စက်ခြေတုအဆစ်များကို လိုသလို
လှုပ်ရှားစေပါတယ်။ အခုစက်ခြေတုဟာ လူ့ခြေထောက်ရဲ့ ပုံမှန်အားအတိုင်း လှုပ်ရှားနိုင်လို့
သာဘဝခြေထောက်ကဲ့သို့ အထိုင်အထ ပြုလုပ်နိုင်ပါတယ်။

စက်ခြေတုကို ခြေထောက်ပြတ်စမှာ အစွပ်အားဖြင့် တပ်ဆင်ပေးထားမှာပါ။ ချွတ်ရ
စွပ်ရလွယ်ကူစေပါတယ်။ အရိုးနဲ့တွဲဆက်မထားလို့ ရောဂါပိုးဝင်ပြီး ဒုက္ခပေးနိုင်ပါဘူး။
နာကျင်မှုမရှိနိုင်လို့ ခပ်ဝေးဝေးသွားလာနိုင်စေပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အစွပ်ကြောင့် ခြေပြတ်မှာ
ချွေးထွက်နိုင်ပါတယ်။ အဏုဇီဝပိုးမွှားတွေပေါက်ပွားပြီး အရေပြားပြဿနာရှိလာတတ်တာက
မကောင်းတဲ့အချက်ပါ။ နောက်ဆုံးပေါ်အဆင့်မြင့် စက်ခြေတုတစ်ခုရဲ့ တန်ဖိုးက အမေရိကန်
နိုင်ငံသုံးငွေ ဒေါ်လာငါးသောင်းနဲ့ ခုနစ်သောင်းကြား ကုန်ကျမယ်လို့ ခန့်မှန်းထားကြတယ်။
ဒီထက်လည်း ပိုသွားနိုင်ပါတယ်။ ထုတ်လုပ်သူအများစုက အလေးချိန်ပေါင်(၃၅၀)ခန့်အောင်
ပြုလုပ်ထားကြပါတယ်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအစောပိုင်းမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ စာတမ်းများအရ ခါးအောက်
ပိုင်းလေဖြတ်သွားသူသုံးဦးဟာ ကျောရိုးအာရုံကြောမမှာ တပ်ဆင်ထားတဲ့ လျှပ်စစ်ကိရိယာ
အကူအညီနဲ့ မတ်တတ်ရပ်ခြင်း၊ လမ်းလျှောက်ခြင်း၊ စက်ဘီးစီးခြင်းစတာတွေ ပြုလုပ်နိုင်
ပြီလို့ ဆိုပါတယ်။ အဆိုပါသုံးဦးအနက် တစ်ဦးဟာ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်း မော်တော်ဆိုင်ကယ်
မတော်မဆဖြစ်ပွားပြီး ကျောရိုးအာရုံကြောမရဲ့ ရင်ခေါင်းပိုင်းနေရာမှာ အပြင်းအထန်ပျက်စီး
သွားလို့ ခါးအောက်ပိုင်းလုံးဝမလှုပ်ရှားနိုင်သူ၊ အာရုံခံစားနိုင်ခြင်းမရှိသူ Michel Roccati
ဖြစ်ပါတယ်။ တီထွင်ထားတဲ့ ပစ္စည်းသစ်ကို ပထမဆုံးစမ်းသပ်အသုံးပြုခွင့်ရသူ တစ်ဦးလည်း
ဖြစ်ပါတယ်။

ဆွစ်ဇာလန်ဒ်ရယ်နည်းပညာသိပ္ပံမှ ဦးနှောက်နဲ့အာရုံကြောသိပ္ပံပညာရှင် ပါမောက္ခ
Gre'goire Courtine နဲ့ Lausanne တက္ကသိုလ်ဆေးရုံမှ ဦးနှောက်နဲ့အာရုံကြောခွဲစိတ်
ပညာရှင် ပါမောက္ခ Jocelyne Bloch တို့က တီထွင်ခဲ့ကြတာပါ။ ကျောဆစ်ရိုးအတွင်းရှိ

ကျောရိုးအာရုံကြောမမှာ တပ်ဆင်ရတဲ့ လျှပ်စစ်ငုတ်ပါပစ္စည်းဟာ နှစ်လက်မသာသာ အရွယ် ရှိပြီး ပျော့ပျောင်းကွေးညွတ်လွယ်ပါတယ်။ သူ့ကို ဝမ်းဗိုက်ထဲထည့်ပေးထားတဲ့ ကြားခံ လျှပ်စစ်ပစ္စည်းနဲ့ ဆက်သွယ်ထားတယ်။ အဆိုပါကြားခံလျှပ်စစ်ပစ္စည်းဆီကိုတော့ ဉာဏ်ရည် တုပါ ကွန်ပျူတာအပြား (Tablet) မှာ လူနာက ခလုတ်နှိပ်ကာ ကြိုးမဲ့ပို့လွှတ်ပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လျှပ်စစ်အချက်ပြအစီအစဉ်အတိုင်း ကိုယ်လုံးအောက်ပိုင်းနဲ့ ခြေထောက် ကြွက်သား များကို လှုပ်ရှားစေတဲ့အတွက် လမ်းလျှောက်ခြင်း၊ စက်ဘီးစီးခြင်း စတာတွေပြုလုပ်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လူနာတွေဟာခွဲစိတ်တပ်ဆင်ပြီး နာရီအနည်းငယ်အတွင်း မတ်တတ်ရပ်နိုင်လာပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သုံး လေး လလောက် လေ့ကျင့်ကြရပါဦးမယ်။ Michel Roccati ဟာ လေးလကြာ လေ့ကျင့်အပြီးမှာ တစ်ကီလိုမီတာ (၀ ဒသမ ၆ မိုင်)ကို မရပ်နားဘဲ လမ်းလျှောက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ လဲမကျအောင် ထိန်းစရာထောက်တော့ အသုံးပြုရပါတယ်။ ထိုအပြင် နှစ်နာရီကြာ တစ်ဆက်တည်း ရပ်နေနိုင်ပြီလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

ကွန်ပျူတာဖန်သားပြင်မှာ အတွေးနဲ့စာရေးခြင်း

Neuroprosthesisဆိုတာ ဦးနှောက်အာရုံကြောကိုယ်စား လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါတယ်။ ဦးနှောက်သွေးကြောပေါက်ခြင်း၊ ဦးနှောက်သွေးကြောပိတ်ခြင်းနဲ့ ကျောရိုးအာရုံကြောမဒဏ်ရာရခြင်းတို့ကြောင့် လေဖြတ်သွားသူတို့မှာ ဦးနှောက်နဲ့ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ပေးတဲ့ ကြွက်သားတို့ကြား အဆက်အသွယ်ပြတ်သွားတတ်ကြပါတယ်။ ဦးနှောက် မှလာတဲ့ အာရုံအချက်ပြများ ကြွက်သားများထံ မရောက်နိုင်တော့တဲ့အတွက် မလှုပ်ရှားနိုင် တော့ပါဘူး။ ဒီလိုလူနာများအနက် တချို့က လေဖြတ်သွားပြီးနှောက် စကားမပြောနိုင်ကြ တော့လို့ သူ့ဝန်းကျင်နဲ့ဆက်ဆံရေးမှာ အခက်အခဲတွေ ဖြစ်လာစေပါတယ်။

ထိုသူတို့အတွက် ဦးနှောက်မှ အာရုံအချက်ပြများကို လက်ခံယူပြီး ဦးနှောက်ကွန်ပျူတာ ဆက်စပ်ကိရိယာအသုံးပြုကာ စကားလုံးကို ဖော်ပြနိုင်ကြောင်း ပထမဆုံး အောင်မြင်စွာ သရုပ်ပြနိုင်ခဲ့တယ်လို့ ဆန်ဖရန်စစ္စကိုရှိ ကယ်လီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်မှ ဦးနှောက်အာရုံကြော ခွဲစိတ်ဆရာဝန် Dr.Edward Chang က ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ လေဖြတ်လို့ စကားမပြောနိုင်သူ ကို ခွဲစိတ်ပြီး ဦးနှောက်ရှိ စကားပြောဆိုမှုထိန်းချုပ်နေရာမှာ လျှပ်စစ်ငုတ်များကို တပ်ဆင်ထား ပေးခဲ့ကြတယ်။

လူနာဟာ အသက် ၂၀ ကတည်းက လေဖြတ်ပြီး စကားမပြောနိုင်တော့သူပါ။ ဒဏ်ရာ ရပြီးနှောက် ခေါင်း၊ လည်ပင်းနဲ့ ခြေလက်တွေ မလှုပ်ရှားနိုင်သလောက် ဖြစ်သွားခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဘေ့စ်ဘောဦးထုပ်မှာ တပ်ဆင်ထားတဲ့ ညွှန်ပြပစ္စည်းနဲ့ ဖန်သားပြင်ရှိ စကားလုံး များကို ညွှန်ပြကာ ဆက်သွယ်ခဲ့ရပါတယ်။ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးကတော့ ပုံမှန်ပါပဲ။ အသက် ၃၀ ကျော်ရှိ လူနာဟာ ဦးနှောက်မှ အာရုံအချက်ပြများကိုရယူကာ ကွန်ပျူတာအသုံးပြုပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖော်လျက် ဖန်သားပြင်မှာ စကားလုံးများကို ဖော်ပြပေးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စကားလုံးအနည်းငယ်ကိုသာ ဖော်ပြနိုင်ပါသေးတယ်။ ကယ်လီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်မှ ပြသ ခဲ့တဲ့ ဗွီဒီယိုမှာ ကောင်းသောနံနက်ခင်းပါလို့ လူနာကို ပြောလိုက်တဲ့အခါ စက္ကန့်အနည်းငယ်

အတွင်း “ဟဲလို” လို့ ကွန်ပျူတာမှာ တုံ့ပြန်ဖော်ပြနိုင်ခဲ့တယ်။ “နေ ကောင်း လား” လို့ မေး လိုက် လျှင် “ကောင်းပါတယ်” လို့ ဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ “ဟင့်အင်း၊ ငါရေမဆာဘူး။” ဆိုတဲ့ ဝါကျကို ဖော်ပြနိုင်လာခဲ့တယ်။ စမ်းသပ်ချက်များအရ တစ်မိနစ်လျှင် ပျမ်းမျှစကားလုံး ၁၅ ဒသမ ၂ ခန့် ပြောကြားနိုင်ပါတယ်။ စကားလုံး တိုင်းတော့ မမှန်သေးပါဘူး။ လေးလုံးတစ်လုံးလောက် တော့ မှားယွင်းတတ်ပါတယ်။ စကားပြောဖို့အားထုတ် မှု ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းကို သိရှိခဲ့ပြီး ၄၇ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း ကိုသာ တိကျစွာ စကားလုံးဖော်ပေးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဆက်လက်မွမ်းမံမှုနဲ့အတူ စကားသံထွက်နိုင်ဖို့ စကားလုံးအရေအတွက် တိုးမြှင့်နိုင်ဖို့ ကြိုးစားနေကြ ပါတယ်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလ ၁၂ ရက်နေ့ထုတ် Nature စာစောင်မှာ ဖော်ပြချက်အရ အခုအခါ တစ်မိနစ်လျှင် စာလုံးရေကိုးဆယ်အထိ ဖော်ပြနိုင်ပြီး မှန်ကန်မှု ၉၄ ရာခိုင်နှုန်းရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ တီထွင်စမ်းသပ် နေဆဲအဆင့်မှာသာ ရှိသေးတဲ့အတွက် လူနာတွေမှာ သုံးစွဲနိုင်ဖို့ အချိန်ယူရပါဦးမယ်။ စတန်းဖို့တက္ကသိုလ်မှ Dr.Frank Willett ဟာ TS လို့အမည်ရလူတစ်ဦးနဲ့ သုတေသနတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ ထိုသူဟာ ကျောရိုး အာရုံကြောမဒဏ်ရာကြောင့် မလှုပ်ရှားနိုင်ပေမယ့် စကားတော့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ သူ့ဦးနှောက်ရဲ့ လက် လှုပ်ရှားမှု ထိန်းချုပ်နေရာမှာ အာရုံခံပစ္စည်းလေး တပ်ဆင်ပေးထားပြီး လက်ခံရရှိလာတဲ့ အချက် အလက်များကို ခေါင်းထိပ်အပြင်ဘက်မှာ တပ်ဆင် ထားတဲ့ လက်ခံပစ္စည်းထံ ပို့ပေးပါတယ်။ လက်ခံ ပစ္စည်းမှရလာတဲ့ အချက်အလက်များကို ကွန်ပျူတာ ဆီ နန်းကြိုးနဲ့ပေးပို့ကာ စာလုံးပေါ်စေပါလိမ့်မယ်။

ဒီနောက်တော့ လက်မှာဖောင်တိန်ကိုင်ထား သလိုစိတ်ကူးပြီး ဖော်ပြထားတဲ့စာလုံးတွေကို စိတ်နဲ့ ရေးခိုင်းခဲ့တယ်။ စာလုံးကို စိတ်နဲ့ရေးနေချိန် အာရုံခံ ပစ္စည်းမှလက်ခံရရှိတဲ့အချက်အလက်များကိုမှတ်သား ထားကြတယ်။ စိတ်ကူးတဲ့စာလုံးနဲ့ ရလာတဲ့ အချက် အလက်တို့ကိုစိစစ်ပြီး ကွန်ပျူတာ အစီအမံတစ်ခုကို

“ ကွန်ပျူတာ အစီအမံတစ်ခုကို အသုံးပြုပြီး စိတ်ကူးနဲ့ရေးတဲ့ စာလုံးကို ကွန်ပျူတာ ဖန်သားပြင်မှာ ပေါ်လာစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ”

ရေးဆွဲပါတယ်။ အဆိုပါ ကွန်ပျူတာအစီအမံတစ်ခုကို အသုံးပြုပြီး စိတ်ကူးနဲ့ရေးတဲ့ စာလုံးကို ကွန်ပျူတာဖန်သားပြင်မှာ ပေါ်လာစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပညာရှင်တွေဟာ တီထွင်ထားတဲ့ ပစ္စည်းကို ပိုသေးအောင်၊ နန်းကြိုးမဲ့ အချက်အလက်ပို့လွှတ်နိုင်အောင် မြန်မြန်ဆန်ဆန် ဆက်သွယ်နိုင်အောင် ကြိုးစားနေကြတယ်။

လေဖြတ်သူတွေဟာ ခြေလက်မလှုပ်ရှားနိုင်လို့ စာရေးဖို့ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ စကားပြော နိုင်သေးရင် အဆင်ပြေပါသေးတယ်။ စကားပါမပြောနိုင်လျှင်တော့ အခြားသူတွေနဲ့ ဆက်ဆံဖို့ မလွယ်လို့ လူနေမှုဘဝအတွက် အခက်အခဲတွေ ဖြစ်စေပါတယ်။ ဒါကြောင့် စာမရေးနိုင် စကားမပြောနိုင်သူတွေအတွက် ဦးနှောက်နဲ့ကွန်ပျူတာဆက်စပ်ပစ္စည်းတွေကို တီထွင်နေကြ တာပါ။

လှုပ်ရှားမှုတစ်ခု ပြုလုပ်လိုက်တဲ့အခါ အာရုံခံစားမှုတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်တဲ့အခါ၊ စကားပြော လိုက်တဲ့အခါ ဒါမှမဟုတ် တစ်စုံတစ်ခုပြုလုပ်လိုက်တဲ့အခါ ဦးနှောက်မှ သတ်သတ်မှတ်မှတ် သီးသန့်လျှပ်စစ်လှုပ်ရှားမှုပုံစံကို ထုတ်လုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဆယ်စုနှစ်နဲ့ချီပြီး အဆိုပါ သတ်သတ်မှတ်မှတ် သီးသန့်လျှပ်စစ်လှုပ်ရှားမှုပုံစံကို စက်တွေနဲ့ချိတ်ဆက်ကာ သူတို့ရဲ့ သဘာဝကို နားလည်ဖို့နဲ့ မသန်စွမ်းများကို အထောက်အကူဖြစ်စေဖို့ ကြိုးစားခဲ့ကြတယ်။

Stanford တက္ကသိုလ်မှ သုတေသီအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က ဦးနှောက်ကွန်ပျူတာဆက်စပ်ကိရိယာ တစ်မျိုးကို တီထွင်ခဲ့ကြတယ်။ ဉာဏ်ရည်တုအသုံးပြု ကွန်ပျူတာသုံး အစီအစဉ်တစ်ခုနဲ့တွဲဖက် ပြီးတစ်ကိုယ်လုံးလေဖြတ်ထားသူ အမျိုးသားတစ်ဦးရဲ့ စိတ်ကူးထဲမှ စာလုံးများကို ကွန်ပျူတာ မှာ လက်ရေးစာသားသဖွယ် ဖော်ပြနိုင်ကြောင်း ပြသခဲ့ကြတယ်။ လက်မပါဘဲ စိတ်နဲ့စာရေး သားခြင်းလို ဆိုနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ အခုနည်းပညာဟာ ကမ္ဘာနဲ့အဝန်း သန်းချီတဲ့ခြေလက် မသန်စွမ်းသူ၊ စကားမပြောနိုင်သူတွေအတွက် အကျိုးဖြစ်စေပါလိမ့်မယ်။ ခြေလက်မလှုပ်ရှား နိုင်ကြပေမယ့် ဦးနှောက်ရဲ့ လှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာနေရာတွေက အကောင်းအတိုင်း အလုပ်လုပ်နေ ကြဆဲပါ။ လေဖြတ်သူဟာ ကျောရိုးအာရုံကြောမ ထိခိုက်မိသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ပထမဦးစွာ လေဖြတ်ထားသူကို ကွန်ပျူတာဖန်သားပြင်မှပြုလာတဲ့ အကွာရာတစ်ခုစီ အားစိတ်နဲ့ရေးကြည့်စေတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ ဦးနှောက်မျက်နှာပြင်မှာ တပ်ဆင်ထားတဲ့ လျှပ်စစ်ငုတ်တွေက ဦးနှောက်ကလာပ်စည်းနှစ်ရာနီးပါးထံမှ အာရုံအချက်ပြတွေကို သတ်သတ် မှတ်မှတ် သီးသန့်လျှပ်စစ်လှုပ်ရှားမှုပုံစံအဖြစ် ရယူမှတ်တမ်းတင်ထားကြတယ်။ ရရှိထားတဲ့ သတ်သတ်မှတ်မှတ် သီးသန့်လျှပ်စစ်အချက်ပြမှုပုံစံကို ကွန်ပျူတာဆီပေးပို့ကာ ဉာဏ်ရည်တု အသုံးပြုဖန်တီးထားတဲ့ ကွန်ပျူတာအစီအစဉ်အား အဓိပ္ပာယ်ဖော်စေတယ်။ ရလဒ်အဖြစ် ကာယကံရှင်တွေ့လိုက်တဲ့စာလုံး ကွန်ပျူတာဖန်သားပြင်မှာပေါ်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အခုအခါ ပညာရှင် Krishna Shenoy နဲ့ အဖွဲ့ဝင်များဟာ လက်အသုံးမပြုဘဲ အတွေးနဲ့ စာရေးတဲ့ အမြန်နှုန်းတိုးလာစေရန် တီထွင်ခဲ့ကြတယ်။ သုတေသီတွေ မျှော်မှန်းထားတာက စမတ်ဖုန်းမှာစာရိုက်တဲ့နှုန်းလောက် အနည်းဆုံးရရှိဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အသက် ၆၅ နှစ်အရွယ် အစမ်းသပ်ခံသူတစ်ဦးဟာ တစ်မိနစ်လျှင် အကွာရာအလုံးရေကိုဆယ် ဒါမှမဟုတ် စာလုံး ဆယ်ငါးလုံး အတွေးနဲ့ ရေးနိုင်ခဲ့တယ်။ ဒီအမြန်နှုန်းဟာ သာမန်လူတစ်ဦးဖုန်းမှာ စာရိုက်နိုင်တဲ့ နှုန်း တစ်မိနစ်လျှင် အကွာရာလုံးရေ ၁၁၅ လုံးနဲ့ယှဉ်လျှင် ကွာခြားမှုသိပ်မရှိလှပါဘူး။ မှန်ကန် တိကျမှုအနေနဲ့လည်း အကြမ်းအားဖြင့် ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

ဒီနည်းပညာဟာ ဆိုးရွားစွာ မသန်စွမ်းဖြစ်နေသူတွေအတွက် အများနဲ့ပြန်ဆက်သွယ်
စေနိုင်ဖို့ အကူအညီပေးနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒီလူနာတွေရဲ့ အတွေးတွေကို သူတို့ဘာသာ ဖော်ပြ
နိုင်စေပါလိမ့်မယ်။ စိတ်လှုပ်ရှားစရာလည်း အလွန်ကောင်းမယ်လို့ စာတမ်းပြုစုသူ ပညာရှင်
Frank Willett က ဆိုပါတယ်။

အစမ်းသပ်ခံသူ လူနာဟာ ၂၀၀၇ ခုနှစ်က မတော်တဆမှုကြောင့် ကျောရိုးအာရုံကြောမ
ဒဏ်ရာရရှိကာ လည်ပင်းအောက်ပိုင်း မလှုပ်ရှားနိုင်တော့သူပါ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ စတန်းဖို့မှ
ဦးနှောက်နဲ့အာရုံကြောခွဲစိတ်ပညာရှင် Jaimie Henderson က သေးငယ်တဲ့တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူး
ပစ္စည်းနှစ်ခုကို လူနာရဲ့ဦးနှောက် လက်လှုပ်ရှားမှု ထိန်းချုပ်ဖြစ်ပျက်စေတဲ့နေရာမှာ တပ်ဆင်
ပေးခဲ့တယ်။ ကိရိယာတစ်ခုမှာ လျှပ်စစ်ငုတ်ပေါင်းတစ်ရာပါဝင်ပြီး တပ်ဆင်ထားတဲ့နေရာမှ
ထုတ်လွှတ်တဲ့ လျှပ်စစ်အချက်ပြမှုပုံစံများကို ဖမ်းယူသိရှိနိုင်ပါတယ်။ သူကနေ စာရေးသားမှုနဲ့
ဆက်စပ်တဲ့ ဦးနှောက်ရဲ့ လျှပ်စစ်အချက်ပြမှုပုံစံများကို သိခွင့်ရခဲ့ပြီး နည်းပညာကို တီထွင်နိုင်
ခဲ့ကြပါတယ်။

ပညာရှင်တွေဟာ အခြားလေဖြတ်ထားသူတွေမှာ ဆက်လက်စမ်းသပ်ကြပါဦးမယ်။
ဒီနည်းပညာကို ဘယ်အချိန်မှာ လက်တွေ့အသုံးပြုနိုင်မလဲဆိုတာကို ပညာရှင်က ဆယ်စုနှစ်နဲ့
ချီ မကြာပေမယ့် နှစ်ချီကြာလိမ့်မယ်လို့ ပြောကြားသွားခဲ့ပါတယ်။

အမြင်အာရုံအတွက် ဦးနှောက်တွင်းထည့်ပစ္စည်း

အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အမြင်အာရုံဆုံးရှုံးနေသူများအတွက် ကြိုးစားနေကြရာ
ဦးနှောက်တွင်းထည့်ပစ္စည်းအကူအညီနဲ့ အမြင်အာရုံအနည်းငယ်ပြန်ရလာစေတဲ့ စမ်းသပ်မှုကို
အောင်မြင်စွာ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။ ရည်ရွယ်တာက အမြင်အာရုံပြန်ရစေရေးမဟုတ်ဘဲ
မျက်မမြင်များအတွက် အထိုက်အလျောက် အမှီအခိုကင်းစေဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဦးနှောက်တွင်း
ထည့်ပစ္စည်းဟာ လျှပ်စစ်ငုတ်ကလေးများပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ကို ဦးနှောက်ရဲ့ အမြင်အာရုံ
ဆိုင်ရာနေရာမှာ တပ်ဆင်ပေးထားပြီး အဆိုပါလျှပ်စစ်ငုတ်များကို လှုံ့ဆော်ပေးကာ အမြင်
အာရုံတုကို ဖြစ်ပေါ်စေမှာပါ။

အဆိုပါပစ္စည်းဟာ တီထွင်စာအစောပိုင်းမှာသာ ရှိသေးပေမယ့် မျက်မမြင်လူနာနဲ့
ပထမဆုံးစမ်းသပ်ရာမှာ အောင်မြင်ခဲ့ပါတယ်။ ယင်းစမ်းသပ်မှုကို နယ်သာလန်နိုင်ငံ
အမ်စတာဒန်ရှိ ဦးနှောက်နဲ့ အာရုံကြောသိပ္ပံဆိုင်ရာတက္ကသိုလ်နဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံ Utah
တက္ကသိုလ်မှ ပညာရှင်တွေ ပူးတွဲလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြတာပါ။ ဦးခေါင်းကို ခွဲစိတ်၊ ဦးခွံအရိုးပြားကို
ဖွင့်ဖောက်ကာ ဦးနှောက်ကြီးနှောက်စေ့ပိုင်းမျက်နှာပြင်မှာ လျှပ်စစ်ငုတ်ငယ်လေးပေါင်း
၉၆ ခုပါပစ္စည်းပြားကို တပ်ဆင်ပေးခဲ့ကြတယ်။ ရည်ရွယ်တာက အမြင်အာရုံဖြစ်ပျက်နေရာဆီ
မြင်ကွင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို တိုက်ရိုက်ပေးပို့ လှုံ့ဆော်စမ်းသပ်ကြည့်ချင်ကြ
တာပါ။

အစမ်းသပ်ခံသူဟာ အသက် ၅၇ နှစ်ရှိ အမျိုးသမီးတစ်ဦးပါ။ အမြင်အာရုံဆုံးရှုံးနေတာ
၁၆ နှစ်ရှိပါပြီ။ ဦးနှောက်ခွဲစိတ်ပြီးနောက် နာလန်ပြန်ထူဖို့ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ် ကြာပါ
တယ်။ တပ်ဆင်ထားတဲ့ပစ္စည်းကို မစမ်းသပ်မီ အမျိုးသမီးအနေနဲ့ အမြင်အာရုံမှာ ဖျတ်ခနဲ
အလိုအလျောက် လက်တတ်တဲ့ အစက်နဲ့ လှုံ့ဆော်လို့ဖြစ်ပေါ်တဲ့ အစက်တို့ကိုကွဲပြားအောင်

လေ့ကျင့်ကြရတယ်။ အလိုအလျောက်ဖြစ်တဲ့ အလင်းစက်နဲ့လှုံ့ဆော်မှုကြောင့်ဖြစ်တဲ့ အလင်းစက်တို့ကို ၉၅ ရာခိုင်နှုန်း တိကျစွာ ခွဲခြားနိုင်တဲ့အခါ စတင်စမ်းသပ်ခဲ့ကြတယ်။ စမ်းသပ်မှုဟာ တစ်ပတ်မှာ ငါးရက်၊ တစ်ရက်မှာ တစ်ကြိမ် ဒါမှမဟုတ် နှစ်ကြိမ်ပြုလုပ်ရပါတယ်။ တစ်ကြိမ်လေ့ကျင့်မှုဟာ လေးနာရီထိ ကြာတတ်ပါတယ်။ အခုလို ခြောက်လကြာလေ့ကျင့်ပြီး ဦးနှောက်မှာ တပ်ဆင်ထားတဲ့ ကိရိယာနဲ့ အထူးပြုလုပ်ထားတဲ့ မျက်မှန်ကို ချိတ်ဆက်အလုပ်လုပ်စေပါတယ်။ လေ့လာမှုအရ လျှပ်စစ်ငုတ်နှစ်ခုကျော်ကို လှုံ့ဆော်ပေးလိုက်လျှင် အလင်းစက်များကို မြင်ရတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ လျှပ်စစ်ငုတ်ငယ်တို့ရဲ့ အကွာအဝေးကို ခြားပေးခြင်းဖြင့် စာလုံးများနဲ့ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်ကို ပိုမိုပြင်လာတာ တွေ့ခဲ့ကြတယ်။ စမ်းသပ်မှုအပြီးမှာ သုတေသီတွေက လျှပ်စစ်ငုတ် (၁၆) ခုကို မတူညီတဲ့ပုံစံများနဲ့ တစ်ပြိုင်နက် လှုံ့ဆော်ပေးကြည့်ရာ စာလုံးအများအပြားကို ခွဲခြားသိမြင်ခဲ့တယ်။ အင်္ဂလိပ်စာလုံးအကြီးနဲ့အသေးကိုပင် ခွဲခြားသိမြင်ရတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျော်လွှားရမယ့် အခက်အခဲများစွာ ရှိနေပါသေးတယ်။

ဒေါက်တာမြင့်သန်း

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသုံး
ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှုနှင့် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များ
a' g' u' f' w' m' j' r' i' b' e' f' i' c' e' (j' y' n' b' M' e' f' r' m' a' & ;)

“ ပိုးသတ်ဆေးအဆိပ်သင့်မှုနှုန်းမှာ
ကလေးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအကြား
အထူးမြင့်မားနေပါသည်။ ၎င်းသည် ထိုင်းကလေးငယ်များနှင့်
သက်ကြီးရွယ်အိုများသည် ပိုးသတ်ဆေးသိုလှောင်မှု
ညံ့ဖျင်းသော အလေ့အကျင့်ကြောင့်
အိမ်တွင် ပိုးသတ်ဆေးများကို မရည်ရွယ်ဘဲ
ထိတွေ့မိနိုင်သည့်အပြင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းလည်း
ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ”

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသည် လုပ်သားအင်အား၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို အလုပ်ခန့်ထားပြီး နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းအသားတင်ထုတ်ကုန်ကို သိသိသာသာ ပံ့ပိုးပေးသည့် ကဏ္ဍတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အစားအစာနှင့် လယ်ယာထွက်ကုန်များကို ဦးဆောင် တင်ပို့သူအဖြစ် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ပိုးသတ်ဆေးများ တင်သွင်းသုံးစွဲမှု မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ပိုးသတ်ဆေးများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် ညံ့ဖျင်း စွာသုံးစွဲခြင်းသည် လယ်သမားများ၊ လယ်ယာလုပ်ကိုင်သော မိသားစုများ၊ ကလေးများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပါအဝင် သာမန်ပြည်သူများ၏ ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်နိုင်ခြေရှိပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ကျင်းပခဲ့သည့် အရှေ့တောင်အာရှ GEO Health ကွန်ရက် အစည်းအဝေး၏ရလဒ်မှ သိရှိရပါသည်။ ၎င်းသည် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှုနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာ လက်ရှိ အခြေအနေကို အကျဉ်းချုပ်ပြီး ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှု၏ အလားအလာရှိသော ကျန်းမာရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဆိုင်ရာ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို အစီရင်ခံ တင်ပြထားပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးနှင့် ပတ်သက်သော အနာဂတ်မူဝါဒအစပျိုးမှုတွင် အရေးကြီးပြီး သြဇာညောင်းသော အခန်းကဏ္ဍ တွင်လည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးတွင် ထူးထူးခြားခြား တိုးတက်ကောင်းမွန်လာပါသည်။ သို့ရာတွင် သုတေသနများ ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု အခြေအနေ

၂၀၁၉ ခုနှစ် အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်စာရင်းအရ ထိုင်းနိုင်ငံသည် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ထူးထူးခြားခြား တိုးတက်အောင်မြင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်များ အစောပိုင်း ဌ် အလယ်အလတ် ဝင်ငွေကောင်းသောနိုင်ငံ ဖြစ်လာပါသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ကမ္ဘာ့ဘဏ်

ထိုင်းနိုင်ငံရှိပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှုနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၏ လက်ရှိအခြေအနေနှင့် ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှု၏ ကျန်းမာရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများဆိုင်ရာ ကွန်ရက်အစည်းအဝေး တက်ရောက်သူများမှပြုလုပ်သော သုတေသနလေ့လာမှုများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ သုတေသန၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ထိန်းညှိစီမံခန့်ခွဲနိုင်စေရန်၊ မြှင့်တင်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်သည့် နယ်ပယ်များကို မီးမောင်းထိုးပြရန် ဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် နိုင်ငံသားများ၏ ကျန်းမာရေးကို ကာကွယ်ရန်အတွက်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

အရှေ့တောင်အာရှ GEO Health

အရှေ့တောင်အာရှ GEO Health သည် စိုက်ပျိုးရေး၊ ကျန်းမာရေးကို တိုးတက်စေသော အချက်အချာ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစတင်၍ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အမျိုးသား ကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ် (US National Institutes of Health) သည် Fogarty International Center မှတစ်ဆင့် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အရှေ့တောင်အာရှရှိ စိုက်ပျိုးရေး၊ ကျန်းမာရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် GEO Health Hub ပရောဂျက်အား ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ခဲ့ပါသည်။ ဘန်ကောက်ရှိ Mahidol University နှင့် Massachusetts Lowell တက္ကသိုလ်တို့မှ Joint Center for Work, Environment, Nutrition and Development (CWEND) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ CWEND သည် အခြားသော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် အရှေ့တောင်အာရှတက္ကသိုလ်များ၊ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ အရှေ့တောင်အာရှရှိ စိုက်ပျိုးရေး၊ ကျန်းမာရေး ပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် သုတေသနစွမ်းရည်ကို တည်ဆောက်ရန် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ပင်မ CWEND GEO Health Hub မိတ်ဖက်များအတွက် ကနဦးသုတေသနပြုမှုသည် အရှေ့တောင်အာရှစိုက်ပျိုးရေးတွင် အသုံးများသော ပိုးသတ်ဆေးအချို့သည် အန်ဒိုခရိုင်း (endocrine) ဟော်မုန်းကို အနှောင့်အယှက်များဖြစ်စေပြီး ရပ်တန့်ခြင်း ရှိ မရှိအပေါ် အာရုံစိုက်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းဟော်မုန်းသည် နှလုံးရောဂါ၊ ဆီးချိုရောဂါနှင့် လေဖြတ်ခြင်းကဲ့သို့သော ဇီဝဖြစ်ပျက်မှုဆိုင်ရာ ရောဂါလက္ခဏာစုများ၊ အဝလွန်ခြင်းနှင့် ဇီဝဖြစ်စဉ်ဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းမှုများ ဖြစ်နိုင်ခြေတိုးလာကြောင်း ယူဆခဲ့ကြပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းငယ်များနှင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများအတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားရေးဆိုင်ရာ ကျယ်ပြန့်သော စိုက်ပျိုးရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ခေါင်းစဉ်များနှင့် သုတေသနပြုလေ့ကျင့်မှု များကို အဓိကထားလုပ်ဆောင်ပေးပါသည်။ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ CWEND GEO Health Hub သည် စိုက်ပျိုးရေး၊ ကျန်းမာရေးနယ်ပယ်တွင် လုပ်ဆောင်နေသော သုတေသီများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကျယ်ပြန့်သော ကွန်ရက်ကို တီထွင်ခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှု၏ လုပ်ငန်းခွင်၊ ပြည်သူ့လူထုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို လေ့လာပြီး သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လက်ရှိ ပိုးသတ်ဆေးသုံးစွဲမှု အခြေအနေ

လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်အနည်းငယ်အတွင်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ လျင်မြန်စွာကြီးထွားလာပြီး ကွဲပြားလာခဲ့ပါသည်။ စက်ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ အကြီးစားစက်

“ ခြုံငုံကြည့်လျှင်
ထိုင်းနိုင်ငံတွင်
ပိုးသတ်ဆေး
သုံးစွဲမှုသည်
အချိန်နှင့်အမျှ
သိသိသာသာ
တိုးလာပါသည်။ ”

ယန္တရားများ၊ စပ်မျိုးစေ့များနှင့် ဓာတုပစ္စည်းများကို စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် လုပ်ငန်းပုံစံပြောင်းလဲမှုများသည် နယ်ပယ်များစွာတွင် စိန်ခေါ်မှုအသစ်များနှင့်အတူ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အထူးသဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သားများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများအပြင် စားသုံးသူများ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးတို့ကို တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ဝယ်လိုအားကို ဖြည့်ဆည်းရန် နိုင်ငံသည် သီးနှံအထွက်နှုန်းမြင့်မားစေရန်အတွက် ပိုးမွှားများ (အင်းဆက်များ၊ ပေါင်းပင် များနှင့်မှိုများ) ကို ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် ပိုးသတ်ဆေးကို မှီခိုနေရပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ပိုးသတ်ဆေး တင်သွင်းမှု

ထိုင်းနိုင်ငံသည် နှစ်စဉ် ပိုးသတ်ဆေးများ တင်သွင်းမှုကို တိုးမြှင့်ခဲ့ပါသည်။ တင်သွင်းလေ့ရှိသော ပိုးသတ်ဆေး အမျိုးအစားများတွင် အော်ဂဲနစ်ဖော့စဖိတ် organophosphate (ဥပမာ- chlorpyrifos)၊ ကာဘာမိတ် carbamate (ဥပမာ - fenobucarb၊ methomyl) နှင့် ပိုင်ရီသရိုက် pyrethroid (ဥပမာ - cypermethrin၊ deltamethrin) တို့ ပါဝင်ပါသည်။ အများဆုံးတင်သွင်းသော ပေါင်းသတ်ဆေးများမှာ paraquat၊ glyphosate၊ 2,4-Diametryn နှင့် atrazine တို့ဖြစ်ပါသည်။ အများဆုံးတင်သွင်းသော မှိုသတ်ဆေးများမှာ Dithiocarbamate၊ Mancozeb၊ Carbendazim နှင့် Captan တို့ဖြစ်ကြောင်း ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သမဝါယမဝန်ကြီးဌာန၏ စာရင်းအရ သိရှိရပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်း ပိုးသတ်ဆေးဖြန့်ဖြူးမှု ဆိုင်ရာ စာရင်းဇယားများကို တရားဝင် ထုတ်ပြန်ခြင်း မရှိပါ။ သို့ရာတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် မြေယာဧရိယာများအပေါ်အခြေခံ၍ အဆိုပါ ပိုးသတ်ဆေးအများစုကို နိုင်ငံမြောက်ပိုင်း၊ အရှေ့မြောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းဒေသများတွင် အသုံးပြုခဲ့သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ ခြုံငုံကြည့်လျှင် ထိုင်းနိုင်ငံတွင်

ပိုးသတ်ဆေးသုံးစွဲမှုသည် အချိန်နှင့်အမျှ သိသိသာသာ တိုးလာပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့က ခွဲခြားထားသည့် အဆင့် (၁) သို့မဟုတ် အဆင့် (၂) ပိုးသတ်ဆေး အမျိုးအစားများဖြစ်ပါသည်။ ပေါင်းသတ်ဆေးများသည် ပြည်ပမှ တင်သွင်းသော ပိုးသတ်ဆေး များ၏ အမျိုးအစားအများဆုံးဖြစ်ပြီး ပိုးသတ်ဆေးနှင့် မှိုသတ်ဆေးများ၏ နောက်တွင် လိုက်လာပါသည်။ စိတ်ဝင်စားစရာမှာ ပိုးသတ်ဆေးနှင့် မှိုသတ်ဆေးများအတွက် တင်သွင်း သည့်ပမာဏမှာ သိသိသာသာ မတိုးလာသော်လည်း လွန်ခဲ့သည့် နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း နိုင်ငံတွင်းသို့ တင်သွင်းသည့် ပိုးသတ်ဆေး စုစုပေါင်းကုန်ကျစရိတ်မှာ သိသိသာသာ မြင့်တက် လာခဲ့ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံရှိ လူဦးရေအသီးသီးတွင် ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှု

ထိုင်းလယ်သမားအများစုသည် သီးနှံမျိုးစုံစိုက်ပျိုးရာတွင် ပိုးသတ်ဆေး အများအပြား အသုံးပြုကြသော်လည်း သီးနှံတစ်မျိုးတည်းတွင် ပိုးသတ်ဆေးတစ်မျိုးတည်းနှင့် ထိတွေ့မှု ရှိကြောင်း ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မကြာသေးမီက လေ့လာမှုအများစုတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်သူများအကြား ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှု၏ ဇီဝအမှတ်အသားများကို အကဲဖြတ်သည့် လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် စိုက်ပျိုးရေးဧရိယာများတွင် နေထိုင်သူများသည် နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် organophosphate, synthetic pyrethroid နှင့် glyphosate တို့ကို ထိတွေ့ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးဇီဝဖြစ်စဉ်ကို စောင့်ကြည့် လေ့လာရာတွင် organophosphate နှင့် carbamate ပိုးသတ်ဆေးများ၏ dialkylphosphate metabolites နမူနာအားလုံးနီးပါးတွင် 3-phenoxybenzoic acid, pyrethroids ၏ ဇီဝကမ္မဗေဒ ဖြစ်စဉ် တွင် ဖွဲ့စည်းသော လိုအပ်သော အရာဝတ္ထု ဖြစ်ပါသည်။ လယ်သမားနှင့် လယ်သမား မဟုတ် သော အုပ်စုနမူနာများ၏ ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် လယ်သမားအုပ်စု၏ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းတွင် glyphosate ပေါင်းသတ်ဆေး နမူနာများဖြစ်ပါသည်။ ဤတွေ့ရှိချက်များ အရ ပိုးသတ်ဆေးများကို အိမ်တွင်သာမက စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင်ပါ အသုံးပြုကြပြီး အစားအစာအကြွင်းအကျန်များသည် လူဦးရေထိတွေ့မှုကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် မြောက်နှင့်အနောက်တောင်တန်းဒေသများတွင် နေထိုင်သည့် ဌာနေ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ ရှိသည်။ ဤတောင်ကုန်းလူမျိုးများတွင် မုံ Hmong (Meo)၊ မီ(ယာ)၊ လားဟူ(မူဆာ)၊ အာခ(Engor) စသည်တို့ အပါအဝင် ဒေသခံ မျိုးနွယ်စု အများအပြား ပါဝင်သည်။ တောင်ပေါ်ရှိ မုံတောင်သူများသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသီးနှံများကို စွန့်လွှတ်ကာ ဓာတုဗေဒနည်းဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်းသို့ ကူးပြောင်းခဲ့ကြပါသည်။ မူးယစ်ဆေး မဟုတ်သော အမြဲတမ်း စိုက်ခင်းဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အခြား ထိုင်းလယ်သမားများ ကဲ့သို့ပင် ၎င်းတို့သည် ကျောပိုးအိတ်နှင့် ဆေးမှုတ်စက်များဖြင့် ပိုးသတ်ဆေးများကို လက်ဖြင့် အသုံးပြုကြပါသည်။ Hmong အများစုသည် ပိုးသတ်ဆေးများ၏ ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များ ကိုသိရှိကြောင်း တင်ပြခဲ့ကြသော်လည်း အများအပြားသည် ထိတွေ့မှုမှကာကွယ်ရန် လုံလောက်သော အကာအကွယ်အဝတ်အစားများကို အသုံးမပြုခဲ့ကြပါ။ စစ်ဆေးမှုတွင်

organophosphate နှင့် carbamate ပိုးသတ်ဆေးများနှင့် ထိတွေ့မှု၏ ညွှန်ပြချက်တစ်ခု ဖြစ်သည့် cholinesterase inhibition အန္တရာယ် သို့မဟုတ် ဘေးကင်းသော အန္တရာယ်ရှိသော မှုလူကြီး အများစုက ပြသခဲ့ပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေး အမှန်တကယ်မသုံးစွဲသူများတွင် ထိတွေ့မှု နှုန်းသည် မြင့်မားနေသကဲ့သို့ ညစ်ညမ်းသော သီးနှံများကို စားသုံးမိခြင်း၊ အခြား ရည်ရွယ်ချက် များအတွက် ပိုးသတ်ဆေးပိုးများအသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် သိုလှောင်မှု ညံ့ဖျင်းရုံမျှသာ မဟုတ်ဘဲ တိုက်ရိုက်ထိတွေ့မှုကြောင့်သာမဟုတ်ဘဲ အခြားလမ်းကြောင်းများမှ ထိတွေ့ခြင်း ကဲ့သို့ ပိုးသတ်ဆေးများကို ထိတွေ့မှုပြုလုပ်ရန် အကြံပြုထားပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးသမားများသည် ၎င်းတို့လုပ်ကိုင်လေ့ရှိသည့်နေရာတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များသည် လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်များတွင်လည်း ပါဝင်ကြပြီး လယ်ယာ လုပ်ငန်း၏ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာအန္တရာယ်များကို တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် ဂရုမစိုက်ဘဲ ထိတွေ့မှု များရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပိုးသတ် ဆေးအဆိပ်သင့်မှုသည် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အသက်အရွယ်မရွေး ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပြီး အဆိပ်သင့်သည့် ရောဂါများအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုနှုန်းနှင့် အဆိပ်သင့်မှု အရွယ်များ

ပိုးသတ်ဆေးအဆိပ်သင့်မှုနှုန်းမှာ ကလေးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအကြား အထူးမြင့်မားနေပါသည်။ ၎င်းသည် ထိုင်းကလေးငယ်များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများသည် ပိုးသတ်ဆေးသိုလှောင်မှု ညံ့ဖျင်းသော အလေ့အကျင့်ကြောင့် အိမ်တွင် ပိုးသတ်ဆေးများကို မရည်ရွယ်ဘဲ ထိတွေ့ မိနိုင်သည့်အပြင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ လယ်သမားများသည် မြေဆီလွှာကို ညစ်ညမ်းစေနိုင်သော အိမ်တွင် ပိုးသတ်ဆေး ရောစပ် ခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်ခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ဆောင်ချက်အချို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ထိတွေ့မှု အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဇီဝကမ္မနှင့် အမူအကျင့်ဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများအရ ကလေးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ခံရနိုင်ခြေရှိသော လူဦးရေအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ အချို့သော ယခင်လေ့လာမှုများအရ ထိုင်းကလေးများ (အသက် ၄ နှစ်မှ ၁၅ နှစ်ကြား) သည် အခြားနိုင်ငံ များထက် ဆီးတွင် ပိုးသတ်ဆေး ဇီဝဖြစ်စဉ်များကို ဇီဝစောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းဖြင့် အကဲဖြတ် သည့် ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှုပိုများကြောင်း ပြသခဲ့ပါသည်။

ပိုးသတ်ဆေးနှင့် တောင်သူလယ်သမားများ၏ ကျန်းမာရေး

လယ်ယာလုပ်ငန်းအများစုကို ပြင်ပတွင် ဆောင်ရွက်ကြသောကြောင့် တောင်သူ လယ်သမားများသည် စိုက်ပျိုးထားသော အပင်များမှလွဲ၍ အခြားအပင်များကို ပိုးမွှား ကူးစက်သောရောဂါများ၊ ကပ်ပါးကောင်များ အကိုက်ခံရခြင်းနှင့် ဓာတ်မတည့်သည့် တုံ့ပြန်မှု တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အီကွေတာရာသီဥတု၏ အပူပြင်းထန်သော အခြေအနေ များနှင့် ကြုံတွေ့နေရကြပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲအန္တရာယ်များတွင် စပါးနှင့် တိရစ္ဆာန် ဓာတ် မတည့်မှုများနှင့် ထိတွေ့ခြင်း၊ ထိန်းချုပ်ထားသော စိုက်ပျိုးရေးစိုက်ခင်းများ မီးရှို့ခြင်းမှ မီးခိုးများကြောင့် အရေပြား သို့မဟုတ် အသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ယားယံခြင်းနှင့် စနစ်ကျသော အဆိပ်သင့်နိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိသော ဓာတုပစ္စည်းများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်

အသုံးပြုခြင်းများ ပါဝင်သည်။ သို့သော် ထိုင်းစိုက်ပျိုးရေးလုပ်သားများကြားတွင် အဆိုပါ အန္တရာယ်များ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ၏ လူဦးရေပုံနှံမှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်ကို မရရှိနိုင်ပါ။ ထို့အပြင် ကိုယ်ပိုင်အလုပ်လုပ်ကိုင်သည့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သား များသည် ထိုင်းနိုင်ငံ အလုပ်သမားဥပဒေများဖြင့် အကျိုးမဝင်ကြပါ။ ဤတရားမဝင် အလုပ်သမားများအား အကာအကွယ်ပေးရေး နယ်ပယ်ကို ချဲ့ထွင်ရန် အချို့သော တရားရေး ဆိုင်ရာ အစီအမံများ ရေးဆွဲထားသော်လည်း လက်တွေ့ကျသော ပြဋ္ဌာန်းယန္တရားများ မရှိ ခြင်းကြောင့် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ထိရောက်မှု မရှိပါ။ လက်ရှိ ထိုင်းလူမှုဖူလုံရေးစနစ်သည် ပုံမှန်အားဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်သားများအား အလုပ်နှင့်ဆက်စပ် သော မတော်တဆမှုများ၊ ရောဂါများနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများကို ကုသပေးခြင်းမရှိပါ။ အလုပ်လက်မဲ့နှင့် အငြိမ်းစားအာမခံ သို့မဟုတ် အလုပ်သမားလျော်ကြေးငွေရလဒ်အနေ ဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးလွှမ်းခြုံမှုစနစ်(UHCS)သည် တောင်သူ လယ်သမားများကဲ့သို့ လုပ်ငန်းခွင်ဖျားနာမှုနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများကို ကာမိစေရန် ငွေကြေးဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို ထမ်းဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာဖျားနာ မှုနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို UHCS ဆေးကုသမှု ပေးချေမှု စနစ်ဖြင့်သာ ရရှိနိုင်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၉-၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ စိုက်ပျိုးရေး ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှုဆိုင်ရာ သိပ္ပံနည်းကျပြန်လည်သုံးသပ်ချက်အရ organophosphates နှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကအားဖြင့် လေ့လာမှု ၃၆ ခု ရှိခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးရေးသမားများသည် ဆိုးရွားသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများစွာကို ခံစားနေကြရပါသည်။

လုပ်ငန်းခွင်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာရောဂါများပျံ့နှံ့မှု

ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ပင်မစောင့်ရှောက်မှုယူနစ်များနှင့် နိုင်ငံတစ်ဝန်း ရှိ ရပ်ရွာ ဆေးရုံများမှတစ်ဆင့် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး လုပ်သားများ၏ ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်ကို အကဲဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤအလုပ်သမား များအား လူတွေ့စစ်ဆေးမေးမြန်းပြီး အလုပ်သမားများသည် organophosphate နှင့် carbamate ပိုးသတ်ဆေးများ အလွန်အကျွံထိတွေ့မိသောအခါတွင် သွေးရည်ကြည် ပလာစမာ (acetyl cholinesterase) ကိုစမ်းသပ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ လက်ချောင်းထိပ် သွေးနမူနာများကို ယူဆောင်လာခဲ့ပါသည်။ UHCS ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်မှ ပိုးသတ်ဆေး အဆိပ်သင့်မှုဖြစ်ပွားမှုများကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ အစီရင်ခံ တင်ပြထားပါသည်။

တစ်ကိုယ်ရေကာကွယ်ရေးပစ္စည်းကိရိယာများ(PPE)ကို အသုံးပြုခြင်း

ပိုးသတ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ထိန်းချုပ်ရန် ထိုင်းအစိုးရ၏ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း လယ် သမားအများအပြားသည် တားမြစ်ပိုးသတ်ဆေးများကို ဆက်လက်သုံးစွဲနေကြပါသည်။

အကြံပြုထားသည်ထက် ပိုမိုပြင်းအားကို အသုံးပြုကာ လုံလောက်သော တစ်ကိုယ်ရေ ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းကိရိယာများ (PPE) ကို အသုံးမပြုကြပါ။ ပိုးသတ်ဆေး အသုံးပြုမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် လက်လီရောင်းချသူများ၊ အခြား တောင်သူ လယ်သမားများ၊ စိုက်ပျိုးရေး တိုးချဲ့ဝန်ဆောင်မှုပေးသော အေးဂျင့်များနှင့် ပိုးသတ်ဆေး ကုမ္ပဏီများကိုယ်တိုင်ပင် ပေးဆောင်သော အချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံကြပါသည်။ အီကွေတာရာသီဥတု(ပူပြင်းသော ရာသီဥတု)တွင် အသိပညာရရှိနိုင်မှုနှင့် တတ်နိုင်မှု သို့မဟုတ် အဆင်မပြေမှုများကြောင့် လယ်သမားအနည်းငယ်သာ ပိုးသတ်ဆေး အသုံးပြုရာ တွင် သင့်လျော်သော PPE ကို အသုံးပြုကြောင်း လေ့လာမှုများက ပြသခဲ့ပါသည်။ PPE သုံးစွဲမှုသည် သီးနှံအမျိုးအစားများအလိုက် လယ်သမားများကြားတွင် ကွဲပြားပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေး အသုံးပြုနေစဉ်အတွင်း ကောင်းစွာထိတွေ့မှုကာကွယ်ရေး အလေ့အကျင့်များ၏ ကြိမ်နှုန်းအမြင့်ဆုံးအစီရင်ခံသည့် ပန်း သို့မဟုတ် ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်တောင်သူများမှ လယ်သမားများအကြား ကွဲပြားပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ပိုးသတ်ဆေးဖျန်းစဉ်တွင် ချည် သို့မဟုတ် ရော်ဘာလက်အိတ်များ သို့မဟုတ် ပိုးသတ်ဆေးဖျန်းစဉ် တစ်ခါသုံး စက္ကူမျက်နှာ ဖုံးများကို အသုံးပြု၍ သတင်းပို့နိုင်ခြေ အများဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များသာ စိုက်ပျိုးသော တောင်သူများသည် PPE အပါအဝင် ကောင်းမွန်သော ထိတွေ့မှု ကာကွယ်ရေး အလေ့အကျင့်များ၏ အနိမ့်ဆုံး ကြိမ်နှုန်းရှိပါသည်။ ခန္ဓာကိုယ်ကို ဖုံးအုပ်ရန် ပုံမှန်အပတ် အစားများ အသုံးပြုခြင်းသည်ပင် ပက်ဖျန်းစဉ်အတွင်း ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှုကို လျော့ချနိုင်ပြီး ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ အားပေးသင့်ပါသည်။

ပိုးသတ်ဆေးများကြောင့်ဖြစ်သော ကျန်းမာရေး ပြဿနာများ

ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ပိုးသတ်ဆေးများနှင့် ပတ်သက်၍ ယနေ့အထိ လူသားကျန်းမာရေး သုတေသနအများစုသည် ထိတွေ့ခြင်း၏ ပြင်းထန်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများအပေါ် အာရုံစိုက်ခဲ့ပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးများ၏ နာတာရှည်ကျန်းမာရေးဆိုးကျိုးများ သို့မဟုတ် ထိုင်းလယ်သမားအားလုံးနီးပါးကဲ့သို့ ပိုးသတ်ဆေး အရောအနှောနှင့် ထိတွေ့ခြင်း၏ အကျိုး သက်ရောက်မှုကို ကြည့်ရှုရန် အလုပ်အနည်းငယ်သာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ရပါသည်။ သို့သော် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဓာတ်ခွဲခန်းလေ့လာမှုများအရ glyphosate နှင့် chlorpyrifos ကဲ့သို့သော အများဆုံးတွေ့နေကြဖြစ်သည့် ပိုးသတ်ဆေးများသည် လူသားများတွင် ကင်ဆာဖြစ်နိုင်ခြေကို တိုးမြှင့်စေနိုင်သည့် endocrine ဟော်မုန်းအနှောင့်အယှက် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေး များ၏ နာတာရှည် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို နားလည်ရန် ဤကွာဟ ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် GEO Health Hub သည် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အသုံးပြုသော ပမာဏမြင့်မားသော ပိုးသတ်ဆေးအချို့သည် endocrine အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေခြင်း၊ endocrine ဟော်မုန်းရပ်တန့်မှုကို ပြောင်းလဲစေပြီး ဇီဝဖြစ်ပျက်မှုဆိုင်ရာရောဂါ လက္ခဏာစု ၏အန္တရာယ်ကို တိုးမြှင့်လာစေပါသည်။ ဆီးချိုရောဂါနှင့် နှလုံးသွေးကြောဆိုင်ရာ ရောဂါများ ကဲ့သို့သော ဆက်စပ်ရောဂါများဖြစ်စေပါသည်။ GEO Health Hub လက်အောက်ရှိ သုတေသီ

များသည် လယ်သမားများအသုံးပြုသည့် သမားရိုးကျပိုးသတ်ဆေးများသည် အော်ဂဲနစ် လယ်သမားများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဇီဝဖြစ်စဉ်နှင့် နှလုံးသွေးကြောဆိုင်ရာ အန္တရာယ်အချက် များနှင့် ဇီဝအမှတ်အသားများစွာ ပါဝင်နိုင်ခြေပိုများကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့ပြီး ၎င်းတို့၏ ဇီဝဖြစ်စဉ် ဆိုင်ရာရောဂါများ ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေပိုများပါသည်။ ထို့အပြင် သုတေသနပြုချက်များအရ သိုင်းရွိုက်ဟော်မုန်းများ (ဆိုလိုသည်မှာ TSH၊ FT3၊ T3၊ T4) သည် သမားရိုးကျ လယ်သမား များ၏ သိုင်းရွိုက်ဟော်မုန်းပမာဏထက် သိသိသာသာမြင့်မားကြောင်း သုတေသနပြုထား ပါသည်။ အခြား GEO Health ကွန်ရက်မိတ်ဖက်များသည် organochlorine ထိတွေ့မှုနှင့် ပါကင်ဆန်ရောဂါကိုလည်း အကဲဖြတ်ထားပါသည်။

လယ်သမားများ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ပိုးသတ်ဆေးနယ်ပယ်တွင် သုတေသနပြုခြင်း

ယခုအချိန်အတန်ကြာတွင် အရှေ့တောင်အာရှ၌ တွင်ကျယ်စွာအသုံးပြုသော သွေး cholinesterase ကို တိုင်းတာရန် ဓာတ်ပြုစက္ကူစမ်းသပ်မှု၏ တိကျမှုနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုများရှိခဲ့ပါသည်။ organophosphate ၏ ပြင်းထန်သော အဆိပ်သင့်မှု အတိုင်းအတာကို ပိုမိုတိကျစွာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်အတွက် အခြေခံစောင့်ရှောက်ပေးသော သူနာပြုများ သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအရာရှိများမှ ကွင်းဆင်းစစ်ဆေးနိုင်သည့် သယ်ရလွယ် သော ခရီးဆောင်အိတ်များ ပါရပါမည်။ ဈေးသက်သာပြီး ရိုးရှင်းသော အသုံးပြုရလွယ်ကူသော immunoassay-based စမ်းသပ်ကိရိယာတစ်ခုလိုအပ်ပါသည်။ organophosphate နှင့် carbamate ပိုးသတ်ဆေးများကြောင့် လက်တလော အဆိပ်သင့်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ အကောင်းဆုံးအားဖြင့် အခြားအသုံးများသော ပိုးသတ်ဆေးများအတွက် အလားတူစစ်ဆေးမှု များကို ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ပိုးသတ်ဆေးများစွာအတွက် ပြင်းထန်သောလူ့ အဆိပ်သင့်မှု၏ယန္တရားကို ကောင်းစွာနားမလည်သောကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ ပိုမိုပြင်းထန်သော အဆိပ်သက်ရောက်မှုများကို တိုင်းတာသည့် စမ်းသပ်မှုများ သည် ကွဲပြားသော ယန္တရားများမှတစ်ဆင့်ရရှိနိုင်သော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ရလဒ်များဖြစ် သည့် အဆင့်နိမ့်၊ နာတာရှည် ထိတွေ့မှုများကို လုံလောက်စွာ အကဲဖြတ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ လူ၏ထိတွေ့မှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ စောင့်ကြည့်ခြင်းမရှိဘဲ ပြင်းထန်သောနာတာရှည် ကျန်းမာရေး အန္တရာယ်များကို ချိတ်ဆက်ရန် ခက်ခဲမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု စနစ်

ကျန်းမာရေး စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် အခြေခံကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုယူနစ် Primary Care Unit (PCU) သို့မဟုတ် ကျန်းမာရေးမြှင့်တင်ပေးသည့် ဆေးရုံသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ PCU တစ်ခု စီသည် ကျေးရွာကျန်းမာရေးစေတနာ့ဝန်ထမ်းများ၏အကူအညီဖြင့် ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေး သူနာပြုများနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးအရာရှိများဖြင့် ဝန်ထမ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးထား သော ဒေသန္တရဆေးခန်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် လုပ်ငန်းခွင်ကျန်းမာရေးနှင့်

ဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများအပါအဝင် ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ကျန်းမာရေးပြဿနာများကို ကုသပေးခြင်း၊ ကျန်းမာရေး အသိပညာပေးခြင်းနှင့် ကုသပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ကြပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသိုင်းအဝိုင်းဝင်များက ကောင်းမွန်စွာ ယုံကြည်လေးစားကြ ပါသည်။ သို့သော်လည်း PCU ဝန်ထမ်းများသည် လုပ်ငန်းခွင်ရောဂါ ရှာဖွေခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ပိုးသတ်ဆေး အဆိပ်သင့်ခြင်းမှ ကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနည်းပါးပြီး ပိုးသတ်ဆေးနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ပိုမို နက်နဲစွာ နားလည်မှုကို ဟန့်တားနိုင်သည့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု သို့မဟုတ် အချက်အလက် များကို လွှမ်းမိုးထားနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ လောလောဆယ် PCU ၏ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်းသည် လုပ်ငန်းခွင်ဘေးကင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေး Occupational Safety and Health (OSH) ဆိုင်ရာ ပြဿနာများတွင် “အစပြုသူ(Beginner)” အဆင့် အသိပညာရှိသည်ဟု ယူဆပါသည်။ ကျန်းမာရေးစစ်ဆေးခြင်း၊ ရောဂါရှာဖွေခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းစနစ်မှအစပြု၍ စိုက်ပျိုးရေး၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအတွက် ခိုင်မာသောစောင့်ကြည့်ရေး စနစ်တစ်ခု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရန်ပုံငွေနှင့် ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အလွန် အရေးကြီးပါသည်။ ကုန်ကျစရိတ်သက်သာသော PPE ပံ့ပိုးမှုဖြင့် လယ်သမားများ ပိုးသတ်ဆေး ထိတွေ့မှုအပေါ် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုများထုတ်ပေးရန် ပညာရေးအတွက် PCU မှ ကျန်းမာရေးအန္တရာယ် အကဲဖြတ်ချက်ကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် PCU OSH သင်တန်းသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းခွင် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု၊ ဖျားနာမှုများနှင့် နောက်ဆုံးတွင် ဆေးကုသစရိတ်များကို မည်သို့အကျိုးသက်ရောက်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ရန် ကြားဝင် လေ့လာမှုများ လိုအပ်ပါသည်။

ပိုးသတ်ဆေးများမှ အစားအစာ ညစ်ညမ်းမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုများ

ပိုးသတ်ဆေးများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုခြင်းသည် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များနှင့် အစားအစာဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံဒေသအများအပြားရှိ ပိုးသတ်ဆေးများ ၏ ရေ၊ မြေဆီလွှာနှင့် ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ ညစ်ညမ်းမှုဆိုင်ရာ သုတေသနအစီရင်ခံစာများစွာကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ ရပ်ရွာရေပေးဝေမှု၊ စားသုံးနိုင်သောအပင်များနှင့် လူသားစားနပ် ရိက္ခာကွင်းဆက်များတွင် ပိုးသတ်ဆေး အကြွင်းအကျန်များကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် ရှိပိုးသတ်ဆေးတွေ့ရှိမှုအဆင့်သည် ပိုးသတ်ဆေးအမျိုးအစား၊ မြစ်လက်တက်ရှိ ပိုးသတ်ဆေး များ၏ အရင်းအမြစ်များ၊ စမ်းချောင်းများ၏ လက္ခဏာများ (ဥပမာ- ရေစီးကြောင်း)၊ ရုပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာနှင့် ဓာတုဂုဏ်သတ္တိများ အပါအဝင် အချက်များစွာပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ မြေဆီလွှာ ညစ်ညမ်းမှုအတွက် မြေဆီလွှာ၊ ရာသီဥတုနှင့် ပိုးသတ်ဆေးဂုဏ်သတ္တိများသည် ဧရိယာ တစ်ခုစီရှိ ကြွင်းကျန်ပါဝင်မှုအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော အဓိကအကြောင်းရင်းများ ဖြစ်ပါ သည်။ ကိစ္စရပ်တိုင်းတွင် မျက်နှာပြင်စီးဆင်းမှုသည် မြစ်များ၊ ရေကန်များနှင့် ချောင်းများ အပါအဝင် ထိပ်ပိုင်းမြေဆီလွှာမှ ရေမျက်နှာပြင်သို့ ပိုးသတ်ဆေး ရွေ့လျားမှု၏ အဓိက

ယန္တရားဖြစ်ပါသည်။ ရှာဖွေတွေ့ရှိထားသော ပေါင်းသတ်ဆေးများထဲတွင် atrazine သည် အခြား ဓာတုပစ္စည်းများထက် မြင့်မားသောအဆင့်တွင် ရေမျက်နှာပြင်နှင့် မြေအောက်ရေ နမူနာများတွင် အများအားဖြင့် ရှိနေပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် atrazine နှင့် 2,4-D ကဲ့သို့သော ပေါင်းသတ်ဆေးများနှင့် carbofuran ကဲ့သို့သော carbamate ပိုးသတ်ဆေးများဖြင့် ရေတွင်းများတွင် ညစ်ညမ်းသောရေညစ်ညမ်းမှုကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

ပေါင်းသတ်ဆေးများကို စားသုံးနိုင်သောအပင်များနှင့် ရေနေသတ္တဝါများတွင် တွေ့ရှိ သောကြောင့် ပိုးသတ်ဆေးများ၏ ဇီဝအစုအဝေးသည် လူ့အစာကွင်းဆက်အတွက် အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါသည်။ ရေနေသတ္တဝါများနှင့်ပတ်သက်၍ စပါးခင်းကဏန်းကဲ့သို့သော ကင်းစောင့်မျိုးစိတ်များတွင် ၎င်းတို့၏ အသားများတွင် paraquat ပါဝင်မှု မြင့်မားသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ အစားအစာပြင်ဆင်ရာတွင်အသုံးပြုသည့် ကဏန်းငါးပိအဖြစ်ပြုလုပ်သော အခါ Codex Alimentarius တွင် ဖော်ပြထားသော အစားအသောက်များတွင် paraquatနှင့် glyphosate အကြွင်းအကျန်ပမာဏ (MRLs) သည် ကျော်လွန် သွားပါသည်။ ပေါင်းသတ်ဆေး အသုံးမပြုသော စိုက်ခင်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက စပါးခင်းများတွင် ပေါင်းသတ်ဆေး အသုံးပြုမှု ပြင်းထန်စွာ ဖမ်းဆီးရမိသောအခါတွင် အခြားသော ကင်းစောင့်မျိုးစိတ်ဖြစ်သော စပါးဖားများ (Rice Frogs) တွင် Atrazine နှင့် Paraquat ပမာဏ သိသိသာသာ မြင့်မားသည်ကို တွေ့ရှိရ ပါသည်။ ပေါင်းသတ်ဆေးသုံးသည့် လယ်ကွင်းများမှ စပါးဖားများသည် ထိတွေ့မှုမှခံအား သို့မဟုတ် endocrine စနစ်အကျိုးသက်ရောက်မှုဆိုင်ရာ အထောက်အထားများ ပြသခဲ့ပါ သည်။

Thailand Pesticide Alert Network (Thai-PAN) သည် ပိုးသတ်ဆေး အကြွင်းအကျန် များအတွက် လတ်ဆတ်သောဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလံများကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ကတည်းက စမ်းသပ်နေပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ ဈေးကွက်များမှ အစားအစာနမူနာ များကို carbamates, organophosphate, organochlorines, pyrethroids, glyphosate၊ atrazine နှင့် paraquat တို့အတွက် စမ်းသပ်ခဲ့ပါသည်။ မကြာသေးမီက ပိုးသတ်ဆေး ၅၆ မျိုး (အဓိကအားဖြင့် ပိုးသတ်ဆေးနှင့် မှိုသတ်ဆေးများ) ကို ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဈေးကွက်များမှ စုဆောင်းထားသော လတ်ဆတ်သော လိမ္မော်သီးများတွင်ကျန်ရှိသော ညစ်ညမ်းမှုများအဖြစ် တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုသည့် ထိုင်းစိုက်ပျိုးမြေများတွင် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများကို လေ့လာမှု အနည်းအကျဉ်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြီး ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုတွင် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားကို မည်သို့ အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သည်ကို ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ အာဟာရဓာတ်များကို နိုက်ထရိုဂျင် လည်ပတ်ခြင်းဖြင့် မြေဆီလွှာ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများကို အထောက်အကူပြုသော သက်ရှိများသည် မြေဆီလွှာ၏ ဩဇာကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ကွဲပြားသော သီးနှံလှည့်ပတ်မှုကို ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် မြေဆီလွှာကို တိုးတက်စေပါသည်။ သုတေသနပြုခြင်းသည် တောင်သူ လယ်သမားများအား ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားတိုးမြှင့်စေပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဒဏ်ခံနိုင် ရည်ရှိစေရန် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် စိုက်ပျိုးရေးအလေ့အကျင့်များကို လေ့ကျင့်သင်ကြား ပေးရန် အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လယ်ယာမြေနှင့် အိမ်ခြေဆီလွှာများတွင် ပိုးသတ်ဆေးများ ညစ်ညမ်းမှုကို ကုစားနိုင်သော သဘာဝနည်းလမ်းများ ဖော်ဆောင်ခြင်းသည် သမားရိုးကျ လယ်ယာများမှ ထုတ်လုပ်သော အစားအစာများ၏ အရည်အသွေးကိုသာမက အော်ဂဲနစ်စိုက်ပျိုးရေးသို့ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ပြောင်းလဲခြင်းအတွက် အချိန်ကို မြန်ဆန်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာမှုများစွာသည် ရေမှ dichlorvos နှင့် pymetrozine ကဲ့သို့သော ပိုးသတ်ဆေးများကို ဖယ်ရှားရာတွင် မြင့်မားသော ထိရောက်မှုကို ပြသခဲ့သည်။ ထပ်လောင်းသုတေသနပြုချက်များနှင့် ပြန်လည်ပြုပြင်ရေးနည်းပညာများတွင် လယ်သမားများ၏ ပညာရေးကို အားပေးရန် မူဝါဒဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုများ လိုအပ်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ပိုးသတ်ဆေးအတွက် သောက်သုံးရေ စံချိန်စံညွှန်း မရှိသေးပါ။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဒေသအသီးသီးရှိ သောက်သုံးရေများတွင် ကျယ်ပြန့်သော ပိုးသတ်ဆေးများ၏ ညစ်ညမ်းမှုအဆင့်ကိုအကဲဖြတ်ခြင်းဖြင့် ပြဿနာ၏အတိုင်းအတာကိုနားလည်ရန် သုတေသနပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤအချက်အလက်သည် ရေအရည်အသွေးကိုမြှင့်တင်ရန်အတွက် ညစ်ညမ်းသောဖယ်ရှားရေးနည်းလမ်းများကို အကြံပြုရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။ ညစ်ညမ်းမှု၏ရင်းမြစ်များနှင့် လမ်းကြောင်းများကို နားလည်ခြင်းသည် ရေပေးဝေမှုကို ကာကွယ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ လုံလောက်သော အထောက်အထားများကို အခြေခံထားသော သုတေသနပြုခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသည် သောက်သုံးရေအတွက် ပိုးသတ်ဆေးစံနှုန်းများဆိုင်ရာ မူဝါဒအသစ်ကို ထုတ်ပြန်နိုင်ခြေ ပိုများပါသည်။

လယ်ယာထွက်ကုန် စားသောက်ကုန်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စမ်းသပ်စစ်ဆေးရန် လည်းလိုအပ်ပါသည်။ အကောင်းဆုံးမှာ ၎င်းကို အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ဆောင်ရွက်ပေးမည် ဖြစ်သော်လည်း လက်ရှိတွင် လုပ်ငန်းများသည် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သမဝါယမဝန်ကြီးဌာနတို့ကြား ကျရောက်နေပြီး စမ်းသပ်စစ်ဆေးမှုအတွက် ခိုင်မာသည့်စနစ်များ မရှိသေးပါ။ စမ်းသပ်ခြင်းသည် အစားအသောက် အရည်အသွေး သေချာစေရန် ပိုးသတ်ဆေးများဝယ်ယူခြင်းဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည့် ရိုးရှင်းပြီးလျင်မြန်သော စမ်းသပ်ကိရိယာများ တီထွင်ခြင်းမှ အကျိုးကျေးဇူးရရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် အချို့ကိစ္စများတွင် “မှားယွင်းသော” အော်ဂဲနစ်ထုတ်ကုန်များကို နိဒါန်းပျိုးခြင်းဖြင့် ထိခိုက်စေသည့် တန်ဖိုးမြင့် အော်ဂဲနစ်ဈေးကွက်များကိုလည်း အကျိုးရှိစေမည်ဖြစ်သည်။ အော်ဂဲနစ် တံဆိပ်အပေါ် ဝယ်ယူသူများ၏ ယုံကြည်မှုကို ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် ထိုကဏ္ဍကို ချဲ့ထွင်ရန်နှင့် အော်ဂဲနစ်ထုတ်ကုန်များအတွက် ပရီမီယံကြေးပေးဆောင်လိုသော စားသုံးသူများ၏ဆန္ဒကို သေချာစေရန်အတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။

ကလေးများအပေါ် ပိုးသတ်ဆေးသက်ရောက်မှု

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပတွင် ပိုးသတ်ဆေးများ၏ အာရုံကြောဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အစီရင်ခံပြီးဖြစ်သော်လည်း မကြာသေးမီကအထိ ကလေးများတွင် ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှု၏ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များကို ကြည့်ရှု

ရန် အလုပ်အနည်းငယ်သာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ CWEND GEO Health Hub သည် ပိုးသတ်ဆေးများနှင့် သားအိမ်အတွင်း ထိတွေ့ခြင်း၏ အာရုံကြောဆိုင်ရာ အပြုအမူဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့ပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးများနှင့် ထိတွေ့မှုအား ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိခင်များနှင့် မွေးကင်းစကလေးများတွင် တိုင်းတာခဲ့ပါသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ်အတွင်း organophosphate ပိုးသတ်ဆေးများကို မိခင်နှင့်ထိတွေ့မှုပိုများခြင်းသည် မွေးကင်းစကလေးငယ်များ၏ အပြုအမူဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်မှုစကေး ရမှတ်များနှင့် ပုံမှန်မဟုတ်သော တုံ့ပြန်မှုအရေအတွက် သိသိသာသာတိုးလာခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဤတွေ့ရှိချက်များသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ (ပုံမှန်မဟုတ်သော တုံ့ပြန်မှုများ)နှင့် အလေ့အကျင့် (Habituation) ရမှတ်များသည် အာရုံစူးစိုက်မှု အားနည်းသော hyperactivity disorder (ADHD)နှင့် အော်တစ်ဇင်နှင့်ဆက်စပ်သော အပြုအမူဆိုင်ရာ ပြဿနာများ ဖြစ်နိုင်ခြေပိုများပါသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ဆီးလမ်းကြောင်းတွင် 4-nitrophenol ပိုးသတ်ဆေး အကြွင်းအကျန်များရှိပါက လမစွော့နှင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်မီ ကလေးမွေးဖွားနိုင်ခြေ သုံးဆပိုများပါသည်။ အလားတူပင် diazinon metabolite ၏ တိုင်းတာနိုင်သော ဆီးပမာဏရှိသော အမျိုးသမီးများသည် မွေးကင်းစကိုယ်အလေးချိန်နည်းသော ကလေးမွေးဖွားနိုင်ခြေ ပိုများပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ပိုးသတ်ဆေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ

လက်ရှိတွင် ပိုးသတ်ဆေးအပါအဝင် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ အန္တရာယ်ရှိသော ဓာတုပစ္စည်းများ အားလုံးကို ထိန်းညှိရာတွင် အသုံးပြုသည့် အဓိကတရားဝင်ကိရိယာမှာ အန္တရာယ်ရှိသော ပစ္စည်းများ အက်ဥပဒေဖြစ်ပါသည်။ ဤဥပဒေတွင် တင်သွင်းခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတွင်းအသုံးပြုသော အန္တရာယ်ရှိသော ဓာတုပစ္စည်းများ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ အကျုံးဝင်ပါသည်။ ဤအက်ဥပဒေအရ အန္တရာယ်ရှိသော ဓာတုဗေဒကော်မတီ Hazardous Substance Committee (HSC) သည် ဝန်ကြီးဌာနသုံးခုသို့ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအသီးသီးကို တာဝန်ပေးအပ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အဖြစ် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သမဝါယမဝန်ကြီးဌာနတို့သည် ဓာတုဗေဒသုံးစွဲမှုအပေါ် အခြေခံပါသည်။

သီးနှံစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် ပိုးသတ်ဆေးများ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သမဝါယမဝန်ကြီးဌာနမှ ထိန်းချုပ်ထားပြီး စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၏ တာဝန်အရ B.E. အန္တရာယ်ရှိပစ္စည်းများ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းနှင့် သက်တမ်းတိုးခြင်းဆိုင်ရာ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သမဝါယမဝန်ကြီးဌာန၏ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၏ တာဝန်ဝတ္တရားအရ ထုတ်လုပ်မှု၊ သွင်းကုန်၊ ပို့ကုန်နှင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၏ တာဝန်ဝတ္တရားအရ အန္တရာယ်ရှိပစ္စည်းများ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်းဆိုင်ရာ အမိန့်ကြော်ငြာစာလည်း ထုတ်ထားပါသည်။

ပိုးသတ်ဆေးထိန်းချုပ်ရေးအတွက် ဝန်ကြီးဌာနအသီးသီးအကြား ပိုင်းခြားထားသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် ထိုင်းပိုးသတ်ဆေးစည်းမျဉ်းများ ကျိုးကြေပြီး ထိရောက်မှုမရှိသည်ကို ဖြစ်စေပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးစည်းမျဉ်းများဆိုင်ရာ ပြဿနာများသည် ရှိပြီးသား သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်ထားသော ပိုးသတ်ဆေးများကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းတွင် ပါဝင်လေ့ရှိပါသည်။ လက်ရှိအသုံးပြုနေသည့် အန္တရာယ်ရှိပစ္စည်းဥပဒေတွင် အန္တရာယ်ရှိသောဓာတုပစ္စည်းများ အားလုံးကို ထိန်းချုပ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အဆုံးအဖြတ်ပေးခြင်းမပြုဘဲ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသောကြောင့် ပိုးသတ်ဆေးများ ထိရောက်စွာ ထိန်းညှိခြင်းအတွက် အထူးအရေးကြီးသည့် နယ်ပယ်များ အကျိုးမဝင်ပေ။ ဥပမာအားဖြင့် အက်ဥပဒေသည် သွင်းကုန်မှ ရောင်းချသည့်အချိန်အထိ စက်မှုလုပ်ငန်းကိုယ်တိုင်အပေါ်တွင် ကြီးကြီးမားမား မှီခိုနေရပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးအလွဲသုံးမှုနှင့် လွဲမှားစွာ ကိုင်တွယ်အသုံးပြုမှု အများစုသည် ရောင်းပွဲငြိမ်းနေောက် ဖြစ်ပေါ်တတ်သောကြောင့် ပိုးသတ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ထိန်းမနိုင်သိမ်း မရ ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။

အရောင်းပွဲငြိမ်းမှုကို ထိန်းချုပ်ရာတွင် နောက်ထပ်စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ တူညီသော သို့မဟုတ် အလားတူထုတ်ကုန်များအတွက် ကုန်သွယ်မှုအမည်များ ဖြစ်သည်။ ဓာတုပစ္စည်းတစ်မျိုးသည် တက်ကြွသောပါဝင်ပစ္စည်းကို ထိန်းချုပ်ရန်ခက်ခဲသော ကုန်သွယ်မှုအမည်များစွာ ရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းသည် လယ်သမားများထံမှ ကိုယ်တိုင် အစီရင်ခံထားသော ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှု ဒေတာစုဆောင်းခြင်းအတွက် အဓိကအတားအဆီးတစ်ခုလည်း ဖန်တီးပေးပါသည်။ လက်ရှိတွင် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ပိုးသတ်ဆေးပေါင်း ၂၀,၀၀၀ ကျော် ရောင်းချလျက်ရှိပါသည်။ အချို့သော တစ်ခုတည်းသော ပိုးသတ်ဆေးများသည် ကုန်သွယ်မှုအမည်ပေါင်း ၃၀၀ အထိ ရှိနိုင်သောကြောင့် အသုံးပြုမှုထိန်းချုပ်ရန်နှင့် ဓာတုဗေဒပစ္စည်းစာရင်းကို ထိန်းသိမ်းရန် ခက်ခဲစေသည်။ ထို့အပြင် Thai-PAN မှ ပြည်တွင်းဈေးကွက်ရှိ လတ်ဆတ်သော သစ်သီးဝလံနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို စမ်းသပ်ရာတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်သွင်းရန် မှတ်ပုံ မတင်ထားသည့် ပိုးသတ်ဆေး ၂၄ မျိုး၏ အကြွင်းအကျန်အဆင့်ကို တိုင်းတာ တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

ပိုးသတ်ဆေးထိန်းချုပ်ခြင်း၏ နောက်ထပ်နည်းလမ်းမှာ အန္တရာယ်ရှိသော ပိုးသတ်ဆေးများ အသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ GEO Health လုပ်ငန်း၏ အကျိုးအရှိဆုံး ကဏ္ဍများထဲမှတစ်ခုမှာ အန္တရာယ်ရှိသော ပိုးသတ်ဆေးများကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုဖြစ်ပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှုနှင့် လူသားကျန်းမာရေးအပေါ် ၎င်းတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ အကြောင်း သုတေသနတွေ့ရှိချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ NGO များနှင့် အခြားအရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် Paraquat Chlorpyrifos နှင့် Glyphosate သုံးစွဲမှုကို တားမြစ်ရန် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ အကြံပြုချက်ကို ထောက်ခံသည့် လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ကို စတင်ခဲ့သည်။ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများ၊ သုတေသီများနှင့် လူထုအဖွဲ့ဝင် ၅၇,၀၀၀ ကျော်သည် အဆိုပါ ပိုးသတ်ဆေးသုံးမျိုးကို တားမြစ်ရန် တွန်းအားပေးသည့် အသနားခံစာ တစ်ရပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထိုင်းနိုင်ငံ HSC သည် ပိုးသတ်ဆေးသုံးမျိုးလုံးကို တားမြစ်ရန် ထောက်ခံမဲပေးခဲ့ပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်

ဒီဇင်ဘာလတွင် ၎င်းတို့၏ အသုံးပြုမှုကို စွန့်လွှတ်ရန် တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ သိပ္ပံနည်းကျ အထောက်အထားများမှ ချမှတ်ထားသည့် ၎င်းတို့၏ အဆိပ်သင့်မှုနှင့် အလားအလာရှိသော လူသား ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအပေါ် အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ Glyphosate သုံးစွဲမှုဖြင့် စိုက်ပျိုးထားသော ထိုင်းနိုင်ငံမှ တင်သွင်းသော အမေရိကန် လယ်ယာထွက်ကုန်များ တင်သွင်းမှုကို နှောင့်နှေးစေသောကြောင့် အမေရိကန် စိုက်ပျိုးရေး ဌာနမှ glyphosate တားမြစ်ချက်ကို နှောင့်နှေးရန် ထိုင်းကို တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ ၎င်းတို့တွင် နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၅ ဘီလီယံကျော် တန်ဖိုးရှိသော သီးနှံများ (ပဲပုပ်၊ ဂျုံ၊ ကော်ဖီ၊ ပန်းသီးနှင့် စပျစ်သီး) ပါဝင်ပါသည်။ လယ်သမားများ၊ ဓာတုပစ္စည်းကုမ္ပဏီများအတွက် လော်ဘီဝါဒီသမားများနှင့် အမေရိကန်အစိုးရတို့ထံမှ ကြီးမားသော ဖိအားပေးမှုများကြောင့် HSC သည် စီစဉ်ထားသည့် glyphosate တားမြစ်ချက်ကို ရုပ်သိမ်းရန်နှင့် chlorpyrifos နှင့် paraquat တို့ကို ခြောက်လကြာ တားမြစ်ထားပါသည်။ လက်ရှိတွင် chlorpyrifos နှင့် paraquat နှစ်မျိုးလုံးကို ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၁ ရက်နေ့တွင် တရားဝင် တားမြစ်ထားပါသည်။ သို့သော် ၎င်း၏အသုံးပြုမှုကို အမြင့်ဆုံး ကြွင်းကျန် ကန့်သတ်ချက်များ (MRL) သတ်မှတ်ချက်များအတွင်း ကန့်သတ်ထားသော်လည်း glyphosate တားမြစ်ချက်ကို မဝေးတော့သော အနာဂတ်အတွက် စီစဉ်ထားပါသည်။

အစားအသောက်နှင့် ရေတွင် ပိုးသတ်ဆေးအကြွင်းအကျန်များကို ထိန်းညှိပေးခြင်း

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သမဝါယမဝန်ကြီးဌာနရှိ National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards (ACFS) မှ ပိုးသတ်ဆေးအကြွင်းအကျန်များ ဆိုင်ရာ ထိုင်းစိုက်ပျိုးရေး စံနှုန်းအများဆုံး ကန့်သတ်ချက်များတွင် အသုံးများသော ပိုးသတ် ဆေး ၅၃ မျိုးကို အကျုံးဝင်သည့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်သည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာတစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် MRLs များကို စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနမှ ကြီးကြပ်ထားသော အကြွင်းအကျန်စမ်းသပ်မှုများအပေါ် အခြေခံ၍ FAO/WHO Food Standard Program ၏ အကြံပြုချက်များအပြင် အရှေ့တောင်အာရှအသင်းတို့တွင် အသုံးပြုသည့် MRLs အခြေခံ အချက်အလက်များကို အခြေခံထားပါသည်။ MRLs များနှင့်အညီ ပိုးသတ်ဆေးအကြွင်းအကျန် များကို နမူနာကောက်ယူခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းအတွက် အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းသည် Codex Alimentarius Commission ၊ Joint FAO/WHO Food Standard Program မှ နောက်ဆုံးပေါ် အကြံပြုထားသော နမူနာနည်းလမ်းများကို လိုက်နာရမည်ဟု ဖော်ပြထားပါ သည်။ သင့်လျော်ပါက နိုင်ငံအရည်အချင်း အာဏာပိုင် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာစံနှုန်း အဖွဲ့ အစည်းက ထုတ်ပြန်ပါက အခြားနည်းလမ်းများအပြင် နိုင်ငံတကာလက်ခံထားသော လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ အခြားတရားဝင်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ရှိ ထိုင်းအစားအစာနှင့် ဆေးဝါး ကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနမှ အစားထိုးစည်းမျဉ်းတစ်ခုသည် ပိုးသတ်ဆေးအကြွင်းအကျန်များ ပါဝင်သော အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၏အသိပေးချက်ကို ပြန်လည်

ပြင်ဆင်ရန် အဆိုပြုခဲ့ပါသည်။ ဤသတိပေးချက်သည် အစားအသောက်များတွင် ပိုးသတ်ဆေး အကြွင်းအကျန်များအတွက် MRLs နှင့် စံနှုန်းများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပြီး ထိုပိုးသတ်ဆေး အကြွင်းအကျန်များကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် အသုံးပြုရမည့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနည်းများကို သတ်မှတ်ပေးထားသည်။

ပိုးသတ်ဆေးရောင်းချမှုအပေါ် တင်းကျပ်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအပြင် ရောင်းသူနှင့် သုံးစွဲသူများ၏ လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုနှင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ရန် ကြားဝင်လေ့လာမှုများ လိုအပ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးခရိုင် အားလုံးတွင် ဘေးကင်းသော ပိုးသတ်ဆေး စွန့်ပစ်သည့်နေရာများ ထားရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အခြားသော သုတေသနဆိုင်ရာ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများတွင် အရှေ့တောင်အာရှရှိ နိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကာ ပိုးသတ်ဆေးစီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် မူဝါဒ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် chlorpyrifos နှင့် paraquat တို့ကို တားမြစ်ခြင်းမှ အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် ကျန်းမာရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များကို လေ့လာခြင်း တို့ ပါဝင်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ပိုးသတ်ဆေးဆိုင်ရာ နိဂုံး

၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် CWEND GEO Health Hub ကွန်ရက်အစည်းအဝေး၏ ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ် များမှ ထုတ်ပေးသည့် သုတေသနလိုအပ်ချက်များကို ပြုစုထားပါသည်။ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ညံ့ဖျင်းသော ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှု၏ သက်ရောက်မှုများမှ အလုပ်သမားများ၊ ပတ်ဝန်းကျင် နှင့် ကလေးသူငယ်များအား ကာကွယ်ရန် မူဝါဒအသစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များသို့ ခိုင်မာပြီးလွတ်လပ်သော သုတေသနရလဒ်များ ပံ့ပိုးပေးရပါမည်။ အထူးသဖြင့် ကလေးငယ်များကဲ့သို့သော ထိခိုက်လွယ်သော အုပ်စုများကြားတွင် ပိုးသတ်ဆေး ထိတွေ့မှု၏ ရေရှည်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ရန်နှင့် စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းအမျိုးအစားတစ်ခုစီ၏ သီးခြားအခြေအနေပေါ်မူတည်၍ သင့်လျော်သော ကြိုတင်ကာကွယ်မှုအစီအမံများပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ GEO Health Hub Network မှ အဆိုပြုထားသည့်အတိုင်း သုတေသနအတွက် အရေးကြီးသောနယ်ပယ်များမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ ၏ အနာဂတ်ပိုးသတ်ဆေးမူဝါဒများကို လွှမ်းမိုးနိုင်ပါသည်။ endocrine နှောင့်ယှက်မှု၊ အာရုံကြောဆိုင်ရာအခြေအနေများ၊ ဇီဝဖြစ်စဉ်ဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းမှုနှင့် ကင်ဆာကဲ့သို့သော နာတာရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုများအတွက် ပိုးသတ်ဆေးနှင့် ထိတွေ့မှုနှင့် အန္တရာယ်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှု၏ အန္တရာယ်ရှိသော သက်ရောက်မှုများမှ အားနည်းသော ကလေးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ကာကွယ်ရန် အထူးအာရုံစိုက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အစား အစာ၊ ရေနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပိုးသတ်ဆေးအကြွင်းအကျန်များကို စောင့်ကြည့်ရန် ပွင့်လင်းမြင်သာသော စောင့်ကြည့်ရေးစနစ် ဖော်ဆောင်ပေးရပါမည်။ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုနှင့် ဖျားနာမှုများ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ပါဝင် သော စိုက်ပျိုးရေး လုပ်သားများအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာသော စောင့်ကြည့်ရေးစနစ်တစ်ခု

ဖော်ဆောင်ထားရပါမည်။ ကလေးများနှင့် စားသုံးသူများအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်၏ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းအဖြစ် အသုံးပြုရန်အတွက် လူသားများတွင် ပိုးသတ်ဆေးထိတွေ့မှုကို တိုင်းတာရာ တွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် လျင်မြန် ရိုးရှင်းပြီး တိကျသောစမ်းသပ်မှုနည်းလမ်းများ ကို တီထွင်ဖန်တီးခြင်း ပြုလုပ်ထားရပါမည်။ ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှု၏ ဂေဟစနစ်ဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များကိုလည်း ဆုံးဖြတ်ထားရပါမည်။ ညစ်ညမ်းနေသော မြေနှင့်ရေကို ပိုးသတ် ဆေးများ ပြန်လည်ဖြုတ်ရှင်းရေးနည်းလမ်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ဂေဟစနစ် ပြန်လည် ထူထောင်ရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ထားရပါမည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ပိုးသတ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို မြှင့်တင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကန့်သတ်သည့် မူဝါဒများ၏ အကျိုး သက်ရောက်မှုကို တိုင်းတာပြီး စနစ်တကျအကဲဖြတ်သင့်ပါသည်။ ကြိုတင်ကာကွယ်မှု နိယာမအရအများပြည်သူနှင့် မျိုးဆက်သစ်လူငယ်များ အသိပညာပေးခြင်းသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အဓိကသော့ချက်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ဒေါက်တာမြင့်သန်းထွန်း (ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး)

Ref: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8291370/>

ပစိဖိတ်ဒေသအတွက် ပြင်သစ်-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး
ဘာကြောင့် အရေးကြီးတာလဲ

ပပို

“ တစ်ချိန်တည်းမှာပင်
တရုတ်နှင့် ပြင်သစ်၏ လွတ်လပ်သော ဆက်ဆံရေးသည်
ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး ပဋိပက္ခကို လျော့ပါးစေနိုင်သည်။
အမေရိကန်နှင့်တရုတ်ကြား ကောင်းမွန်သော
အခန်းကဏ္ဍများကလည်း အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသဆက်ဆံရေးကို
ပိုမိုကောင်းမွန်စေရေး အခွင့်အလမ်းတစ်ခု ဖန်တီးပေးထားသည်။ ”

ပြင်သစ်သမ္မတ အီမန်ရှယ်မက်ခရုန်နှင့် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်တို့သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် တွေ့ဆုံခဲ့ကြပြီး ပစ်ဖိတ်ဒေသ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ အဖြစ် ပြင်သစ်-အမေရိကန်၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အလေးထားဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းသော ပူးတွဲကြေညာချက်တစ်ရပ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်တို့နှင့် ချုပ်ဆိုထားသော AUKUS ကာကွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ်အရ သမားရိုးကျ ရေငုပ်သင်္ဘောများနေရာတွင် နျူးကလီးယားစွမ်းအင်သုံး ရေငုပ်သင်္ဘောများ အသုံးပြုရေး ပြင်သစ်သဘောတူစာချုပ်ကို ဩစတြေးလျက ဖြတ်တောက်လိုက်သည့်အခါ ဩစတြေးလျရေငုပ်သင်္ဘောသဘောတူစာချုပ် အငြင်းပွားမှုမှာ ကာလရှည်ရပ်တန့်သွားစေနိုင်သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် “ညှိနှိုင်းခြင်းပြုမည်မဟုတ်” ဟု သတ်မှတ်ထားသော အဆိုပါအဖြစ်အပျက်ကို ဘိုင်ဒန်အစိုးရက ဝင်ရောက်ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလိုက်ခြင်းက ပြင်သစ်-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေးကို ပျက်စီးစေခဲ့ပြီး ပြင်သစ်အစိုးရသည် အမေရိကန်ရှိ ၎င်း၏သံအမတ်ကို ခေတ္တပြန်ခေါ်ခဲ့သည်။

ပြင်သစ်သမ္မတ မက်ခရုန်နှင့် အမေရိကန်သမ္မတ ဘိုင်ဒန်တို့၏ ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့က တွေ့ဆုံမှုသည် ပြင်သစ်-အမေရိကန် ပေါင်းစည်းမှုကို အလေးပေးဖော်ပြနေသည်။ ထို့အတူပင်လယ်ရေကြောင်းဆိုင်ရာလုံခြုံမှုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို တိုးမြှင့်နေသည့်အချိန်တွင် ဒေသတွင်း သံတမန်ရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် စီးပွားရေးထိတွေ့ဆက်ဆံမှုကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ကြရန် ပူးတွဲကြေညာချက်တွင် ကတိကဝတ်ပြုထားသည်။ အမေရိကန်သည်လည်း ပြင်သစ်လေကြောင်းနှင့် ရေကြောင်းတပ်ဖြန့်မှုတွင် ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများ တိုးမြှင့်ပေးမည်ဟု ကတိပြုထားသည်။

“ တရုတ်နိုင်ငံ၏
 “ခေတ်သစ်”
 နိုင်ငံခြားရေး
 မူဝါဒသည်
 ကုန်သွယ်ရေးနှင့်
 ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု
 အပါအဝင်
 တရုတ်ပြည်သူ့
 လွတ်မြောက်ရေး
 တပ်မတော်၏
 စစ်ရေးစွမ်းရည်
 ကြီးထွားလာမှုကို
 ဖြစ်စေသည်။ ”

မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခဲ့သော်လည်း နယူးကယ်လီ
 ဒိုးနီးယားရှိ လူအများအပြားသည် လွတ်လပ်ရေး
 သို့မဟုတ် ပြင်သစ်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ
 ပြင်ဆင်ရေး အစီအစဉ်သစ်ကို လိုလားနေသည်မှာ
 သိသာထင်ရှားလှသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ
 တွင် လွတ်လပ်ရေး လိုလားသောပါတီများသည်
 ပထမဆုံးအကြိမ် နယူးကယ်လီဒိုးနီးယားအစိုးရ
 အဖွဲ့တွင် နေရာအများဆုံးရရှိခဲ့သည်။ ပြင်သစ်သည်
 ဒေသတွင်းတွင် အမြဲတမ်းစစ်ဘက်ဆိုင်ရာတည်ရှိ
 မှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်သည့် အီးယူအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်
 သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ပြင်သစ်
 နိုင်ငံ၏ ကာကွယ်ရေးမဟာဗျူဟာအရ ဒေသတွင်း
 ပြင်သစ်၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အချုပ်
 အခြာအာဏာကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ၎င်း၏ နိုင်ငံသား
 များ၊ နယ်မြေများနှင့် သီးသန့် စီးပွားရေးဇုန်များကို
 အကာအကွယ်ပေးရန်၊ ဒေသတွင်းပတ်ဝန်းကျင်
 လုံခြုံရေးကို အထောက်အကူပြုရန်၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်
 ရာ မဟာဗျူဟာ ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် စိန်ခေါ်မှုရှိသော
 စစ်ရေးပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေများအရ
 ရေကြောင်းလမ်း လွတ်လပ်စွာဝင်ရောက်နိုင်မှုကို
 ထိန်းသိမ်းထားရန်နှင့် ဗျူဟာမြောက်တည်ငြိမ်မှုကို
 ထိန်းသိမ်းရာတွင် အထောက်အကူပြုရန်တို့ ဖြစ်
 သည်။

အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသရှိ ပြင်သစ်စစ်တပ်၏
 ပိုင်ဆိုင်မှုစုစုပေါင်းမှာ ကာကွယ်ရေး ဝန်ထမ်း ၇၀၀၀
 ခန့်၊ စစ်သင်္ဘော ၁၅ စင်းနှင့် လေယာဉ် ၃၈ စင်းတို့
 ဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတွင် အများစုအခြေစိုက်သည်။
 ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတွင် ဝန်ထမ်း ၂၈၀၀ ခန့်၊ သင်္ဘော
 ၁၀ စင်းနှင့် လေယာဉ် ၁၅ စင်းတို့ အခြေစိုက်သည်။
 ပြင်သစ်တပ်ဖွဲ့ဝင်များ လှည့်လည်ခြင်းဖြင့် ထိုတပ်ဖွဲ့
 များကို ပုံမှန်အင်အားတိုးမြှင့်ပေးလျက်ရှိသည်။
 အဆိုပါတပ်ဖွဲ့များသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်
 ဖောက်ကားမှု၊ ပင်လယ်ဓားပြမှု၊ တရားမဝင် ငါးဖမ်း
 မှုနှင့် လွတ်လပ်စွာ ရေကြောင်းသွားလာမှု ကာကွယ်
 ရေးတို့ကို အဓိကထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

ပြင်သစ်သည် အခြားပြည်နယ်များစွာကဲ့သို့ပင် “စစ်အေး” ကာလနှင့် ဒေသတွင်း ကွဲပြားမှု ဖြစ်နိုင်ခြေကို စိုးရိမ်ကြောင်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁၇ ရက်နေ့က အမျိုးသား လွှတ်တော် အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော် တရုတ် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကြောင့် လက်ရှိ နိုင်ငံတကာစည်းမျဉ်းများနှင့် လုံခြုံရေးအစီအစဉ်များတွင် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်လာ နိုင်ခြေရှိမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်၏ စိုးရိမ်မှုများကို ပြင်သစ်ကလက်ခံသည်။ တစ်ချိန် တည်းမှာပင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် သီးသန့်နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို စတင်ခဲ့သည်။

မကြာသေးမီက တရုတ်-ဆော်လမွန်ကျွန်းလုံခြုံရေးသဘောတူညီချက်မှစတင်ခဲ့သော တရုတ်မူဝါဒအသစ်သည် ဒေသတွင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကို စုပေါင်းဖြေရှင်းရန် သဘောတူထားသော ဩစတြေးလျ၊ နယူးဇီလန်၊ ပြင်သစ်ပိုလီနီးရှား၊ Wallis နှင့် Futuna ပါဝင်သော ပစိဖိတ်ကျွန်းစုဖိုရမ်အဖွဲ့ဝင်များ၏ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဘိုးကြေညာချက်ကိုပျက်ပြား သွားစေမည့် အလားအလာရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ “ခေတ်သစ်” နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒသည် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအပါအဝင် တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်၏ စစ်ရေးစွမ်းရည်ကြီးထွားလာမှုကို ဖြစ်စေသည်။

အနောက်နိုင်ငံများက ကျင်းပသော ဆွေးနွေးပွဲများတွင် တရုတ်လူမျိုးရေးဝါဒ၊ အနောက်တိုင်းနိုင်ငံများ၏ လူမျိုးရေးသဘောထားများ၊ အာရှကိုလိုနီစနစ်၏ သမိုင်းကြောင်း နှင့် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ပျက်ပြားစေရန် အလေးပေးသည့် ဟောပြောချက်များနှင့် စကားလုံးများကို အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများက စစ်ပွဲများဖြစ်ပေါ်စေပြီး အာရှနိုင်ငံများ၏ အာဏာနှင့် အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးကာ စီးပွားရေး ဆုတ်ယုတ်မှုဖြစ်စေသောကြောင့် အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသအနေဖြင့် တရုတ်၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် ဒေသတွင်း အနောက်နိုင်ငံ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို တွန်းလှန်သင့်သည်ဟု တရုတ်က အကြံပြုထားသည်။

ပြင်သစ်-အမေရိကန် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေးသည် ပထဝီနိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဒေသအတွင်း ဒီမိုကရေစီနည်းကျစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကိုအထောက်အကူပြုသင့်ပေသည်။ အမေရိကန်၏အကူအညီဖြင့် ပြင်သစ်စစ်တပ်၏ ခိုင်မာအားကောင်းမှုက အနောက်နိုင်ငံများ အား တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း လွတ်လပ်စွာရေကြောင်းဖြတ်သန်းသွားလာမှုကို ပိုမို လွယ်ကူစေမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် တရုတ်၏ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကို ထိန်းချုပ်ရန် နောက်ထပ်ကြိုးပမ်းမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလက အင်ဒို-ပစိဖိတ် ဒေသတွင် အီးယူ၏ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးမဟာဗျူဟာနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဥရောပ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည် အဆိုပါဒေသသို့ ရောက်ရှိသွားသည်။

ဒေသတွင်း အမေရိကန်နှင့် ပြင်သစ်အကူအညီများ တိုးလာခြင်းက ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကို ပိုမိုအထောက်အကူပြုစေသည်။ သို့သော် တစ်ဖက်တွင် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ဒုတိယနေရာ၌ ရှိသော Belt and Road Initiative မှတစ်ဆင့် တရုတ်၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေသည်။ ဒေသတွင်း၌ ဗျူဟာ မြောက်ခြေကုပ်ယူရန် တရုတ်၏ကြိုးပမ်းမှုများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာသော ဒီမိုကရေစီ

အုပ်ချုပ်မှု အလေ့အကျင့်များကို လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သော အချို့သော အစိုးရများအတွက် မက်လုံးများတိုးလာစေသည်မှာ ဆော်လမွန်ကျွန်းစုက သက်သေပင်ဖြစ်သည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တရုတ်နှင့် ပြင်သစ်၏ လွတ်လပ်သော ဆက်ဆံရေးသည် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး ပဋိပက္ခကို လျော့ပါးစေနိုင်သည်။ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်ကြား ကောင်းမွန်သော အခန်းကဏ္ဍများကလည်း အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသ ဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေရေး အခွင့်အလမ်းတစ်ခု ဖန်တီးပေးထားသည်။

ထို့အပြင် ပစိဖိတ်အင်အားကြီးနိုင်ငံများအနေဖြင့် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်၏ အမွေအနှစ်နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဆန္ဒရှိသည့်အတွက် ပစိဖိတ်ဒေသတွင် ပြင်သစ်-အမေရိကန် ပြန်လည်ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်လာခြင်းက ဒေသအနှံ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ သိသိသာသာ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာရန် အလားအလာ ရှိသည်။ အကယ်၍ အင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် နယူးကယ်လီဒိုးနီးယားအခြေအနေ၊ ဂူအမ်၊ မြောက်မာရီယာနာကျွန်းများနှင့် မာရှယ်ကျွန်းစုများရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားပြဿနာများ၊ နျူကလီးယားစမ်းသပ်မှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအတွက် နစ်နာကြေးငွေများအပါအဝင် သမိုင်းဝင်နစ်နာမှုများကို စစ်မှန်စွာဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းမည်ဆိုပါက ပစိဖိတ်ဒေသအတွက် ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်အပါအဝင် အနောက်နိုင်ငံများ၏ တရုတ်အပေါ်ဝေဖန်မှု လျော့နည်းသွားလိမ့်မည်ဖြစ်ပေသည်။

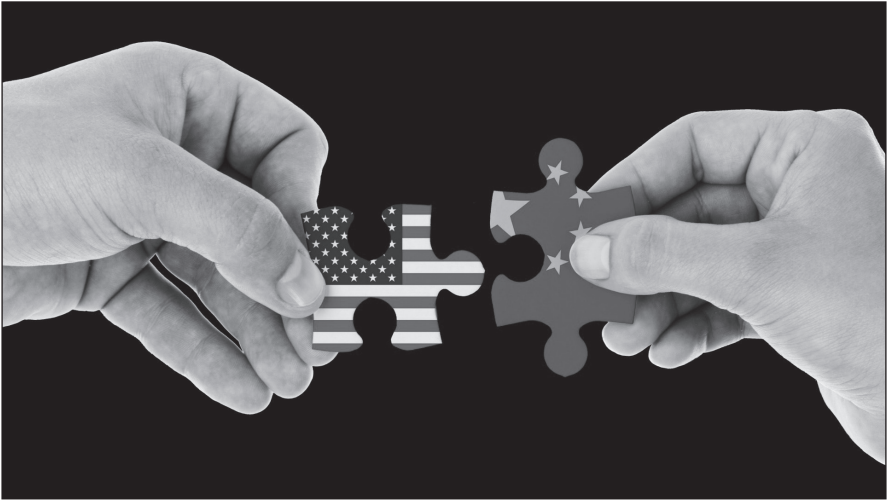
စုဝဏ္ဏ

Ref: Why France-U.S Relations Matter for the Pacific by Guy C. Charlton and Xiang GaO.

အာဖရိကဒေသတွင် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏
နည်းပညာအခင်းအကျင်း

xiv

“အာဖရိကတိုက်တွင် ဩဇာကြီးမားနေသော
Huawei နှင့် အခြားတရုတ်နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးများကို
ထိရောက်စွာယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန်အတွက် အမေရိကန်နိုင်ငံသည်
ယင်းအား အာဖရိကနိုင်ငံများက စိတ်ချယုံကြည်ရသော နိုင်ငံအဖြစ်၊
အာဖရိကပေါ် အမှန်တကယ်စေတနာထားသော
စီးပွားဖက်အဖြစ်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံအစား အစားထိုးသင့်ရာ နိုင်ငံအဖြစ်
မြင်ကြရန် လိုအပ်သည်။”

အာဖရိကတိုက်ရှိ နိုင်ငံများတွင် ဟွာဝေး (Huawei) နှင့် အခြားအဆင့်မြင့် နည်းပညာ ဆိုင်ရာ တရုတ်ကုမ္ပဏီကြီးများက လွှမ်းမိုးနေနိုင်သည့် အနေအထားသို့ ရောက်ရှိနေသည်။ ဤသည်ကို တန်ပြန်ရန်အတွက် အမေရိကန်နိုင်ငံသည် အာဖရိကအတွက် စိတ်ချယုံကြည် ရသော၊ အာဖရိကတိုက်ကောင်းစားရေးအတွက် စိတ်ကောင်း၊ စေတနာကောင်းရှိသော စီးပွားဖက်အဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ရန် လိုအပ်သည်။

မကြာခင်က ကျင်းပခဲ့သော အမေရိကန်နှင့် အာဖရိကခေါင်းဆောင်များ ထိပ်သီး အစည်းအဝေးတွင် သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန် ပြောကြားခဲ့သောမိန့်ခွန်းသည် တရုတ်နိုင်ငံကို အတိအကျ ရည်ညွှန်းမှုမပြုခဲ့သည့်တိုင်အောင် အဖြေတစ်ခုကို အခိုင်အမာ အတည်ပြုခဲ့ သည်။ ယင်းအချက်ကား အဆင့်မြင့်နည်းပညာကဏ္ဍတွင် တရုတ်နှင့်အပြိုင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ သုတေသနပြုမှု၊ တီထွင်ထုတ်လုပ်မှုတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ရှုံးခြေမှာ သုညသာ ရှိသည်ဟု ဘိုင်ဒန်ယုံကြည်သည်ဆိုသည့်အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ ယခင်က ထိပ်သီးအစည်းအဝေးများသည် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးနှင့် လူထုကျန်းမာရေးအပါအဝင် ဒေသ၏ အဓိက ပြဿနာများကိုသာ အလေးထားခဲ့သော်လည်း ယခုနှစ် ဆွေးနွေးမှုတွင် နည်းပညာအရေးက အဓိက ဖြစ်ခဲ့သည်။ အတိအကျပြောရလျှင် နည်းပညာနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကိစ္စရပ်အများအပြားကို ဘိုင်ဒန်က ညွှန်းဆိုသွားခဲ့ခြင်းသည် အာဖရိကတွင် တရုတ်နိုင်ငံဆောင်ရွက်နေသည့် လုပ်ရပ်များကို အမေရိကန်က တန်ပြန်ရန်ရည်ရွယ်ကြောင်း အချက်ပြသည့်အချက်များ ဖြစ်သည်။ တရုတ်၏ ဆက်သွယ်ရေး ကုမ္ပဏီကြီးဖြစ်သော Huawei နှင့် ပတ်သက်လျှင် ဤအချက် ကွက်တိမှန်ကန် သည်ဟု ဆိုရမည်။ အာဖရိကတိုက်၏ နည်းပညာကဏ္ဍ ဂေဟစနစ်တစ်ခုလုံးကို Huawei က ပိုင်စိုးလွှမ်းမိုးထားသည်။ Huawei သည် ယင်းကို တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ဩဇာအောက်မှ လွတ်ကင်းစွာ တည်ရှိနေပါသည်ဟု ဆိုသော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ သတင်းအချက်အလက် ဥပဒေအရ ကုမ္ပဏီသည် အစိုးရ၏ အမိန့်ပေးခိုင်းစေချက်ကို ငြင်းပယ်ခွင့် မရှိချေ။

“ ၂၀၂၂ ခုနှစ်
 နိုဝင်ဘာလတွင်မူ
 Huawei သည်
 အာဖရိကတွင်
 ထပ်တိုးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု
 ပြုလုပ်မည်ဟု
 ကြေညာခဲ့သည်။
 ဒေသတွင်း၌
 5G စနစ်
 အသုံးပြုနိုင်အောင်
 ဆက်သွယ်ရေး
 စွမ်းပကားကို
 မြှင့်တင်မည်ဟု
 ဆိုခဲ့သည်။ ”

ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ဖောက်ထွင်းထောက်လှမ်းပြီးသတင်းယူမှုပြုသည်။ ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်လုံခြုံမှုမရှိကုန်သွယ်ရေးအချက်အလက်များ အလွဲသုံးစားပြုသည်ဟု စွပ်စွဲပုတ်ခတ်ခံရလျက်ကပင် လက်ရှိကာလတွင် Huawei သည် အာဖရိက 4G အခြေခံအဆောက်အအုံ၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို အုပ်စိုးထားသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင်မူ Huawei သည် အာဖရိကတွင် ထပ်တိုးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပြုလုပ်မည်ဟု ကြေညာခဲ့သည်။ ဒေသတွင်း၌ 5G စနစ် အသုံးပြုနိုင်အောင် ဆက်သွယ်ရေး စွမ်းပကားကို မြှင့်တင်မည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ အလွမ်းသင့်နေခြင်းမှာ သံတမန်ရေးရာအရ ဆက်ဆံရေး ခိုင်မာနေကြ၍ ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ် ကာလကတည်းကပင်လျှင် တက်လာသမျှ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးတိုင်းသည် အာဖရိကတိုက်သို့ သူ၏ ပထမဦးဆုံး ပြည်ပခရီးစဉ်အဖြစ်သွားလေ့ ရှိခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်၏ အနေအထားမှာ ထိုပုံစံနှင့် အလျဉ်း သွေဖည်နေသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ကာလကတည်းက အာဖရိကသို့ မည်သည့် အမေရိကန်သမ္မတမှ ခရီးစဉ်မရှိခဲ့ဖူးချေ။ ယူဂန္ဒာအစိုးရက အတိုက်အခံ ခေါင်းဆောင်ရောဘတ်ကျဂလာနီအား ထောက်လှမ်းနိုင်ရန်အတွက် Huawei က ကူညီခဲ့သည်ဟု Wall Street Journal က ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။ အလားတူပင် ဇမ်ဘီယာသမ္မတ အဂ္ဂါလန်ဂူအား ဝေဖန်ပုတ်ခတ်သော သတင်းဝက်ဘ်ဆိုက်များ တည်ဆောက်ထားသော သူတို့၏ ဖုန်းနှင့် facebook စာမျက်နှာများကို အစိုးရက ဝင်ရောက်ထောက်လှမ်းနိုင်ရန်အတွက် Huawei က ကူညီခဲ့သည်ဟု အမည်မဖော်လိုသော ဇမ်ဘီယာ အရာရှိကြီးများက ပြောကြားခဲ့သည်။ ဘူရူန်ဒီ၊ တောင်အာဖရိက၊ ဆီနီဂေါနှင့် အီဂျစ်နိုင်ငံတို့တွင်လည်း Huawei သည် နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးဆော် ဩမှုပြုလုပ်နေသူတို့၏ ဝက်ဘ်ဆိုက်များကို ဆင်ဆာလုပ်၊ ကန့်သတ်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အာဖရိက

နိုင်ငံပေါင်းများစွာသည် Huawei ကုမ္ပဏီက ဆောင်ရွက်ပေးသော “မြို့တော်လုံခြုံရေး” စီမံကိန်းတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်နေကြသည်။ ထိုအစီအစဉ်တွင် Huawei ၏ နည်းပညာဖြင့် လူမျက်နှာ၊ ကားလိုင်းစနံပါတ် ဖမ်းယူပုံဖော်ခြင်း၊ မှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ ထောက်လှမ်းခြင်း၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာကို ထောက်လှမ်းခြင်းနှင့် မှုခင်းကျဆင်းရေးအတွက် အခြားနည်းစနစ်များဖြင့် စောင့်ကြည့်ထောက်လှမ်းခြင်းများ ပါဝင်သည်။ အာဖရိကနိုင်ငံအများအပြားသည် Huawei ၏ “အနာဂတ်အတွက် မျိုးစေ့” အစီအစဉ်တွင်လည်း ပါဝင်ကြသည်။

ထိုအစီအစဉ်မှာ သတင်းပြန်ကြားရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာကို စိတ်ဝင်စားသော ကျောင်းသားတို့အား တရုတ်ပြည်တွင် ပညာသင်ကြားခွင့်ပြုသော အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ယင်းအနေအထားသည် တရုတ်နိုင်ငံအား ဖြစ်ထွန်းလာသော နည်းပညာကဏ္ဍကို အသုံးချပုံနှင့် ပတ်သက်၍ သူ့လက်သူ့ခြေ စိတ်ကြိုက် လုပ်ချင်ရာလုပ်ခွင့်ရစေသည်။ တရုတ်နှင့် အနှောင်အဖွဲ့မိနေသော အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် အမေရိကန်အစိုးရပူးပေါင်းရခက်စေသလို အလားအလာကောင်းသော အာဖရိကနိုင်ငံများတွင် အမေရိကန် ကုမ္ပဏီများ ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံရခက်စေသည်။ ထိုကိစ္စများကြောင့် အမေရိကန်နှင့် အာဖရိကခေါင်းဆောင်များ ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲတွင် နည်းပညာအရေးကို ဇောင်းပေးဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်နှင့် အာဖရိကနိုင်ငံများ ဆက်ဆံရေး ပြန်လည်ကောင်းမွန်ရန်နှင့် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော လစ်ဟာချက်များကို လျော့ပါးစေရန်ရည်ရွယ်သည့် ကနဦးခြေလှမ်းအဖြစ် ထောပနာပြုခဲ့သည်။ အာဖရိကတိုက်သို့ ခရီးစဉ်တွင် ဘိုင်ဒန်သည် Huawei နှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြနေကြသည့် အနေအထားတို့ကိုထောက်ပြ၍ နည်းပညာကဏ္ဍတွင် အမေရိကန်နှင့် ပူးပေါင်းသင့်ကြောင်းကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်ဆော်ဩရန် အသင့်ရှိရမည် ဖြစ်သည်။

ဘိုင်ဒန်စတင်လုပ်ရမည့်အချက်ကား ထိပ်သီးခေါင်းဆောင်များ အစည်းအဝေးတွင် သူစတင်ပွဲထုတ်ခဲ့သော အစီအစဉ်ဖြစ်သော အာဖရိကတိုက်အား ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာကဏ္ဍအဆင့် အသွင်ပြောင်းရေးစီမံကိန်း (Digital Transformation with Africa - DTA) အား ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်က ရန်ပုံငွေ မုချ ချပေးမည်ဟု အာမခံခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ Huawei ၏ ပစ္စည်းကိရိယာများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများက ဈေးချိုပြီးရလွယ်သည်သာမကသေး ကုမ္ပဏီသည် ကျေးလက်ဒေသ ဝေးသီခေါင်လှသည့် အရပ်ဒေသများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်သည့် အတွေ့အကြုံများ ရှိနေသောကြောင့် အာဖရိကနိုင်ငံအများအပြားက Huawei နှင့် ပူးပေါင်းကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်အစိုးရဌာနများနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းဖက်စပ်လုပ်ငန်းရှင်များ ဦးဆောင်သော ထူးထူးခြားခြား အစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် DTAသည် အာဖရိက၏ ဒစ်ဂျစ်တယ် အခြေခံအဆောက်အအုံကို အားဖြည့်ပြီး ဒစ်ဂျစ်တယ်လမ်းကြောင်းကိုချဲ့ထွင်ကာ ဒစ်ဂျစ်တယ် အသိပညာကို တိုးမြှင့်ခြင်း၊ နည်းပညာပိုင်း ကြံဆတီထွင်မှု စသည်တို့ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် စိတ်ချယုံကြည်ရသော အာမခံချက်ရှိသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာကိုကမ်းလှမ်း၍ Huawei အား အကြိုက်တွေ့နေမှုကို ဖြေလျှော့ပစ်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ သို့သော် အရှိန်မကုန်သေးသော ကိုဗစ်-၁၉ ၏ဒဏ်နှင့် အခြားပြည်တွင်းရေးရာ ပြဿနာပေါင်းစုံနှင့် ကမ္ဘာ့ စိန်ခေါ်ချက်များကြားတွင် ကွန်ဂရက်သည် DTAအား ပုံအောအားပေးရန် စိတ်ဆန္ဒ နည်းကောင်းနည်းနိုင်သည်။ တရုတ်ကို စိန်ခေါ်ချက်တစ်ရပ်အဖြစ် မြင်သော ကွန်ဂရက်နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီ နှစ်ရပ်လုံးအား

DTA ကို တရုတ်နှင့် တစ်နှယ်ငင်တစ်စင်ပါကိစ္စဖြစ်ကြောင်း မြင်စေရန်မှာ ဘိုင်ဒန်အစိုးရ၏ တာဝန်ပင် ဖြစ်သည်။ ထပ်မံဆောင်ရွက်ရမည့်အချက်တစ်ခုကား အိမ်ဖြူတော်သည် DTA စီမံကိန်း ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် ကြီးကြပ်ရေးကော်မတီတစ်ခုကို တည်ဆောက်ရမည် ဖြစ်သည်။ DTA စီမံကိန်းသည် အမေရိကန်နှင့် အာရှခေါင်းဆောင်များ ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲများမှ ယခင်က ချမှတ်ခဲ့သော အစီအစဉ်များနှင့် တစ်ဘာသာခြားနားသည်။ ဤသည်မှာ ကဏ္ဍအစုံစုံ ဆက်စပ်ဆက်နွယ် ပါဝင်နေသောကိစ္စ ဖြစ်သည်။

DTA စီမံကိန်းတွင် အစိုးရဌာနအများအပြားနှင့် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း အများအပြား ပါဝင်သည်။ စီမံကိန်းအောင်မြင်ရေးအတွက် တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှု အတိုင်းအဆ အရေး ပါမည်ဖြစ်သလို အစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်အား ကောင်းရန် လိုအပ်မည်။ နောက်ဆုံးတစ်ချက်ကား ဘိုင်ဒန်သည် ဤနည်းပညာပိုင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရေးနှင့် သံခင်းတမန်ခင်းကို သူ့အလေးထားကြောင်းပေါ်လွင်အောင် ပြသသည့်အနေဖြင့် နည်းပညာကဏ္ဍခေါင်းဆောင်များနှင့် တွေ့ဆုံပွဲများ စီစဉ်သင့်သည်။ တိုဂိုနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ် စီးပွားရေးနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဝန်ကြီး ဆီနာလောဆန်နှင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာဝန်ကြီး ကွမ်ဘတ်ဇိုပိုပီတို့မှာ ထိုသို့သော ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးပင် ဖြစ်သည်။ ဘိုင်ဒန်သည် Future Africa Coding for Employment နှင့် Tech Soup Africa ကဲ့သို့သော နယ်ခံနည်းပညာအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း တွေ့ဆုံရန် လိုသည်။ ဤသို့ အာဖရိကနိုင်ငံသား ကျွမ်းကျင်နည်းပညာရှင်များနှင့် ဆက်သွယ်ဆွေးနွေးခြင်း ဖြင့် ဘိုင်ဒန်သည် Huawei နှင့် ပတ်သက်သော အမေရိကန်၏ကြောင့်ကြမှုကို ဖော်ကျူး တင်ပြနိုင်ပြီး နည်းပညာအသစ်အဆန်းတို့ကို အသုံးချရန် အခက်တွေ့သော အချက်များ၊ အပိတ်အဆို့၊ အဟန့်အတား ဖြစ်နေသည့် အချက်များကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး အာဖရိက၏ နည်းပညာကဏ္ဍတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ ပို၍ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်နိုင်အောင် အခွင့်အလမ်းများ ဖော်ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အာဖရိကတိုက်တွင် သြဇာကြီးမားနေသော Huawei နှင့် အခြား တရုတ်နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးများကို ထိရောက်စွာယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန်အတွက် အမေရိကန် နိုင်ငံသည် ယင်းအား အာဖရိကနိုင်ငံများက စိတ်ချယုံကြည်ရသော နိုင်ငံအဖြစ်၊ အာဖရိကပေါ် အမှန်တကယ် စေတနာထားသော စီးပွားဖက်အဖြစ်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံအစား အစားထိုးသင့်ရာ နိုင်ငံအဖြစ် မြင်ကြရန် လိုအပ်သည်။ အာဖရိကတိုက်ကို ပြန်၍ အလေးထား စိတ်ဝင်စားခြင်း ဖြင့် ဘိုင်ဒန်သည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ခေတ်မီနည်းပညာကဏ္ဍကို အားသစ်လောင်းရန် အခွင့်အရေးရမည် ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အာဖရိက၏ နည်းပညာ ဂေဟစနစ်တွင် Huawei က အခိုင်အမာ ခြေကုပ်ယူထားနိုင်ပြီး တရုတ်၏ သြဇာကြီးမားနေသည့် အနေအထား သည် အနောက်နိုင်ငံများအား အထိတ်တလန့်ဖြစ်စေသော အကြောင်းပေါင်းများစွာရှိနေ ဆဲပင် ဖြစ်သည်။

ထွန်းလင်းဦး

အိုင်စီတီအသုံးပြု e-government
 အိုင်စီတီအသုံးပြု e-government

“အိုင်စီတီသည် အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာကို
 စွမ်းရည်ပြည့်ဝပြီး ထိရောက်အကျိုးရှိစွာ
 စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်သူ ဖြစ်သည်။
 အပြန်အလှန်အားဖြင့် အစိုးရ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ပြည့်ဝသော
 လုပ်ငန်းဆောင်တာသည် ပိုမိုမြင့်မားတိုးတက်ပြီး
 ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုကို ရရှိစေသည်။ ”

e-government ၏ အဓိပ္ပာယ်များကို လေ့လာကြည့်သော် “သမားရိုးကျ စာရွက်စာတမ်းနှင့် ရုပ်ဝတ္ထုအခြေခံစနစ်များ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များကို ကျော်လွှားရန်၊ သတင်းအချက်အလက်၏ လွတ်လပ်သော ရွေ့လျားမှု၊ သတင်းအချက်အလက် နည်းပညာ အသုံးပြုမှုမှသည် နိုင်ငံသားများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလက်တွဲဖော်များနှင့် လုပ်သားဝန်ထမ်းများ အကျိုးဖြစ်ထွန်းရန်၊ အစိုးရဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၏ လက်ခံမှုနှင့် ပို့ဆောင်မှုကို မြှင့်မားတိုးတက်ရန် နည်းပညာအသုံးပြုမှု” အထိ အတိုင်းအတာ ရှိသည်။ ယင်းအဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ချက်များ နောက်တွင်ရှိသော တွေ့မြင်နေကျ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။

e-government သည် လက်ရှိစက္ကူစာရွက်စာတမ်း အခြေခံ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အော်တိုမေးရှင်းပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကွန်ပျူတာစနစ် ကျင့်သုံးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ယင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ခေါင်းဆောင်မှု၏ပုံစံသစ်များကို အစဖော်ပေးလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ မဟာဗျူဟာများ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ နည်းလမ်းသစ်များကိုလည်း လှုံ့ဆော်ပေးမည် ဖြစ်သည်။ အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်းများ၊ နည်းလမ်းသစ်များကိုလည်း လမ်းကြောင်းပေးမည် ဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်စုစည်းခြင်းနှင့် ပို့ဆောင်ခြင်းနည်းလမ်းသစ်များ ဖော်ဆောင်ပေးမည် ဖြစ်သည်။

အဆုံးစွန်အားဖြင့် e-government သည် အစိုးရ၏ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံသားများ အကျိုးဖြစ်ထွန်းရန် လက်ခံမှုနှင့် ပို့ဆောင်မှုတို့ဖြင့် မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ပို၍အရေးကြီးသည်ကတော့ e-government သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေး အရင်းအမြစ်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်သော စီမံခန့်ခွဲမှု ပြုလုပ်ရန်၊

ထိရောက် အကျိုးရှိသော စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် မြင့်မားတိုးတက်လာသော ပွင့်လင်းမှုသို့ ရှေးရှု လျက် အစိုးရက မောင်းနှင်မှု ရှင်သန်ရေး အကူအညီပေးရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။

ဤတွင် e-government တွင် မည်သည့်အားသာချက်များရှိသည်ကို သိရှိရန်လိုအပ် သည်။ e-government ၏ သော့ချက်မှာ ရေရှည်အဖွဲ့အစည်းကဲ့သို့ ကျယ်ပြန့်သော မဟာဗျူဟာကို ထူထောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဝန်ထမ်းခန့်ထားခြင်း၊ နည်းပညာလုပ်ငန်းစဉ်များ နှင့် လုပ်ငန်းစီးဆင်းမှု စီမံခန့်ခွဲမှုကဲ့သို့ ပြည်တွင်း အော်ပရေးရှင်းများ အသွင်ပြောင်းခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသားလိုအပ်များ ပြည့်ဝစေခြင်း အမြင်နှင့်အတူ အော်ပရေးရှင်းများကို ယင်းမဟာဗျူဟာ က စဉ်ဆက်မပြတ် မြင့်မားတိုးတက်စေသည်။

ထို့ကြောင့် e-government သည် ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံသားများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အေဂျင်စီများ လုပ်ဆောင်ရာ တွင် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိပြီး လျင်မြန်သောပို့ဆောင်မှု ရရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ e-government သည် နိုင်ငံသားများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရိုးရှင်း လွယ်ကူစေသည်။ အတည်ပြုထားသော လုပ်ငန်းစဉ်များကို ထိရောက်ပြီး တွက်ခြေကိုက်စေ သည်။ ပြေပြစ်သွက်လက်စေသည်။ ထို့အပြင် e-government သည် အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အေဂျင်စီများအတွက် သင့်တော်ပြီး အချိန်ကိုက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းများသေချာစေရန် အေဂျင်စီများ အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို လွယ်ကူချောမောစေသည်။

ဤတွင် e-government အပေးအယူလုပ်ငန်းများ၏ ပုံစံများကို သိထားရန် လိုသည်။ စင်စစ် e-government ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများသည် အဓိကဖောက်သည် (၄) မျိုးပေါ်တွင် အာရုံစိုက်သည်။ ယင်းတို့မှာ နိုင်ငံသားများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အသိုက်အမြုံ၊ အစိုးရဝန်ထမ်း များနှင့် အစိုးရအေဂျင်စီများ အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှု ပြုလုပ်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ ထို့အပြင် အခြားအစိုးရများနှင့် ပိုမိုအဆင်ပြေပြီး ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ကာ ပွင့်လင်း၊ ကုန်ကျစရိတ်နည်းပြီး ထိရောက်အကျိုးရှိစွာ အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှုပြုလုပ်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။

e-government စနစ်တစ်ခုတွင် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် ထူးခြားသော အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းကို အစပျိုးနိုင်သည်။ ထို့ပြင် အင်တာနက် သို့မဟုတ် အချို့ ကွန်ပျူတာ စနစ်သုံး ယန္တရားမှတစ်ဆင့် အစိုးရဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းကို လက်ခံရရှိသည်။ အချို့ ကိစ္စရပ် များတွင် အစိုးရအပေးအယူ လုပ်ငန်းသည် အစိုးရဝန်ထမ်းနှင့် ထိတွေ့သော တိုက်ရိုက်ပုဂ္ဂိုလ် မပါဘဲ ပြီးစီးသည်။

ဤတွင် e-government မှတစ်ဆင့် ပို့ဆောင်သော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၏ တိကျသော ပုံစံများရှိသည်။ e-government လုပ်ငန်း၏ ပုံစံ (၄) မျိုးမှာ အစိုးရမှ နိုင်ငံသားသို့ (G2C)၊ အစိုးရမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းသို့ (G2B)၊ အစိုးရမှ အလုပ်သမားသို့ (G2E) နှင့် အစိုးရမှ အစိုးရသို့ (G2G) တို့ ဖြစ်သည်။

G2C တွင် ပြည်သူလူထု၊ အခြေခံနိုင်ငံသားဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် သတင်း အချက်အလက် အသိပညာပေးရေး ပါဝင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် လိုင်စင်အသစ်လဲခြင်း၊ မွေးစာရင်း၊ သေစာရင်း၊ အိမ်ထောင်စုပြု စာရင်းလက်မှတ်များမှာယူခြင်းနှင့် ဝင်ငွေခွန်များ ဖြည့်ခြင်း၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ဆေးရုံသတင်းအချက်အလက်၊

“ ချဉ်းကပ်မှုကို
မူတည်ပြီး
ဝယ်ယူမှုများနှင့်
ရောင်းသူများသည်
ဈေးနှုန်းများနှင့်
ဖိတ်ခေါ်ထားသော
တင်ဒါများကို
သတ်မှတ်ပေးသည်။ ”

စာကြည့်တိုက်များ စသော အခြေခံဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများအတွက် နိုင်ငံသားများ အကူအညီ ပေးမှုတို့ဖြစ်သည်။ ဤတွင် စင်ကာပူနိုင်ငံ၏ e-Citizen Portal သည် G2C ၏ ဥပမာတစ်ခု ဖြစ်သည်။

G2B Transactions တွင် အစိုးရနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အသိုက်အမြုံအကြား ဖလှယ်သော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းအမျိုးမျိုး ပါဝင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပေါ်လစီများ အသိပညာပေးခြင်း၊ memos၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပါဝင်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးစွမ်းရာတွင် လက်ရှိစီးပွားရေးလုပ်ငန်း သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိခြင်း၊ လျှောက်လွှာပုံစံများ download ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပါမစ်များရရှိခြင်းနှင့် အခွန်ပေးချေမှုများ ပါဝင်သည်။ G2B Transactions မှတစ်ဆင့် ပေးစွမ်းနိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးမှု အထူးသဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်း (SME) အတွက် အတည်ပြုလုပ်ငန်းစဉ်ကို လွယ်ကူချောမောစေသည်။ ယင်းသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးမှုကို အားပေးသည်။ သာဓကအနေဖြင့် G2B အတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏ Golden Customs ပရောဂျက်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။

ထို့အပြင် ပိုမိုမြင့်မားသောအဆင့်တွင် G2B ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများတွင် e-procurement websites သည် ကုန်စည်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ၏ ဝယ်ယူမှုများ သို့မဟုတ် ရောင်းသူများ အတွက် အရည်အသွေးပြည့်ပြီး မှတ်ပုံတင်ထားသော အသုံးပြုသူများကြည့်ရှုခွင့်ပြုထားသည်။ ချဉ်းကပ်မှုကိုမူတည်ပြီး ဝယ်ယူမှုများနှင့် ရောင်းသူများသည် ဈေးနှုန်းများနှင့် ဖိတ်ခေါ်ထားသော တင်ဒါများကို သတ်မှတ်ပေးသည်။ ကြီးမားသော အစိုးရ ဝယ်ယူမှု Project များအတွက် တင်ဒါပြိုင်ရန် သာ၍ငယ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ပွင့်လင်းပြီး စွမ်းဆောင်ပေးသော တင်ဒါတင်သွင်းမှု လုပ်ငန်းစဉ်များကို e-procurement က ပြုလုပ်ပေးသည်။ ယင်းစနစ်က

အစိုးရက ဆောင်ရွက်သော ပိုမိုကြီးမားသည့် စရိတ် သက်သာမှုများကိုလည်း ကူညီပေးသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဆောင်ရွက်မှုစရိတ်များ သက်သာသွားသည်။ ဝယ်ယူရေးအေးဂျင့်များ၏ အပို စရိတ်များ လျော့ချပေးသည်။

G2E ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသည် အစိုးရဝန်ထမ်းများကို လွှမ်းခြုံထားသော အထူးပြုလုပ်ထားသော ဝန်ဆောင်မှုများကဲ့သို့ G2E ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဝန်းရံထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် G2E တွင် လူသားရင်းမြစ်သင်တန်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုပံ့ပိုးခြင်း ပါဝင်သည်။ ယင်းသည် နိုင်ငံသားများနှင့် ဆက်ဆံမှုများနှင့် ဗျူရိုကရေစီ၏ နိစ္စဓူဝလုပ်ငန်းများကို မြင့်မားတိုးတက်စေသည်။

G2G ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသည် အဆင့်နှစ်ဆင့်ကို ဆောင်ရွက်သည်။ ယင်းတို့မှာ ပြည်တွင်းအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်တို့ ဖြစ်သည်။ ဤတွင် G2G ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသည် ဗဟိုနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများအကြား အပေးအယူလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ ဌာနဆိုင်ရာအဆင့်နှင့် တွဲဖက်ထားသော အေဂျင်စီများနှင့် ဗျူရိုများအကြား အပေးအယူလုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် G2G ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသည် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနှင့် ဒစ်ပလိုမေစီ၏ ကိရိယာတစ်ခုအနေဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည်။

စင်စစ် အင်တာနက်သည် e-government အောင်မြင်စွာပြီးစီးခြင်းအတွက် ကြားခံပစ္စည်း ဖြစ်သည်။ အင်တာနက်သည် အမှန်အားဖြင့် e-government ပို့ဆောင်ခြင်းအတွက် ပါဝါအရှိဆုံးနည်းလမ်း ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အသင့်တော်ဆုံးနည်းလမ်း ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံသည် e-government အသုံးပြုခြင်းအတွက် အကောင်းဆုံး မဟာဗျူဟာကို စဉ်းစားကြရာတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံမှာသည် ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေထိ အထူးစဉ်းစားရန် လိုသည်။ ချန်နယ်များကို သယ်ဆောင်သော လက်ရှိ အီလက်ထရွန်းနစ်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းသည် အကျယ်ပြန့်ဆုံး လက်ခံမှုကိုပံ့ပိုးရန် အသုံးပြုရမည်။

မန်ချက်စတာတက္ကသိုလ် ဖွံ့ဖြိုးမှုပေါ်လစီနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုသိပ္ပံ ဒါရိုက်တာ ဒေါက်တာ ရစ်ချက်ဟိုဒြိုင်(စ်) ၏ အလိုအရ ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုအတွက် အိုင်စီတီ အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်နေသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် e-government ၏ ကနဦးအဆင့်များတွင် “Intelligent Intermediates” ကို ရွေးချယ်သင့်သည်။ Intelligent Intermediates သည် e-government မော်ဒယ်လ်များ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည် အစိုးရလုပ်ငန်းများတွင် အကျယ်ပြန့်ဆုံး access ဖြစ်နိုင်သည့်အချက်များနှင့် လူထုကိုပံ့ပိုးရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံသားများနှင့် သတင်းအချက်အလက်က အခြေခံအဆောက်အအုံကြား ကြားဝင်ဆောင်ရွက်သူများသည် လက်ရှိ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသမားများ (ဥပမာ-အွန်လိုင်းအခွန်စနစ်များအတွက် စာရင်းကိုင်များ၊ အွန်လိုင်းမှတ်ပုံတင်စနစ်များအတွက် နိုတြီများ၊ ပုံစံနှင့် လာနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ထမ်းများ (ဥပမာ- call centers or One-Stop Shop အစိုးရရုံးများ)၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGO) သို့မဟုတ် လူမှုအသိုက်အမြုံ အခြေခံအဖွဲ့အစည်းများသည် e-government ကို ထိရောက်အကျိုးရှိစွာ ပို့ဆောင်ရန် အိုင်စီတီချန်နယ် အမျိုးမျိုးနှင့် အတူတကွ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ကြသည်။

အိုင်စီတီသည် အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာကို စွမ်းရည်ပြည့်ဝပြီး ထိရောက် အကျိုး ရှိစွာ စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် အစိုးရ၏ စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝသော လုပ်ငန်းဆောင်တာသည် ပိုမိုမြင့်မားတိုးတက်ပြီး ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု ကို ရရှိစေသည်။

e-government အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် အစိုးရသို့ access လမ်းကြောင်း များဖြင့် တိုးတက်စေခြင်းဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုတွင် နိုင်ငံသားများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို လွယ်ကူချောမွေ့စေသည်။ ယင်းသည် နိုင်ငံသားများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်း များကို ကျယ်ပြန့်စေသည်။ ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းသစ်များကို ဖွင့်လှစ်ပေးသည်။

e-government ကနဦးဆောင်ရွက်မှုများသည် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်မှုကို ဒီမိုကရက်စနစ်ဆန်ဆန် ပြုလုပ်ရန် အလားအလာရှိသည်။ ထို့ပြင် ဖွံ့ဖြိုးမှု ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ညှိပေးသည်။ e-government မှတစ်ဆင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု ရည်မှန်း ချက်များကို ရရှိအောင်မြင်ရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် ပေါ်လစီရေးဆွဲသူများသည် အကျယ်ပြန့် ဆုံး၊ လူများကို အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုအများဆုံးကို ပို့ဆောင်ပေးမည့် ပရောဂျက်များကို စဉ်းစား သင့်သည်။

သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာ အသုံးပြုမှုသည် ဒီမိုကရက်တစ် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် နိုင်ငံသားများပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်သောအခါ ဒစ်ဂျစ်တယ် ဒီမိုကရေစီဟူသော အခေါ်အဝေါ်ကို အသုံးပြုသည်။ ယင်းသည် ပေါ်လစီချမှတ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ကွန်ပျူတာဖြင့် အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤတွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု ရောင်စဉ်တန်းမှတစ်ဆင့် အစိုးရ၏ပေါ်လစီနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် နိုင်ငံသားများပါဝင်မှု မြှင့်တင်ခြင်း၊ အဆင့်မြှင့်ခြင်းနှင့် နက်ရှိုင်းစွာ ဆောင်ရွက်တတ်ခြင်း ဆိုင်ရာ အမြင်ပါရှိသော နည်းလမ်းတို့နှင့်အတူ ဆောင်ရွက်သည်။

အစိုးရလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အိုင်စီတီ ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်မှုသည် ပိုမိုကြီးမားသော ပွင့်လင်းမှု၊ ထိုးဖောက်နားလည်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုတို့ကို လွယ်ကူချောမွေ့စေသည်။ ပြည်သူ လူထုသို့ သတင်းအချက်အလက် ပိုမိုပေးလေလေ၊ အလုံးစုံ ပေါ်လစီလုပ်ငန်းစဉ်တွင် နိုင်ငံသား များ ချိတ်ဆက်ပါဝင်မှု ပိုမိုကြီးမားလေလေ ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အစိုးရအရာရှိများအတွက် ပိုမိုကြီးမားသော တာဝန်ခံမှုကို လိုအပ်သလို စဉ်းစားနိုင်သည်။

ဤတွင် e-government သည် ဒစ်ဂျစ်တယ် အသုံးပြု၍ ဒီမိုကရေစီကို မြှင့်တင်နိုင်သော နည်းလမ်းများ ရှိသည်။

(၁) လူထုသတင်းအချက်အလက်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသို့ access မြင့်မား တိုးတက် စေခြင်း

အစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံသားများ၊ လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် မြို့ပြအဖွဲ့အစည်းကို သေချာစေသော တာဝန်ယူမှုနှင့် အတားအဆီးကို ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ယင်းတို့ကို ပြည့်စုံသော သတင်းအချက်အလက်နှင့် တပ်ဆင်ထားသည်။ ဤသည်ကြောင့် လူများသည် အချိန်ကိုက်ပြီး သင့်တော်သော ဘဝဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်နိုင်သည်။

တယ်လီဗေးရှင်း၊ ရေဒီယိုနှင့် တယ်လီဖုန်းများပါဝင်ရန် ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ် ထားသော ICT မှတစ်ဆင့် လူထုအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာ လက်ခံနိုင်သည်။ အစိုးရ၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများ၊ အသေးစိတ်ကျသော လူထုကို ကူညီပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ယင်းလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်စေခြင်း ဖြင့် e-government သည် တာဝန်ရှိသူများကို ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ဆုံးဖြတ် ချက်များအတွက် ပိုမိုပွင့်လင်းမှုရှိပြီး တာဝန်ခံတတ်စေရန် တွန်းအားပေးသည်။ ထို့ပြင် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို မြှင့်တင်နိုင်ရုံမျှမက ယင်းတို့၏ အရည်အသွေးကိုလည်း မြင့်မား တိုးတက်စေသည်။

(၂) နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ခြင်း

ICT လုပ်ငန်းများသည် ပေါ်လစီလုပ်ငန်းများတွင် ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားရှိ နိုင်ငံသားများ ပါဝင်ရန်အတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေ ပြုလုပ်ထားပြီး ဖြစ်သည်။ ပေါ်လစီဖွံ့ဖြိုးမှု အစီအစဉ် လုပ်ငန်း စဉ်တွင် နိုင်ငံသားများ၏ အသံများ ကြားရန်နှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။ အဆုံးစွန် အားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတွင် လွှမ်းမိုးလှုံ့ဆော်ရန် ဖြစ်သည်။ ICT လုပ်ငန်းများသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော လူထုအနေဖြင့် များသောအားဖြင့် ပွင့်လင်းမှုနှင့် လွယ်လင့်တကူ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု လမ်းကြောင်းများကို ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ် ကမ္ဘာ့အနှံ့ အပြားတွင် ရှိနေသော သာဓကများသည် အိုင်စီတီ၏ အလားအလာကို ပြသခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေးနောက်ခံအချက်အလက်များနှင့် ဘာသာရေးယုံကြည်မှုများမှ လူအမျိုးမျိုး၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုမှတစ်ဆင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ပြောင်းလဲရန် ဖြစ်သည်။

(၃) အမျိုးသမီးများကို ပါဝင်စွဲဝေပေးမှု မြှင့်တင်ပေးခြင်း

အစိုးရများအနေဖြင့် အမျိုးသမီးများအား အိုင်စီတီ လက်ခံရုံမျှမက အိုင်စီတီသင်တန်း နှင့် ပညာရေးကို ပံ့ပိုးပေးရန် အထူးအာရုံစိုက်ရမည် ဖြစ်သည်။ အိုင်စီတီများသည် အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် အသုံးဝင်သည်။ ယင်းသည် အမျိုးသမီးများအား ၎င်းတို့၏ ဘဝများကို စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးအရ မြှင့်တင်ရန် အခွင့်အလမ်းများကို ဖော်ပြသည်။ e-government သည် လက်မှုပညာလုပ်ငန်း၊ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းနှင့် ရိုးရာ ဓလေ့ အနုပညာလုပ်ငန်းများကဲ့သို့သော အမျိုးသမီးများ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် မားကတ်တင်းနှင့် ပရိုမိုးရှင်းဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။ လယ်လုပ်သော အမျိုးသမီးများသည် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ သွင်းအားစုများ၊ ရာသီဥတု၊ ထုတ်လုပ်မှု နည်းလမ်း သစ်များနှင့် လယ်ယာလုပ်ငန်းနည်းပညာများမြှင့်တင်ရန် သတင်းအချက်အလက်များ လက်ခံခြင်းနှင့်အတူ ၎င်းတို့၏ ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားနှင့် အကျိုးအမြတ်များ မြှင့်တင်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျှော့ချရေးတွင် အမျိုးသမီးများက သိသာထင်ရှားစွာ လက်ခံဆောင်ရွက် ပေးနိုင်မှုကို ပေါ်လစီများက မြှင့်တင်ပေးသည်။

e-government သည် နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အားကောင်း စေရန်အသုံးပြုနိုင်သည်။ ပေါ်လစီချမှတ်ခြင်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် လမ်းကြောင်း

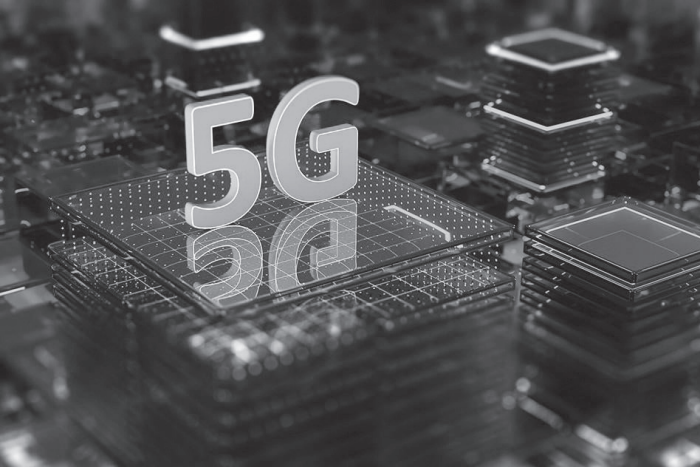
များ ပံ့ပိုးခြင်းသည် အမျိုးသမီးများပေါ်တွင် ပစ်မှတ်ထားခြင်းကလည်း e-government ၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှ အမျိုးသမီးများသည် ဆင်းရဲမှုနှံ့မှ အထက်သို့ တက်လိုကြသည်။ ဤတွင် e-government ပရောဂျက်များဖြစ်သော ကျန်းမာရေးနှင့်စိုက်ပျိုးရေး portals သည် အမျိုးသမီးများအား ၎င်းတို့ဘဝများအတွက် မြှင့်တင်ရန် အခွင့်အရေး ရရှိစေသည်။

မောင်မောင်မြင့်သိန်း (စက်မှုတက္ကသိုလ်)

Ref: e-government and human development by patricia J Pascual

ဆယ်လူလောနည်းပညာ မျိုးဆက်သစ် 5G ကွန်ရက် အကျိုးအမြတ်

“ 5G Network ကို တိုးတက်သည့်နိုင်ငံများတွင်
သုံးစွဲနိုင်ပြီဖြစ်သော်လည်း အချို့ဒေသများတွင်
သုံးစွဲနိုင်ရန် အချိန်ကြာမြင့်နိုင်ပါသည်။
အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် 5G Network ကို
ကူးပြောင်းရာတွင် 5G တာဝါတိုင်များကို
စမ်းသပ်ခြင်းနှင့် တပ်ဆင်ခြင်းသည်
ကုန်ကျစရိတ် အလွန်မြင့်မားသောကြောင့်
ဖြစ်ပါသည်။ ”

5G Network ဆိုသည်မှာ

ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် နာမည်ကြီးကျော်ကြားနေသည့် နည်းပညာများတွင် 5G သည် လည်း အပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ 5G ကို တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတွင် SK Telecom, KT Corp တို့မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလအတွင်း ပထမဆုံးမိတ်ဆက်ပေးသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ 5G ဆိုသည်မှာ ဆယ်လူလာနည်းပညာ ပဉ္စမမြောက်မျိုးဆက် (Fifth Generation of Cellular Technology-5G) ဖြစ်ပါသည်။ 5G ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ (၃)ခု ရှိပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) Artificial Intelligence (AI) နည်းပညာများတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်၊
- (၂) Machines to Machines Communication တွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်၊
- (၃) Internet of Things (IOT) များတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်တို့အတွက်

ရည်ရွယ်ပါသည်။ 5G ကို Application နှင့်တွဲ၍ အသုံးပြုမည်ဆိုပါက ဥပမာ-ရုံးခန်း၊ အိမ်များတွင် မီးများ၊ တံခါးများကို ကိုယ်တိုင်ပိတ်စရာ ဖွင့်စရာမလိုဘဲ (Automation with Voice Control) အသံဖြင့် ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း၊ AI နည်းပညာသုံး စက်ရုပ်များအသုံးပြု၍ စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံများ၊ ဆေးရုံများတွင် ကျွမ်းကျင်သူများအဖြစ် အစားထိုးဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တီဗွီကြည့်နေစဉ် ကြည့်နေသူမှ အိပ်ချင်လာသည့်အခါ တီဗွီတွင်ပါသည့် Sensor မှ လူ၏မျက်လုံးကို Scan ဖတ်၍ လူအိပ်ကြောင်းသတ်မှတ်သည့်အချိန်တွင် အလိုအလျောက် တီဗွီပိတ်ပေးခြင်း၊ မောင်းသူမဲ့ကားများတွင် တစ်စီးနှင့်တစ်စီး မတိုက်မိစေရန် (Self-Driving Car) ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းတို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။

5G Network ၏ သမိုင်းကြောင်း

ဆယ်လူလာနည်းပညာ ပထမမျိုးဆက် (First Generation-1G)သည် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပြီး Analog Communication ဖြစ်၍ ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုသာဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ (First Generation-1G) ၏ Data Speed မှာ တစ်စက္ကန့်ကို (2kb/s)သာ အလုပ်လုပ်နိုင်ပါသည်။ ဆယ်လူလာနည်းပညာ ဒုတိယမျိုးဆက် (Second Generation-2G) သည်

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပြီး Digital Communication ဖြစ်သဖြင့် Code Division Multiple Access ဟုခေါ်သည့် (CDMA) ဆင်းကတ်များ၊ Global System for Mobile Communication ဟုခေါ်သည့် (GSM) ဆင်းကတ်များကို အသုံးပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။ Second Generation-2G ၏ Data Speed မှာ တစ်စက္ကန့်ကို (64kb/s) ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

ဆယ်လူလာနည်းပညာ တတိယမျိုးဆက် (Third Generation - 3G) သည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထွက်ပေါ်လာပြီး 3G မျိုးဆက်တွင် Smart Phone များကို စတင်အသုံးပြုလာနိုင်ခဲ့သဖြင့် ဖုန်းခေါ်ဆိုခြင်း၊ SMS စာတိုများပေးပို့ခြင်း၊ Video Call ခေါ်ဆိုခြင်း၊ Web Browsing ပြုလုပ်ခြင်း၊ အင်တာနက်ဂိမ်း ကစားခြင်းများလည်း ဆောင်ရွက်လာနိုင်ခဲ့ပြီး 3G ၏ Data Speed မှာ တစ်စက္ကန့်ကို (2Mb/s)ဖြစ်ပါသည်။ 3G နှင့် 4G ကြားတွင် 4G နီးပါးအလုပ်လုပ်နိုင်သည့် (3.5G နှင့် 3.75G) များလည်း ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ ဆယ်လူလာနည်းပညာစတုတ္ထမျိုးဆက် (Fourth Generation-4G) သည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထွက်ပေါ်လာပြီး Long Term Evolution (LTE)ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။ 3G တွင် Hotspot ကို ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် အသုံးမပြုနိုင်ခဲ့သော်လည်း 4G တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုလာနိုင်ခဲ့ပြီး 4G ၏ Data Speed သည် (100Mb/s) ဖြစ်ပါသည်။

မကြာမီ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုလာမည့် ပဉ္စမမြောက်မျိုးဆက် (Fifth Generation-5G) သည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် စတင်အသုံးပြုလာပြီး အပိုင်း(၅)ပိုင်း ပါဝင်ပါသည်။ ပထမပိုင်းမှာ Millimeter waves ဖြစ်ပါသည်။ 5G ၏ Frequency Rate သည် 30 မှ 300 (Gigabyte) အတွင်း လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ 5G တွင် Millimeter wave များကို အသုံးပြုထားပါသည်။ Millimeter wave ၏ အားနည်းချက်မှာ အတားအဆီး များကို ဖြတ်ကျော်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယပိုင်းအနေဖြင့် အားနည်းချက်များကို ပြုပြင်ရန်အတွက် Small Cell ဟုခေါ်သည့် တာဝါတိုင်

“ 4G တွင် အင်တာနာပေါင်း (၁၂) ခုသာပါဝင်ပြီး 5G တွင် အင်တာနာ ရာနှင့်ချီ၍ ပါဝင်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ”

များ တည်ဆောက်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ တတိယပိုင်းအနေဖြင့် Small Cell ဟုခေါ်သည့် တာဝါတိုင်များတွင် အင်တာနာပေါင်းများစွာပါဝင်သည့် MIMO (Multiple input multiple output) များ ပါဝင်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ 4G တွင် အင်တာနာပေါင်း (၁၂)ခုသာ ပါဝင်ပြီး 5G တွင် အင်တာနာရာနှင့်ချီ၍ ပါဝင်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ စတုတ္ထပိုင်းအနေဖြင့် Response Time မြန်ဆန်ရန်အတွက် (Beam Forming System) ကို အသုံးပြု ထားပါသည်။ မိမိသွားချင်သည့် လမ်းကြောင်းဆီသို့ တည့်မတ်စွာရောက်ရှိစေအောင် ပို့ဆောင် ပေးပြီး ကြားထဲတွင်ရှိသည့် Interference Noise များကို လျှော့ချပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ပဉ္စမပိုင်းအနေဖြင့် Data Transmission ကို Full Duplex System အသုံးပြုထားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ Full Duplex System သည် Data များကို တစ်ချိန်တည်းမှာပင် Transmit နှင့် Receive တစ်ပြိုင်တည်း ပြုလုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် 5G ၏ Data Speed သည် 4G ထက် အဆများစွာ ပိုမိုမြန်ဆန်ပါသည်။ 5G ၏ Downlink Speed သည် 20Gb/s ဖြစ်ပြီး Uplink သည် 10Gb/s ဖြစ်ပါသည်။

5G Network ၏ စွမ်းဆောင်ရည်များ

4G-Fourth Generation ကို အစားထိုးရန်အတွက် မျိုးဆက်(၅)ခုမြောက် 5G-Fifth Generation ကို အသုံးပြုမှာ ဖြစ်ပါသည်။ 5G သည် 4G ထက် ပိုမိုမြန်ဆန်သည့်အတွက် အနာဂတ်တွင် အင်တာနက်သုံးစွဲရာတွင် များစွာအထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ 5G စနစ်သည် Cable ကြိုးများပေါ်တွင် ဖွဲ့စည်းမပြုတော့ဘဲ Cloud များတွင် အဓိက အလုပ်လုပ်မည် ဖြစ်သည့်အတွက် 5G သည် 4G ထက် မြန်ဆန်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ- နှစ်နာရီကြာသည့် Video တစ်ခုကို 3G Network ဖြင့် Download လုပ်မည်ဆိုပါက ၂၆ နာရီ ကြာမြင့်နိုင်ပြီး 4G Network ဖြင့် Download လုပ်မည်ဆိုပါက ၆ မိနစ်သာ ကြာမြင့် မည်ဖြစ်ပါသည်။ 5G Network ဖြင့် Download လုပ်မည်ဆိုပါက ၃ စက္ကန့်သာ ကြာမြင့်မည် ဖြစ်ပါသည်။ 5G Network သည် အင်တာနက်၏ အမြန်နှုန်း မြန်ဆန်သည်သာမက ကွန်ရက်၏ ပြန်လည်တုံ့ပြန်မှုလည်း မြန်ဆန်လာမည် ဖြစ်သည်။ 4G Network သည် ၅၀ မီလီစက္ကန့် (50 milliseconds) အတွင်း တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်းရှိသော်လည်း 5G Network သည် တစ်မီလီစက္ကန့် (1 millisecond) အတွင်း ပြန်လည်တုံ့ပြန်မည် ဖြစ်သည်။ မျက်စိတစ်မှိတ် ကြာချိန်ထက် အဆ ၄၀၀ မြန်ဆန်မည် ဖြစ်ပါသည်။

နည်းပညာဆိုင်ရာရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် 5G Network များသည် OFDM (Orthogonal Frequency Division Multiplexing) ဟု လူသိများသော ပိုမိုထိရောက်သည့် ကုဒ်ဒိုက်စနစ် အသစ်ကို အခြေခံထားပါသည်။ OFDM သည် အနီးကပ်နေရာယူထားသော လှိုင်းနှုန်းများစွာ ကိုအသုံးပြု၍ ဒေတာများကို ပို့လွှတ်သည့် ဒစ်ဂျစ်တယ် မော်ဂျူးပုံစံတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤ ချဉ်းကပ်မှုသည် ရောင်စဉ်တန်းထိရောက်မှု၊ လမ်းကြောင်းအများအပြားပုံပျက်ခြင်းကို လျှော့ချနိုင်ခြင်းနှင့် ခံနိုင်ရည်တိုးမြှင့်ခြင်းအပါအဝင် အားသာချက်များစွာကို ပေးနိုင်ပါသည်။ 5G Network များသည် လမ်းကြောင်းအားလုံးကို ခွဲခြားသိမြင်ခြင်းထက် ကြိုးမဲ့အချက်ပြမှုကို အသုံးပြုသူ၏ စက်ပစ္စည်းကို တိုက်ရိုက်ရောက်ရှိစေရန် အဆင့်မြင့်အင်တင်နာများနှင့် အလင်းတန်းဖန်တီးမှု နည်းပညာများကိုလည်း အသုံးပြုပါသည်။ အဆိုပါမျိုးဆက်သစ်

နည်းပညာများကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် 5G Network များသည် မကြုံဖူးသည့်စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ယုံကြည်စိတ်ချရမှုအဆင့်များကို ပေးစွမ်းနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သုံးစွဲသူများကြိုက်နှစ်သက်မည့် 5G Network

မိမိ၏သတင်းအချက်အလက်များ၊ Data များကို သိမ်းဆည်းရန်အတွက် 5G Network တွင် Network Slicing ဟုခေါ်သည့် နည်းပညာဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အင်တာနက်ကွန်ရက်ကို စိတ်ကြိုက်တည်ဆောက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါစနစ်သည် အင်တာနက်ဂိမ်းကစားသူ များကို ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် ဂိမ်းကစားခြင်းများကို ပေးစွမ်းနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အင်တာနက် ဂိမ်းကစားသူများသည် သာမန်ဝက်ဘ်ဆိုက်ကို အသုံးပြုသူများထက် ပိုမိုမြန်ဆန်သည့် အင်တာနက်သုံးစွဲမှုကြောင့် အင်တာနက်အမြန်နှုန်းကျဆင်းမှုကို လုံးဝဖြစ်ပေါ်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ လူတိုင်းသည် မိမိ၏ အင်တာနက်ကို မည်သည့်နေရာတွင်မဆို စိတ်ကြိုက်သုံးစွဲ နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

5G Network လွှမ်းခြုံနိုင်မှု

5G Network ကို တိုးတက်သည့်နိုင်ငံများတွင် သုံးစွဲနိုင်ပြီဖြစ်သော်လည်း အချို့ဒေသ များတွင် သုံးစွဲနိုင်ရန် အချိန်ကြာမြင့်နိုင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် 5G Network ကို ကူးပြောင်းရာတွင် 5G တာဝါတိုင်များကို စမ်းသပ်ခြင်းနှင့် တပ်ဆင်ခြင်းသည် ကုန်ကျစရိတ် အလွန်မြင့်မားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ 3G Network နှင့် 4G Network များသည်ရှိပြီးသား ရေဒီယိုလှိုင်းများပေါ်တွင် သုံးစွဲနိုင်သော်လည်း 5G Network သည် ပိုမိုကြီးမားသည့် ရေဒီယို လှိုင်းများကို အသုံးပြုရမည်ဖြစ်သည့်အတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်အဆောက်အအုံများစွာ တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

5G နည်းပညာ၏ အားသာချက်များ

- 5G နည်းပညာသည် ဆဲလ်လူလာနှင့် အခြားစက်ပစ္စည်းများတွင် ပိုမိုမြန်ဆန်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း၊
- ရုပ်ရှင်များ၊ ဗီဒီယိုများနှင့် တေးဂီတနှင့် တိုက်ရိုက်ထုတ်လွှင့်ခြင်းဝန်ဆောင်မှုများ ကို နာရီပေါင်းများစွာကြာအောင် ဒေါင်းလုဒ်လုပ်သည့် 2G၊ 3G၊ 4G နှင့် 4G LTE တို့နှင့်မတူဘဲ 5G နည်းပညာဖြင့် စက္ကန့်အနည်းငယ်အတွင်း ဒေါင်းလုဒ် လုပ်နိုင် လာခြင်း၊
- ပျမ်းမျှအသုံးပြုသူတစ်ဦးသည် 5G နည်းပညာ အင်တာနက် 20 Gbps အထိ အသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊
- 5G နည်းပညာသည် ဉာဏ်ရည်တု၊ IOT နှင့် Virtual Reality ကဲ့သို့သော နည်းပညာအသစ်များကို ပံ့ပိုးရန် ပိုမိုလွယ်ကူစေခြင်း၊
- Latency (စောင့်ဆိုင်းချိန်) နည်းပါးခြင်းကြောင့် Browsing (ရှာဖွေခြင်း)ကို ပိုမိုလွယ်ကူစေခြင်း၊

- တိုးမြှင့်ထားသော Bandwidth ဖြင့် 5G နည်းပညာသည် ဒေတာများကို ချောမွေ့စွာ လွှဲပြောင်းပေးကာ စက်ပစ္စည်းများအကြား ချိတ်ဆက်မှု ပိုမိုအားကောင်းလာခြင်း၊
- Hyperconnectivity 5G ကွန်ရက်သည် "စမတ်မြို့များ"ကို ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် Hyperinterconnected ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးနိုင်ခြင်း၊
- ဆူနာမီ၊ မြေငလျင် စသည်တို့အပါအဝင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို ပိုမို မြန်ဆန်စွာ ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ခြင်း၊
- ကမ္ဘာ၏မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းကိုမဆိုစောင့်ကြည့်နိုင်သဖြင့် မှုခင်းဖြစ်ပွားမှုနှုန်းကို လျှော့ချနိုင်ခြင်း၊

5G နည်းပညာ၏ အားနည်းချက်များ

- 5G တာဝါတိုင်များသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် နည်းပညာတိုးတက်သော နိုင်ငံများရှိ မြို့ကြီးများတွင်သာ တည်ရှိနေပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလွှမ်းခြုံနိုင်မှု မရှိသေးခြင်း၊
- အစိုးရနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကုမ္ပဏီများသည် 5G နည်းပညာ လွှမ်းခြုံနိုင်ရန် နည်းပညာတိုးတက်မြှင့်မားသော မြို့ကြီးများတွင် ဆောင်ရွက်နေကြသော်လည်း 5G တာဝါတိုင်များကို စမ်းသပ်ခြင်းနှင့် တပ်ဆင်ခြင်းသည် ကုန်ကျစရိတ်အလွန် မြင့်မားသောကြောင့် ကမ္ဘာ့အနှံ့မိတ်ဆက်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းများ အတွက် နှစ်ချီ၍ ကြာမြင့်နိုင်ခြင်း၊
- 5G နည်းပညာသည် ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေးကို ထိခိုက်စေသည့် ဟက်ကာအန္တရာယ် ပိုမိုမြင့်မားလာနိုင်ခြင်း၊
- 5G နည်းပညာကို အသုံးပြုထားသော စက်ပစ္စည်းများကို ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုနှင့် ဒေတာခိုးယူမှုများအတွက် ပိုမိုလွယ်ကူသော ပစ်မှတ်ဖြစ်လာစေခြင်း၊

5G Network များတွင် ကြုံတွေ့နေရသည့် ပြဿနာများ

5G Network များသည် ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်သည့် IoT စက်ပစ္စည်းအရေအတွက် တိုးလာခြင်းကြောင့် ယခင်မျိုးဆက်များ၏ ဆယ်လူလာကွန်ရက်များထက် တိုက်ခိုက်မှု မျက်နှာပြင်ပိုကြီးပါသည်။ ထို့ပြင် 5G Network များသည် ပိုမိုရှုပ်ထွေးသောကြောင့် လုံခြုံရေး အားနည်းချက်များကို ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ပြင်ဆင်ရန် ပိုမိုခက်ခဲစေသည်။ ဆော့ဖ်ဝဲချို့ယွင်းချက် ရှိ/မရှိကို သိရှိရန်ခက်ခဲသောကြောင့် ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်နှင့် ဆော့ဖ်ဝဲလ်များတွင် အားနည်းချက်များ ရှိနေပါသည်။ 5G သည် လက်ရှိ 4G နည်းပညာ၏ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲမှုတစ်ခု မျှသာမဟုတ်ပါ။ ၎င်းသည် ဖြန့်ကြက်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် ကွဲပြားသော ချဉ်းကပ်မှုတစ်ခုလိုအပ်သည့် ကွန်ရက်အသစ်တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ 5G ၏ အလားအလာကို အပြည့်အဝအသုံးပြုနိုင်ရန် နည်းပညာနှင့် ၎င်း၏ အကျိုးဆက်များကို လူတိုင်းသိရှိနားလည်ရန် နှင့် ကူညီပေးနိုင်ရန်အတွက် ပညာရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လိုအပ်ပါသည်။

5G Network နှင့်ပတ်သက်၍ ဆန်းစစ်ချက်များ

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဆောင်းဦးတွင် Jabil နှင့် SIS International Research မှ ကောက်ယူခဲ့သော ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ စစ်တမ်းတစ်ခုတွင် 5G ဖြန့်ကြက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများအကြောင်း ဖြေကြားသူ ၁၄ ရာခိုင်နှုန်းကသာ 5G အသုံးပြုမှုသည် အဓိကဖြစ်နေပြီဟု ယုံကြည်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ သုံးပုံနှစ်ပုံနီးပါးဖြစ်သည့် ၆၇ ရာခိုင်နှုန်းသည် 5G ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မကျင့်သုံးမီ သုံးနှစ်မှ သုံးနှစ်ကျော်အထိ အချိန်ယူရမည်ဟု ယုံကြည်ကြပြီး ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းက 5G ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံကျင့်သုံးခြင်း မပြုမီ သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အထိ ကြာမည်ဟု ယုံကြည်ကြကြောင်း စစ်တမ်းများအရ သိရှိရပါသည်။

5G Network အသုံးပြုမှုအခြေအနေများ

5G ကို ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာများဖြင့် မောင်းနှင်သည့် စတုတ္ထစက်မှုတော်လှန်ရေးတွင် စက်မှု 4.0 အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် မကြာခဏ ရည်ညွှန်းသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ 5G အသုံးပြုနိုင်သည့် ပထမဆုံးစမတ်ဖုန်းများကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အလယ်ပိုင်း တွင် စတင်ဖြန့်ချိခဲ့သည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် စက်ရုံတစ်ခုလုံးကို 5G နည်းပညာ အသုံးပြု၍ စက်ရုံများနှင့်သာ ထိန်းချုပ်သည့်အစီအမံများကို စီမံထားကြကြောင်း ပြောဆိုမှုများရှိနေပါသည်။ Google နှင့် Amazon Web Services ကဲ့သို့ ဆန်းသစ်တီထွင်ထားသော Hyperscalers များ (Data Center နှင့် Cloud များတွင် အသုံးပြုသည့် ဒေတာများကို အတက်အကျလျင်မြန်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း)သည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင် 5G Virtual Network စွမ်းရည်များကိုပင် စတင်လက်ခံနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ တရုတ်နိုင်ငံသည် စီးပွားရေးဈေးကွက်ကို ကြိုတင်မြှင့်မြင်၍ ဖုန်းအော်ပရေတာများဖြစ်သည့် Huawei ၊ ZTE စသည့် ကုမ္ပဏီများနှင့်ပူးပေါင်း၍ 5G Network ကို တွင်ကျယ်စွာအသုံးပြုနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်နေကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ အမေရိကန်နိုင်ငံသည်လည်း ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ 5G Network ကို အသုံးပြုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ AT & T နည်းပညာကုမ္ပဏီသည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ မြို့ကြီးများတွင် 5G Network ကို စတင်ဖြန့်ကြက်ပြီး တပ်ဆင်နေပြီဖြစ်ရာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း 5G Network ဖြန့်ကြက်နိုင်မှုအတိုင်းအတာသည် မည်သည့်အချိန်တွင် မည်မျှအထိရောက်ရှိသုံးစွဲနိုင်မည်ကို မျှော်လင့်စောင့်ဆိုင်းရဦးမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ရွှေနန်းမေ

Ref: - <https://www.enterprisenetworkingplanet.com/management/top-issues-facing-5g-networks>
- <https://medium.com/supplyframe-hardware/overview-of-5g-technology-how-it-works-and-current-deployments>
- <https://www.qualcomm.com/5g/what-is-5g#:~:text=A%3A%205G%20is%20based%20on,sub%2D6%20GHz%20and%20mmWave.>

ကမ္ဘာမြေပုံကို ပြောင်းလဲစေသော ကျွန်းများ

yarmu@kubtmif

“နှစ်ကာလကြာမြင့်လာသည်နှင့်အမျှ
ရေအောက်မီးတောင်ကြီးများ ထပ်မံပေါက်ကွဲ
ပွင့်အန်ကြသည့်အခါ ကနဦးဖြစ်တည်ခဲ့သော
ရေအောက်တောင်ကုန်းငယ်များပေါ်၌
အေးခဲသွားသော ချော်တုံးနှင့်ကျောက်တုံးများက
အလွှာထပ်ပိုးကာ တောင်ကုန်းကြီးများကို
ဖြစ်လာစေသည်။ ”

ကမ္ဘာ့သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်တို့၏အောက်၌ ရွှံ့မီးတောင်များအပါအဝင် ရေအောက်ဧရာမမီးတောင်ကြီးများလည်း အများအပြား ငုပ်လျှိုးတည်ရှိနေကြသည်။ အဆိုပါ ရေအောက်မီးတောင်ကြီးများသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်သန်းပေါင်းများစွာကတည်းကပင် ပေါက်ကွဲပွင့်အန်ခဲ့ကြသည်။ လက်ရှိတွင်လည်း ပေါက်ကွဲနေဆဲ၊ ပွင့်အန်နေဆဲဖြစ်ကာ နောင်လာမည့် အနာဂတ်ကာလများ၌လည်း စဉ်ဆက်မပြတ် ပေါက်ကွဲပွင့်အန်နေကြဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။

သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်အောက်ရှိ အချို့သော မီးတောင်ကြီးများမှာ ကမ္ဘာမြေပြင်ပေါ်ရှိ ဧရာမမီးတောင်ကြီးများထက်ပင် အရွယ်အစား ပို၍ကြီးမားကြသလို ပေါက်ကွဲမှုအား ကလည်း မြေပေါ်မီးတောင်များထက် အဆများစွာ ကြီးမားပြင်းထန်တတ်ကြသည်။ ကမ္ဘာ့မြေပြင်ပေါ်ရှိ မီးတောင်များပေါက်ကွဲပွင့်အန်ကြသည့်အခါ ဖိအားအနည်းငယ်မျှသာရှိသော လေထုကို ဖြတ်သန်းရသည့်အတွက် ကျောက်တုံးများ၊ ချော်တုံးချော်ခဲများ၊ အခိုးအငွေ့များ၊ ချော်ရည်များကို လွတ်လပ်စွာ မှုတ်ထုတ်ခွင့်ရရှိကြသည်။ ရေပြင်အောက်ရှိ မီးတောင်များ ပေါက်ကွဲပွင့်အန်ကြသည့်အခါ၌မူကား ထုထည်ပမာဏကြီးမားလှသော ဧရာမရေထုကြီး၏ ဖိအားကို ဆန့်ကျင်ထိုးဖောက်ကြရသည့်အတွက် အင်အားရှိသလောက် အစွမ်းပြခွင့် မရရှိကြချေ။

သို့ရာတွင် ရေအောက်မီးတောင်များသည် ထိုမျှလောက်သော ဧရာမရေထုကြီးကို ဖိလာဆန့်ကျင်ပြီး ချော်တုံးချော်ခဲနှင့် ချော်ရည်များ၊ ကျောက်တုံးများ၊ ပြာမှုန်နှင့် အခိုးအငွေ့များကို ပမာဏများပြားစွာ မှုတ်ထုတ်ခဲ့ကြသည့်အတွက် ကမ္ဘာ့သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်

များပေါ်၌ ကျွန်းများကိုဖြစ်တည်စေခဲ့ကြသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ပစ်ဖိတ်သမုဒ္ဒရာရေပြင်ပေါ်၌ ဟာဝိုင်ယီကျွန်းစုများနှင့် ကာရိုလိုင်းကျွန်းစုများ၊ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာရေပြင်ပေါ်၌ ဘာမြူဒါ ကျွန်း၊ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာရေပြင်ပေါ်၌ ခရစ္စမတ်ကျွန်း စသည်တို့ကို ပေါ်ပေါက်လာစေခဲ့သည်။

ခေတ်သစ်သိပ္ပံပညာရပ်တို့ဖြင့် လေ့လာတိုင်းထွာချက်များအရ ရေအောက်၌ ငုပ်လျှိုး နေကြသော မီးတောင်ကြီးများ ပေါက်ကွဲပွင့်အန်မှုကြောင့် ဖြစ်တည်လာရသော ကျွန်းများ၏ အခြေချရာ သမုဒ္ဒရာရေပြင်အောက် ချိုင့်ဝှမ်းကြီးများသည် ကမ္ဘာတိုက်ကြီးများအခြေချရာ ကုန်းမြေထုကြီးများကဲ့သို့ ထူထဲခြင်းမရှိဘဲ အများဆုံး ကီလိုမီတာ ၈၀ ခန့်အထိသာရှိနေကြ ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ကမ္ဘာ့ကုန်းမြေထုအစိုင်အခဲကြီးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အလွန်ပင်ပါးလွှာလှသော သမုဒ္ဒရာ ရေပြင်အောက်ချိုင့်ဝှမ်းကြီးများကို ထိုးဖောက်ကာ ပွင့်အန်ခဲ့ကြရသည့် ရေအောက်မီးတောင် ကြီးများသည် ရေထုကြီး၏ဖိအားကြောင့် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ပေါက်ကွဲပွင့်အန်ခွင့်ကို မရရှိ သောကြောင့် အလွန်ပူပြင်းလှသည့် ချော်ရည်ချော်မြှုပ်များ၊ ကျောက်တုံးနှင့် ချော်ခဲများ၊ ပြာမှုန်များသည်လည်း ပထမအဆင့်အနေဖြင့် ရေပြင်အောက်၌ တောင်ကုန်းငယ်ကလေးများ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။

နှစ်ကာလကြာမြင့်လာသည်နှင့်အမျှ ရေအောက်မီးတောင်ကြီးများ ထပ်မံပေါက်ကွဲ ပွင့်အန်ကြသည့်အခါ ကနဦးဖြစ်တည်ခဲ့သော ရေအောက်တောင်ကုန်းငယ်များပေါ်၌ အေးခဲ သွားသော ချော်တုံးနှင့်ကျောက်တုံးများက အလွှာထပ်ပိုးကာ တောင်ကုန်းကြီးများကို ဖြစ်လာစေသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ကမ္ဘာ့သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်တို့၏အောက်၌ လူမသိ သူမသိဖြင့် ပေါက်ကွဲခဲ့ကြသော ငုပ်လျှိုးမီးတောင်များကြောင့် နှစ်ကာလကြာရှည်လာသည့် အခါ လူသိထင်ရှားဖြစ်သော ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ်များကို ပေါ်ပေါက်လာစေတော့သည်။

ရေအောက်မီးတောင်ကြီးများ ပေါက်ကွဲပွင့်အန်သည့်အခါ အလွန်ပါးလွှာသော သမုဒ္ဒရာရေအောက်ချိုင့်ဝှမ်းမြေသားထုကို ထိုးဖောက်ကြပြီးမှသာ ရေပေါ်ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ် အသွယ်သွယ်တို့ကို ဖြစ်တည်လာစေသည့်အားလျော်စွာ အဆိုပါမီးတောင်ကျွန်းများ၏ အောက်ခံဖြစ်သော သမုဒ္ဒရာချိုင့်ဝှမ်းများသည် အက်ကြောင်းများဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိနေ ကြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဆူမားတြားကျွန်းနှင့် ဂျာဗားကျွန်းအကြား ဆန်းဒါးရေလက်ကြား တွင် ရေအောက်မီးတောင်ကြီးများ ပေါက်ကွဲပွင့်အန်မှုကြောင့် ဖြစ်တည်လာခဲ့သော ကာရာ ကာတိုကျွန်းကြီးသည် ၁၈၈၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၇ ရက်က ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဗုံးအလုံး ၃၀ အားနှင့် ညီမျှသော အင်အားဖြင့် ပြင်းထန်စွာပေါက်ကွဲခဲ့ရာ ရေမျက်နှာပြင်အထက် ပေပေါင်း ၁၄၀၀ မြင့်မားသည့် အဆိုပါကျွန်းကြီး၏ အောက်ခံမြေလွှာသည် မူလကတည်းက အက်ကြောင်း များဖြင့် ပြည့်နှက်နေခဲ့သဖြင့် ကျွန်းတစ်ခုလုံး တစ်စစီကြွေမွသွားကာ ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှ ပျောက်ကွယ်သွားရခြင်း ဖြစ်သည်။

သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်များပေါ်၌ ကျွန်းများအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခြင်းမရှိသေးမီ ရေအောက်၌နှစ်ကာလအလိုက် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ပေါက်ကွဲလျက်ရှိသော ရေအောက် မီးတောင် ပွင့်အန်မှုများကို သာမန်အားဖြင့် လူအများက သတိမပြုမိခဲ့ကြပေ။ သိပ္ပံပညာ တိုးတက်ထွန်းကားနေသော မျက်မှောက်ကာလ၌မူ ရေအောက်မီးတောင်များ၏ တည်နေရာ

“ နှစ်ရက်အတွင်းမှာပင်
 ရေအောက်မီးတောင်က
 ပွင့်အန်
 မှုတ်ထုတ်လိုက်သော
 ချော်တုံးချော်ခဲနှင့်
 မီးတောက်
 မီးလျှံကြီးများသည်
 သမုဒ္ဒရာရေပြင်ပေါ်အထိ
 ရောက်ရှိလာကာ
 ကျွန်းငယ်တစ်ခုကို
 ဖြစ်တည်လာ
 စေတော့သည်။ ”

(လတ္တီတွဒ်နှင့် လောင်ဂျီတွဒ်အညွှန်းများ)၊ မီးတောင်
 အရေအတွက်၊ ပေါက်ကွဲနိုင်သည့် ခန့်မှန်းကာလ၊
 ပေါက်ကွဲအားနှင့်ငြိမ်သက်နေမည့်ကာလအပိုင်းအခြား
 စသည်တို့ကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်နိုင်ကြပြီ ဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့ သိပ္ပံနည်းကျ ရှာဖွေဖော်ထုတ်နိုင်ရန်
 ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့ကြသည့် အတိတ်ကာလက
 ကြိုးပမ်းမှုများထဲတွင် သိပ္ပံပညာလောကအတွက်
 ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ အဖြစ်ဆိုးတစ်ခုကိုပင် ကြုံခဲ့ကြရ
 ဖူးသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံကမ်းလွန်ပင်လယ်မီယောဂျင်းရှော
 ရေပြင်ပေါ်၌ ရေအောက်မီးတောင်များ၏ သဘော
 သဘာဝကို အသေးစိတ် လေ့လာမှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန်
 အတွက် သိပ္ပံပညာရှင်များကို တင်ဆောင်ခတ်မောင်း
 နေသော သိပ္ပံစူးစမ်းရေးသင်္ဘောတစ်စင်းသည် စူးစမ်း
 လေ့လာတိုင်းထွာမှုများ ပြုလုပ်နေစဉ်၌ အောက်တည့်
 တည့်ရှိ ရေအောက်မီးတောင်တစ်လုံး မမျှော်လင့်ဘဲ
 ပေါက်ကွဲခဲ့သည့်အတွက် သင်္ဘောနှင့်တကွ သိပ္ပံပညာ
 ရှင်အားလုံးတို့ ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရသည်။

၁၉၆၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလအတွင်းက အိုက်စလန်
 ကျွန်းကြီးအနီးရှိ သမုဒ္ဒရာရေပြင်ကြီး ဆူပွက်ကာ
 အခိုးအငွေ့များလည်း ရေပြင်ပေါ်၌ ဝေ့ဝေ့နေသည်ကို
 တွေ့ရှိခဲ့ကြရသည်။ သမုဒ္ဒရာရေပြင်အောက် ချိုင့်ဝှမ်း
 တစ်ခုအတွင်း မီးတောင်ပေါက်ကွဲနေမှုကြောင့် ရေပြင်
 ပေါ်၌ ဤကဲ့သို့ ပွက်ပွက်ဆူထနေခြင်း ဖြစ်သည်။
 နှစ်ရက်အတွင်းမှာပင် ရေအောက်မီးတောင်က ပွင့်အန်
 မှုတ်ထုတ်လိုက်သော ချော်တုံးချော်ခဲနှင့် မီးတောက်
 မီးလျှံကြီးများသည် သမုဒ္ဒရာရေပြင်ပေါ်အထိ ရောက်ရှိ
 လာကာ ကျွန်းငယ်တစ်ခုကို ဖြစ်တည်လာစေတော့
 သည်။ အဆိုပါ ရေအောက်မီးတောင်သည် မကြာခဏ
 ဆိုသလို ဆက်၍ဆက်ခါ ပေါက်ကွဲနေခြင်းကြောင့်
 ယခုအခါ အဆိုပါနေရာ၌ သမုဒ္ဒရာရေပြင်အထက်
 ပေပေါင်း ၅၅၀ မြင့်မားသော ကျွန်းကြီးတစ်ကျွန်း
 အဖြစ် ငွားငွားစွင့်စွင့် ပေါ်ထွက်နေပြီဖြစ်သည်။ ထို
 ကျွန်းသည် နှစ်ဆယ်ရာစု၏ နှောင်းပိုင်းကာလတွင်
 ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်၌ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သော အသစ်စက်စက်
 မီးတောင်ကျွန်းတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ထိုကဲ့သို့သော မီးတောင်ကျွန်းများ အသစ်ပေါ်ထွန်းလာခြင်းမျိုးမှာ ရှေးပဝေသဏီ ကာလများကတည်းကပင် ရှိခဲ့သည်။ ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်အတွင်းက အာဖရိကတိုက် တူနီးရှား ကမ်းခြေနှင့် စစ္စလီကျွန်းအကြား မြေထဲပင်လယ်ထဲ၌ ရေအောက်မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် ပေ ၂၀၀ ခန့်မြင့်မားသော ကျွန်းငယ်တစ်ကျွန်း ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ လှိုင်းလေထန်သောအရပ်ဒေသ၌ ပေါ်ထွန်းလာသော အဆိုပါကျွန်းငယ်ကလေးသည် ပင်လယ်လှိုင်းလုံးကြီးများ၏ တွန်းတိုက်ရိုက်ခတ်မှုဒဏ်ကို စဉ်ဆက်မပြတ် ခံနေရသည့်အတွက် ကျွန်း၏ကုန်းမြေအစိုင်အခဲများသည် တစ်စတစ်စ ပဲ့ထွက်လွင့်စဉ်ကုန်ကာ တဖြည်းဖြည်းနှင့် ရေမျက်နှာပြင်ပေါ်မှ ပြန်လည်ပျောက်ကွယ်သွားတော့သည်။ မြေထဲပင်လယ်၏ ရေမျက်နှာပြင်အောက်သို့ ပြန်လည်ငုပ်လျှိုးသွားသော ထိုမီးတောင်ကျွန်းငယ်ကလေးသည် အဆိုပါအရပ်ဒေသကို ပင်လယ်ရေတိမ်ဒေသအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားစေသည့်အတွက် အာဖရိကကမ်းခြေအနီး ခုတ်မောင်းသွားလာနေကြသော သင်္ဘောများအတွက် သတိထားစရာ ရေပြင်ဒေသတစ်ခု တိုးလာခဲ့သည်။

ဖော်ပြပါ ဥပမာကဲ့သို့ပင် ကမ္ဘာ့သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ပြင်များပေါ်၌ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ကြဖူးသော မီးတောင်ကျွန်းငယ်အများအပြားသည် ရေပြင်ပေါ်သို့ ပေါ်ထွက်လာပြီးကာမှ ဧရာမလှိုင်းတံပိုးကြီးများ၏ ရိုက်ပုတ်တွန်းတိုက်မှုကို ခံကြရကာ ရေပြင်အောက်သို့ ပြန်လည်ငုပ်လျှိုးသွားကြပြီး ရေအောက်တောင်များအဖြစ်သာ တည်ရှိနေကြရတော့သည်ဖြစ်ရာ ဤသို့အားဖြင့် ကမ္ဘာအနှံ့တွင် သမုဒ္ဒရာရေတိမ်ပိုင်းအရပ်ဒေသများနှင့် ပင်လယ်ရေတိမ်ပိုင်းဒေသများကို အများအပြား ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာစေခဲ့သည်။

လက်ရှိအားဖြင့် သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ရေတိမ်ပိုင်းဒေသများအဖြစ် တည်ရှိနေကြသော အဆိုပါအရပ်ဒေသများတွင် ရေအောက်မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုများကြောင့် သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်၌ ကျွန်းများအဖြစ်ပေါ်ထွက်လာကတည်းကပင် ရေအောက်တောင်ကျွန်းများအဖြစ် ကနဦးကတည်ရှိခဲ့ကြရသေးသည်ဖြစ်ရာ ရေအောက်မီးတောင်များ၏ စဉ်ဆက်မပြတ်ပေါက်ကွဲပွင့်အန်ပေးနေမှုများက လှိုင်းတံပိုးကြီးများ၏ ရိုက်ပုတ်ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် ပျက်စီးပြုန်းတီးမှုအပေါ်အနိုင်ယူကျော်လွှားနိုင်ခြင်းကြောင့်သာ ဧရာမမီးတောင်ကျွန်းကြီးများအဖြစ် ရေပြင်ပေါ်သို့ ထိုးဖောက်ထွက်ရှိလာနိုင်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၁၃ ခုနှစ်အတွင်းက ဩစတြေးလျတိုက် အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေမှ ကီလိုမီတာ ၃၂၀၀ ကွာဝေးသော ပစ်ဖိတ်သမုဒ္ဒရာရေပြင်၌ ဖယ်လ်ကွန်အမည်ရှိ ကျွန်းတစ်ကျွန်းသည် မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သည်။ ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် ရေအောက်မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် အဆိုပါဧရာသမုဒ္ဒရာရေပြင်ပေါ်၌ ကျွန်းတစ်ကျွန်း ပြန်လည် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ရာ ဖယ်လ်ကွန်ကျွန်းဟုပင် အမည်နာမတပ်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်သို့အရောက်တွင်မူ မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုကြောင့်ပင် အဆိုပါဖယ်လ်ကွန်ကျွန်းမှာ ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှ တစ်ဖန် ပြန်လည်ပျောက်ကွယ်သွားရပြန်တော့သည်။

အလားတူပင် ဆူမားတြားကျွန်းနှင့် ဂျာဗားကျွန်းအကြား၌ ရေအောက်မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သော ကာရာကာတိုကျွန်းသည် ၁၈၈၃ ခုနှစ် မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှ ပျောက်ကွယ်သွားပြီးနောက် ၁၉၂၉ ခုနှစ်အရောက်တွင် အဆိုပါဒေသ၏ ရေအောက်၌ မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုကြောင့်ပင် မူလ ကာရာကာတိုကျွန်းကြီး

နေရာတွင် ကျွန်းငယ်တစ်ကျွန်း ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသားတို့က Son Karakato ဟု ချစ်စနိုးမှည့်ခေါ်ထားသော ထိုကျွန်းငယ်ကလေးသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံပိုင် မီးတောင်ကျွန်းငယ်တစ်ခုအဖြစ် ယနေ့ထိတိုင် တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာတောင်ပိုင်းရှိ အာဖရိကကမ်းလွန်ဒေသ၌တည်ရှိသော အက်ဆန်းရှင်း (Ascension) ကျွန်းကြီးသည် အလွန်ထင်ရှားသော ဧရာမမီးတောင်ကျွန်းကြီး တစ်ကျွန်းဖြစ်ကာ ကျွန်း၏မြေမျက်နှာပြင်ပေါ်၌ မီးတောင်ဝစုစုပေါင်း ၄၀ ရှိနေသည်။ ဗြိတိသျှပိုင်သမုဒ္ဒရာရေလယ်ကျွန်းတစ်ကျွန်းဖြစ်သော အက်ဆန်းရှင်းကျွန်းသည် ရေအောက် မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် ရေပြင်ပေါ်၌ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သော ဧရာမကျွန်းကြီးဖြစ်ပြီး သယံဇာတအလွန်ကြွယ်ဝလှသည့်တိုင် မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုများကြောင့်ပင် ကျွန်း၏ အရွယ်အစား ကျုံ့သွားခြင်း သို့တည်းမဟုတ် လုံးဝပျောက်ကွယ်သွားခြင်းမျိုးနှင့် အချိန်မရွေး ကြုံတွေ့ရနိုင်သော အနေအထား၌ရှိနေသည်။

အလားတူပင်တောင်အမေရိကတိုက် ဘရာဇီးနိုင်ငံရီယိုဒီဂျနေရိုးမြို့၏အရှေ့မြောက် ကီလိုမီတာ ၁၆၀၀ အကွာ တောင်အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ ကြီးမားသော မီးတောင် ကျွန်းတစ်ကျွန်းမှာလည်း သမုဒ္ဒရာရေစီးကြောင်းကြီးများနှင့် လှိုင်းတံပိုးကြီးများ၏ ရိုက်ပုတ် မှုဒဏ်ကြောင့် ဆယ်စုနှစ်တစ်စုအတွင်းမှာပင် ကျွန်း၏တောင်ဘက်ခြမ်းမှာ ပြိုလဲပျက်စီးသွား ခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

ထို့အတူ မြောက်ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ၏ ဘယ်ရင်ပင်လယ်အတွင်းရှိ အလူးရှင်းကျွန်းစု များတည်ရှိရာ ရေပြင်ဧရိယာသည် အခြားအရပ်ဒေသများနှင့်မတူ တစ်မူထူးခြားကာ ရေပြင်ပေါ်၌ မီးတောက်မီးလျှံများထွက်ပေါ်လျက် ရှိနေသည်။ ထိုကျွန်းစုသည် ရေအောက် မီးတောင်များ ဆက်၍ဆက်ခါ ပေါက်ကွဲပွင့်အန်နေမှုများကြောင့် ရေပြင်အောက်၌ ဖြစ်တည် လာသော တောင်ကုန်းကြီးငယ်အသွယ်သွယ်တို့၏ အထွတ်အထိပ်နေရာများပင် ဖြစ်ကြသည့် အားလျော်စွာ ရေအောက်မီးတောင်များ၏ ထကြွလှုပ်ရှားပေါက်ကွဲပွင့်အန်နေမှုများ အမြဲသဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကြောင့်သာလျှင် ရေပြင်ပေါ်၌ မီးတောက်မီးလျှံများကို မကြာခဏ တွေ့မြင် နေကြရခြင်းဖြစ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် သမုဒ္ဒရာနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်တို့၏အောက်၌ တည်ရှိနေကြ သော ရေအောက်မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုများကြောင့် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ ရေပြင်များပေါ်၌ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ကြသည့် ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ် အသွယ်သွယ်တို့သည် ၎င်းတို့ကို မွေးဖွားပေး လိုက်ကြသည့် မီးတောင်များ၏ ပေါက်ကွဲမှုများကြောင့် ကမ္ဘာမြေပုံပေါ်မှ ပြန်လည် ပျောက်ကွယ်သွားကြရသော ဖြစ်စဉ်ကြီးသည် ဖြစ်တည်ခြင်း၏နောက်၌ ပျက်သုဉ်းခြင်းက ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်ပါနေမြဲဖြစ်သည့် လောကဓမ္မတာကို မီးမောင်းထိုးပြနေကြခြင်းပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

(၂၇) ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုညီလာခံ

at:xErif

“ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုကို နိုင်ငံများ
ခုသာခံသာရှိစေရေးစီမံကိန်းများကို တရုတ်- အမေရိကန်နှစ်နိုင်ငံ
ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြမည်ဆိုလျှင်လည်းကောင်း၊
စိမ်းရောင်စိုနည်းပညာ (Green Technology) ကို
အားပေးမြှင့်တင်ပေးလျှင်လည်းကောင်း
များစွာအကျိုးဖြစ်ထွန်းပေလိမ့်မည်။ ”

(၂၇) ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုညီလာခံ (27th Conference of the Parties of the United Nations Framework Convention on Climate Change) သည် အီဂျစ်နိုင်ငံ ရှမ်အာရှိတ်မြို့၌ ၂၀၂၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ပြီးဆုံးသွားသည်။ သို့သော် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာအသုံးပြုမှု လျှော့ချအဆုံးသတ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပြတ်ပြတ်သားသား ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်ခဲ့ပေ။ မရေမရာ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုသာ ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသည့် ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများ အား လျော်ကြေးပေးရန် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံများက ထည့်ဝင်မည်ဟု ကတိပြုသောပမာဏမှာ ဒေါ်လာသန်း ၂၆၀ သာ ဖြစ်သည်။ လျော်ကြေးပေးရာတွင် မည်သူကပေးရမည်၊ မည်သူက လက်ခံရရှိမည်ဆိုသည်မှာလည်း သတ်သတ်မှတ်မှတ် မရှိသေးပေ။

လျော်ကြေးပေးရေးကိစ္စသည်အကဲအဆတ်ဆုံးဘာသာရပ်ဖြစ်နေသည်မှာပါရှိသဘော တူညီချက်ကတည်းက ဖြစ်သည်။ လျော်ကြေးပေးပါမည်ဟု တာဝန်ရှိသောကတိစကား ကျွန်ုပ်တို့ပါက အစဉ်အလာတစ်ရပ်ဖြစ်သွားပြီး ပြင်မရဘဲဖြစ်သွားမည်ကို စိုးရိမ်ကြဟန်တူ သည်။ တရုတ်နှင့် စက်မှုအနောက်နိုင်ငံကြီးများသည် သမိုင်းတစ်လျှောက် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ အများဆုံးထုတ်လွှတ်ခဲ့ကြသည်မှာ ငြင်းမရပေ။ ညီလာခံတွင် လျော်ကြေးဟူသည့် စကားရပ် အစား ဆုံးရှုံးမှုနှင့်ပျက်စီးမှုအတွက် ရန်ပုံငွေ (Loss and Damage Fund) ထူထောင်ပေးရန် ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် အစားထိုးလာသည်။ သို့သော် မည်သူက မည်သို့အချိုးကျထည့်ဝင်ရ မည်၊ မည်သူတို့ကို ပေးရမည်ဆိုသည့် မေးခွန်းများကို ညီလာခံမှအဖြေမပေးနိုင်သေးပေ။ ထို့အတူ မည်သူတွင် မည်မျှတာဝန်ရှိသည်ကိုလည်း သဲသဲကွဲကွဲ မဖော်ပြနိုင်သေးပေ။ မည်သည့်နိုင်ငံက လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မည်သို့သော အချက်အလက် များနှင့်ကိုက်ညီမှသာ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိသေးပေ။ ဆုံးရှုံးမှုဒဏ်ကိုခံရသော နိုင်ငံများနှင့် ပေးရမည့်လျော်ကြေးပမာဏတို့ကို ဆွေးနွေးရန် အချိန်များစွာယူရမည် ဖြစ်သည်။

ကျောက်မီးသွေးအသုံးပြုမှု၏ ဈေးကွက်အနေအထား၊ နည်းပညာလွှဲပြောင်းပေးရေး၊ နည်းပညာတီထွင်ဆန်းသစ်မှုတို့အပေါ် ဆွေးနွေးအဖြေရှာကြသည်။ ကျောက်မီးသွေးသည် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများအနက် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်အချိုးအစား အများဆုံးထုတ်လွှတ်သည့် လောင်စာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကျောက်မီးသွေးအသုံးပြုမှုကို လျှော့ချအဆုံးသတ်ရေးကို အလေးထားဆွေးနွေးကြသည်။ ကမ္ဘာ့အပူချိန် တစ်ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်တိုးလာတိုင်း ထိုတစ်ဒီဂရီထဲတွင် ကျောက်မီးသွေးကြောင့် အပူချိန်တိုးလာမှုမှာ ၀ ဒသမ ၃ ဒီဂရီပါဝင်နေသည်။

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုကို သဘာဝနည်းဖြင့်သာ လျော့နည်းလာစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း၊ လူတိုင်းသည် ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သော ပတ်ဝန်းကျင်ကို ရပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း ထောက်ပြဆွေးနွေးသည်များလည်းရှိသည်။ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဇီဝမျိုးကွဲများကို လျော့ပါးဆုံးရှုံးစေကြောင်း၊ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုသည် အခြားသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့်ပတ်သက်ဆက်စပ်နေသည်ဖြစ်ရာ ထိုစိန်ခေါ်မှုများကိုလည်း ဖြေရှင်းသင့်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော် အရေးကြီးသော အချို့ကိစ္စရပ်များ အကောင်အထည်ဖော်ရေးကို နောက်လာမည့် (COP 28) သို့ လွှဲပြောင်းပေးထားသည်။

ရာသီဥတု ပြန်လည်ကောင်းမွန်ရေးဆောင်ရွက်ကြရာတွင် အစိုးရ၊ ဘဏ္ဍာရေးအဖွဲ့အစည်း၊ ကော်ပိုရေးရှင်းနှင့် အသင်းအပင်းများက ဟန်ချက်ညီညီပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ (COP27) မှ အလားအလာကောင်းများ ပေါ်ထွက်လာသကဲ့သို့ ပီပြင်သော တာဝန်ယူမှုအချို့ကိုလည်း ရရှိခဲ့သည်။ သို့စဉ်တိုင် တိကျသော အသေးစိတ်များရရှိရန် လိုအပ်နေသေးသည်။ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု လျှော့ချရမည့်ပမာဏ၊ ဆုံးရှုံးနစ်နာမှု အတိုင်းအဆပမာဏကိုသတ်မှတ်မှုနှင့် ထည့်ဝင်ရမည့် ငွေကြေးအပိုင်းတို့အတွက် တိတိကျကျ သတ်မှတ်ရန်လိုအပ်နေသေးသည်။

ညီလာခံမစတင်မီကာလတွင် ကိုဗစ်ကြောင့် လူများလှုပ်ရှားသွားလာမှု နည်းပါးသည့် အတွက် ကမ္ဘာ့အပူချိန်ကျသွားခဲ့သော်လည်း ညီလာခံကျင်းပသည့်အချိန်တွင် မူလအပူချိန်သို့ ပြန်ရောက်လာသည်။ ယခင် ဂလပ်စကိုညီလာခံ (COP26) တွင် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ထုတ်လွှတ်မှုကိုလျှော့ချရန် သဘောတူခဲ့သော်လည်း ထုတ်လွှတ်မှုသည် မြင့်တက်နေဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်ရောက်လျှင် ယခုလက်ရှိထက် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်တက်လိမ့်မည်ဟု မှန်းဆရသည်။ အဖွဲ့ဝင်များက ၂၀၂၂ ခုနှစ်မတိုင်မီ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် (COP26) က တိုက်တွန်းခဲ့သော်လည်း ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းထုတ်လွှတ်နေသော နိုင်ငံ ၃၀ ကသာ လိုက်နာဆောင်ရွက်နေသည်။

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုကို သံတမန်နည်းလမ်းဖြင့်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပထဝီနိုင်ငံရေးက ဇက်ကြိုးထိန်းထားသည်။ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးသည် နှစ်နိုင်ငံတည်းသာ နိုင်ငံရေးအရ ဆောင်ရွက်မှုမျိုးမဖြစ်သင့်ကြောင်း၊ အိုအေစစ်ကို သဲကန္တာရက ဝိုင်းပတ်ထားသည်ကို ထိုင်ကြည့်နေလျှင် မကြာမီအိုအေစစ်သည် သံပြင်ဖြစ်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဝမ်ယီ ကဆိုသည်။

“ စစ်အေးကာလတွင်
အမေရိကန်နှင့်
ဆိုဗီယက်တို့
ပြိုင်ဆိုင်မှုတွင်
အဏုမြူစွမ်းအင်နှင့်
အာကာသယာဉ်တွင်
အသုံးပြုရန်
နေရောင်ခြည်ခံ
ဆီလီကွန်ပြားတို့ကို
အပြိုင်အဆိုင်
သုတေသန
ပြုခဲ့ကြသည်။ ”

ဇန်နဝါရီလတွင် အမေရိကန်အောက်
လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ နန်စီပလိုစီနေရာတွင် ရီပတ်
ဘလီကန်ပါတီက ဆက်ခံလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။
နောက်တက်လာမည့်သူသည် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်
မှုဆိုင်ရာ နှစ်နိုင်ငံဆွေးနွေးပွဲခရီးဆက်ရန် နည်းလမ်း
ရှာတွေ့နိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။ ရှီကျင့်ဖျင်၏
ရေရှည်မျှော်မှန်းချက်မှာ အမေရိကန်၏ဩဇာကို
ချည့်နှံ့စေရန်ဖြစ်သည်။ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှု
ကြောင့် တရုတ်ပြည်တွင် သဘာဝဘေးဆိုးများကျ
ရောက်လိမ့်မည်ဟူသောအဆိုကို ရှီကျင့်ဖျင်က မျက်စိ
မှိတ်ငြင်းနေသည်။ တရုတ်ပြည်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော
ရေကြီးရေလျှံမှုနှင့် မိုးခေါင်မှုတို့သည် ရာသီဥတု
ဖောက်ပြန်မှုကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ရှီကျင့်ဖျင်အစိုးရက
ဝန်မခံပေ။

ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုကို တွန်းလှန်ရန်
ပူပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အမှန်တကယ်လိုအပ်လျက်ရှိ
သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိသည့်တိုင် အင်အား
ကြီးနိုင်ငံများပြိုင်ဆိုင်မှုသည် တစ်နည်းတစ်လမ်း
အကျိုးပြုနိုင်သည်။ စစ်အေးကာလတွင် အမေရိကန်
နှင့် ဆိုဗီယက်တို့ ပြိုင်ဆိုင်မှုတွင် အဏုမြူစွမ်းအင်
နှင့် အာကာသယာဉ်တွင်အသုံးပြုရန် နေရောင်ခြည်ခံ
ဆီလီကွန်ပြားတို့ကို အပြိုင်အဆိုင်သုတေသနပြုခဲ့
ကြသည်။ ယခုအခါ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်တို့သည်
ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုမရှိသော နည်းပညာကို အလုံး
အရင်း မြှုပ်နှံရင်းနှီးကာ အပြင်းအထန် ကြိုးစား
သုတေသနပြုနေကြသည်။ ၎င်းတို့ သုတေသနပြု
ချက်များအရ တရုတ်လုပ်နေရောင်ခြည်သုံးဘက်ထရီ
နှင့် အမေရိကန်လုပ် တံလ်ဆာလျှပ်စစ်ကား တို့သည်
လူသားများကို အကျိုးများစေသည်။ တစ်ကျော့ပြန်
စွမ်းအင်ကဏ္ဍတွင် တိုးတက်မှုများ ထပ်မံရရှိလာဦး
မည် ဖြစ်သည်။

တရုတ်နှင့် အမေရိကန်နှစ်နိုင်ငံတို့သည်
ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအပေါ် ဩဇာသက်ရောက်နိုင်စေ
ရန် ထိုနိုင်ငံများတွင် သဘာဝဘေးဒဏ် ကာကွယ်ရေး
နှင့် တစ်ကျော့ပြန် စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ရေးအတွက်
ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနေသည်။

အယ်ဒီတာ့စကား

- တရုတ် - အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးမူဝါဒများနှင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအပြောင်းအလဲ

အထူးဆောင်းပါး

- ၁။ တရုတ် - အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးနှစ်ဖက်မူဝါဒများအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ချက်
- ၂။ တရုတ် - အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး၏ ပစ္စုပ္ပန်နှင့်အနာဂတ်
- ၃။ တရုတ်နိုင်ငံ၏အရင်းရှင်စီးပွားရေးပုံစံသစ်က ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို မည်သို့ပြောင်းလဲစေမည်နည်း

နိုင်ငံရေး

- ၄။ ဗျူရိုကရေစီနှင့် ဒီမိုကရေစီပေါင်းစည်းမှု
- ၅။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ PR စနစ်နှင့် ညှိနှိုင်းဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ
- ၆။ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုခေတ် အဆုံးသတ်လှနိုးပြီလား
- ၇။ အာရပ်ကမ္ဘာပါဝါချိန်ခွင်လျှာသစ် သို့မဟုတ် အမေရိကန်အခက် တရုတ်အချက်

စီးပွားရေး

- ၈။ ရေနံလုပ်ငန်းအပေါ်ဩဇာကျဆင်းသွားသည့် အမေရိကန်
- ၉။ ၂၀၂၃ခုနှစ် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအလားအလာ
- ၁၀။ ကြိုတင်မြင်သော ၂၀၂၃ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့အလားအလာ
- ၁၁။ တရုတ်ပြည်၏နေရာကို အစားထိုးဝင်ရောက်၍မရနိုင်သေးသော အိန္ဒိယ
- ၁၂။ GDP တိုးတတ်မည့်ပေါ်လစီများ နောက်တန်းရောက်သွားခြင်း
- ၁၃။ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကဏ္ဍမှာ အခက်တွေ့နေသော အနောက်နိုင်ငံများ
- ၁၄။ အာဂျင်တီးနားတို့၏ ကမ္ဘာ့ဖလားအောင်ပွဲမှရရှိသည့် သင်ခန်းစာများ

စစ်ရေး

- ၁၅။ ပုန်ကန်ခံနေရသော နေမဝင်ဒေါ်လာနှင့် ဝင်ရိုးစုံမြင်ကွင်းသစ်
- ၁၆။ သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးနှင့် စစ်မဟုတ်သော စစ်ပွဲများ
- ၁၇။ ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီတို့ “ပုံမှန်” နိုင်ငံများ ပြန်လည်ဖြစ်တည်လာကြခြင်း
- ၁၈။ ရုရှား - ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ

လူမှုစီးပွား

- ၁၉။ မြန်မာပြည်နှင့် Cryptocurrency
- ၂၀။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏လူနေမှုဘဝတွင်အရေးပါသည့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် လယ်ယာထွက်ကုန်လုပ်ငန်းများ
- ၂၁။ ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများအတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏အထင်ကရနေရာများ

ကျန်းမာရေး

- ၂၂။ ဦးနှောက်ကွန်ပျူတာဆက်စပ်ကိရိယာ အပိုင်း(၂)
- ၂၃။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသုံး ပိုးသတ်ဆေးအသုံးပြုမှုနှင့် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များ

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

- ၂၄။ ပစိဖိတ်ဒေသအတွက် ပြင်သစ် - အမေရိကန်ဆက်ဆံရေး ဘာကြောင့်အရေးကြီးတာလဲ
- ၂၅။ အာဖရိကဒေသတွင် တရုတ်နှင့်အမေရိကန်တို့၏ နည်းပညာ အခင်းအကျင်း

နည်းပညာ

- ၂၆။ အိုင်စီတီအသုံးပြု e-government
- ၂၇။ ဆယ်လူလာနည်းပညာမျိုးဆက်သစ် 5G ကွန်ရက်

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

- ၂၈။ ကမ္ဘာ့မြေပုံကို ပြောင်းလဲစေသော ကျွန်းများ
- ၂၉။ (၂၇)ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုညီလာခံ